

Innst. S. nr. 72.

(1998-99)

Innstilling fra utenrikskomiteen om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 69/98 om endring av EØS-avtalens vedlegg I (Veterinære og plantesanitære forhold).

St.prp. nr. 6 (1998-99).

Til Stortinget.

1. SAMMENDRAG

Kap. 1 i proposisjonen inneholder en oppsummerende innledning. I kap. 2 blir det redegjort for bakgrunn og forutsetninger for den foreslåtte endring i EØS-avtalens vedlegg I. I kap. 3 redegjøres det for EUs regelverk på det veterinære området. Kap. 4 omhandler EØS-regelverket og unntakene i gjeldende EØS-avtale for Norge, Island og Liechtenstein. I kap. 5 gjøres det rede for innholdet i EUs regelverk som ikke omfattes av gjeldende vedlegg I til EØS-avtalen. I kap. 6 beskrives forhandlingsresultatet. I kap. 7 gjøres det rede for EØS-komiteens beslutning av 17. juli 1998 om å revidere EØS-avtalens vedlegg I om veterinære og plantesanitære forhold, slik at avtalen omfatter EUs regelverk på området. Kap. 8 omhandler institusjonelle spørsmål i tilknytning til sikkerhetsklausulen, godkjenning av anlegg i tredjeland, tilleggsgarantier og forholdet til Grunnlovens §§ 1 og 93. Kap. 9 omhandler nasjonale tiltak som kommer i tillegg til de rettinger og forpliktelser som følger direkte av EØS-regelverket og som vil bli iverksatt på de områder hvor EØS-bestemmelsene blir vurdert til ikke i tilstrekkelig grad å ivareta Norges dyrehelse eller hensynet til forbrukerne. Kap. 10 inneholder Regjeringens vurderinger. I kap. 11 gjøres det rede for ikrafttredelse av regelverk vedtatt etter avskjæringsdato 31. juli 1996. Regjeringen har for øvrig gitt tilleggsopplysninger om ikrafttredelse av dette regelverket i brev fra utenriksministeren til utenrikskomiteen datert 10. desember 1998, jf. vedlegg 4 i innstillingen. Kap. 12 omhandler administrative og økonomiske konsekvenser, mens kap. 13 inneholder konklusjoner og tilråding.

EØS-komiteens beslutning nr. 69/98 av 17. juli 1998 om endring av EØS-avtalens vedlegg I (veterinære og plantesanitære forhold) er inntatt som vedlegg 1 i proposisjonen. En liste over vedtatte rettsakter innen

veterinær sektor etter 31. juli 1996 er inntatt som vedlegg 2. En rapport av 30. mars 1998 fra Statens næringsmiddeltilsyns vitenskapelige komité med en helsemessig vurdering av igangsatte tiltak i forbindelse med en mulig utvidelse av EØS-avtalens vedlegg I, er inntatt i proposisjonen som vedlegg 3. En uttalelse av 14. oktober 1998 fra Statens helsetilsyn om utkast til proposisjonen følger som vedlegg 4 til proposisjonen. (Brev av 13. november 1998 fra Statens helsetilsyn til Sosial- og helsedepartementet med en utdyping av tilsynets vurderinger av de spørsmål som behandles i proposisjonen er for øvrig inntatt som vedlegg i denne innstillingen.) En uttalelse fra Statens institutt for folkehelse av 27. oktober 1998 er inntatt som vedlegg 5 til proposisjonen.

Regjeringen ber i proposisjonen om Stortingets samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 69/98 om et revidert vedlegg I til EØS-avtalen.

Det vises i proposisjonen bl.a. til at Norge gjennom den gjeldende EØS-avtalens vedlegg allerede har overtatt det meste av EUs veterinære regelverk, som innebærer felles regler innenfor EØS. Under forhandlingene om det opprinnelige vedlegg I fikk imidlertid Norge aksept for at nasjonale regler ble beholdt på noen områder. Dette gjelder bl.a. regler for handel med land utenfor EØS (tredjeland) og bestemmelser om kontroll med handel (kontrolldirektivene). I avtalen ble det fastsatt at bestemmelsene om grensekontroll, dyrs velferd og økonomiske ordninger i rettsaktene skulle gjennomgå av avtalepartene i løpet av 1995.

Etter forutgående konsultasjoner med Stortinget, forhandlet regjeringene Brundtland og Jagland frem en revisjon av EØS-avtalens vedlegg I, veterinære forhold. Daværende landbruksminister redegjorde for det fremforhandlede avtaleutkastet 16. januar 1997, med påfølgende debatt i Stortinget 23. januar 1997. I

denne debatten ble det satt frem forslag om å be daværende regjering videreføre eksisterende veterinærkontroll ved internasjonal handel med levende dyr og animalske produkter. Forslaget ble med 65 mot 40 stemmer ikke bifalt, etter at Arbeiderpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet varlet at de stemte imot, mens Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ønsket å støtte forslaget.

Det vises videre til at Stortinget i sin behandling av St.prp. nr. 70 (1996-97) Jordbruksoppjøret 1997 - endringer i statsbudsjettet for 1997 m.m. gjorde vedtak om å be Landbruksdepartementet arbeide videre med en utvidelse av EØS-avtalen, vedlegg I, veterinær del i tråd med retningslinjene trukket opp i kap. 12 i St.prp. nr. 70 (1996-97) med sikte på endelig behandling i Stortinget og gjennomføring fra 1. januar 1998.

Det opplyses at ovennevnte stortingsvedtak har ligget til grunn for Regjeringens videre arbeid, som har skjedd under løpende kontakt med Stortingets organer. Sluttbehandlingen er blitt utsatt fordi EU trengte lengre tid til gjennomgang og intern klarering enn opprinnelig antatt.

Det vises til at EØS-komiteen 17. juli 1998 traff beslutning om revisjon av EØS-avtalens vedlegg I, med forbehold om Stortingets samtykke fra Regjeringens side. Det vises videre til at i lys av den sterke vekt regjeringspartiene har lagt på å unngå å utsette norsk folke- og dyrehelse for økt risiko gjennom handel med mat og levende dyr, tok Regjeringen initiativ til konsultasjon og samtaler med EU for å sondere mulighetene for en reforhandling av den ferdigforhandlede avtalen i november 1997. Gjennom sonderingene ble det konstatert at en slik reforhandling ikke var mulig.

Det opplyses at Regjeringen, bl.a. ut fra målsettingene i felleserklæringen fra Voksenåsen, anser det som nødvendig å iverksette en rekke sikkerhets- og kontrolltiltak for å motvirke faren for økt smittepress. Regjeringens målsetting er å sikre et system som ikke skal føre til forringelse av helsesituasjonen for mennesker og dyr.

Det opplyses videre at Regjeringen legger vekt på å sikre ressurser til iverksetting av de nasjonale kontrolltiltakene. I statsbudsjettet for 1998 økte sentrumsregjeringen bevilgningen til tiltak innenfor dette området med 5 mill. kroner, og i budsjettforslaget for 1999 foreslås en ytterligere økning til drift på 24,8 mill. kroner til både nasjonale tiltak og tiltak som følger direkte av avtalens bestemmelser. Den samlede satsingen vil være 70,5 mill. kroner.

Det fremholdes at Norge, dersom folke- eller dyrehelsen er satt i fare, kan ta i bruk sikkerhetsklausulen i EØS-avtalen og gjøre ensidige vedtak som kan medføre stans i handelen når dette vurderes som nødvendig. Regjeringen er innstilt på å bruke denne muligheten aktivt. Det fremholdes videre bl.a. at Regjeringen vil måtte gjennomføre en fortløpende overvåking av helsesituasjonen, med tanke på å videreutvikle og tilpasse de nasjonale tiltakene i takt

med de behov situasjonen til enhver tid krever. Det er viktig at Regjeringen løpende evaluerer ordninger som settes i verk, slik at tilstrekkelige tiltak kan iverksettes raskest mulig ved nye situasjoner.

Oppsummert, fremholdes det i meldingen, ligger følgende forutsetninger til grunn for Regjeringens tilråding:

- Det settes av tilstrekkelige ressurser til en effektiv gjennomføring av nødvendige nasjonale kontrolltiltak,
- Sikkerhetsklausulen skal brukes aktivt dersom folke- eller dyrehelsen er satt i fare,
- De nasjonale tiltakene evalueres fortløpende,
- Regjeringen legger frem for Stortinget innen utgangen av år 2001 en totalvurdering av det nye regelverket og smittesituasjonen sammen med forslag til endringer som måtte være nødvendig.

Med dette som klare forutsetninger, og på grunnlag av de foreslåtte nasjonale kontrolltiltak samt Stortingets tidligere vedtak, finner Regjeringen å kunne legge EØS-komiteens beslutning om revisjon av EØS-avtalen på veterinær sektor frem for Stortinget med tilråding om bekreftende vedtak.

Når det gjelder administrative konsekvenser opplyses det i proposisjonen bl.a. at revisjon av vedlegg I til EØS-avtalen innebærer at Norge overtar et stort antall rettsaker som må gjennomføres i norsk rett. I tråd med hva som tidligere er gjort med gjennomføring av EØS-regelverk på dette området, vil gjennomføringen skje ved forskrifter.

Det opplyses videre at gjennomføringen av tiltakene som det er redegjort for i proposisjonen samlet vil kreve store ressurser av de offentlige etater som er berørt, hovedsakelig Statens dyrehelsetilsyn, Statens næringsmiddeltilsyn og Veterinærinstituttet. Regjeringen vil stille krav til forvaltningen om effektivitet i alle ledd i kontrollsystemet.

Når det gjelder økonomiske konsekvenser vises det i proposisjonen bl.a. til at det i Regjeringens forslag til statsbudsjett for 1999 er satt av 50 mill. kroner til drift. Budsjettmessige konsekvenser av tiltak for 1999 på Landbruksdepartementets område som følge av avtalens ikrafttredelse i tillegg til drift av zoonoseenheter, i alt 20,5 mill. kroner til drift vil bli fremmet som et tillegg til St.prp. nr. 1 (1998-99).

Det fremgår av proposisjonen at EØS-komiteens beslutning nr. 69/98 av 17. juli 1998 skal tre i kraft 1. januar 1999, forutsatt at EØS-komiteen har mottatt alle meddelelser i henhold til EØS-avtalens artikkel 103 nr. 1.

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen vil understreke at det er viktig å opprettholde strenge krav til matkvalitet og internasjonal handel med mat og levende dyr. Dette forutsetter en streng

og effektiv kontroll av dyr og matproduksjon, både når det gjelder import og det som produseres innen landets grenser. Det er etter komiteens mening avgjørende viktig at kravene til en tilfredsstillende dyre- og folkehelse legges til grunn for utviklingen av vårt nasjonale kontrollsystem og for de forpliktelser vi tar på oss i forhold til internasjonalt og regionalt samarbeid.

I arbeidet med St.prp. nr. 6 (1998-99) om en utvidelse av EØS-avtalens vedlegg I har komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, lagt til grunn at man gjennom Regjeringens arbeid har oppnådd:

- en styrket kontroll med og oppfølging av import av levende dyr og animalske produkter
- å hindre en mer omfattende veterinær grensek kontroll ved eksport av norsk fisk og fiskeprodukter
- å styrke samarbeidet mellom norske veterinærmyndigheter og veterinærmyndighetene i det øvrige EØS-området.

Flertallet mener den fremforhandlede avtale i kombinasjon med nasjonale kontroll- og overvåkingssprogrammer kompenserer bortfallet av grensek kontroll, og vil påpeke at kontrollen på en rekke områder vil bli styrket. Flertallet viser også til at alle relevante fagmyndigheter konkluderer med at dette gir et tilfredsstillende kontrollsystem.

Flertallet vil understreke at det innenfor kravene til en betryggende dyre- og folkehelse er avgjørende å ivareta Norges interesser som en dominerende leverandør av fisk og fiskeprodukter til EU-markedet. Særlig er det etter flertallet mening viktig å unngå tiltak som kan begrense den positive utviklingen mot økt videreføring innen norsk fiskeindustri.

Flertallet har merket seg at det fra flere hold er reist spørsmål ved hvorvidt det nye kontrollregimet som skisseres i St.prp. nr. 6 (1998-99) i samme grad som dagens veterinære grensek kontroll vil kunne sikre folke- og dyrehelsen. Ikke minst er det satt fokus på kontrollregimets evne til å sikre forbrukerne matvaretrygghet. Flertallet har merket seg at meningsmålinger beskriver en utrygghet i befolkningen i forhold til dette spørsmålet.

Flertallet viser til St.meld. nr. 40 (1996-97) Om matkvalitet og forbrukertrygghet, hvor regjeringen Jagland la fram forslag om iverksetting av en rekke nye kontrolltiltak som følge av endringene i EØS-avtalens vedlegg I. Regjeringen Bondevik har fulgt opp disse forslagene. Regjeringen Bondevik har foreslått økte bevilgninger til kontrolltiltakene og etablering av en egen zoonoseenhet.

Flertallet har merket seg at det nye systemet for kontroll av importert mat innebærer at myndighetene i avsenderlandet får en større forpliktelse til å sikre at varer som importeres til Norge, oppfyller vilkårene for handel og produksjon. Alle som importerer animalske produkter til Norge skal være registrert i et importregister. Alle virksomheter som importerer animalske

næringsmidler skal ha etablert internkontroll. Importør skal ha plikt til å varsle kontrollmyndighet senest 24 timer før de aktuelle varene ankommer landet. Importøren har også plikt til å varsle kontrollmyndighet når varepartier ikke oppfyller vilkårene. Det offentlige kan gjennomføre stikkprøvekontroll av varer ved mottak, og til dette er det avsatt økte ressurser fra myndighetenes side. Tollkontroll og registrering på grensen vil bli opprettholdt. Flertallet viser også til at offentlig prøvetaking ved mistanke om at varene ikke oppfyller vilkår kan tas når som helst etter at varene har kommet til Norge. Vi kan ikke lenger holde varene i arrest i påvente av prøveresultat dersom det ikke er mistanke om at varen er helseskadelig, men ved mistanke kan naturligvis varen holdes i arrest med hjemmel i næringsmiddeloven. Flertallet har merket seg at det i tilknytning til endringene i EØS-avtalens vedlegg I er iverksatt en rekke nye nasjonale overvåkings/kartleggingsprogrammer. Norge har i dag en systematisk overvåking av salmonellasituasjonen som er meget god. Som følge av salmonellaprogrammet kan vi kreve at kjøtt, egg og levende dyr skal komme fra produsenter som er underlagt en like streng kontroll som den vi gjennomfører i Norge. Hvis produsenten ikke har det, skal hvert eneste vareparti kontrolleres før det avsendes til Norge, og levende dyr skal isoleres når de kommer hit. Flertallet viser til at dersom disse kravene ikke oppfylles, kan vi nekte å importere varen. Flertallet har merket seg at vi dag allerede praktiserer dette systemet overfor Danmark. Kjøtt som i dag importeres fra Danmark kontrolleres der før det eksporteres til Norge. I det nye systemet innfører vi det samme prinsippet for andre land i EU og resten av EØS som vi i dag praktiserer med Danmark. Flertallet vil videre peke på at det nye regimet vil ha som prioritert oppgave å søke aktivt etter informasjon om mulige risikofaktorer. Dermed skal vi kunne tilpasse tiltakene til de situasjonene som oppstår.

Flertallet har registrert at revisjonen av EØS-regelverket på det veterinære området vil bety en fullstendig harmonisering av merkebestemmelsene når det gjelder storfe, småfe og svin og at disse strengere bestemmelsene vil lette den nasjonale kontrollen både hva gjelder import av levende dyr, sporbarhet og overvåking generelt i forhold til dagens situasjon.

Flertallet forstår at Regjeringen vil bidra til at ny teknologi skal tas i bruk for å sikre at resultatene av prøver som tas av importerte varepartier kan foreligge så raskt som mulig, hvilket etter flertallet vurdering ytterligere vil styrke de nasjonale tiltakene.

Flertallet har ellers med tilfredshet merket seg at det skal gjennomføres en fortløpende evaluering av de nasjonale kontrolltiltakene. Flertallet vil særlig peke på departementets svar til komiteen hvor man bekrefter at det er få begrensninger som legges på norske myndigheters muligheter til å videreutvikle nasjonale kontrolltiltak, forutsatt at disse ivaretar kravet til ikke-diskriminering. Flertallet viser også til at en

total vurdering av hele regelverket skal forelegges Stortinget i år 2001, sammen med en analyse av smittesituasjonen.

Flertallet mener at dette viser at det nye kontrollregimet vil være godt nok i forhold til målsettingen om å sikre folke- og dyrehelsen i landet. I så måte har flertallet lagt stor vekt på de faglige uttalelser som har kommet i sakens anledning. Når det fremmes påstander om at folkehelsen er truet er det viktig at institusjoner som Statens helsetilsyn, Statens institutt for folkehelse og Statens Næringsmiddeltilsyn uttaler seg, og at disse uttalelsene tillegges stor vekt. I brev til Sosial- og helsedepartementet av 13. november i år uttaler Statens helsetilsyn seg om endringene i EØS-avtalens vedlegg I, etter at alle nye nasjonale tiltak er kjent gjennom St.prp. nr. 6 (1998-99). Der konkluderer Statens helsetilsyn med å beskrive totalbildet som forsvarlig.

Flertallet merket seg også de uttalelsene som kom fram i de åpne høringene om endringene i EØS-avtalens vedlegg I hva angår disse spørsmål. Der uttalte direktøren ved Statens institutt for folkehelse, Bodolf Hareide, seg som leder av Statens næringsmiddeltilsyns vitenskapskomité, og sa følgende: «Konklusjonen er da at dette er tilfredsstillende».

Flertallet viser til at fisk er Norges største eksportnæring etter olje. Tallene for 1997 viser at Norge eksporterte 957 000 tonn fisk til EU til en verdi av 14,5 mrd. kroner. Det utgjør 59 pst. av vår totale eksport og gjør EU-markedet til vårt suverent største. I tillegg går en ikke ubetydelig del av eksporten til land utenfor EU i transitt gjennom EU.

Flertallet har merket seg at EU fra 1. januar 1997 harmoniserte sitt regelverk for grensekontroll. Det vil medføre at dersom Norge sier nei til endringene i EØS-avtalens vedlegg I så vil vi bli betraktet som et 3. land overfor EU. I så fall vil frekvensen av fysisk kontroll av fisk fra Norge inn til EU bli vesentlig økt. For ferske, frosne, saltede og hermetiske fiskevarer vil frekvensen øke fra dagens nivå på 2 - 5 pst. til 20 pst. For øvrige fiskevarer, herunder røkt laks og rekeprodukter, vil frekvensen øke fra dagens nivå til 50 pst. Norge har som følge av en særordning med EU fram til i dag sluppet denne oppjusterte kontrollfrekvensen i påvente av norsk godkjenning av den endrede EØS-avtalens vedlegg I. Til tross for denne særordningen har norsk fiskerinæring likevel opplevd problemer med de nye kontrolltiltakene på enkelte grensepasseringer. Dette har allerede rammet nordnorsk fiskerinæring i forbindelse med grensepasseringer særlig i den nordlige del av Finland.

Flertallet har merket seg at det også vil bli gjennomført en strengere fysisk kontroll. Flertallet har merket seg hva EU legger i begrepet «fysisk kontroll». Ved fysisk kontroll skal temperatur, vekt, emballasje og merking alltid kontrolleres. I tillegg skal det tas prøver av et visst antall pakninger fra ulike steder i forsendelsen. Prøvene skal undersøkes med hensyn til lukt, farge, konsistens, smak m.v. og ved opptining og

koking. Det skal også sendes prøver til laboratorieundersøkelser for å påvise eventuelle forurensninger, tegn til forringelse, sykdomsfremkallende bakterier m.v. Det kan også kreves lossing av hele sendingen på grensekontrollstasjonen dersom tilsynsmyndigheten ønsker det. Hvis tilsynsmyndigheten har mistanke om uregelmessigheter, kan hele sendingen holdes tilbake inntil resultater av laboratorieundersøkelsene avkrefter mistanken.

Flertallet har merket seg at det for fiskerinæringen har vært særlig viktig å framheve den risiko denne nye grensekontrollen medfører i form av tapt tid. Leveranser av ferske fiskevarer er svært avhengige av å kunne skje i henhold til avtalt tid til de ulike kunder i markedet. Utover den tid som går med til selve grensekontrollen vil det også gå med mer tid på å passere grensen på riktig sted. Dersom Norge sier nei til avtalen, og vi dermed blir å betrakte som et 3. land, må grensepasseringer skje der hvor det ligger godkjente grensekontrollstasjoner. Disse trenger ikke alltid å ligge langs den beste kjøreruten.

Flertallet har også merket seg de vurderinger fiskerinæringen gjør seg av konsekvensene av et norsk nei til endringene i EØS-avtalens vedlegg I. Fiskerinæringen påpeker faren for at dette vil begrense norsk fiskerinærings muligheter til å satse på bearbeiding og videreforedling i Norge, og favorisere eksport av ubearbeidet fisk. Dette fordi grensepassering av slik fisk vil være mer forutsigbar, og enklere å håndtere, enn for eksempel fersk bearbeidet vare.

Flertallet mener at det er vanskelig å si eksakt hvor store og hyppige forsinkelsene vil bli, og hvordan og hvor sterkt kundene i Europa vil reagere på dette, dersom Norge i framtida skal eksportere fisk til EU som 3. land. Krav om prisavslag og reduserte priser på auksjoner er dog nærliggende. Slike konsekvenser har et stort tapspotensial, og dette er i seg selv alvorlig. Langt mer alvorlig vil det imidlertid være dersom eksportørene skulle begynne å miste kunder. Et slikt scenario kan ikke utelukkes dersom eksportørene over tid ikke klarer å frambringe varene til rett tid og med rett kvalitet.

Flertallet har merket seg at det er reist tvil om hvorvidt endringene i EØS-avtalens vedlegg I faktisk er viktig for norsk fiskerinæring. Flertallet har i den sammenheng merket seg de uttalelser som fiskeriministeren ga i de åpne høringene om saken. Der sa statsråd Angelsen blant annet:

«Jeg vil presisere at det er den nye grensekontrollens potensial for forsinkelser som er det vesentlige. Dette er etter mitt skjønn ubestridelig. Således finner jeg det vanskelig å forstå at noen hardnakket benekter en slik realitet. At andre hensyn etter en fundert avveining tillegges større vekt, har jeg respekt for, men ikke at fiskerierargumentene feies under teppet som ikke-eksisterende».

Flertallet viser også til at flere har hevdet at norsk fiskerinæring vil være sikret en tilfredsstillende grensepassering inn til EU gjennom de bestemmelser som

ligger i SPS-avtalen. Flertallet viser i så måte til uttalelsene fra utenriksminister Vollebæk, gitt både i brev til komiteen og i de åpne høringer om saken, hvor dette avkreftes.

Flertallet mener på denne bakgrunn at det ikke kan være tvil om at endringene i EØS-avtalens vedlegg I er av stor betydning for norsk fiskerinæring.

Flertallet viser til at EØS-avtalen forutsatte nye forhandlinger på det veterinære området i løpet av 1995, og at dette er grunnlaget for den fremforhandlede avtale. Som utenriksministeren bekreftet i de åpne høringer (jf. vedlegg) var denne forpliktelsen utgangspunkt for forhandlinger om en revisjon av EØS-avtalens vedlegg I. Flertallet vil understreke at det aldri har vært tvil om at dette punktet i EØS-avtalen ville bli gjenstand for nye forhandlinger, og at det er i lys av disse traktatmessige forpliktelsene at arbeidet med å fremme norske interesser hva gjelder fiskeeksporten er tatt opp.

Som det fremgår av høringer fremmet de norske myndighetene i utgangspunktet et krav om at avtalen kun skulle utvides til å omfatte fisk og fiskeprodukter. Flertallet viser til utenriksministerens uttalelser om at: «En slik løsning hvor Norge bare overtok de regler vi hadde interesse av, ble vurdert som uakseptabel fra EUs side».

Flertallet mener den fremforhandlede avtalen konkluderer de traktatmessige forpliktelsene på en måte som ivaretar norske interesser både i forhold til våre strenge krav til matkvalitet og forbrukersikkerhet og våre interesser som hovedeksportør av fisk til det europeiske markedet på en tilfredsstillende måte.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre viser til tidligere debatter i Stortinget, der Kristelig Folkeparti og Venstre har vært skeptiske til revidert EØS-avtale på veterinær sektor. En viktig begrunnelse for dette har vært frykten for at folke- og dyrehelsen skulle bli svekket gjennom fjerning av den veterinære grensekontrollen. Disse medlemmer konstaterer at Stortingets flertall gjennom flere vedtak i løpet av 1997 både har avvist et forslag om å opprettholde denne grensekontrollen, og har bedt om at arbeidet med en revidert avtale videreføres. Disse medlemmer viser til de nasjonale tiltak som er utviklet av tidligere og sittende regjeringer, og de forutsetninger som Regjeringen har lagt til grunn for sin tilråding. Disse medlemmer finner at den totale kontrollen knyttet til import av dyr og mat nå er utformet på en slik måte at tryggheten for folke- og dyrehelsen bør være ivarett på en minst like god måte som i dagens ordning, og at det er sikret muligheter for videreutvikling av systemet dersom situasjonen endres.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet støtter Regjeringens forslag om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr.

69/98 om endring av EØS-avtalens vedlegg I (Veterinære og plantesanitære forhold). Disse medlemmer vil påpeke at Fremskrittspartiets stortingsgruppe har vedtatt å støtte avtalen, men uten å binde sine representanter under avstemmingen.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til vedtaket i Innst. S. nr. 248 (1991-92) der stortingsflertallet konkluderte med at Norge i EØS-avtalen har oppnådd varige unntak fra EUs regelverk når det gjelder veterinære og plantesanitære forhold, noe som gir Norge rett til å beholde nasjonale bestemmelser som sikkerhetstiltak mot smitterisiko som følge av handel med visse dyrearter og animalske produkter.

Dette medlem vil henvise til St.prp. nr. 100 (1991-92), der den daværende regjering vurderte den norske grensekontrollen og muligheten for karantene av dyr og vareparti, sitat:

«som avgjørende for opprettholdelse av vår gunstige dyrehelse» (s. 126).

Selv om en utvidelse av EØS-avtalen ikke i seg selv påvirker importvolumet, vil dette medlem vise til at økt handel med matvarer er en uttalt målsetning både i EU og i WTO-avtalen. Som framført både av Regjeringen i proposisjonen, og av en rekke faginstanser, er økt handel med matvarer og annet biologisk materiale forbundet med en risiko for økt smittepress. I årsrapporten fra Verdens helseorganisasjon for 1996 advares det på følgende måte mot økt smittepress:

«Verden står på stupet av en global krise i forhold til smittsomme sykdommer».

I en slik situasjon er det, etter dette medlems oppfatning, svært betenkelig å gi avkall på et kontrollregime som til nå har gitt Norge et godt vern mot smitte og sykdom, og erstatte dette med et kontrollregime hovedsakelig basert på stikkprøver.

Dette medlem vil påpeke at forekomsten i Norge av matbårne sykdommer og sykdommer hos husdyr, er svært gunstig sammenlignet med andre europeiske land. Et effektivt grensevern basert på et føre-var-prinsipp der import av mat og levende dyr underlegges kontroll før produktene når ut til forbruker er etter dette medlems oppfatning en avgjørende årsak til dette. Dette medlem finner støtte for dette syn bl.a. i høringsuttalelsen fra Statens Helsetilsyn av 14. oktober 1998:

«Det er veldokumentert at norsk dyrehelse er god. Problemene med antibiotikaresistente mikrober er betydelig mindre i Norge enn i nesten alle andre land. Forekomsten i Norge av matbårne infeksjoner er svært gunstig sammenlignet med de fleste andre europeiske land. Selv om mengden varer som blir importert ikke skulle øke vesentlig, frykter vi at en utvidelse av EØS-avtalens vedlegg I vil øke smittepresset mot Norge på grunn av nedbyggingen av den veterinære grensekontrollen».

Et nytt kontrollregime, der en generell kontroll av vareparti erstattes med stikkprøver, vil medføre at færre vareparti kan bli underlagt kontroll. Dette medfører etter dette medlems oppfatning en økt risiko for at besmittede produkter kan komme inn i landet. En åpenbar svakhet ved et slikt system, er at matvarer som er underlagt stikkprøvekontroll vil kunne nå ut i butikkene, og faktisk være fortært, før prøvesvar foreligger. Etter dette medlems oppfatning, innebærer dette at risikoen for smitte øker. Det nye regelverket vil således stå i motstrid til det føre-var-prinsipp som stortingsflertallet tidligere har ansett som en helt nødvendig sikkerhetsforanstaltning.

Dette medlem vil bemerke at et krav ved bruk av stikkprøver er at slik kontroll ikke skal være handelshindrende eller diskriminerende. Det betyr at et høyt antall stikkprøver av importerte varer fordrer samme grad av kontroll med produkter produsert innenlands, selv om faren for sykdom ved den innenlandske produksjonen må ansees for lav. En slik praksis vil trolig være dyrere enn dagens system.

Ved en utvidelse av EØS-avtalen, vil dagens kontrollsystem erstattes av et system basert på sertifisering og dokumentasjon fra avsenderlandet. Dette medlem viser til resultatene fra den svenske undersøkelsen som er referert i proposisjonen, og som avslører en foruroligende høy andel feil og mangler ved slik attestasjon. Dette svekker etter dette medlems oppfatning troverdigheten knyttet til EUs kontrollsystem.

Dette medlem vil vise til at handelen med levende dyr, under dagens regelverk, er underlagt strenge karantenebestemmelser som gjør det mulig å avdekke sykdom som ikke lar seg påvise ved tidspunktet for innførsel. Dette tiltaket vil med en utvidelse av EØS-avtalen bli avløst av en ordning der importerte dyr isoleres en tid etter innførsel til landet. Fra veterinærfaglig hold blir det hevdet at det å erstatte dagens karanteneordning med det foreslåtte isolat vil gjøre det vanskeligere å oppdage sykdom med lang inkubasjonstid, fordi isolasjonstiden er for kort.

Dette medlem støtter Regjeringens forslag om å opprette en zoonoseenhet med ansvar for å samle, analysere og presentere epidemiologiske data for sykdommer som kan overføres fra dyr til mennesker. Dette medlem vil bemerke at opprettelsen av en slik instans er viktig, uavhengig av type kontrollsystem.

Dette medlem vil påpeke faren for økt biologisk forurensning i Norge som følge av den foreslåtte utvidelse av EØS-avtalen. Gjennom økt handel med biologisk materiale, utsetter en et finstemt økosystem for en risiko som det på forhånd er umulig fullt ut å vite konsekvensene av. Faren for at nye arter introduseres som følge av økt handel, vil kunne få uante følger til skade for fauna og artsmangfold. Med en økende internasjonal handel, og svekket kontroll, utsetter vi naturen for «blindpassasjerer» i form av skadelige mikrober, parasitter og ugress. Etter dette medlems oppfatning er biologisk forurensning også

et etisk problem, fordi det utsetter mennesker, dyr og planter for farer der virkningene i mange tilfeller er irreversible.

Hensynet til norsk eksport av fisk til EU blir anført som et hovedargument for at Norge må akseptere EUs regelverk på det veterinære området. Fisk og fiskeprodukter er Norges nest største eksportartikkel der EU representerer denne næringens viktigste marked. Dette medlem erkjenner derfor nødvendigheten av at fiskerinæringen har enklest mulig markedsadgang til EU. Dette medlem har imidlertid merket seg at det i proposisjonen ikke har vært mulig å dokumentere hvilke økonomiske og praktiske konsekvenser det vil få for norsk fiskeeksport til EU, sammenlignet med dagens situasjon, dersom Stortinget ikke aksepterer veterinæravtalen.

Som for dyresykdommer vil dette medlem uttrykke bekymring for at også fisken utsettes for økt smittepress ved en aksept av den utvidede EØS-avtalen. Etter en overgangsperiode på maksimalt 8 år, vil Norge måtte akseptere handel med levende fisk. Dette er svært risikofyllt fordi det er vanskelig å oppdage om fisken er besmittet ved innførsel. En fare forbundet med dette er at eventuelle fiske sykdommer vil kunne smitte over på oppdrettsanlegg for i neste omgang å true de atlantiske villaksstammene som Norge har påtatt seg en spesiell forpliktelse til å opprettholde. Med de erfaringsmessig store kostnadene forbundet med sykdommer i oppdrettsnæringen, mener dette medlem at dette forholdet burde ha vært bedre utredet i proposisjonen.

Dette medlem viser til at leveranser av fisk fra russiske fiskefartøyer er av stor betydning for fiskeindustrien i Troms og Finnmark. Dersom Stortinget aksepterer veterinæravtalen vil denne importen kunne rammes av EUs regler for import fra tredjeland. I henhold til disse reglene må all landing av frossen fisk fra tredjeland framvises for kontroll på egne grensekontrollstasjoner. Dette medlem er bekymret for hvordan et slikt regime vil påvirke strukturen og selsksetningen innen fiskeindustrien, og har merket seg at departementet mener det er mulig å finne fleksible løsninger for landing av importert fisk.

Dette medlem vil bestride det premiss som stortingsflertallet har lagt til grunn, bl.a. i behandlingen av Jordbruksoppgjøret 1997 (Innst. S. nr. 292 (1996-97)) når det gjelder det påståtte behovet for en utvidelse av EØS-avtalen. Både Brundtland-regjeringen og Jagland-regjeringen tok utgangspunkt i EUs rett til å kunne innføre en strengere grensekontroll av norske produkter dersom Stortinget ikke vedtar endringen i EØS-avtalens vedlegg 1.

Dette medlem vil vise til EØS-avtalens Protokoll 10, hvis formål er å sikre mest mulig rasjonell grensepassering av varer i EØS-området. Ifølge EØS-avtalens Artikkel 21 nr. 4, med henvisning til Protokoll 10, slås det fast at bestemmelsene i denne artikkel gjelder alle varer uten hensyn til Artikkel 8 nr. 3 som omhandler unntak for fisk og landbruksvarer. I henhold

til Protokoll 10 artikkel 11, har ikke EU anledning til å gjøre tidligere forenklinger virkningsløse gjennom å innføre nye tiltak. Videre følger det av Protokoll 10 artikkel 3, at de ulike former for kontroll og formaliteter som gjelder grensepassering skal gjennomføres med minst mulig ventetid og i størst mulig utstrekning på ett sted. Dette medlem mener det er grunn til å reise tvil om påstandene om at trailere med fisk fra Norge vil risikere å måtte vente i dagevis på å passere grenseovergangen til EU. En slik praksis vil i tilfelle være i strid med bestemmelsens formål og EØS-avtalens siktemål. Dette medlem legger til grunn at en også på dette området vil kunne finne fleksible løsninger slik departementet forventer bl.a. når det gjelder landing av importert fisk.

Dette medlem vil videre vise til avtalen om veterinære- og plantesanitære tiltak under GATT/WTO, den såkalte SPS-avtalen, som ble inngått i 1993. Prinsippet i denne avtalen er at tiltak for å forebygge eller bekjempe sykdommer på dyr eller planter skal være basert på vitenskapelig dokumentasjon eller internasjonale standarder. Dette medlem viser til svar fra Utenriksdepartementet av 26. november 1998 på spørsmål fra Utenrikskomiteen, der departementet bekrefter at EU ikke har framlagt dokumentasjon som grunnlag for å kreve en skjerpet kontroll med produkter fra Norge. Med bakgrunn i SPS-avtalens Artikkel 5, pkt. 8 er dette medlem overrasket over at ikke norske myndigheter har bedt om en slik dokumentasjon fra EU. Dette medlem mener det er en svakhet at norske myndigheter ikke har foretatt en risiko- og sårbarhetsanalyse for å vurdere følgene av en svekket grensekontroll slik SPS-avtalen gir rom for.

Dette medlem vil bemerke at de forslag til kompensatoriske tiltak som fremmes i proposisjonen er en forbedring i forhold til den avtalen som ble framforhandlet av Jagland-regjeringen, og som et stortingsflertall har pålagt Regjeringen å legge fram for Stortinget. Dette medlem mener allikevel at en tilslutning til veterinæravtalen vil bety at Norge erstatter et system, som til nå har vist seg tjenlig for å beskytte folke- og dyrehelsen i Norge, med et system som både vil være dyrere, mer byråkratisk og mere usikkert.

Dette medlem legger vekt på proposisjonens krav til en totalvurdering av smittesituasjonen og regelverket innen år 2001 dersom utvidelsen av EØS-avtalen blir gjennomført. Dette medlem vil påpeke at en slik totalvurdering ikke må utelukke muligheten til å stille krav overfor EU om en løsning som innebærer gjeninnføring av grensekontrollen dersom smittesituasjonen tilsier det.

Faren er, etter dette medlems oppfatning, at veterinæravtalen vil påføre Norge økte kostnader pga. økt sykkelighet hos folk, dyr og fisk, og et mer byråkratisk kontrollsystem som kan vise seg å overskride de påståtte merkostnadene for fiskeeksporten dersom EU skulle innføre en strengere kontroll av norsk eksport.

Dette medlem mener at Norge, ved å akseptere veterinæravtalen, risikerer å ødelegge vårt fremste konkurransefortrinn, nemlig ren og trygg mat.

Dette medlem vil mot denne bakgrunn gå imot at Stortinget gir samtykke til godkjenning av avtalen. Dersom utkast til vedtak I får flertall ved votingen, vil Senterpartiet stemme for II som legger til grunn at Regjeringen legger frem for Stortinget innen utgangen av år 2001 en totalvurdering av det nye regelverket og smittesituasjonen sammen med forslag til endringer som måtte være nødvendig.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til forslag til vedtak i St.prp. nr. 6 (1998-99) om godkjenning av EØS-avtalens vedlegg I. Sosialistisk Venstreparti vil stemme mot ratifikasjon av veterinæravtalen.

Dette medlem mener forbrukernes rett til trygg mat må være avgjørende når Stortinget behandler Veterinæravtalen med EU.

Dette medlem viser til St.meld. nr. 40 (1996-97) Om matkvalitet og forbrukertrygghet, hvor regjeringen Jagland la fram forslag om iverksetting av en rekke nye kontrolltiltak som følge av endringene i EØS-avtalens vedlegg I. Regjeringen Bondevik har fulgt opp disse forslagene, og foreslått økte bevilgninger til kontrolltiltak og en egen zoonoseenhet. Dette medlem støtter dette. Dette medlem mener at slike tiltak må settes i gang også om man beholder dagens grensekontroll.

Dette medlem mener at det er avgjørende for forbrukernes trygghet at Regjeringen og faginstansene praktiserer en streng fortolkning av begrepet «berettiget mistanke» og dessuten foretar omfattende stikkprøver. Regjeringen presiserte i høringene at alle funn av brudd på regelverket og alle funn av smittede produkter fra en region eller en leverandør, gir grunnlag for kontroll ut fra mistanke. Dersom det bygges opp et tilstrekkelig kontrollapparat og regelverket praktiseres strengt, kan dette gi forbrukerne et vern som ikke er vesentlig svakere enn i dag. Dette medlem mener likevel at anledning til kontroll ved grensen kan være mer kostnadseffektivt og gi forbrukerne ytterligere trygghet.

Dette medlem tillegger «føre var-prinsippet» stor betydning i miljøpolitikken. Dette medlem vil i den forbindelse påpeke at Regjeringen i proposisjonen ikke gir argumenter for at EUs kontrollregime er bedre, billigere eller mer forsvarlig enn kontrollordninger som også omfatter veterinærkontroll ved grensene våre. Dette medlem mener også at Regjeringen ikke har utført noen tilstrekkelig konsekvens- eller risikoanalyse av de nye ordningene.

Dette medlem viser til at Norge i dag er fri for en serie smittsomme dyresykdommer som er utbredt i mange EU-land. I Norge er det derfor meningsfullt å bekjempe husdyrsykdommer som en har gitt opp å bekjempe i andre land. Dersom svekket veterinærkon-

troll fører til at det norske smittebildet blir som ellers i Europa, vil det være svært vanskelig å gjenopprette dagens gunstige situasjon. I EØS-proposisjonen fra 1992 (St.prp. nr. 100 (1991-92)) var regjeringen Brundtland enig i dette. Den gang vurderte Regjeringen den veterinære grensekontrollen med import av kjøtt og levende dyr «som avgjørende for opprettholdelsen av vår gode dyrehelse».

Dette medlem vil videre vise til St.prp. nr. 100 (1991-92) hvor det står følgende:

«Norske husdyr har generelt meget god helse. Alle alvorlige tapsbringende infeksjonssykdommer hos dyr er enten utryddet eller brakt under kontroll. Flere av de alvorligste sykdommene har aldri vært diagnostisert her i landet. Få andre land har tilsvarende god dyrehelse. Det er flere årsaker til dette. Norge har i stor grad vært selvforsynt med animalske produkter, og importen av levende dyr og dyreprodukter har vært liten.... Som en konsekvens av økt handel vil det være naturlig å øke beredskapen mot utbrudd av smittsomme sykdommer. Dette gjelder både kontrollen ved grensepassering og økt kapasitet ved de veterinære laboratoriene.»

Dette medlem konstaterer at stortingsflertallet nå opphever grensekontrollen. Dette medlem vil derfor følge nøye med utviklingen av de kompensatoriske tiltakene som skal sikre at dette ikke medfører svekket forbrukerbeskyttelse og dårligere dyrehelse. I denne sammenheng understreker dette medlem behovet for en forsvarlig forebyggende kontroll på produksjonsstedet og ved avl. Det er også viktig at sikkerhetsklausulen i avtalen brukes aktivt dersom situasjonen skulle tilsi det.

Dette medlem mener at myndighetene aktivt må etterleve prinsippet om «retten til å vite», ikke bare ved å informere om bekreftede funn, men også ved mistanke om at matvarer inneholder skadelige stoffer, bakterier e.l. Dette er også nødvendig for å styrke tilliten til kontrollapparatet.

Toveiskommunikasjon, slik at forbrukeren selv kan stille spørsmål, er viktig. Dette medlem vil vise til at i England er det i samarbeid med forbrukerorganisasjonene etablert informasjonsstasjoner for å gi forbrukerne svar på spørsmål knyttet til genteknikk og mat. Dette medlem mener det bør vurderes om bruk av Internett eller annen informasjonsteknologi er egnet for denne typen informasjon.

Dette medlem vil understreke at forbrukerorganisasjonene spiller en svært viktig rolle ikke minst i kraft av sin uavhengige stilling i forhold til næringsinteresser og myndigheter. Forbrukerorganisasjonene utgjør en avgjørende kanal for informasjon til befolkningen. Forbrukerrådet bør settes i stand til selv å utføre uavhengige tester av mat, og delta i det internasjonale samarbeidet bl.a. med paralleltesting og politikkutvikling. Dette medlem mener Forbrukerrådet bør styrkes som følge av veterinæravtalen.

Dette medlem vil støtte de signaler som Regjeringen kommer med både når det gjelder å prioritere arbeidet med merking, både nasjonalt og internasjon-

alt, og når det gjelder å videreutvikle regler og retningslinjer slik at forbrukerne får de opplysninger de ønsker på en lettfattelig måte.

Dette medlem henviser til at Sosialistisk Venstreparti i en rekke sammenhenger har argumentert for et styrket regime mht. merking av mat. Etter dette medlems mening skal all genmanipulert og bestrålt mat merkes. Det bør også innføres merking av opprinnelsesland. Videre bør produsentene ha anledning til etter nærmere regler spesifikt å merke økologisk produsert mat.

Dette medlem legger vekt på at Norge er en netto matvareeksportør og at fiskerinæringen er blant Norges viktigste eksportnæringer. Dette medlem vil ikke bestride at det kan medføre problemer for fiskerinæringen om Norge ikke aksepterer veterinæravtalen, men finner ikke å kunne legge avgjørende vekt på disse ulempene så lenge verken norske myndigheter eller bransjen selv har gjort grundige forsøk på å dokumentere de praktiske og økonomiske konsekvensene av et nei.

Dette medlem viser til at det har vært svært lite offentlig debatt om EU-spørsmål i Norge etter folkeavstemningen om norsk EU-medlemskap i 1994. Dette gjelder både utviklingen i EU som for eksempel utvidelsen av EU og innføringen av euro fra 1. januar 1999, og det gjelder de norske tilpasningene til EU som for eksempel utvidelsen av EØS-avtalen til også å gjelde det veterinære området.

Dette medlem mener det er en utfordring for alle å finne løsninger som kan vitalisere den norske debatten om EU-spørsmål, og som kan sikre at viktige spørsmål om norsk tilknytning til EU er i samsvar med folkeflertallet. Dette medlem viser til at Grunnloven åpner for å avholde rådgivende folkeavstemninger. Dette medlem mener at slike folkeavstemninger kan være en egnet form når det gjelder viktige spørsmål som dreier seg om forholdet mellom Norge og EU. Dette medlem mener samtidig at Stortinget skal rette seg etter det råd som eventuelt gis gjennom en slik folkeavstemning. Dette medlem viser til at land som er medlemmer i EU, for eksempel Danmark, har gjennomført folkeavstemninger om vesentlige EU-spørsmål.

Dette medlem viser til at det er et stort engasjement blant mange i Norge om spørsmål knyttet til trygg mat. Dette medlem viser også til at miljø-, forbruker-, veterinær- og landbruksinteresser har vært sterkt engasjert i spørsmålet om utvidelse av EØS-avtalen til også å gjelde det veterinære området. Dette medlem mener det er ønskelig med et langt sterkere engasjement for forbruker- og miljøspørsmål i Norge. Dersom det hadde vært bred politisk enighet om å benytte folkeavstemninger i viktige spørsmål som dreier seg om forholdet mellom Norge og EU, kunne spørsmålet om utvidelse av EØS-avtalen til også å gjelde det veterinære området vært en egnet sak å gjennomføre en slik folkeavstemning på. Dette ville vitalisert den offentlige debatt, økt forbrukerbevisstheten

og uansett resultat av folkeavstemningen bidratt til press for best mulige tiltak for å sikre forbrukerne trygg mat.

Dette medlem mener at Regjeringen bør legge fram for Stortinget en vurdering av bruk av rådgivende folkeavstemninger i forbindelse med viktige spørsmål mellom Norge og EU. En slik vurdering bør gjennomgå andre lands erfaringer med folkeavstemninger i slike spørsmål og drøfting av hvilke saker av prinsipiell eller ugjenkallelig karakter som egner seg å legge ut til folkeavstemning. Dette medlem tar på denne bakgrunn opp følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen om å utrede bruk av rådgivende folkeavstemninger i vesentlige spørsmål om forholdet mellom Norge og EU, og å legge dette fram for Stortinget på egnet måte.»

3. UTTALELSE FRA NÆRINGSKOMITEEN

Komiteens utkast til innstilling ble torsdag 10. desember 1998 oversendt næringskomiteen. Næringskomiteen har 11. desember 1998 i brev til komiteen avgitt følgende uttalelse:

«Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Høyre viser til utenrikskomiteens utkast til innstilling. Flertallet finner at innstillingen på en god måte ivaretar viktige næringspolitiske aspekter ved saken. Flertallet slutter seg derfor til de vurderinger som er gjort av utenrikskomiteens flertall og har ellers ingen merknader.

Komiteens medlem fra Senterpartiet og medlemmet Leif Helge Kongshaug fra Venstre viser til Senterparti-

ets merknader i utenrikskomiteens utkast til innstilling og slutter seg til disse.»

4. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag

Stortinget ber Regjeringen om å utrede bruk av rådgivende folkeavstemninger i vesentlige spørsmål om forholdet mellom Norge og EU, og å legge dette fram for Stortinget på egnet måte.

5. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til proposisjonen og til det som står foran og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

I.

Stortinget samtykker i godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 69/98 om endring av EØS-avtalens vedlegg I (Veterinære og plantesanitære forhold).

II.

Stortinget samtykker i at Regjeringen legger frem for Stortinget innen utgangen av år 2001 en totalvurdering av det nye regelverket og smittesituasjonen sammen med forslag til endringer som måtte være nødvendig.

Oslo, i utenrikskomiteen, den 14. desember 1998.

Jan Petersen,
fung. leder.

Kjell Engebretsen,
ordfører.

Einar Steensnæs,
sekretær.

Vedlegg 1**Spørsmål fra utenrikskomiteen til Regjeringen og Regjeringens svar.****A. Spørsmål av 18. november 1998 fra utenrikskomiteen til utenriksministeren og utenriksministerens svar av 24. november 1998.***Spørsmål 1.*

Kan departementet opplyse om de totale kvantum av eksport og import for de produkter som omfattes av veterinæravtalen for årene 1996, 1997 og prognosen for 1998?

Spørsmål 11.

Hva er tallene for årene 1994-97 når det gjelder

import av bearbeidede kjøttprodukter og statistikk for tilsvarende innførsel ved regulær grensehandel?

Spørsmålene 1 og 11 besvares i sammenheng da svarene på disse spørsmålene er dels overlappende og sterkt knyttet til hverandre. I det følgende presenteres volumet av de importerte og eksporterte produktene fisk/krepsdyr/bløtdyr, ferskt kjøtt, melk/melkeprodukter/egg/honning, samt bearbeidede kjøttprodukter/fiskeprodukter. Alle tall er avrundet til nærmeste hele tonn.

Når det gjelder den regulære grensehandelen, har det ikke vært mulig å fremskaffe presise tall for denne.

IMPORT - PRODUKTER

År	Fisk/krepsdyr/ bløtdyr fersk/kjølt	Ferskt kjøtt (herunder kjølt eller fryst)				Melk/melke- produkter/ egg/ honning	Bearbeidede produkter	
		Storfe	Svin	*Sau/geit/ annet kjøtt (rein, hjort, elg, div.)	** Fjørfe		Kjøtt	Fisk
1994							591	
1995							511	
1996	271.446	4.807	4.093	2.461	213	4.409	443	13.718
1997	293.879	2.805	822	2.872	187	4.844	396	14.528
pr sept 1998	225.747	2.654	1.439	2.263	136	4.050	306	12.387

EKSPORT - PRODUKTER

År	Fisk/krepsdyr/ bløtdyr fersk/ kjølt	Ferskt kjøtt (herunder kjølt eller fryst)				Melk/melke- produkter/ egg/ honning	Bearbeidede produkter	
		Storfe	Svin	*Sau/geit/ annet kjøtt (rein, hjort, elg, div.)	** Fjørfe		Kjøtt	Fisk
1996	1.466.994	43	181	947	20	27.177	1.304	43.688
1997	1.643.190	1.337	4.183	2.214	8	29.122	1.791	45.325
pr sept 1998	1.209.878	861	337	1.101	140	25.993	906	39.782

* inneholder også slakteavfall (tunge, lever m.v. av storfe, svin, sau, geit m.v.)

** inneholder slakteavfall av fjørfe

IMPORT - LEVENDE DYR

År	Storfe	Svin	Sau	Geit	Rein	Pelsdyr	Høns
1990					290	159	5.503
1991	89	10		8		151	
1992	141	21		12	422	325	
1993	197	2	3		197	471	19.319
1994	375	41			13	608	129.570
1995	276	55		38	3.675	6.429	110.492
1996	129	24			9.512	198	194.046
1997	101	30			8.476	275	124.820
-juni 1998	8	0			1.266	5	55.723

Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

EKSPORT - LEVENDE DYR

År	Storfe	Svin	Sau	Geit	Rein	Pelsdyr	Høns
1994	0	255	i.o.	i.o.	i.o.	i.o.	i.o.
1995	0	251	i.o.	i.o.	i.o.	i.o.	i.o.
1996	0	203	i.o.	i.o.	i.o.	i.o.	i.o.
1997	0	18	i.o.	i.o.	i.o.	i.o.	i.o.
-okt. 1998	0	337	i.o.	i.o.	i.o.	i.o.	i.o.

Kilder: NorSvin og Norsk Rødt Fe.
i.o.=ingen opplysninger tilgjengelige.

Det har ikke vært mulig å skaffe informasjon om eksport av andre levende dyr enn storfe og svin innenfor de tilgjengelige tidsrammer.

Spørsmål 2.

Kan departementet fremskaffe opplysninger om de nasjonale kontrollregimene i EU-landene Danmark, Sverige, Frankrike og Italia?

Spørsmål 3.

Hva er tallene for matsmittede personer i henholdsvis Norge, Sverige, Danmark og Italia for 1997?

Nedenfor følger en oversikt over matsmittede personer i henholdsvis Sverige, Danmark og Norge i 1997. Oversikten omfatter sykdommer (forårsaket av tarmbakterier) som salmonella, campylobacteriose og yersiniose. Det har ikke innen svarfristen vært mulig å innhente tilsvarende tall for Italia.

Land	Salmonellose		Campylobacteriose		Yersiniose	
	Pådratt innenlands	Pådratt utenlands	Pådratt innenlands	Pådratt utenlands	Pådratt innenlands	Pådratt utenlands
Sverige	585	3.700	1.828	3.478		558
Danmark	ca. 5.300		ca. 2800		ca. 500	
Norge	ca. 196*	ca. 1.197*	419**	649**	58***	24***

* I tillegg kommer ca. 130 tilfeller der kilde er ukjent

** I tillegg kommer 110 tilfeller der kilde er ukjent

*** I tillegg kommer 26 tilfeller der kilde er ukjent

Spørsmål 4.

Hva er departementets vurdering av muligheten for å anvende WTO/SPS-avtalen for å forhindre økt 3. landskontroll fra Norge til EU dersom man sier nei til den foreslåtte utvidelse av EØS-avtalen?

EU har gjennomført en harmonisering av det interne veterinære regelverk. Veterinær grensekontroll innad er opphevet. Overfor tredjeland har man gjennomført økt veterinærkontrollfrekvens ved grenseplassering inn til EU. Dette ble gjennomført fra 1.1.1997. Norge

og Island er unntatt fra de nye kontrollfrekvensene p.g.a. forhandlingene om revisjon av vedlegg I til EØS-avtalen.

WTO-regelverket gir anledning til inngåelse av bilaterale og regionale avtaler. EUs harmonisering av det veterinære regelverk er vurdert ikke å være i strid med EUs WTO-forpliktelse. Dette betyr i praksis at SPS-avtalen ikke kan anvendes til å regulere kontrollfrekvensen ved grensepasseringen mellom EFTA/EØS og EU. WTO/SPS-avtalen vil derfor ikke kunne anvendes til å forhindre økt veterinærkontroll på eksport fra Norge til EU dersom Norge sier nei til den foreslåtte revisjon av EØS-avtalens vedlegg I (Veterinære og plantesanitære forhold).

Spørsmål 5.

Hva er kontrollfrekvensen ved dagens grensekontroll, og hvilke varer kontrolleres og hvilke sykdommer kontrolleres det for?

For matvarer foretas en 100 % dokumentkontroll på alle animalske produkter som importeres til Norge. Som regel kontrolleres også at produktene er stempelmerket korrekt og stemmer overens med dokumentasjon.

Generelt kan en si at for alle andre næringsmidler enn ferskt kjøtt, frukt og grønt, ble det i 1997 behandlet ca. 50.000 søknader om import. Dette representerte ca. 190.000 varepartier. Av disse ble ca. 8.500 fysisk kontrollert.

Når det gjelder ost skjer hoveddelen av importen gjennom Oslo. Stikkprøvekontroll foretas av det kommunale næringsmiddeltilsyn (KNT). KNT-Oslo opplyser å motta i størrelsesorden 100-200 partier pr. uke. Blant disse tas det ut fast 10 partier for stikkprøvekontroll. Pasteurisert ost undersøkes mht. bakteriene *Escherichia coli*, *Listeria Monocytogenes*, *Salmonella* og *Staphylococcus aureus*. Når det gjelder upasteuriserte oster undersøkes de i tillegg for EHEC («Hamburgerbakterien»).

Når det gjelder iskrem omfatter undersøkelsene samme parametre som for ost. Frekvensen av stikkprøver varierer.

Fisk og fiskevarer fra alle asiatiske land og Tyrkia er gjenstand for særlig kontroll. Statens næringsmiddeltilsyn (SNT) ha instruert det kommunale næringsmiddeltilsyn om at det tas ut prøver av samtlige importerte partier av fisk og fiskevarer fra disse landene med hensyn på forekomst av bakteriene *Salmonella*, *Vibrio cholera* og *Vibrio parahaemolyticus*.

Ferskt kjøtt (inkl. kjølt og fryst) av storfe, svin, småfe, fjørfe og hest undersøkes med hensyn på salmonella. Ved salmonella-kontroll av skrotter, kjøtt i mindre stykker og organer skal det uttas prøver i et slikt antall at det er en statistisk sikkerhet på minst 95 % for at partier med mer enn 5 % salmonella-kontaminerte enheter påvises.

Det foretas ikke salmonella-analyser ved import av ferskt kjøtt og fjørfekjøtt produsert i Sverige og Finland da disse landene har overvåkings- og kontrollprogrammer som tilsvarende det norske. For ferskt kjøtt og fjørfekjøtt importert fra Danmark foretas det meste av salmonella-kontrollen av danske myndigheter i tråd med den kontrollfrekvens som er gjengitt ovenfor.

For levende dyr foretas veterinær grensekontroll (helsekontroll, dokumentkontroll) av alle dyr unntatt: skilpadde, burfugl (midlertidig innførsel eller tilbakeførsel), marsvin/hamster/chinchilla/rotte/mus (midlertidig innførsel eller tilbakeførsel fra Danmark/Sverige/Finland), samt hund og katt fra EU/EFTA området. Disse skal likevel kunne fremlegge dokumenter for kontroll hos tollvesenet (identifikasjon, helseattest, evt. innførselstillatelse mv.).

Ved grensekontroll tas det ved innførsel av storfesæd ut minst to doser av hver okse for undersøkelse med hensyn på smittestoffene *Campylobacter fetus* og *Trichomonas foetus*. For øvrig tas det ikke ut prøver ved grensepassering.

Når dyret står i karantene tas det ut prøver for følgende undersøkelser:

- storfe: paratuberkulose, salmonella, leptospirose, IBR/IPV, EBL, campylobacter, tritrichomoniasis og parafilariose
- embryo storfe: blodprøve av mottakerdyr for undersøkelse med henblikk på IBR/IPV og brucellose
- storfesæd: blodprøve av alle kyr som er inseminert med sæden for undersøkelse med henblikk på IBR/IPV og brucellose
- svin: brucellose salmonella, tuberkulose, klassisk svinepest, leptospirose, AD (Aujeszky's disease), PRRS (porcine respiratory and reproductive syndrome), svineinfluensa, SVD (swine vesicular disease), TGE (transmissible gastroenteritis)
- sæd fra svin: med mindre avsenderlandet kan dokumentere frihet for en eller flere av sykdommene, blodprøve av purker som er inseminert med sæden for undersøkelse med henblikk på brucellose, klassisk svinepest, AD, leptospirose, TGE, svineinfluensa, PRRS og SVD
- fjørfe: salmonellose, mucoplasmose, EDS 76 (egg drop syndrome), TRT (turkey rhinotracheitis), ND (Newcastle disease)
- rugeegg: salmonella etter klekking
- småfesæd/
småfeembryo: brucellose

Spørsmål 6.

Hvordan vurderer Regjeringen konsekvensene av et bortfall av grensekontrollen når det gjelder import av storfe og konsekvensene for norsk dyrehelse ved bortfall av karanteneordningen på grensen?

Den veterinære grensekontrollen av levende dyr har i tillegg til dokument- og identitetsjekk omfattet kontroll for å fastlegge at dyrene har vært fri for klare kliniske tegn på sykdom. Det er karanteneordningen som har vært av særlig betydning for å redusere risikoen for at importerte storfe skal bringe med seg smitte over i den norske storfepopulasjonen. Konsekvensene av bortfall av den veterinære grensekontroll ved innførsel fra EØS anses å være ubetydelige, særlig fordi myndighetsforpliktelsene i avsenderlandene blir forsterket når kontrolldirektivene blir en del av EØS-avtalens vedlegg I. Ved innførsel fra EØS, vil den isolasjon som skal iverksettes for dyr som er omfattet av de nasjonale overvåknings- og kontrollprogrammene gi tilsvarende sikkerhet som ved dagens karanteneordning når det gjelder å avdekke mulig forekomst av smittestoffer hos innførte dyr før de frigis fra isolasjonen.

Ved innførsel av levende dyr fra tredjeland blir ordningen med veterinær grensekontroll videreført ved særskilte grensekontrollstasjoner med veterinært personell. Når det gjelder gjeldende karanteneordning, så finner denne sted på mottakerstedet inne i landet og ikke på grensen. Bestemmelsene i det reviderte vedlegg I til EØS-avtalen medfører derimot at ved innførsel fra tredjeland skal dyr kunne settes i karantene i umiddelbar nærhet til grensekontrollstasjonen dersom helsestatus hos dyr som søkes innført, ikke kan vurderes i tilstrekkelig grad.

Spørsmål 7.

I følge proposisjonen vil Regjeringen fortløpende evaluere de nasjonale kontrolltiltakene. Hvilke begrensninger setter en utvidelse av EØS-avtalen på norske myndigheters mulighet til ytterligere å utvikle et nasjonalt ikke-diskriminerende regelverk?

Så lenge slike tiltak er innrettet mot å sikre folke- og/eller dyrehelsen og tiltakene er tilpasset den risiko man søker å ivareta, er det få begrensninger som legges på norske myndigheters muligheter til å videreutvikle nasjonale kontrolltiltak. Det forutsettes at de tiltak man setter i verk ikke må virke mer hindrende på internasjonal handel enn det som er nødvendig for å oppnå ønsket grad av beskyttelse. Det siste er også en forpliktelse i forhold til tredjeland som følger av bestemmelsene i WTO/SPS-avtalen.

Spørsmål 8.

Hvilken mulighet er det for å videreføre en restriktiv nasjonal politikk med hensyn til antibiotika-resistent mat ved en utvidelse av EØS-avtalen til det veterinære området?

EØS-avtalen omfatter størsteparten av EUs regelverk på det veterinære området, og de nye delene som nå vil omfattes av vedlegg I, kapittel I, vil ikke sette begrensninger på våre muligheter til å ha en restriktiv politikk hva gjelder bruk av antibiotika i norsk husdyrproduksjon.

Spørsmål 9.

I henhold til avtalens protokoll 10, artikkel 12 er partene forpliktet til å behandle varer og dokumenter på en slik måte at «ventetiden ved trafikkavviklingen kan reduseres mest mulig». Hvilke muligheter har man etter departementets mulighet for å sikre at resultatene av kontroller er gjennomført og kjent før produktene når frem til forbruker?

I forbindelse med revisjon av vedlegg I vil rutinene for kontroll ved import av næringsmidler av animalsk opprinnelse bli endret. Hovedelementene for fysisk kontroll og tilsyn med slike innførte varer vil være offentlig stikkprøvekontroll, internkontroll på mottakersteder, spesifikk kontroll fra tilsynsmyndigheten ved mistanke om avvik fra fastsatt kvalitet og systematiske kartleggingsprogrammer rettet mot utvalgte varettyper og/eller risikofaktorer. Bestemmelsene i revidert vedlegg I avgrensner ikke norske myndigheters muligheter til å skaffe seg informasjon (ved prøveuttak) om kvaliteten på næringsmidler som er beregnet for omsetting og som befinner seg i Norge. Slike prøver kan tas ut fra hvilket som helst transport-, produksjons- og/eller omsetningsledd som varene passerer fra de kommer inn i landet frem til forbruker. Den eneste begrensning på omfanget av prøver som kan tas fra importerte varer, er at prøveuttaket ikke skal føre til at importerte varer blir gjenstand for annen behandling fra myndighetenes side enn norskproduserte varer av tilsvarende kvalitet.

Avtalen gir med andre ord norske myndigheter stor handlefrihet når det gjelder iverksettelse av nødvendige tiltak i det norske markedet for å beskytte folke- og dyrehelsen. I tillegg kan eventuelt EØS-avtalens sikkerhetsklausul benyttes til å stoppe innførsel av varer som anses å representere reell risiko.

I tilfeller av begrunnet mistanke inneholder EØS-avtalen ingen særskilte begrensninger med hensyn til det behov norske myndigheter har for at resultater av kontrollene er gjennomført og kjent før produktene når frem til forbrukerne.

Spørsmål 10.

Proposisjonen viser til at stats- og utenriksministrene i forbindelse med Nordisk Råds 49. sesjon i Helsingfors ble enige om et tettere nordisk samarbeid på det veterinære området. I hvilken grad har man etablert et slikt samarbeide, og hvilke fremtidige planer har regjeringen for et nordisk samarbeide på dette området?

I St prp nr 6 (1998-99), kap. 9.5, er oppfølgingen beskrevet nærmere. Når de nordiske jord- og skogbruksministrene møtes i Malmø 1. desember d.å. vil organisering og tiltak for å styrke det nordisk samarbeidet når det gjelder å sikre forbrukerne trygge matvarer diskuteres videre. Et viktig element i dette er at man også i det nordiske samarbeidet organiserer seg i henhold til strategien om at trygg mat må være et prioritert mål langs hele matproduksjonskjeden fra fjord/jord til bord.

Spørsmål 12.

Kan statsråden redegjøre for eventuelle nye kompensatoriske tiltak i St.prp. nr 6 i forhold til det kontrollregimet som ble omtalt og utdypet under Jagland-regjeringen i St. prp. nr 70 (1996-97), Stortingets behandling av St.meld. nr 40 (1996-97) og i henhold til statsråd Dag Terje Andersen redegjørelse for Stortinget?

De nasjonale tiltakene ble styrket f.o.m. 1999 ved økt bevilgning til distriktsleddet i Statens dyrehelsetilsyn. Hensikten er å styrke bevisstheten knyttet til risiko for spredning av smitte når det handles med dyr, samt å understreke at den enkelte kjøper selv kan redusere denne risiko ved å stille mer omfattende krav til helsestatus enn det som er nedfelt i regelverket. Tilsvarende ble de regionale laboratorietjenestene styrket som et ledd i sikring av kompetanse og støtte til distriktsveterinærenes forebyggende arbeide lokalt. Budsjettet ble styrket med til sammen NOK 5 mill. for dette formål i 1998.

Dessuten har Regjeringen i St prp nr 6 (1998-99) foreslått å opprette en zoonoseenhet. Formålet er å sikre at det gjennomføres en løpende vurdering av overvåkingen og at det foretas analyser av smittesituasjonen i folke- og dyrepopulasjonene med tanke på mulige endringer av forekomsten av zoonoser. Videre er det foreslått en økning av midlene til Statens næringsmiddeltilsyn for å utvide omfanget av offentlige stikkprøvekontroller av matvarer. De foreslåtte budsjetttrammene for 1999 til zoonoseenhet og til utvidet offentlig stikkprøvekontroll av mat er samlet NOK 5 mill.

B. Spørsmål av 25. november 1998 fra utenrikskomiteen til utenriksministeren og utenriksministerens svar av 26. november 1998.

Spørsmål 1

Hvilke risikoanalyser har EU fremlagt som begrunnelse for å kunne kreve en økt kontrollfrekvens med norsk fiskeeksport, jfr. SPS-avtalens krav om vitenskapelig begrunnelse og særskilt risikovurdering ved innføring av strengere kontroll?

I henhold til EØS-avtalen som trådte i kraft 1. januar 1994, er veterinær grensekontroll ikke omfattet av avtalen. Det innebærer at avtalepartene fortsatt kan

praktisere sine respektive veterinære bestemmelser for grensekontroll. Reglene for den fysiske kontrollen ved grensepassering inn til EU ble harmonisert fra 1. januar 1997. Harmoniseringen innebar en fjerning av kontrollene internt og etablering av et harmonisert kontrollsystem for innførsel av varer fra tredjeland. Systemet innebærer en betydelig økning av kontrollfrekvensen ved tredjelandsimport. Norge og Island ble ikke omhandlet av de nye kontrollfrekvensene i påvente av revisjon av vedlegg I til EØS-avtalen

I henhold til WTOs SPS-avtale har hvert medlemsland rett til å fastsette sitt nasjonale beskyttelsesnivå ut fra sin egen helsesituasjon og så iverksette de veterinære og plantesanitære tiltak som er nødvendige for å ivareta dette beskyttelsesnivået. Tiltakene skal baseres på et vitenskapelig grunnlag og på særskilt risikovurdering og ikke være mer handelshindrende enn nødvendig for å sikre det aktuelle beskyttelsesnivået. Utenriksdepartementet er ikke kjent med at EU har foretatt individuelle risikovurderinger for hver enkelt land og hvert enkelt produkt. EU har generelt valgt, som en administrativ forenkling, å basere seg på veiledende prosentsetser for kontrollfrekvens for å sikre at etablerte krav til helse- og matvaretrygghet er oppfylt. Dette er samme prinsipp for gjennomføring av SPS-avtalens bestemmelser som Norge- og avtalens øvrige parter - har lagt til grunn.

Spørsmål 2

På hvilken bakgrunn kan EU innføre et strengere grensevern overfor Norge uten å komme i konflikt med EØS-avtalens protokoll 10 der partene er pålagt å begrense grensekontrollen til et minimum, samtidig som partene har anerkjent den kontroll som praktiseres i dag?

Protokoll 10 om forenkling av kontroll og formaliteter i forbindelse med godstransport regulerer selve gjennomføringen av grensekontrollen ved transport av varer mellom EU og EFTA/EØS-stater. Protokoll 10 inneholder ikke noen begrensning m.h.t. hvor mange stikkprøver som kan foretas ved grensepassering.

C. Spørsmål av 26. november 1998 fra utenrikskomiteen til utenriksministeren, utenriksministerens svar av 27. november 1998 samt tilleggs svar av 11. desember 1998.

Spørsmål:

Hva er tallene for matsmittede personer i samtlige EU-land?

Svar:

Nedenforstående tall og opplysninger er innhentet via våre ambassader i de respektive land.

I *Finland* er tallene for 1997: Salmonellose totalt 2964 personer hvorav 825 pådratt innenlands og 2139 utenlands, Campylobacteriose totalt 2404 og Yersini-

ose totalt 704. Innen de siste kategorier fører man ikke statistikk som skiller mellom pådratt i Finland eller i utlandet.

I *Hellas* ble totalt 1683 personer smittet av sykdommer forårsaket av tarmbakterier i 1994, som er siste årstall for nasjonal statistikk på området.

I *Nederland* opplyses det at leger ikke har meldeplikt hva angår sykdommer forårsaket av tarmbakterier. Det ble i tidsrommet 1987-91 gjennomført en undersøkelse basert på data fra 40 husleger vedrørende salmonellosmittede personer. Resultatet viste en smittfrekvens på 750 av 100 000 personer. Det er ikke gjort undersøkelser på *Campylobacteriose* eller *Yersiniose*.

I *Italia* viser statistikken for 1996 at totaltallene for matsmitteutbrudd (inkludert *Campylobacteriose* og *Yersiniose* men eksklusive *Salmonellose*) er 6956 utbrudd mens totalantallet personer som ble smittet av *Salmonellose* i 1996 var 15 560 personer.

I *Frankrike* er tallene over antall registrerte smittetilfeller i 1997:

Salmonella 2485, *Clostridium pertingens* 518, *Staphylococcus aureus* 569, *Histamine* 23, *Bacillus cereus* 1, *Listeriose* 228. Antallet registrerte tilfeller av andre, tilsvarende sykdomstilfeller, oppgis å være ca. 4200. I dette tallet ligger et stort antall tilfeller (3866) hvor symptomene gir grunn til å tro at det kan være tale om en av de ovennevnte sykdommer.

I *Irland* fremgår det at tallene for matsmittede infeksjoner i 1997 er *Salmonellose* 958 og andre bakterieinfeksjoner 448.

I *Østerrike* er totaltallene for matsmittede personer følgende: *Salmonellose* 7488, *Campylobacteriose* 1667 og *Yersiniose* 70.

I *Spania* ble det i 1996 registrert 21 189 matsmittede personer. Det finnes ikke statistikk som utdyper årsaken til matsmitte og heller ikke om den har funnet sted i Spania eller i utlandet. Fra og med 1997 er matsmitte opphørt å være registreringspliktig i Spania.

I *Storbritannia* er tallene for 1997 følgende: *Salmonellose* ca. 25 000 personer, *Campylobacteriose* 46 212 personer. Ingen tilgjengelige tall for *Yersiniose*.

I *Belgia* er tallene for 1997 følgende: *Salmonellose* 14 239 personer, *Campylobacteriose* 5617 personer og *Yersiniose* 643 personer.

I mitt brev av 24. ds. viste jeg til at opplysninger vedrørende spørsmål nr. 2 (de nasjonale kontrollregimene i EU-landene Danmark, Sverige, Frankrike og Italia) ville bli oversendt i nær fremtid.

Generelt kan en si at alle medlemsland i en eller annen form har egne nasjonale kontrollprogram. Tiltakenes karakter varierer fra land til land. Det er opp til det enkelte land å vurdere eget behov etter den helsestatus landet selv har.

Når det gjelder nasjonale ordninger i de fire nevnte land har eksempelvis *Sverige* flere av de samme nasjonale tiltak som er foreslått innført i Norge. Det gjelder *salmonella*, *paratuberkulose* BVD EBL hos

storfe, på svin PRRS, TGE og AD, mædi på sau, tuberkulose på hjort. Rammene for programmene lages av svenske myndigheter som i samarbeid med bransjeforeningene administrerer og kontrollerer at regelverket oppfylles.

Danmark har i løpet av de siste årene foretatt en betydelig omorganisering av de nasjonale instrumenter for kontroll med matvarer og alle oppgaver vedrørende matvarer er blitt samlet i ett departementet: «Ministeriet for fødevarer, landbruk og fiskeri» i 1996. I 1997 ble «Veterinær- og fødevaredirektoratet» etablert. I juli 1998 vedtok Folketinget en ny «Lov om Fødevarer» som sammenfatter og erstatter en lang rekke lover og bestemmelser som gjelder spørsmål om matvaretrygghet. Loven innebærer at det i statlig regi etableres et «enstrengt» kontrollsystem som skal omfatte kontrollen med produksjon, behandling og salg av matvarer. Statlige matvare- og veterinærkontroll samles i 10 regionale enheter. Fødevareministeren holder en årlig redegjørelse for Folketinget om matvarekontrollen. Det er etablert et Dansk Zoonosesenter. Danmark har for hele EU påtatt seg å utvikle metoder for å etablere overvåkningssystemer for tilsetningsstoffer i matvarer.

For *Italia* vil man ikke kunne fremskaffe opplysninger før medio uke 49.

Frankrike har skjerpet kontroll med import og omsetning av enkelte produkter som kan overføre BSE-smitte. Dette er gjort i påvente av etablering av i fellesskapsregler. For øvrig anvendes i hovedsak de alminnelige fellesskapsregler for import og omsetning av mat og dyr.

Tilleggssvar av 11. desember 1998.

I mitt brev til Stortingets utenrikskomité av 27. november 1998 vedrørende opplysninger om nasjonale kontrolltiltak i EU-landene Danmark, Sverige, Frankrike og Italia meddelte jeg at opplysningene for Italias del ikke ville foreligge før tidligst uke 49. Jeg ville derfor komme tilbake til dette spørsmålet.

Utenriksdepartementet via ambassaden i Roma mottok 10. ds. følgende svar (oversatt) fra Det italienske Helseministeriet: «Med henvisning til forespørsel om dette tema mottatt pr. telefaks 25. november 1998, presiserer man at, når det gjelder handel med levende dyr for kontroll med næringsmidler anvender Italia det som er foreskrevet i fellesskapsretten.»

D. Spørsmål av 30. november 1998 fra utenrikskomiteen til utenriksministeren og utenriksministerens svar av 2. desember 1998.

Spørsmål 1

Hvor mange personer dør og hvor mange blir alvorlig syke årlig i henholdsvis Storbritannia, Nederland, og Tyskland som direkte eller indirekte følge av matbårne infeksjoner (fortrinnsvis komplikasjoner til mage-/tarminfeksjoner og hjernevevsfunksjoner)?

Nedenforstående opplysninger er innhentet via våre ambassader i de respektive land.

Storbritannia

I 1997 oversteg antallet meldte tilfeller av matforgiftning for første gang 100 000. Antallet rapporterte legekonsultasjoner for tarm- og fordøyelsessykdommer i 1997 var 24 ganger høyere enn antallet rapporterte tilfeller av matforgiftning. Nesten 90 pst. av alle rapporterte utbrudd fant sted i storhusholdninger (sykehus, gamle hjem, hotell, restauranter og skolekantiner). Feil behandling av mat under oppbevaring og tilberedning synes å være den viktigste årsak til den negative utvikling de siste årene når det gjelder mage- og tarminfeksjoner. Det anslås at mellom 100-200 dødsfall årlig kan relateres til matbårne infeksjoner.

Nederland

Det er ikke meldeplikt i Nederland når det gjelder matbårne infeksjoner. Man har således ikke datagrunnlag for å gi svar på spørsmålet. Ambassaden har imidlertid fått opplyst at sykdom og død som følge av matbårne infeksjoner ikke utgjør noe signifikant problem. Ved mistanke om smittebærende dyr blir det umiddelbart satt i gang radikale tiltak (nedslakting).

Tyskland

I 1997 ble det registrert 105 340 tilfeller av Salmonellose i Tyskland. For Campylobacteriose og Yersini-

ose har man kun tilgjengelig statistikk som dekker tidligere DDR, Berlin og Saarland. Samlet for disse delstatene er tallene hhv. 13 095 og 3 337.

Relevant tallmateriale vedrørende antall døde og alvorlige syke som følge av matbårne infeksjoner har ikke vært mulig å innhente.

Spørsmål 2

Hvor store er de økonomiske konsekvensene i henholdsvis Storbritannia, Nederland og Tyskland når det gjelder følger av matbårne infeksjoner (sykefravær pga. kroniske mage-/tarminfeksjoner og behandlings- og pleieutgifter til andre kroniske følgetilstander av matbårne infeksjoner)?

Storbritannia

BBC kunne i et oppslag 19. november 1998 meddele at de samfunnsmessige kostnadene i form av fravær, utgifter til behandling og tapte inntekter for næringslivet, kan anslås til ca. GBP 700 millioner.

Nederland

Jf. svaret under spørsmål nr. 1.

Tyskland

Det har ikke vært mulig å innhente opplysninger som er direkte relevant for spørsmålet.

Vedlegg 2

Brev av 26. november 1998 fra utenriksministeren til utenrikskomiteen vedlagt uttalelse fra Statens Helsetilsyn av 13. november 1998.

A. Brev av 26. november 1998 fra utenriksministeren til utenrikskomiteen.

St prp nr 6 (1998-99) om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr 69/98 om endring av eøs-avtalens vedlegg i (veterinære og plante-sanitære forhold). uttalelse fra statens helsetilsyn.

I St prp nr 6 (1998-99) er det inntatt en uttalelse fra Statens helsetilsyn av 14. oktober 1998 (vedlegg 4 til proposisjonen).

På anmodning fra Sosial- og helsedepartementet har Statens helsetilsyn gitt en utdypning av etatens vurderinger av spørsmål som behandles i ovennevnte proposisjon.

Vedlagt følger svarbrev fra Statens helsetilsyn av 13. ds

B. Uttalelse fra Statens helsetilsyn av 13. november 1998.

St prp nr 6 (1998-99) om samtykke til godkjenning av eøs-komiteens beslutning nr 69/98 om endring av

eøs-avtalens vedlegg i (veterinære og plante-sanitære forhold)

Det vises til brev fra Sosial- og helsedepartementet (SHD) til Helsetilsynet 13. oktober 1998, vårt svar til departementet 14. oktober, og brev hit fra departementet 10. november med anmodning om utdypning av synspunkter fra helsedirektøren gjengitt i media. For sammenhengens skyld gjennomgås først sakens utvikling utover høsten.

I brev av 30. september 1998 til Landbruksdepartementet (LD), med kopi til bl.a. SHD og fylkeslegene, ga Helsetilsynet innspill til stortingsmelding om landbrukspolitikken. Brevet var svar på en invitasjon fra LD til en lang rekke adressater med ulike roller og funksjoner. I vårt svar berørte vi blant annet forhold vedrørende internasjonalisering, deregulering av internasjonal handel og økt smittepress. Vi omtalte ikke konkret EØS-forhold, WTO-avtale eller andre samarbeidsformer, men holdt oss til generelle betraktninger. Likevel ble et radiointervju med ass. helsedirektør i NRK, med like generelle formuleringer, i presentasjonen i sendingen satt inn i en EØS-sammenheng, noe

som gjorde det nødvendig for ass. helsedirektør å få sendt ut en korreksjon som del av et intervju med Norsk Telegrambyrå.

Som et ledd i den interne departementshøringen om Utenriksdepartementets proposisjon om veterinæravtalen ble som kjent Helsetilsynet bedt om en uttalelse til utkastet til proposisjon. Med meget kort frist (et par dager) ble det derfor i vårt svar av 14. oktober naturlig og nødvendig å peke på ufullstendige eller utilfredstillende sider ved utkastet, mens vi unnlot å omtale de positive sidene. Som eksempel på det siste kan her nevnes det forhold at Norge med en slik avtale vil få formalisert observatørstatus med tale- og forslagsrett i EUs faste veterinærkomite og dermed mulighet til å bidra i og påvirke regelverksutviklingen innen EU.

I sluttfasen av regjeringens arbeid med proposisjon fikk Helsetilsynet en rekke henvendelser fra media om vårt syn på veterinæravtalen. Disse ble besvart med at vår uttalelse til SHD var unntatt fra offentlighet som vanlig i slike situasjoner, og at vi derfor var avskåret fra å kommentere saken i den aktuelle fasen. Vårt ovennevnte brev til LD var offentlig, og kjent av media. De generelle betenkeligheter vi der ga uttrykk for, førte til at Helsetilsynet både av en del journalister og andre ble plassert som motstander av veterinæravtalen.

Som det framgår hadde ikke Helsetilsynet uttalt seg til helheten i avtalen. I ettertid kan vi se at bildet av vårt standpunkt kanskje hadde blitt mer nyansert og korrekt dersom vårt brev hadde vært offentlig tilgjengelig allerede i den omtalte fasen, men Helsetilsynet hadde ikke annen mulighet enn å holde fast ved unntaket fra offentlighet, i tråd med departementets brev til oss og vanlig forvaltningskikk.

Som kjent er brevet nå offentliggjort som trykt vedlegg til proposisjonen. Det er positivt, med det er selvsagt vanskelig for de som leser brevet å vurdere argumentasjonen, fordi proposisjonsutkastet som lå til grunn, naturlig nok ikke er vedlagt. Enkelte av våre anførsler kan oppfattes som irrelevante av lesere som ikke holder klart for seg at proposisjonen er en del endret i forhold til utkastet vi la til grunn.

Da proposisjon gikk i statstråd 5. november, henvendte vi oss til SHD for å få se den ferdige proposisjonen. Denne kunne ikke fremskaffes før neste dag, men vi ble henvist til ODIN og fikk ut teksten. Vi fant ved en grundig gjennomgang at den ferdige proposisjon var forbedret i forhold til de fleste av våre innvendinger til utkastet, og vil omtale de viktigste endringene.

Helsetilsynet etterlyste utredning i relasjon til risiko- og sårbarhetsanalyser. Proposisjonen har fått et risikostykke om dette, og fastslår at Regjeringen vil gjøre bruk av slike analyser også i forhold til import fra EØS-området. Ideelt sett burde det vært gjennomført en risikoanalyse før endringer i handel og kontroll med dyr og matvarer.

Helsetilsynet vurderte de kompensatoriske tiltak beskrevet i utkastet som «gode, men neppe

tilstrekkelige». Proposisjonen har fått en beskrivelse av uheldige svenske erfaringer med salmonella i importert kjøtt, og fastslår at norske myndigheters fulle handlingsfrihet til å skaffe seg informasjon om varenes faktiske kvalitet ved ankomst vil bli benyttet i stor utstrekning, herunder muligheten til arrest av varer mens man venter på prøveresultater. Det pekes også på nødvendigheten av å sette av tilstrekkelige ressurser til kontrollvirksomhet.

I forhold til utkastet beskriver også proposisjon relativt detaljert forhold vedrørende leveranser av fersk fisk fra tredjeland, og går inn for praktiske ordninger og eventuelt etablering av flere grensekontrollstasjoner.

Proposisjonen har fått inn beskrivelse av at nasjonale overvåkningsprogrammer kan gi dokumentasjon av smittestatus og begrunne skjerpning av beskyttelsestiltak. Proposisjonen slår også fast at Regjeringen vil foreslå endring av næringsmiddeloven for å sikre hjemmel for tilsynsmyndigheten til å vederlagsfritt å kunne ta ut prøvemateriale for nærmere undersøkelser.

Helsetilsynet påpekte et ufullstendig sitat fra Statens næringsmiddeltilsyns vitenskapelige komite. En setning med et etter vår mening viktig forbehold manglet. Denne er nå tatt inn.

Helsetilsynet har etterlyst faglig styrking av kompetansen på zoonoser i Norge, f.eks. i form av et zoonosesenter. Proposisjonen har fått et konkret forslag om en zoonoseenhet, og med forslag om kr. 5 mill. til dette. Forslaget er å legge enheten til Veterinærinstituttet. Det kan etter vår mening være grunn til å overveie om en slik enhet heller bør plasseres i universitets- og høyskolesektoren, f.eks. ved Veterinærhøgskolen. Vi er også i tvil om dagens zoonoseråd uten videre er egnet som styre for enheten.

Helsetilsynet etterlyste en plan for evaluering av konsekvensene av avtalen. Proposisjonen fastslår at Regjeringen innen utgangen av år 2001 skal legge fram for Stortinget en totalvurdering av det nye regelverket og smittesituasjonen sammen med forslag til endringer som måtte være nødvendige.

Helsetilsynet vil understreke at vi er tilfreds med at høringen har vært reell og at våre uttalelser har blitt vurdert og i stor utstrekning tatt til følge. Noen av de nye elementene i proposisjon er forholdsvis skissemessig beskrevet, men vi forutsetter at de berørte departementer arbeider videre med konkretisering. Med denne forutsetning, og fordi volumet av importert kjøtt til Norge er moderat og neppe blir dramatisk endret som følge av avtalen, finner vi å kunne karakterisere totalbildet som forsvarlig. Ved en betydelig endring i importvolumet vil dette bildet kunne endres. Vi minner om vår anmodning i begge de ovenfor nevnte brev om at Helsetilsynet blir rådspurt ved nye forhandlinger med WTO.

Vedlegg 3

Brev fra landbruksministeren til Stortingets utenrikskomité, datert 3. desember 1998.

Presisering av informasjon angående spørsmål om import til Norge av storferasen «Belgisk Blå», gitt til Stortinget ved åpen høring om St.prp. nr. 6 (1998-99).

Presisering av informasjon angående spørsmål om import til Norge av storferasen «Belgisk Blå», gitt til Stortinget ved åpen høring om St.prp. nr. 6 (1998-99).

Under åpen høring om St.prp. nr. 6 (1998-99), 2. desember 1998 uttalte jeg meg i forbindelse med spørsmål om import til Norge av storferasen Belgisk blå. I mitt svar på spørsmål om dette, brukte jeg ordet «import» der det korrekte ord skulle være «avl».

Da dette utvilsomt har ført til misforståelser, i alle fall i mediene, vil jeg i det følgende presisere min vurdering av hva situasjonen vil være ved en eventuell ikraftsettelse av endret Vedlegg I i EØS-avtalen i spørsmålet om vi må tillate avl med storferasen Belgisk blå i Norge.

Med hjemmel i dagens regelverk og EØS-avtale har Norge ikke mulighet for å hindre import av dyr, i dette tilfelle Belgisk blå, så sant dyrene oppfyller de helsemessige betingelser for handel og innførsel. Helsemessige betingelser gjelder i denne sammenheng smittemessige forhold. Dette vil også gjelde etter endring av EØS-avtalens vedlegg I.

EU-domstolen ga ikke Sverige medhold i å bruke nasjonale dyrevernbestemmelser for å hindre avl med storferasen Belgisk blå. Slik avl er godkjent i henhold

til EUs regelverk når det gjelder avl, og dette regelverket er også en del av gjeldene EØS-avtale.

Domstolen har ikke vurdert EUs egne dyrevernbestemmelser for produksjonsdyr opp mot de dyrevernmessige betenkeligheter med Belgisk blå, fordi EUs egne dyrevernbestemmelser ikke har trådt i kraft og de var derfor ikke bindende da EU-domstolen avga sin kjennelse.

I henhold til dyrevernloven § 5. første og andre ledd, er det i Norge imidlertid forbudt å endre dyrs arveanlegg på en lik måte at dyret blir uskikket til å utøve normal adferd får sine fysiologiske funksjoner påvirket i uheldig retning, blir påført unødig lidelse eller at endringen vekker almene etiske reaksjoner. Det er også forbudt å avle videre på dyr som er blitt slik.

Med hjemmel i denne bestemmelsen i dyrevernloven vil det være forbudt å avle videre på et dyr av rasen Belgisk blå i Norge. Dyr som innføres vil derfor ikke kunne brukes i avl, uten at dette kommer i strid med forbudet i dyrevernloven.

Med forbehold om Stortingets samtykke vil dyrevern fra 1. januar 1999 bli en del av EØS-avtalen, herunder EUs nye direktiv 98/59 om beskyttelse av produksjonsdyr. I dette direktivet angis bl.a. at det ikke skal være tillatt å drive med avl eller avlsprogrammer som vil medføre lidelse for de dyr det gjelder. Etter landbruksministerens mening gir dette Norge et grunnlag for å opprettholde forbud mot avl med Belgisk blå også i fremtiden. Det endelige svar på dette kan imidlertid bare en domstol avgjøre.

Vedlegg 4

Brev fra utenriksministeren til Stortingets utenrikskomité, datert 10. desember 1998.

Om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr 69/98 om endring av EØS-avtalens vedlegg I (Veterinære og plantesanitære forhold). Ikraftredelse av regelverk vedtatt etter avskjæringsdato 31. juli 1996.

Under forhandlingene om revisjon av vedlegg I til EØS-avtalen ble den såkalte avskjæringsdato satt til 31. juli 1996. Det betyr at EØS-komiteens beslutning nr 69/98 omfatter regelverk vedtatt i EU inntil denne dato.

I St prp nr 6 (1998-99) er det også gitt en oversikt over rettsakter som er vedtatt i EU i perioden fra 1. august 1996 til 1. september 1998 (tilleggspakken). Som det fremgår av proposisjonen er rettsaktene vurdert og funnet akseptable fra Regjeringens side. Innholdet i tilleggspakken vil bli lagt frem for Stortingets EØS-utvalg i henhold til vanlig rutine for nye bestemmelser som vedtas i EØS-komiteen. Målsettin-

gen var at tilleggspakken skulle vedtas i EØS-komiteen innen utløpet av 1998, jfr. proposisjonens kapittel 11.1.

EU har imidlertid meddelt at man av administrative årsaker (manglende oversettelseskapasitet) ikke vil bli klar for EØS-komiteebeslutning i desember 1998. Det forventes at en beslutning fattes tidlig i 1999.

På norsk side har vi forberedt saken slik at regelverket i tilleggspakken vil tre i kraft fra 1. januar 1999, dvs. samtidig som regelverket som er omfattet av EØS-komiteebeslutning nr 69/98. Dette er gjort for at det skal bli så kort periode som mulig med forskjell mellom regelverket inkludert i EØS-avtalen og EUs regelverk innenfor det samme området. Slik situasjonen nå er, vil det skape store praktiske problemer for gjennomføringen av regelverket nasjonalt om innholdet i tilleggspakken ikke trådte i kraft på samme tidspunkt som regelverket omfattet av nevnte EØS-komiteebeslutning. Regjeringen er ut ifra dette innstilt

på midlertidig basis å innføre bestemmelsene i tilleggspakken på nasjonalt grunnlag inntil beslutning i EØS-komiteen foreligger.

**Åpen høring i utenrikskomiteen og næringskomiteen
mandag den 30. november 1998 kl. 15.15**

Møteleder: H a a k o n B l a n k e n b o r g (A)
(utenrikskomiteens leder)

S a k :

Om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 69/98 om endring av EØS-avtalens vedlegg I (Veterinære og plantesanitære forhold), St.prp. nr. 6 (1998-99)

Høring med Forbrukerrådet v/Anne-Lise Bakken, leder, og direktør Per Anders Stalheim, med professor Kaare Norum, Institutt for ernæringsforskning, og med Stiftelsen Trygg Mat v/Aina Edelmann og veterinær Ivar Hellesnes.

Møtelederen: Då trur eg vi skal starte møtet og ønskje alle saman velkommen til opa høyring om EØS-avtalens vedlegg I, som det heiter, veterinære og plantesanitære forhold.

Eg ønskjer velkommen Anne-Lise Bakken, leiar for Forbrukerrådet, professor Kaare Norum, Institutt for ernæringsforskning, og Aina Edelmann frå Stiftelsen Trygg Mat. I tillegg har vi også Per Anders Stalheim og Ivar Hellesnes til stades frå respektive Forbrukerrådet og Trygg Mat.

Vi har tenkt å la denne høyringa foregå så uformelt som råd. Vi har ikkje tenkt å bruke stoppeklokke eller noko slikt undervegs, men at ein naturlegvis prøver å leggje til rette for at flest mogleg kan kome til, og at flest mogleg tema kan bli dekte. Det er primært dei som er inviterte til å uttale seg om saka, som skal høyrast, og ikkje panelet, dvs. at stortingsrepresentantar kan skrive si meining i innstillinga og seie si meining i debatten og ikkje presentere den her. Det vil vere ei grei arbeidsdeling om vi held på den gjennom desse to dagane, og at vi dermed kanskje også brukar minst tid her og gir mest tid til panelet.

Dei tre som eg nemnde først, vil få høve til å innleie i inntil 5 minutt, om dei ønskjer det, om veterinæravtala, og så kan vi på bakgrunn av det gå laus på spørsmål. Eg går ut frå at ein kan sjå på heile avtalekomplekset, både avtala i seg sjølv og dei nasjonale tiltaka under eitt. Når vi seier veterinæravtalens vedlegg I, meiner vi i praksis St.prp. nr. 6, som inneheld begge delar, både dei nasjonale tiltaka og veterinæravtala. Det er for så vidt to saker reint formelt sett, men det er proposisjonen som er grunnlaget her. Elles trur eg høyringa ville bli litt annleis, om vi berre heldt oss til veterinæravtala teknisk sett.

Eg veit ikkje om det er avtalt kven som skal begynne. Dersom det ikkje er avtalt, kjem eg med eit forslag om kven som skal begynne. Då tek eg det slik som det står på eit tilfeldig papir som eg har her, dersom det ikkje er nokon andre forslag. Då foreslår eg at Forbrukerrådet ved Anne-Lise Bakken begynner, så Kaare Norum og så Aina Edelmann, dersom det er ei grei rekkjefølgje.

Den einaste stoppeklokka eg har tenkt å bruke, er at vi skal vere ferdige til kl. 16.45 med denne bolken.

Så til panelet, som er blanda av utanrikskomiteen og næringskomiteen. Det er naturlegvis slik at flest mogleg skal kome til, og også prøve om det er mogleg, med oppfølgingsspørsmål, slik at ein kan følgje det same temaet litt lenger enn berre å sprette fram og tilbake frå tema til tema. Eg vil gi ordet til dei som ber om det, men ei viss samordning innafor parti er ein fordel, men ikkje ein føresetnad, heller ikkje innafor regjeringskonstellasjonen.

Då kan vi begynne, og eg gir ordet til Anne Lise Bakken.

Anne Lise Bakken: Takk skal du ha, leder, og takk for muligheten til å komme hit. Jeg vil gjerne benytte anledningen til å holde en veldig kort innledning om først og fremst bakgrunnen for Forbrukerrådets engasjement, og ikke minst skepsis og betenkeligheter som vi ser i forbindelse med det som nå skjer av forandringer som en følge av utvidelsen av EØS-avtalen.

Som de fleste sikkert er klar over, er jo Forbrukerrådets rolle først og fremst å gi råd. Vi skal gi råd til næringsliv, og vi skal gi råd til myndigheter som kan sikre forbrukernes interesser. Og i likhet med forbrukerinstusjoner i andre land, kanskje spesielt i Europa, så er vi opptatt av at den maten som tilbys oss, skal være trygg. Vi er fullt på det rene med at økt internasjonal handel med landbruksvarer vil øke farene for økt smittepress. Og fordi vi tror at det kommer slik økt internasjonal handel med landbruksvarer, ser vi jo at det nå uansett vil være behov for sterkere kontroll og flere tiltak nettopp for å stå imot farene for matsmitte.

Ut fra dette og på denne bakgrunn mener vi at det derfor virker bakvendt at grensekontrollen med mat forsvinner. Og vi synes det er betenkelig at dette skjer ikke først og fremst ut fra ønsket om å gjøre kontrollen bedre, men faktisk som en pris å betale for å sikre norsk eksport.

Når man så på norsk initiativ for – så vidt jeg har forstått – å sikre fiskeeksporten til Europa er villig til å gi avkall på et kontrollregime som til nå sannsynligvis har gjort at vi i Norge har blitt spart for sykdomsutbredelse som følge av matbårne sykdommer, er dette et politisk valg, og det er en politisk prioritering som etter min oppfatning er svært betenkelig, sett med forbrukerøyne.

Vi har også det forholdet at når våre myndigheter på eget initiativ forhandler med EU med matkontrollen som innsatsfaktor, er dette noe som får meg til å reflektere om dette kan skje igjen. Vi har vel i hvert fall neppe noen garanti for at det ikke kan skje igjen.

Vi skal være de første til å innrømme at grensekontrollen alene neppe er tilstrekkelig til å møte farene som er forbundet med økt matvarehandel. Men vi har hele tiden sagt at kanskje burde ideelt sett ytterligere tiltak ha kommet i tillegg til, og ikke i stedet for, det kontrollregimet som vi allerede har. Forbrukerrådet mener at man hermed tar store sjanser. Jeg har i en annen sammenheng betegnet dette som å gamble med folkehelsen, fordi man ikke vet hvilke konsekvenser dette vil få for Norge.

En rapport fra Statens næringsmiddeltilsyns vitenskapelige komite, som heter «Helsemessige konsekvenser av en mulig utvidelse av EØS-avtalens vedlegg I», er

heller ikke særlig beroligende lesning for oss. Der står det bl.a.:

«Siden grensekontrollen reduseres vesentlig, vil det bli mindre mulighet for å unngå at varepartier med smittestoff kommer inn i det norske markedet.»

Videre står det:

«Til tross for gjennomføring av slik internkontroll» – og det er vel da det nye regimet det siktes til med sertifikater og for så vidt internkontroll – «er det vanskelig å se at dette har vært en suksess når det gjelder forebygging av næringsmiddelbårne sykdommer i en del EU-land til nå.»

Og videre:

«Den fortsatt høye forekomsten av næringsmiddelbårne sykdommer i mange EU-land er en indikasjon på dette.»

Derfor er vi altså engstelige, og de som politisk tør å ta sjanser på dette området, tar en risiko og bærer et tungt ansvar overfor oss alle.

Å ta sjanser er etter vår oppfatning det motsatte av det såkalte føre var-prinsippet som er så avgjørende viktig på matområdet. Og dette er et prinsipp det er stor politisk enighet om, og som i all enkelhet her kanskje ville bety at dersom vi er usikre på konsekvensene, gjør vi det ikke. I dette tilfellet har vel egentlig føre var-prinsippet blitt satt alvorlig på prøve, og så langt har man vel valgt å se bort fra det, fordi andre interesser har vist seg å være viktigere. Og et prinsipp som ikke har større gjennomslagskraft, har man neppe særlig bruk for verken i regjerings-erklæringer eller i partiprogrammer.

Til slutt: Det at vi nå får innført et nytt kontrollregime ingen vet hvordan egentlig vil fungere, inn i en tid der matvarehandelen bare kommer til å øke på, er svært risikofyllt etter vår oppfatning. Man kan sikkert bruke mye tid på å diskutere hvor godt vårt nåværende system virker, men forskjellen er nok allikevel prinsipiell i forhold til det som skal erstattes det vi allerede har. Og forskjellen er den at mens det tidligere, det nåværende system går ut på at alt skal kontrolleres bortsett fra det som kommer inn ulovlig, er dette et regime som skal byttes mot stikkprøvekontroller. Det er egentlig den store forskjellen, og det er der vi ser de store betenkelighetene i første omgang.

Jeg bare antyder at vi også har forfattet et brev som riktignok var stilet til Stortingets utenrikskomite – jeg forstår at det ikke er helt korrekt i dette tilfellet – men vi vil gjerne også få lov til å gi fra oss det, og det brevet inneholder en del kommentarer til de forslagene som ligger i proposisjonen.

Møtelederen: Før eg gir ordet til Kaare Norum, gløynde eg å seie ein ting, og det er at det er greitt om innleiarane seier frå om dei representerer seg sjølve eller om dei representerer ein institusjon. Anne-Lise Bakken innleidde med å referere til Forbrukerrådet, men til desse høyringane er det både folk som er inviterte som enkeltpersonar, og folk som representerer institusjonar, så det kan ein gjerne seie frå om sjølv undervegs. Eg skal òg prøve å seie frå og be gjestane om å presisere det undervegs.

Kaare Norum: Jeg er glad for at du sa akkurat det, for jeg representerer meg selv, går jeg ut fra. Jeg må bare si at jeg er litt dårlig forberedt i denne saken, for jeg kom hjem fra utlandet i weekenden. Jeg sitter i en FN-kommisjon som vurderer verdens matvareproblemer i forbindelse med helse, og vi har hatt møte med alle land fra Sør-Asia i Madras i India i forrige uke, hvor vi diskuterte den regionens matvarespørsmål bundet opp mot de helseproblemer som den delen av verden står overfor.

Jeg sa jeg var dårlig forberedt. Jeg har ikke fått lest ting, men jeg tenkte at jeg kunne komme hit og i hvert fall svare på spørsmål fra dere, og på bakgrunn av mitt besøk i India er jo denne diskusjonen her noe annerledes enn de problemene jeg har sett i den senere tid – det kan jeg si.

Jeg er på møtet her altså fra Institutt for ernæringsforskning, jeg er ernæringsforsker. Jeg er også leder for Statens ernæringsråd ut dette året, men jeg representerer ikke Statens ernæringsråd i denne sammenheng. Jeg vil ikke uttale meg om smittepress og veterinærsaker, for det vet jeg dere får andre sakkyndige til å uttale seg om. Jeg kan svare på en del spørsmål om hva dette har av ernæringsmessig betydning og betydning for folkehelsen, og jeg synes, som ernæringsforsker og med inngående kjennskap til sammenhengen mellom hva vi spiser og de sykdommer som man derav kan få, at det er langt, langt viktigere ting i den norske mat som betyr noe for folkehelsen enn det dere diskuterer her i dag. Det er store forskjeller hvis vi ser på hva man kan oppnå for folkehelsen ved hjelp av riktig kosthold. Man vet i dag at ca. en tredjepart av alle krefttilfeller kan forebygges ved et skikkelig kosthold. I praksis vil det si ca. 6 000 krefttilfeller pr. år i Norge som på lang sikt kan forebygges. Vi vet at 15 mennesker under 65 år får hjerteinfarkt hver dag, og i hvert fall halvparten av disse tilfellene kunne vært forhindre eller forsinket ved hjelp av et riktig kosthold. Mange av disse menneskene dør. Hvis vi begynner å gange opp, vil vi se at vi får helt annerledes tall enn det vi snakker om med hensyn til økt smittefare og salmonellainfeksjoner i denne sammenheng.

Dette er det selvsagt ikke riktig å sette opp mot hverandre, men det er på denne bakgrunn jeg kommer til å svare på spørsmål. Jeg har ikke tatt noe standpunkt for eller mot denne avtalen, vil ikke gå inn i dette fordi jeg synes at her er det andre spørsmål, andre politiske overveielser som dere må ta standpunkt til. Men jeg blir av og til litt lei meg når jeg ser at man bruker veldig mange helseargumenter når man snakker om maten i denne sammenheng. Det er opplagt at man vil få et økt smittepress. Det vil man få på grunn av at verden er blitt annerledes. Hvis man begynner å regne ut hvor mange nordmenn som drar utenfor Norges grenser og spiser mat i andre land, er det ganske mange i forhold til den importen som vil komme inn. Og når man ser på sykdomsmønsteret i andre land, vet man jo at også kontrollen av matvarer o.l. er ganske god ellers i Europa.

Jeg tror ikke jeg sier noe mer. Jeg vil svare på ernæringsmessige konsekvenser og helsemessige forhold. Som sagt: Jeg er litt dårlig forberedt når det gjelder paragrafene i den avtalen som dere diskuterer nå. Jeg lurte på

om jeg skulle si nei takk fordi jeg ikke var forberedt, men jeg fant ut at jeg kanskje kunne svare på noe allikevel.

Møtelederen: Det er først og fremst synspunkt med fagleg grunnlag i høgsetet her, så det går heilt sikkert bra. Vi går til Aina Edelmann – ver så god.

Aina Edelmann: Da vil jeg begynne med å si tusen takk for invitasjonen.

Jeg har tatt med meg Ivar Hellesnes, som er veterinær spesialist i næringsmiddelhygiene. Selv har jeg jobbet mot veterinæravtalen i min tid i Naturvernforbundet og jobber nå gjennom Trygg Mat, så jeg representerer Trygg Mat-stiftelsen.

Vi anbefaler Stortinget å stemme nei til denne avtalen, fordi den etter vårt syn vil bety en svekking av mulighetene for å bekjempe sykdom hos dyr og mennesker. Vi mener også det er ganske opplagt at ingen politikere med vitende og vilje kan gå inn for å påføre sin egen befolkning mer sykdom.

Norge er i dag i en svært gunstig situasjon når det gjelder matsmitte og dyresykdommer. Jeg vil gjerne understreke innledningsvis at det har ingenting å gjøre med at matprodusenter i Norge er dyktigere, eller at vi i Norge har en høyere moral på dette området enn andre. Men det er klare historiske og politiske grunner til at vi har denne gunstige situasjonen. Vi har et småskalalandbruk med små enheter, som gjør at det er lett å oppdage sykdom og bekjempe den. Vi vet at det er industrialisering av jordbruket som har skapt veldig mange av de moderne sykdommene. Vi har hatt et strengt grensevern, som har vært effektivt fordi vi bor i et geografisk hjørne, og vi har et klima som er gunstig. Klimaet får vi forhåpentligvis beholde. De andre momentene her er under sterkt press.

Handel med mat er økende, både inn til Norge og globalt sett, og det er et overordnet mål både i EØS-samarbeidet og i WTO-avtalen at handelen skal fortsette å øke. Det er også klart – det tror jeg det er full enighet om på faglig nivå – at smittepresset vil øke med økt handel. I likhet med Forbrukerrådet mener vi at det er ganske bakvendt å svekke kontrollen av mat i en slik situasjon. Slik avtalen er utformet, vil den frata oss de mulighetene vi i dag har til å kontrollere maten fra jord til bord.

Verdens Helseorganisasjon skrev i sin årsrapport for 1996 at verden står på stupet av en global krise i forhold til smittsomme sykdommer som bl.a. sprer seg gjennom maten. Bare for å illustrere at debatten om grensevern også skjer andre steder enn i Norge: President Clinton bad faktisk om 750 mill. kr ekstra for å styrke grensevernet nå sist sommer. Man søker å tenke mer forebyggende i forhold til kontroll av mat i USA fordi man innser at det er for sent når problemene har oppstått.

Ifølge Georg Kapperud, som er Norges fremste ekspert på matsmitte, er matbårne sykdommer den nest hyppigste årsak til sykdommer i Europa. Det er luftveisinfeksjoner som ligger på topp. Vi er klar over at folk både lever og har det bra i EU også, men det er et uomtvistelig faktum at det er flere som blir syke av maten, og det er faktisk flere som dør av den. Det er et klart vel-

ferdsgode som vi har i Norge i dag – det å slippe å bekymre seg for om man vil bli syk av den maten man kjøper. Det er deilig å slippe ansvaret med å tenke selv på tryggheten for at maten i butikken er ufarlig. Det er jo ikke slik at det blir mindre sykdom i EU, selv om vi stiller oss i den situasjon at vi også blir syke. Tvert imot mener vi at hvis Norge tar disse områdene på alvor, kan det være en støtte også innad i EU til forbrukere som jobber for trygg mat. Det er viktig å være klar over at selv de snilleste variantene av salmonella faktisk kan være dødelige – ikke for oss friske 40- og 50-åringer, men for de svakeste. Denne type sykdommer rammer folk som er syke fra før, folk som har nedsatt immunforsvar, gravide, fostrene deres osv. Vi mener derfor at det er et klart solidaritetsperspektiv i det å ta hensyn til de svakeste i forhold til at maten skal være trygg.

Vi vil også advare veldig klart mot at man betrakter veterinæravtalen bare ut fra de sykdommene vi og dere i dag kjenner, fordi det nettopp er uforutsigbarheten som er viktig å være klar over på dette området. Altså: Biologisk forurensning dreier seg om feil art på feil sted. Det at vi har introdusert nye arter, er ikke noe nytt. Men det nye i dag er omfanget av det og tempoet det skjer i, som gjør at vi mister oversikten over det vi driver med. Bakterier som danner motstandsdyktighet mot bakterier, er vel det beste eksemplet på hvor lite kontroll vi har.

Disse prosessene er også langt på vei irreversible. Vi fikk mædi inn til Norge, som er en sykdom på sau. Den fikk vi for over 25 år siden, og vi har brukt millioner av kroner på å bekjempe den. Vi har gått til drastiske tiltak for å bekjempe den. Vi har gått til drastiske tiltak og slaktet ned hele besetninger. 25 år etterpå dukker altså denne sykdommen opp. Det sier noe om muligheten for å reparere når skaden først har oppstått.

Jeg vil også som et lite apropos til Kaare Norum som forsøker å sette solidaritet og matvareproblemer opp mot disse problemene, si at biologisk forurensning i dag faktisk er en trussel mot det å produsere nok mat. Vi vet at nye arter rundt omkring i verden ødelegger for avlingsnivået. I Afrika går 40 pst. av maisavlingene tapt på grunn av et nytt skadedyr som har kommet fra Asia, slik at disse problemene kan man faktisk gjerne sette sammen.

Det er mange enkeltpørsmål å besvare. Ivar Hellesnes kan svare på de mer tekniske etterpå. Jeg vil kort si at avtalen betyr at vi går fra et system hvor vi kan handle raskt og hvor vi kan ta i bruk de virkemidlene vi finner nødvendig, til et system som er langt mer kostbart, langt mer byråkratisk og der vi er nødt til å forhandle med EU før vi kan sette inn de tiltak vi selv mener er nødvendig. Den viktigste endringen er kanskje at det er vi som får bevisbyrden på alle områdene.

Dyrevern er en del av avtalen. Jeg vil bare helt kort si at med den dommen som ble avsagt når det gjelder svenkenes forbud mot Belgisk blå, som viser at dyrevernet er underordnet handelsinteresser i EU, vil det være ufornuftig av Norge å overlate framtidig dyrevernpolitikk til EU.

Vår hovedbekymring går altså på smittepress, og det gjelder også på fisk. Fisk er jo det flere av dere har utnevnt til vinneren, hvis denne avtalen blir vedtatt. Vi vet

at overgangsordningene for fisk går ut i år 2002. Det betyr at også for fiskerinæringen kan denne avtalen bli et tveegget sverd, fordi man kan få inn nye alvorlige fiske-sykdommer i oppdrettsnæringen, som igjen kan spre seg til villaksen. Og vi vet av erfaring at bare én fiske-sykdom, nemlig furunkulose, kostet det næringen over 1 milliard kr å bekjempe.

Siden Norge bad om forhandlinger på dette området, har vi altså fått en rekke nye kunnskaper på området biologisk forurensing. Så min appell avslutningsvis er at dere som skal stemme over denne avtalen, tar innover dere den kunnskapen og stemmer nei.

Takk så langt.

Møtelederen: Då tek vi fatt på spørsmåla. Eg nemner heller ikkje parti eller komite, for det er berre til innvortes bruk. Her skal vi primært spørje for å få betre bakgrunn for egne meiningar, så vi startar med Kjell Engebretsen, med den fine tittelen saksordførar.

Kjell Engebretsen (A): Ja, takk skal du ha, leder.

Jeg tror jeg skal få lov til å begynne med et spørsmål til Aina Edelmann. Vi har forsøkt å følge med i debatten og også lest en del intervjuer de senere månedene for å holde oss orientert. Hvis jeg tar et eksempel, et intervju i Klassekampen den 10. november, sier du:

«Stortinget blir bedt om å stemme for en veterinæravtale som er full av feil, halvsannheter og utelatelser.»

Jeg vet at det er et feilsitat i og for seg, for jeg går ut fra at det som skulle ha stått, var at denne proposisjonen har slike feil og mangler. Dersom jeg har rett i det, lurer jeg på om du kan peke på noe av det som du opplever som de groveste feil eller mangler, eller – som du også sier – halvsannheter.

Aina Edelmann: Ja, det skal jeg gjerne gjøre. Det er neppe et direkte sitat i Klassekampen – at det er halvsannheter. Det jeg har påpekt når det gjelder proposisjonen, er at den er svært mangelfull, og at Stortinget derfor inviteres til en beslutning på et område der ikke alle sider er belyst. I første rekke har vi som har jobbet med denne avtalen, i lang tid etterlyst argumentene for hvorfor Norge trenger denne avtalen. Vi mener at det etter hvert har blitt grundig dokumentert fra ulike faglige miljøer at det er mange ulemper i forhold til folke- og dyrehelse, mens hva som blir de faktiske problemene for fiskeriekspporten, fortsatt står ubesvart. Vi føler det er uklart i beskrivelsen av nåsituasjonen, altså hvordan problemene faktisk er for fiskeriekspporten i dag, hvordan den vil bli med avtalen og hvordan den eventuelt vil bli hvis vi sier nei til avtalen. Det er det ene vi har påpekt, og som vi jo synes er relativt vesentlig, fordi det må svært tungtveiende grunner til for Stortinget for å stemme for en avtale som det tross alt er kommet fram så mange svakheter ved.

Som jeg også nevnte i min innledning, er det et viktig område som overhodet ikke er beskrevet i proposisjonen, og det er smittepresset på fisk, som av de veterinærer vi har kontakt med, beskrives som minst like stort som på husdyr på land. Det er enda vanskeligere å bekjempe

sykdommer i vann, og de sprer seg enda lettere. Så dette er to områder som jeg vil nevne nå.

Kjell Engebretsen (A): Både Anne-Lise Bakken og du har her i dag og tidligere også gitt inntrykk av at denne avtalen har vi tatt initiativ til selv, og at vi har gjort det av hensyn til fiskeriekspporten i særlig grad.

Er det din oppfatning at vi kunne unnlatt å forhandle denne avtalen hvis vi ikke hadde tatt dette initiativet?

Aina Edelmann: Det vi har fått opplyst hele veien, er at Norge har tatt initiativ til disse forhandlingene ut fra en frykt for EUs nye kontrollregime på fisk, og det er det vi har forholdt oss til.

Møtelederen: Øystein Hedstrøm – til oppfølging på same spørsmål. Om det er fleire som ønskjer oppfølging, får dei melde frå.

Øystein Hedstrøm (Frp): Ja, det gjelder spørsmålet om fisk og problemer vi kan få når det gjelder fiskeekspport hvis vi ikke tiltrår denne utvidelsen av EØS-avtalen. Jeg vet at Aina Edelmann var med i et TV-program – i Holmgang – og siden også har kommentert det skriftlig. Jeg er jo selv østfolding, og veldig mye av fiskeekspporten går over Svinesund. Hun har jo kommentert at de svenske kontrollørene alt har tilpasset seg denne veterinæravtalen ved at det i praksis fungerer som om Norge er et tredjeland. Også Hälsooskyddsnämnden i Strömstad skal ha fulgt opp dette. Er det dette som vil være gjeldende, Aina Edelmann, eller er det det som står i proposisjonen om at vi vil få en økt kontrollfrekvens på et sted mellom 20 og 50 pst. når Norge tiltrer avtalen, og at den ordningen vi i dag har, bare er en midlertidig ordning som er praktisk tillempet i påvente av en utvidelse av avtalen?

Aina Edelmann: Vår oppgave i forhold til fiskerisektoren har vi ikke ansett å være å gi fasitsvar. Vi har stilt spørsmål, som du ganske riktig påpeker, fordi vi mener det bør være tungtveiende grunner for å vedta avtalen. Det bildet vi da sitter med, er, som du nevner, Svinesund, hvor de som gjennomfører den praktiske kontrollen på grensen, beskriver en helt annen virkelighet enn både det som står i proposisjonen, og det vi får beskrevet av politikerne. De sier også at så langt de har kunnet, har de gjennomført en kontrollfrekvens som vil være det EU kan forlange dersom Norge sier nei til avtalen. De sier at de også har en vente og se-holdning. De venter selvsagt på å se om de blir EUs yttergrense, eller om Norge blir det. Derfor har de bl.a. ikke bygd kjølehaller på grensen. Men de beskriver altså en virkelighet der hver enkelt trailer venter 12-15 minutter, og de hevder at det ikke vil skape økte problemer. Det vi hele tiden har forventet, er at ansvarlige myndigheter gir et tilsvarende svar på den virkelighetsbeskrivelsen. Jeg kan ikke si noe mer om det.

Møtelederen: Då er Modulf Aukan den siste til oppfølgings-spørsmål.

Modulf Aukan (KrF): Det går på oppfølging av det med fiskesjukdomar. Vi hugsar at då den sjukdomen som Aina Edelmann her nemner, kom frå Skotland, var det i Noreg ein måtte ta opp kampen mot den. Ein må vel kunna seia at ein har lukkast i den kampen. Det vert sagt at dette har kosta oss ca. ein milliard kroner, og det er vel riktig, etter det næringa seier. Men vi har vel òg vist at det går an å rydda ut ein fiskesjukdom når ein til dei grader går saman om det, slik ein har gjort i Noreg. Situasjonen i Noreg i dag er at vi brukar mindre medisin enn vi gjorde for nokre år sidan. Viser ikkje det at vi har lært av dette, og at situasjonen i dag er bra? – Ein kommentar til det.

Aina Edelmann: Hvorvidt man har lyktes med fukunkulose, kan ikke jeg svare på, men jeg må si det er en relativt høy kostnad hvis en enkelt sykdom som denne har kostet minst en milliard, som veterinærene sier som har jobbet med det. Vinningen kan svært fort gå opp i spinningen, for å si det slik. Det vi har sett av tall når det gjelder forventede utgifter til grensekontroll, er på noen titalls millioner kroner, mens vi ser hva én sykdom kan koste.

Så vil jeg igjen nevne dette med mædi, at sykdommen dukket opp 25 år etter at man trodde man var ferdig med å bekjempe den. Videre har Norge et spesielt ansvar i forhold til det å ta vare på den atlantiske villaksen. Den grenen har vi påtatt oss et internasjonalt ansvar for. Og vi vet jo at de sykdommene vi får i merdene, sprer seg svært fort ut og truer villaksen. Det er en dimensjon ved nye fiskesykdommer som vi mener absolutt burde vært bedre utredet.

Møtelederen: Då er det Siri Frost Sterri.

Siri Frost Sterri (H): Jeg har lyst til å rette et par spørsmål til Forbrukerrådet. Jeg merket meg at Anne-Lise Bakken litt spissformulert mot slutten av sitt innlegg sa at vi nå skifter kontrollregime, fra kontroll av alt til stikkprøvekontroll. Nå vil jeg tro at det var svært spissformulert, og at hun selvfølgelig, når Forbrukerrådet har drøftet dette, er klar over at det er en rekke tiltak som skal settes inn istedenfor. Jeg undres litt, for jeg går ut fra at Forbrukerrådet, siden det er et organ som gir råd til myndighetene, selvfølgelig har drøftet både positive og negative sider ved denne avtalen, og jeg har oppfattet at man har trukket en konklusjon. Men nettopp ut fra stikkordet forebygge, som Kaare Norum nevnte, vil jeg vise til at Anne-Lise Bakken har skrevet et innlegg i Dagbladet i slutten av oktober hvor hun også fokuserer på det å forebygge. Da lurer jeg på: De tiltakene som nå bl.a. skal erstatte det gamle regimet, med sterkere kontroll ved kilden og stikkprøvekontroll i det siste leddet, vil ikke det også kunne ses på som en styrking av de forebyggende tiltak – at man da kan nå raskere inn til smittekilden, fremfor at man eventuelt stopper besmittet mat ved grensen? Hun nevnte også at det var viktig å beskytte forbrukeren. Men er ikke også opplysning, økt kunnskap, en måte å beskytte forbrukeren på? Med andre ord er mitt andre spørsmål: Har Forbrukerrådet vurdert hvilke tiltak

som vil være nødvendig for å styrke forbrukernes kunnskap ut fra et eventuelt nytt regime?

Anne-Lise Bakken: Spissformuleringen oppfatter jeg å være slik at det lå under at vårt nåværende system ikke er fullkomment, og det er jo det vi for så vidt også har sagt fra vår side, at våre eksperter sier det samme. Det jeg prøvde å påpeke, var at prinsippet om at all mat kontrolleres, bør man kanskje være klar over at man gir avkall på ved at man, som Frost Sterri selv sier, nå skal ha internkontroll og sertifisering supplert med stikkprøver, som jo er et annet prinsipp, om man vil, en annen måte å kontrollere på. Det er vel der vi har vært skeptiske, for vi kan på en måte ikke se at dette – som også Statens næringsmiddeltilsyns vitenskapelige komitee – har vært så veldig vellykket. Det er vel ingen ting som tilsier at det da kanskje skulle bli så veldig mye mer vellykket hos oss. Så der ligger vår skepsis når det gjelder dette.

Det andre er vel, som jeg også prøvde å si i mitt første innlegg, at vi altså er i en situasjon, etter vår oppfatning, som påkaller mer kontroll. Det vi er engstelige for, er at man fjerner et kontrollsystem som ikke på noen måte er sikkert, 100 pst. fullverdig og godt nok, til fordel for noe som man ikke helt vet hvordan kommer til å fungere. Det optimale hadde selvfølgelig vært at man hadde latt disse nye stikkprøvekontrollene og internkontrollene og gjerne de forebyggende tingene komme i tillegg til at man fortsatt kunne beholdt denne grensekontrollen. Det hadde etter vår oppfatning kanskje i en situasjon hvor det blir stadig mer import av levende organismer og levende dyr – og kanskje er det særlig det vi er mest engstelige for – vært det absolutt beste systemet i forhold til folkehelsen.

Når det gjelder informasjon, er det helt åpenbart at der har også Forbrukerrådet et ansvar, men selvfølgelig også de som etter hvert skal begynne å pøse ut enda mer mat på det norske markedet, og vi har jo vært innom forskjellige måter å gjøre dette på. Men kanskje er merking – opprinnelseslandmerking – en måte å styrke opplysningstjenesten for forbrukerne på i en slik sammenheng. Jeg har også et inntrykk av at det nye regime legger opp til – og da snakker jeg om kontrollregimet – at forbrukeren selv skal ha mer ansvar for hva man spiser. Det er for så vidt et greit prinsipp, det er bare det at da må vi ha informasjon som gjør det mulig å velge bort det vi ikke ønsker, og det tilsier igjen at vi må ha en annen merking av matvarer enn den vi faktisk har i dag, hvis vi skal kunne ta det ansvaret som sannsynligvis et slikt nytt kontrollsystem vil innebære.

Møtelederen: Kort merknad frå Aina Edelmann før Siri Frost Sterri får ordet.

Aina Edelmann: Hvis ordstyrer tillater – om min rådgiver kunne få si litt akkurat på det sentrale punktet.

Møtelederen: Ver så god!

Ivar Hellesnes: Det er her snakk om de kompensatoriske tiltakene som vi har en hel rekke av. Det er Statens

næringsmiddeltilsyn som på dette området kaller dette for kompensatoriske tiltak. I en uttalelse den 14. oktober fra Statens helsetilsyn karakteriserer de de kompensatoriske tiltakene ikke som forebyggende, men som skadebegrensende tiltak, og det er en ganske viktig distinksjon i denne sammenhengen, for det er enighet i det norske fagmiljøet om at det som er det aller beste, er at en har en kontroll fra jord til bord, der en kan følge alle sider ved den menneskeregulerte næringskjeden, spesielt på kjøttområdet – animaliaområdet – og vite hvordan smittesituasjonen er på de enkelte punktene i kjeden, helt fra båsen, dyret, slakteriet og ut til det ferdige produktet, og kan sette inn tiltak der det er mest fornuftig. Det har faktisk norske myndigheter og for så vidt også de som deltar i markedet, gjort, med stort hell i den senere tiden. Enhver import vil da bryte med det prinsippet, for dette er kommet lengst i Nord-Europa, det er det bare å slå fast. Sverige, Finland og Norge er antakelig kommet lengst på dette området, og vi vil miste oversikten fra jord til bord ved import. Så det er bare å slå fast at det er importmengden som er en helt grunnleggende faktor i hele dette bildet. Importmengden er avgjørende, og dessuten smittesituasjonen i det området der matvarene kommer fra, med jord til bord-tankegangen som det grunnleggende.

Møtelederen: No har eg snart halve Stortinget på lista her, så det er ikkje sikkert alle får oppfølging. Men no er det Siri Frost Sterri.

Siri Frost Sterri (H): Det var nyttig med de siste tilleggskommentarene, også fra Hellesnes, for det er jo noe av poenget. I motsetning til det Anne-Lise Bakken sa, at hun ikke har tro på disse kompensatoriske tiltakene, så er det et faktum at de delvis allerede er igangsatt. Hellesnes beskrev jo at dette syntes å fungere bra i Norge, og han nevnte også Sverige og Finland. Det er altså slik at i Sverige og i Finland fungerer dette så mye bedre at man ikke har den omfattende grensekontrollen av matvarer fra disse landene. Det jeg blir litt usikker på – nettopp ut fra det også Hellesnes sa – er da WTO, som på en måte er det som er det litt skremmende, usikre i dette, nemlig økt import, og da er spørsmålet om ikke nettopp erfaringer fra de andre nordiske landene også skulle tilsi at dette, med den norske grundigheten som vi er kjent for, ville bli bra i Norge, og om det, når vi i tillegg får med oss systemet fra EU knyttet opp mot tredje land – vi blir altså yttergrense for EU mot tredje land og med til dels svært strenge tiltak – ikke kan utvikles til å bli bra, sett i forhold til at vi mister den ordinære veterinærkontrollen ved grensa.

Møtelederen: Vi kan godt ha litt kortare spørsmål – det gjer ingen ting.

Kven vil kommentere? – Anne-Lise Bakken.

Anne-Lise Bakken: Stalheim vil kanskje utfylle meg litt når det gjelder dette som angår informasjon.

Per Anders Stalheim: Jeg tenkte jeg kunne si litt til det som ble nevnt i stad om informasjonsspørsmålet. Det

er jo et faktum at for hver enkelt av oss som forbrukere så er det en utrolig fordel at vi ikke alle skal være nødt til å vite alt om alt, at det rett og slett er noen som har satt et minstekrav til markedet i bunnen som gjør at du kan velge mellom sikre varer. Men gitt at det bør være slik, vil det også være viktig for å få et system til å fungere at man faktisk i Norge vet om smittesituasjonen i de land og hos de importører/de eksportører man har med å gjøre, at det blir et viktig krav, sett med våre forbrukerøyne, slik at det vil være enda et kompenserende tiltak i forhold til det som er beskrevet her.

Når det gjelder det siste spørsmålet, er det nå et faktum at man ikke kan stole på at det ikke gjøres feil verken hos bonde, omsetningsledd eller hos tilsynsorganer i de landene vi samarbeider med. Det er nettopp derfor vi har vært så betenkt på å fjerne grensekontrollen før man på en måte har fått etablert kontrollsystemer på tvers i Europa, som faktisk sørger for at de produkter som kommer fram til forbrukerne, er det som de er sagt å være. For eksempel har svenskene hatt store problemer med import fra Frankrike av fjærkre av ulike slag, fordi det som stod på sertifikatene, ikke stemte med det man faktisk fant når man testet produktene. Der ligger da noe av grunnlaget for vår skepsis.

Møtelederen: Ein kort kommentar frå Hellesnes.

Ivar Hellesnes: Ja, nå er det vel sånn at det var snakk om Sverige, Finland og Norge som et særsyn. Det har for så vidt Aina Edelmann beskrevet ved at vi har den samme geografien, de samme geografiske betingelsene, og vi har den samme særavtalen til EU i Sverige, Finland og Norge når det gjelder salmonella, det smittestoffet som er mest omtalt i denne sammenhengen. Og det var et visst oppstyr i Danmark da forbrukerne der ble klar over at eksportvarer til Sverige og Finland ble mye bedre kontrollert enn det som gikk ut på det danske markedet. Danskene har hatt et ganske stort problem knyttet til fjørfeegg, og der er det en blanding både av falske attester og infeksjon via egg som det nesten er umulig å beskytte seg mot så sant du ikke varmebehandler eggene. Alle vet jo at disse smittestoffene vil drepes ved 70 grader, mens derimot i eggedosis, eggekrem og slike ting smitter det. Det gav en epidemi med 500 registrerte sykdomstilfeller i Danmark i fjor høst, men Sverige, Finland og Norge har altså en spesialavtale.

Møtelederen: Oppfølging frå Bjarne Håkon Hanssen.

Bjarne Håkon Hanssen (A): Anne-Lise Bakken har flere ganger her i dag sagt at det vil bli økt import, alle sammen vet at det vil bli økt import. Importen av kjøtt til Norge har fram til nå vært veldig liten – 7 000 tonn i 1997, og det skyldes at vi har veldig høye tollsatser i Norge på import av kjøtt fra EU. Hva er det i denne utvidede EØS-avtalen som skulle tilsi at det blir økt import, slik det liksom blir slått fast?

Anne-Lise Bakken: Det vet jeg ikke. Men jeg holdt på å si at jeg skulle ta mye feil hvis man ikke i løpet av 10-15 år vil se at handelen med landbruksprodukter vil øke. Jeg tror ikke man bør være særlig vitenskapelig for på en måte å kunne anta det. Det man kanskje også kan si, er at det at vi nå innfører et nytt kontrollregime, det har mange, har jeg hørt, basert nettopp på at importen er så lav i dag. Men jeg antar at hvis man nå innfører dette nye kontrollregimet, vil det være et system vi vil ha med oss også inn i en periode hvor matvareimporten vil øke. Det er altså min påstand, du får ta meg som du vil, men jeg antar at utviklingen kommer til å gå slik, og da med et kontrollsystem som vi er litt usikre på hvordan vil fungere.

Møtelederen: Harald Hove – til oppfølging.

Harald Hove (V): Ja, det var en oppfølging i forhold til Anne-Lise Bakken, og det er knyttet til dette med informasjon om varene, opprinnelse, hvor de kommer fra. Det kunne for så vidt være aktuelt for nasjonale varer, men også i forhold til ting som importeres. Jeg mener å huske at i sommer var det litt debatt omkring spørsmålet om merking og opprinnelsesland. Spørsmålet går da på i hvilken grad det er adgang til det etter gjeldende regelverk – om du har noe kjennskap til det, og hva som eventuelt hindrer at man har en opprinnelsesmerking.

Anne-Lise Bakken: Stalheim vil si litt om det.

Per Anders Stalheim: Det som nå kommer, og som man også ser i EU, er at det på bakgrunn kugalskapen og alt som skjedde rundt det, er spørsmål om merkeregler og systemer som gjør det mulig å følge kjøtt fra båsen og fram til det er spist. Det er selvsagt et veldig interessant og viktig tiltak, enten varer er produsert i utlandet eller de er produsert i Norge. Så i et litt lengre tidsperspektiv er ikke jeg i tvil om at det vil komme inn i det europeiske systemet. Hvordan det vil stille seg i forhold til WTO, vil sikkert nye forhandlinger avgjøre. Det kan ikke jeg svare på nå, men der kan det sikkert ligge en kompliserende faktor.

Møtelederen: Kjell Opseth – til oppfølging.

Kjell Opseth (A): Det var Anne-Lise Bakken som var nokså kvass og sa at vi sette folkehelsen i fare, og det måtte vi ta ansvar for. Eg kan forsikre at det gjer alle som sit her, og heile Stortinget tek det på alvor.

Men så fekk eg inntrykk av at Anne-Lise Bakken meinte at alle kjøttprodukt vart fysisk kontrollerte på grensa i dag. Eg vil gjerne høyre om det er rett oppfatta. Det er ganske vesentleg viss det er slik. Eg vil då gjerne ha det dokumentert, for vi sit på dokumentasjon som seier det motsette.

Så gjerne til Hellesnes: Kontroll av mat frå jord til bord er eit viktig prinsipp i Noreg. Slik som eg les denne avtalen som no er inngått, er det faktisk eit prinsipp som skal gjelde også for det som blir importert, og er ikkje det ein stor fordel?

Møtelederen: Då får vi kommentar på desse to spørsmåla. Etter det vil eg sleppe til Odd Roger Enoksen og Øystein Hedstrøm for oppfølging. Og så kan det vel hende vi sveiper innom same temaet seinare, så dei andre som har meldt seg, får kome tilbake då. Men først kommentar til spørsmålet frå Kjell Opseth.

Anne-Lise Bakken: Ja, det er jo for så vidt et retorisk poeng Opseth har, i og med at vi alle vet at det systemet som eksisterer i dag, neppe, som jeg sier, er fullkomment. Men mitt poeng var at når man har et system hvor grensekontroll er et nedfelt prinsipp, må det bety at det kjøttet og de matvarene som kommer inn utenom den grensekontrollen, faktisk kommer inn i landet ulovlig. Det prinsippet skal da erstattes med et system hvor du skal ha sertifisering i opprinnelsesland, og så skal du ha stikkprøvekontroll. Og det jeg har satt spørsmålsteget ved, er om ikke dette systemet da kan bli mer risikofyllt i forhold til det vi i dag har, enn om man faktisk hadde tatt utgangspunkt i det man allerede hadde og styrket det for at det skulle fungere best mulig.

Møtelederen: Er det andre som vil kommentere?

Ivar Hellesnes: Ja. Det har vært spørsmål fra Opseth om jord til bord-prinsippet i EU. For det første: Det viktigste når det gjelder smitte via den dyrebaserte næringskjeden, er situasjonen i besetningene. Vi kjenner alle til salmonella, som er svært utbredt i industrielt husdyrhold, i EU betydelig mer enn i Norge. Det er det internasjonale enighet om, derfor har vi også fått en særavtale med EU.

Det andre er diverse andre smittestoffer, som også er svært utbredt spesielt i svineproduksjonen og i fjørfeproduksjonen. Dette er det enighet om internasjonalt, og de tiltakene som en da på en sårn jord til bord-basis har tanker om å gjøre i EU, er svært dårlig utviklet. Og det finnes et zoonosedirektiv som skulle vært gjennomført i løpet av 1994, og som det bare er et fåtall i disse landene som har implementert. I Danmark er det sterk irritasjon over dette. Det gjøres svært mye for å forhindre spredning til mennesker via fjørfe og svin, men en kommer til kort. Så en har innenfor de ulike EU-landene av mange årsaker kommet svært kort i forhold til det en faktisk har i Norge når det gjelder jord til bord-tenkning. Selv om tankegangen ligger der, er praksis svært dårlig.

Møtelederen: Odd Roger Enoksen.

Odd Roger Enoksen (Sp): Det er flere, bl.a. Frost Sterri i sitt hovedspørsmål, som har vært inne på virkningene av overgang fra grensekontroll til et system basert på egenkontroll kombinert med stikkprøver. Og Anne-Lise Bakken sa i sitt hovedinnlegg at det var vanskelig å se at det nye regimet har vært noen suksess i EU-landene. Jeg lurer på om det er noen i panelet som kan påta seg å utdype litt nærmere virkningene av denne overgangen, hva man har sett har blitt konsekvensen av det i EU-land.

Anne-Lise Bakken: Jeg skal ikke påta meg å være ekspert på området. Men når jeg sa det jeg sa, var det jo nettopp med bakgrunn i den rapporten som SNTs vitenskapelige komite hadde utgitt, og det var jo med det som utgangspunkt at vi syntes at de erfaringer som man i den ekspertgruppen hadde kommet fram til, var vi nødt til å formidle, og det var det jeg her gjorde.

Møtelederen: Kaare Norum.

Kaare Norum: Ja, det har vel ikke akkurat med dette å gjøre, men jeg har sittet her og ikke sagt noen ting, og jeg er innkalt som vitne, holdt jeg på å si.

Jeg har bare lyst til å si at det som fra mitt ståsted er av det viktige når det gjelder folkehelsen og kjøtt, er at en skal spise langt mindre kjøtt her i landet enn det vi gjør. Og det er to grunner til det. Den ene er at et visst konsum av kjøtt er sunt, men over et visst konsum er dette forbundet med økning av hjerte- og karsykdommer og økning av kreft spesielt i tykktarmen. Og den andre er bruken av primære matressurser i den situasjonen som moder jord står overfor, og bruk av kornprodukter, som like gjerne kunne brukes direkte til menneskeføde, som først går til dyreføde. Det gjelder både oppdrettsfisk, hvor fisk spiser fisk. Vi fisker havene utenfor Chile og Afrika rene for fisk til norsk oppdrettslaks, og vi bruker og importerer korn og mais for å føre opp norske dyr for at vi skal spise mer kjøtt her i landet. Det er altså to grunner til å dempe kjøttkonsumet, og derfor synes jeg denne diskusjonen her er litt rar ut fra mitt ståsted. Jeg vil bare si det. Takk.

Møtelederen: Eg minner om at vi driv med oppfølging etter Siri Frost Sterri. Det var ikkje til panelet. Øystein Hedstrøm.

Øystein Hedstrøm (Frp): Det er oppfølging til Stalheim. Han var inne på dette med informasjon, og jeg vet jo at Forbrukerrådet nettopp har påpekt at den informasjonen som vi får fra de enkelte EU-land angående matsmitte og dyrehelsestatus, ikke har vært tilstrekkelig. Etter en gjennomlesning av proposisjonen finner jeg dette veldig lite omtalt, og det kan jo virke litt uheldig, for informasjonen skal jo ut både til bedrifter og enkeltpersoner som skal foreta sine valg. Mener Forbrukerrådet at det er en alvorlig mangel ved proposisjonen når disse forholdene ikke er særlig omtalt?

Og så til dette med WTO-avtalen, som jo skal ligge til grunn for økt matvareimport. Jeg er som sagt østfolding, og vi har en enorm grensehandelslekkasje. Grensehandelslekkasjen til Finland, Sverige og Danmark ligger på ca. 11 milliarder kr i året, og 30-40 pst. av dette er matvarer. Og når man ser meningsmålinger der det store flertall i det norske folk ikke ønsker denne veterinæravtalen, føler jeg nesten det blir en slags dobbeltmoral når de reiser i skarer over grensen til Sverige. Ja, vi har kjøttberg som passerer Svinesund hver eneste uke, og da må jeg spørre: Er informasjonen fra Forbrukerrådet og andre instanser ikke god nok siden det er så mange nordmenn

som tar den alvorlige sjansen å reise til Sverige og kjøpe svinekjøttet sitt til jul der borte?

Anne-Lise Bakken: Det var veldig fristende å svare tilbake nå at dette kan ha noe med budsjett situasjonen i Forbrukerrådet å gjøre, men selvfølgelig skal vi være veldig ydmyke og si at vi har også en informasjonsplikt så langt den rekker, men vi er sikkert ikke gode nok. Vi synes allikevel at dette er et område som vi er ydmyke i forhold til, fordi vi ser at konsekvensene kan bli fatale. Vi snakker på en måte om noe annet enn om det var et hvilket som helst annet produkt som var feilproduisert og kom ut på det norske markedet og som raskt kunne trekkes tilbake igjen. Matbårne sykdommer er noe helt annet fordi de sprer seg på en måte som kan være vanskelig å ta tilbake.

Men Stalheim vil svare på det som han også ble spurt om.

Per Anders Stalheim: Jeg kan vel si at hvis man vil ha et kontrollsystem som fungerer, gitt den proposisjonen som ligger her, må etter min mening både de som skal importere, og forbrukere og myndigheter vite hvordan situasjonen er i de landene man handler med. Det er ikke til å komme forbi hvis man vil få systemer til å fungere. Det er også viktige spørsmål, uansett om man har grensekontroll eller om man har det spørsmålet som ligger her. Så det er blant de tingene vi synes er viktig i forhold til det man videre skal gjøre.

Jeg har også lyst til å kommentere det siste spørsmålet litt, for det er en forskjell på grensekontroll og grensevern. Grensevern i betydningen å holde andre ute, er ikke det vi snakker om her, men det er grensekontroll i betydningen å sikre at det som man faktisk kjøper, holder en kvalitet som det skal ha. Det ligger sikkert en viss sammenblanding i de begrepene i den debatten som også føres ute. Du har helt rett i at folk kjøper svinekjøtt fra Sverige, men det risikerer de neppe noe særlig med. De kjøper kylling og egg fra Danmark – det har Hellesnes beskrevet her at man ikke bør gjøre.

Møtelederen: Då får vi gå til neste hovudspørsmål – Einar Steensnæs.

Einar Steensnæs (KrF): Jeg merket meg at Anne-Lise Bakken innledningsvis uttalte at det var bakvendt at grensekontrollen forsvant, og hun sa også at dersom vi er usikre på konsekvensene, gjør vi det ikke. Jeg vil bare høre om det er rett forstått oppsummeringsvis at Forbrukerrådet ikke har belegg for å kunne si at bortfallet av grensekontroll med erstatning av de kompensatoriske tiltak som er foreslått, i seg selv dokumentert vil utsette norsk dyrehelse og dermed eksponere for større smittefare enn det gamle regimet, men fordi en er usikker, fordi en mener at norsk dyrehelse i dag er god og fordi situasjonen også når det gjelder veterinærkontroll, har fungert tilfredsstillende etter Forbrukerrådets syn, så ville det være dumt å gi slipp på noe en vet fungerer. Er det riktig oppsummert?

Jeg vil gjerne også få lov til å spørre Forbrukerrådet, siden det henvises til «våre eksperter»: Hvilken ekspertise har Forbrukerrådet brukt som grunnlag for sine konklusjoner, og hva støtter de seg på? Jeg har for min del sett at Statens helsetilsyn og Statens næringsmiddeltilsyn har gitt positiv tilbakemelding på de kompensatoriske tiltak som her er foreslått, mens andre, uavhengige enkeltpersoner og fagforeninger osv. har gitt andre innspill. Det er altså uenighet blant ekspertene i det veterinære miljøet om dette, og det er klart at for oss som politikere er det forvirrende.

Jeg har gjerne lyst til å spørre Kaare Norum, uten at han skal skifte sol og vind her, men som uavhengig, eller kall det hva du vil: I hvilken grad baserer disse uenighetene seg på vitenskapelig forskjellige metoder, altså at en går vitenskapelig til verks? Etter beste skjønn kommer en da fram til ulike konklusjoner på vitenskapelig grunnlag. På hvilket grunnlag er dette mer uttrykk for andre tilgrensende viktige samfunnshensyn enn også disse som veterinærer tar?

Møtelederen: Kort og greitt spørsmål – ver så god.

Anne-Lise Bakken: Ja, jeg er litt usikker på om jeg kan påberope meg Forbrukerrådet når du spør som du gjør, om hva det er som egentlig har vært utslagsgivende. Jeg vet ikke om vi har diskutert det til bunns. Men mitt inntrykk og min oppfatning er at her er det først og fremst usikkerheten som er grunnen til at man bør trå varsomt. Og jeg mener ikke at Forbrukerrådet har opptrådt på noen som helst, hva skal jeg si, allvitende eller fundamentalistisk måte her, men det er altså den store usikkerheten forbundet med hva vi nå gjør, som vi har ropt et stort varsko for. Grunnen til det er jo også, som Edelman og jeg har sagt et par ganger her nå, at dette på en måte har kommet inn bakveien i forbindelse med utvidelsen av en avtale som i utgangspunktet var ment for noe annet. Det har altså ikke vært det politiske utgangspunktet at man skulle verken styrke matkontrollen, grensevernet eller trygg mat for den del, men det har vært noe helt annet. Og det gir oss grunn til uro.

Når det gjelder hvorfor vi mener at de kompensatoriske tiltakene ikke vil fungere, er vel det også slik at vi bare må bygge på de ekspertene som vi har i vår egen administrasjon, den kontakten de har i Europa, den viten de besitter, som da gir uttrykk for at de ikke tør å – skal vi si – gå god for at disse tiltakene vil være tilstrekkelige. Men igjen er det et betydelig usikkerhetsmoment.

Møtelederen: Ein kort kommentar frå Aina Edelman.

Anne-Lise Bakken: Stalheim ville bare korrigere meg litt.

Per Anders Stalheim: Jeg skulle bare legge til lite grann, for det er jo et faktum at disse systemene ikke fungerer perfekt. Vi ser at de kompensatoriske tiltakene er tiltak i riktig retning, det er ikke det det går på, men vi

har en del synspunkter som Anne-Lise har redegjort for, når det gjelder det prinsipielle på grensekontroll eller ikke grensekontroll, og så har vi noen forslag og synspunkter på ting som vi tror kan gjennomføres i tillegg til de kompensatoriske tiltakene som nå er der, for å være sikre på at ting fungerer. Vi har jo vært innom dette med kunnskap om tilstanden i de landene man eventuelt skal importere fra, utpreget bruk av stikkprøvekontroller og også stikkprøvekontroller hos dem som ikke lar seg registrere.

Det foregår helt sikkert smugling av kjøtt til østlandsområdet også i mer eller mindre profesjonelle former, det er vel ingen stor hemmelighet. Og så er vi vel mest redd med hensyn til dyrehelse og folkehelse. At noen mennesker får salmonella, som Kaare Norum var inne på, fordi de har vært i utlandet og spist noe kjøtt, det er kanskje ikke så farlig. Men hvis en får disse problemene inn i norske besetninger, er det uendelig mye vanskeligere å gjøre noe med dem. Så derfor å være sikre på at man ikke får inn smitte når man snakker om levende dyr og organismer, det er vi veldig opptatt av i det vi har gitt uttrykk for.

Aina Edelman: Vi kan gjøre et forsøk på å fjerne noe av forvirringen rundt hva fagmiljøene har sagt om kompenserende tiltak – så hvis Hellesnes kan få ordet?

Ivar Hellesnes: Ja, det har jo vært betydelig debatt rundt dette i faglige miljøer, og det har vært diverse ulike typer rapporter. Jeg har vurdert det i en rapport jeg leverte til Veterinærforeningen for litt over en måned siden, og det som da var ganske klart, var at de fleste slår fast at kompensatoriske tiltak i og for seg vil kunne fungere positivt. Det avgjørende vil være importmengden. Men det er ingen instanser som sier at de kompensatoriske tiltakene vil være tilstrekkelige til å forhindre sykdom hos norske forbrukere, forutsatt et økt importvolum.

Kaare Norum: Jeg ble spurt om å skifte vær og vind her, og det skal jeg ikke gjøre ordentlig, fordi jeg har ikke satt meg inn i argumentasjonsmengden fra begge sidene som jeg innledet med. Men generelt kan man jo si at forskere er mennesker de også, med politiske holdninger og standpunkter, slik at når man skal vurdere eksperter, så bør man vurdere ekspertuttalelsen når man har et kollegium av eksperter som diskuterer dette samlet. Det er sånn vi gjør det innenfor medisinsk forskning iallfall, når det er helt opplagt at det kan være forskjellige meninger om enkeltspørsmål. Da må man gå til et kollegium, eller en såkalt meta-analyse, der man diskuterer forskjellige uttalelser og setter dem opp mot hverandre. Så den ekspertisen som sitter sammen i en komite som diskuterer dette, det er den jeg ville legge mest vekt på, og ikke enkeltuttalelser. Det er sånn generelt sagt.

Møtelederen: Oppfølgingsspørsmål frå Einar Steensnæs og Kjell Engebretsen, og deretter Johan J. Jakobsen.

Einar Steensnæs (KrF): Først til Hellesnes. Han legger jo stor vekt på at det egentlig er importmengden som her vil være avgjørende. Er det ikke da riktig å si at veterinærdirektivet ikke har noe med selve importmengdene å gjøre, men at det er tollnivået gjennom WTO-avtalen og andre avtaler som vil regulere dette, og at det derfor er en diskusjon på siden av veterinærdirektivet en nå legger opp til?

Så har jeg lyst til å spørre Anne-Lise Bakken om det var riktig oppfattet at Forbrukerrådet ikke har veterinær ekspertise i sin stab, men bygger på innhentede uttalelser utenfra.

Anne-Lise Bakken: Da begynner vi her, siden vi ble spurt først.

Ivar Hellesnes: Jeg vil si at den muligheten vi har til å ha en grensekontroll av animalske produkter, og dermed få en forsinket presentasjon av varene i butikkhyllene – altså der en kan få gjort de nødvendige undersøkelsene, de nødvendige overlegningene – er viktig allerede i dag. Den store betydningen ville en selvsagt få hvis importmengden øker.

Anne-Lise Bakken: Jeg sjekket for sikkerhets skyld om vi hadde fått noen veterinærer i staben i det siste, men det har vi selvfølgelig ikke. Jeg vil med en gang si at Forbrukerrådet er en institusjon som selvfølgelig ikke kan ha ekspertise på alle områder. Vi forsøker å være rimelig nøkterne og gå til denne type saker som vi her har med å gjøre, uten å ha tatt standpunkt på forhånd, og det har vi også gjort i dette tilfellet. Men vi har ekspertise på mat og mattrygghet, tør jeg påstå, som etter hvert også har opparbeidet en betydelig anerkjennelse på det europeiske plan, og det betyr at vi har stor tillit til de ekspertuttalelsene som vi får derfra.

Så har jeg lyst til å si at nettopp på dette området, som jeg prøvde å si i mitt første innlegg, betyr det å være usikker at vi ikke innfører noe som vi ikke helt vet konsekvensene av. Det er jo det som er føre var-prinsippet, og det er det som Forbrukerrådet i denne saken kanskje flagger høyest.

Møtelederen: Kjell Engebretsen til oppfølgingsspørsmål.

Kjell Engebretsen (A): Det var dette Stalheim sa i forbindelse med det prinsipielle standpunkt til denne veterinære grensekontrollen. Det forbauser meg litt, for da Forbrukerrådet hadde sitt rådsmøte i august, ble det vel der sagt at det var visse forhold, eller en lang rekke forhold, som måtte på plass for at Stortinget skulle kunne godta denne avtalen. I det ligger avvikling av den veterinære grensekontrollen. I dag er alle de tiltak som Regjeringen har tenkt å sette inn, kjent, og jeg får spørre: Er det stor divergens mellom de forhold som rådsmøtet mente måtte settes inn, og de tiltakene som Regjeringen nå har gitt signal om at skal settes inn?

Anne-Lise Bakken: Det siste skal Stalheim få svare på, men jeg vil gjerne på vegne av oss begge, for å si det sånn, presisere at grensekontroll eller ikke grensekontroll jo ikke er noe prinsipielt spørsmål i den forstand. Det jeg forsøkte å si, var at prinsippet er forskjellig, om man har grensekontroll eller om man har stikkprøve- og internkontroll med sertifikater. Det er altså to forskjellige kontrollprinsipper, om du vil. Men at det er noe prinsipielt spørsmål for Forbrukerrådet, det tror jeg ikke vi mener.

Per Anders Stalheim: Jeg kan vel legge til at det vi har vært opptatt av – og det bygger på mange års erfaring i forbrukersektoren, også fra andre områder – er rett og slett at uansett hvilket marked man går inn i, finner man, hvis man tester kvaliteten på produktet, at i en god del tilfeller stemmer det ikke med de papirene som følger produktene, det stemmer ikke med de kvalitetskravene som har vært stilt, osv. osv. I det ligger det da i forbrukersektoren en sånn ryggmargsreaksjon når man fjerner et kontrollnivå og får inn en ny usikkerhetsfaktor. Det er vel noe av det som ligger i dette som er sagt her.

Når det gjelder de kravene vi stilte i det brevet som vi skrev etter rådsmøtet i september, gikk de veldig mye på å få inn et føre var-prinsipp på nytt igjen i det som lå der. Sånn som det ser ut nå, syns vi i hvert fall det er flere ting som må gjøres i tillegg, hvis man går inn for en slik avtale, for å få dette til å fungere på en annen måte. Det forandrer ikke det faktum som Anne-Lise Bakken peker på, nemlig at med grensekontroll har man et annet regime, som er en tidsforsinkende faktor som gjør det lettere å reagere, som tvinger de som skal selge, til å tenke seg om, som man mister litt av ved det andre regimet.

Johan J. Jakobsen (Sp): Jeg har en utfordring både til Anne-Lise Bakken og til Aina Edelmann. De synes begge å være enige om at økt handel med dyr og matvarer innebærer et økt smittepress, og at konklusjonen snarere burde være at en burde forsterke kontrollen og øke og forsterke også veterinærkontrollen. Jeg må forstå de to damer dit hen at de mener at det er det stikk motsatte som skjer, at en istedenfor å få en skjerpet kontroll, får en dårligere kontroll. Vi kan vanskelig forstå Anne-Lise Bakkens karakteristikk på en annen måte. Jeg har notert her at de som går inn for avtalen, tar en risiko og tar et tungt ansvar. Jeg hørte begrepet at en gambler med folkehelsen, og videre at forhandlingene med EU skjer med matkontroll som innsatsfaktor. Det er etter min oppfatning ganske sterke konklusjoner. Bakgrunnen for disse konklusjonene er altså en overgang fra en grensekontroll, slik vi har det i dag, og til et annet tilsynssystem inkludert stikkprøvekontroll i markedet.

Da må vi bore litt mer i det som etter min oppfatning er selve kjernen i problemstillingen, nemlig overgangen fra grensekontroll til et annet tilsyns- og kontrollregime. Det har vært berørt før, men jeg vil være litt mer konkret, og jeg vil be både Anne-Lise Bakken og Aina Edelmann om å utdype dette litt nærmere, bl.a. følgende: Ligger her det faktum at et nytt kontrollregime vil kunne innebære

en risiko for at kontrollresultat først foreligger etter at maten har nådd ut til forbruker, og i verste fall faktisk kan være fortært? Er det en del av den skepsis som etter deres oppfatning rettferdiggjør de sterke konklusjoner og de sterke karakteristikker som vi her har hørt?

Anne-Lise Bakken: Ja.

Johan J. Jakobsen (Sp): Var svaret ja på det spørsmålet?

Anne-Lise Bakken: Ja.

Aina Edelmann: Til det siste spørsmålet er svaret ja fra vår side òg. Det er jo grunnen til at engasjementet både i denne saken og for så vidt i de appellene vi retter inn mot Stortinget, er så sterkt.

Når det gjelder de kompenserende tiltakene, sier vi ganske riktig at isolert sett er de bra. Vi burde få dem uansett om Stortinget vedtar denne avtalen eller ikke. De er fornuftige internkontroller. Overvåkingsprogram på dyresykdommer er fornuftige ut fra dagens smittepress-situasjon. Men de kan aldri bli tilstrekkelige til å erstatte grensekontrollen, som jo er bygd på føre var-prinsippet, hvor vi kan ha resultatet før maten er spist. Det ligger også et annet perspektiv inne i det nye regimet, det at vi får bevisbyrden før vi får lov til å sette inn tiltak. Først skal vi altså sette inn millioner på millioner av kroner for å bevise alle de sykdommene vi ikke har, og klarer vi det, skal vi inn i forhandlinger med EU om vi kan få lov til å sette inn tiltak, eventuelt hvilke tiltak vi kan få lov til å sette inn. Så dette er utrolig kostbart, byråkratisk, og det er lite målrettet i forhold til at vi selv kan sette inn tiltakene. Og man privatiserer ansvaret. Jeg mener man kan godt fleipe med at folk reiser til Strømstad og kjøper fleisk – det er en helt annen sak enn hvilke hensyn man skal legge inn i offentlig politikk. Hva den enkelte gjør, enten på reise eller på busstur, er faktisk ikke ansvaret til dere som sitter her. Derimot er det deres ansvar hva man legger inn i en offentlig ernæringspolitikk og helsepolitikk.

Møtelederen: Det er ikkje grenser for kva vi kan ta ansvaret for dersom det knip.

Johan J. Jakobsen (Sp): I den debatten en har hatt omkring veterinæravtalen, har vi også opplevd at det faktisk blir bestridt at det nye kontrollregimet, som innebærer stikkprøvekontroll i markedet, kan ha som konsekvens at resultatet av en kontroll, resultatet av en analyse, nærmest blir ingenting verdt fordi maten allerede er solgt, eller endog i verste fall fortært.

Jeg ville gjerne høre ytterligere en begrunnelse for at oppfatningen både i Trygg Mat-alliansen og i Forbrukerrådet er at resultatet av det nye kontrollregimet faktisk kan bli at analyseresultatene kommer så sent at de egentlig har liten verdi når det gjelder å forhindre smitte og sykdom både på folk og dyr.

Møtelederen: Kan vi få svar på det? – Så er det Erik Solheim og Kjell Opseth til oppfølgingsspørsmål, og deretter eit nytt hovudspørsmål.

Aina Edelmann: Jeg har svart et klart ja på det, men Hellesnes kan også utdype det noe.

Ivar Hellesnes: Når det gjelder disse stikkprøvene som det er snakk om her, vil det være et kapasitetsspørsmål i hvor stor grad en kan gjennomføre dem. En annen ting som òg vil ha betydning for det, er importvolumet, selvsagt. Stikkprøvene med hensyn til bakteriologiske analyser vil det ta to – fire dager før en har svaret på. Med den logistikken en har i norsk varehandel, vil disse varene være i butikkhyllene lenge før, og antakelig solgt – godt mulig også fortært – innen resultatene fra stikkprøvekontrollene foreligger.

Nå har jeg bitt meg merke i at direktøren for Statens næringsmiddeltilsyn har erklært at det i stor grad vil bli foretatt stikkprøver, men òg det en kan kalle for rettet kontroll, altså arrest i varene, ganske hyppig, og han har nå erklært at han heller vil ha refs fra ESA, altså EFTAs overvåkingsorgan, enn fra norske forbrukere. Det er jo betryggende. Men nok en gang: Stikkprøvehyppigheten kan vel nå et visst nivå, men volummengden kan øke, og stikkprøvekontrollen vil da ikke rekke særlig langt.

Møtelederen: Erik Solheim – til oppfølging.

Erik Solheim (SV): Jeg føler også at denne typen litt praktiske svar på hvordan dette i praksis skal foregå, som jeg til nå ikke helt har fått..., og hvis jeg skal oppsummere svarene slik de ble gitt til Johan J. Jakobsen, er deres oppfatning altså at det kan ta to – fire dager fra kjøttvarer er kommet ut i hyllene, til resultatet av testene foreligger, i realiteten kanskje lenger, at stikkprøvekontroll bare kan tas i butikkene og ikke på noe tidligere ledd i kjeden. Spørsmålet blir da: Hvis dette er riktig forstått, hva slags apparat kan settes i verk i etterkant for å stoppe videre salg av varer der det er funnet dårlige resultater? Og et videre spørsmål er også: Er det slik oppfattet fra deres side at det ikke er anledning til å ta stikkprøver på noe tidligere ledd i kjeden dersom det er grunn til mistanke?

Møtelederen: Kven vil svare? Ver så god, Aina Edelmann.

Aina Edelmann: På mistanke er det lov til det, men jeg lar Hellesnes svare her.

Ivar Hellesnes: Ja, på mistanke kan en faktisk gå inn og arrestere partiene, men det skal være en begrunnet mistanke i dette tilfellet. En kan også gå inn og ta prøver av varene, vanlig stikkprøvekontroll, i alle faser av transporten fra grensen og inn til butikkene. Men hovedprinsippet skal være at det skal være ikke-diskriminerende i forhold til import/norskproduserte varer, og det skal ikke forsinke eller forhindre transporten av varene.

Møtelederen: Erik Solheim – til kort oppfølging.

Anne-Lise Bakken: Stalheim vil gjerne svare – eller?

Møtelederen: Det er Erik Solheim som er først.

Erik Solheim (SV): Et helt sentralt spørsmål blir jo da hvordan dere definerer retten til å gripe inn på grunnlag av mistanke, ut fra den erfaring man har fra EUs kontrollsystemer til nå. Hva slags grunnlag for mistanke skal man ha for å kunne gripe inn på et tidligere ledd i kjeden, i og med at vi antakelig alle vil være enige om at denne stikkprøvekontrollen i hyllene neppe vil være tilfredsstillende?

Møtelederen: Kven vil svare på det? Stalheim.

Per Anders Stalheim: Jeg kan jo si litt rundt det der. Det er, som andre har sagt her, ikke noen tvil om at Norge kan gripe inn på grunnlag av mistanke. Avhengig av hva man kjenner til av situasjonen i de enkelte landene rundt omkring i Europa, som vi snakker om her, avhengig av kjennskapen til importører og hva slags kvalitetssikrings-system man har, og hva man kjenner til av eksportører fra eksportlandet, vil det kunne påvirke hva som kan være en begrunnet mistanke. Og at man kan ha en begrunnet mistanke og nær sagt sjekke hva som helst som måtte komme fra Danmark av kyllinger, er vel ikke jeg særlig i tvil om i forhold til denne avtalen. Men det avhenger også av hva norske myndigheter faktisk vil gjøre, om man vil ta diskusjonen med ESA, eller om man vil ta den i form av problemer inn i Norge, fordi man ikke gjør noe. Det man ikke vil kunne fange opp med slike systemer, er der hvor man ikke vet noe fra før. Der har man den faktiske risikoen, det at det vil ta tid før man eventuelt oppdager noe.

Møtelederen: Eg slepp til Kjell Opseth, og så får vi ein kommentar frå panelet.

Kjell Opseth (A): Det er slik at når det gjeld dagens grensekontroll, har disse komiteane stilt nokre spørsmål til departementet, og der får vi m.a. opplyst at av 8 500 vareparti er 190 fysisk kontrollerte på grensa. Dernest får vi opplyst at når det gjeld salmonella i kjøtt og fjærfe-kjøtt frå Sverige og Finland, vart desse ikkje kontrollerte. Og når det gjeld same matvareslaget og danskane, bygger vi på den kontrollen som skjer i Danmark. Er dette ein slik 100 pst. grensekontroll som både Anne-Lise Bakken og Aina Edelmann har tatt til orde for her?

Anne-Lise Bakken: Nei, åpenbart ikke, for å si det sånn, men det har egentlig heller ikke vært mitt poeng å forsvare det nåværende system krampaktig, og jeg vet ikke hvor godt det til sjuende og sist er. Det som har vært mitt poeng, er, punkt 1, at man nå diskuterer folkehelsen som et resultat av en helt annen sak, fordi man har sett visse konsekvenser i en forhandlingssituasjon. Det andre er at man da gir avkall på en mulighet til å kontrol-

lere ved grensen mot at man skal kontrollere i opprinnelsesland med stikkprøver. Og det er jo det siste vi tross alt har vært i tvil om er noe bedre enn eventuelt å styrke det apparatet man allerede har, supplert med de kontrolltiltakene som proposisjonen for så vidt foreslår, fordi vi vil stå i en annen matvarehandelsituasjon om noen år enn det vi gjør i dag.

Aina Edelmann: Ja, vi mener heller ikke at dagens kontrollregime er fullt utnyttet. Vi ser de problemene vi har hatt for så vidt både med sykdommer gjennom mat, og ikke minst med det vi har sluppet inn helt med åpne øyne når det gjelder dyresykdommer. Det er jo fordi vi ikke har vært restriktive og antakelig ikke har hatt høy nok bevissthetsnivå om det. Men det er neppe et argument for at man gir fra seg retten til å bruke det virkemiddelet. For oss er det også viktig når en situasjon oppstår, som dette med biologisk forurensning, som er veldig sammensatte problem, å kunne bruke et så bredt spekter av virkemidler som mulig. Og til nå kjenner vi grensevernet som et av de mest effektive, målrettede virkemidlene.

Jeg må si at når vi hele tiden blir spurt om koplingen til økt handel med mat, føles det litt som at det er vi som har kommet på tiltalebenken. Det er et stortingsflertall som i både WTO-forhandlinger og EØS-forhandlinger har det som et erklært mål. Hvis vi tar feil på det, er jeg glad, men det er i hvert fall alt vi kan lese ut av den politiske situasjonen, at det er et realistisk scenario i nærmeste framtid. Og da ønsker vi å se disse virkemidlene, mulighetene for å kontrollere maten, i det perspektivet.

Møtelederen: Eg har då tenkt å frese gjennom resten av talarlista ved at dei som har bedt om ordet, får ordet, og så får vi ei oppfølging. Men ingen andre får ordet til oppfølging. Så dei som ikkje har nytta høvet til det no, har tapt. Og så tar vi spørsmål retta til panelet så langt som råd. Først Øystein Hedstrøm, og deretter Bjarne Håkon Hanssen.

Øystein Hedstrøm (Frp): Takk, dirigent. Jeg vil rette mitt spørsmål til Kaare Norum. Han kommenterte jo at vi nordmenn burde spise mindre kjøtt. Det er sikkert riktig fra et ernæringsfysiologisk ståsted, og vi har jo også god tilgang på fisk i dette landet. Men det faktiske forhold er vel det at hvis vi hadde hatt muligheter for mer konkurranse her og lavere kjøttpriser, ville folket heller ha gått den andre veien, tror jeg.

Jeg vil kommentere dette med muligheter for mer matbårne infeksjoner og matforgifninger ved mer import av kjøtt. Hvis vi ser på statistikken, ikke bare fra USA, men fra en del vesteuropeiske land, er det mye som tyder på at dette er mer utbredt der, og at det er vi her i Norge som er beste gutten i klassen. Nå sier Verdens Helseorganisasjon at man skal ikke direkte sammenlikne disse tallene, for det ligger litt forskjellige ting i dem. Men hvis man trekker dette litt videre, og hvis dette er riktig – altså de samfunnsøkonomiske kostnadene med sykefravær, behandling osv. – er det realiteter i dette at

det er noen nevneverdig forskjell? Og hvordan vil da professor Norum kommentere disse undersøkelsene?

Kaare Norum: Jeg skal først diskutere fisk/kjøtt-problematikken. Det er vel ut fra ernæringsmessige synspunkter en fordel å spise mer fisk og mindre kjøtt. Det er vel svaret på det spørsmålet.

Når det er snakk om prissammenhenger her, tror jeg man i norsk sammenheng skal være oppmerksom på at maten vel aldri har vært så billig i Norge som den er i dag i forhold til hva vi tjener. Det er bare en 10-12 pst. av den samlede inntekt som brukes til mat. Overallt i andre land bruker man opp til 30-40-50-60-70-80 pst. av sin inntekt til mat. Så vi må se det litt i relasjon til det også. Men selvsagt handler forbrukerne ut fra forskjeller i pris og ikke absolutt i forhold til sin inntekt. Det var vel svaret på det.

Mens jeg har ordet, synes jeg egentlig ikke at man skal bruke uttrykk som å «gamble med folkehelsen» og «folkehelseprinsippet som helhet» når man snakker om disse tingene, for det er langt mer viktige ting i ernærings-sammenheng som har med folkehelsen å gjøre. Selvsagt kan det bli økt sykkelighet av smittebårne ting når smittebårne sykdommer kommer inn, men sett i relasjon til våre store helsemessige problemer, har den ærverdige forsamling på den andre siden av bordet langt mer viktige oppgaver å gjøre enn det de gjør i dag. Takk.

Møtelederen: Bjarne Håkon Hanssen.

Bjarne Håkon Hanssen (A): Det har vært en veldig viktig bit for Trygg Mat-alliansen dette med folkehelsen. Det har jo kommet fram også i dag. Og jeg har lyst til å stille Aina Edelmann et spørsmål knyttet opp til hvem det er vi kan stole på når vi skal vurdere folkehelsens situasjon i forhold til EØS-avtalen. Både Trygg Mat-alliansen og denne kampanjen mot utvidelsen av EØS-avtalen har ofte vist til brev fra Statens helsetilsyn. Det har også Hellesnes gjort i dag. Så vidt jeg vet, er det siste brevet som er sendt fra Statens helsetilsyn til Regjeringen angående denne saken, sendt den 13. november i år. Der konkluderer Statens helsetilsyn som følger:

«Med denne forutsetning, og fordi volumet av importert kjøtt til Norge er moderat og neppe blir dramatisk endret som følge av avtalen, finner vi å kunne karakterisere totalbildet som forsvarlig.»

Mener Aina Edelmann at Statens helsetilsyn ikke har greie på dette, og at Statens helsetilsyn også er med på å gamble med folkehelsen?

Aina Edelmann: Vi har også lest både det svaret den vitenskapelige komiteen gav i fjor, og det den kom med i år. Vi har også vært i kontakt med bl.a. Georg Kapperud, som er den fremste fagmannen på matsmitte, og som har vært med i den siste gruppen som har vurdert dette. Og det de svarer veldig presist, er jo at de har vurdert de tiltak som er foreslått, i forhold til de krav de stilte i fjor. Da sier de at det er tilstrekkelig i forhold til de kravene til tiltaksprogrammer som de stilte, men de sier også at de

ikke har svart på om dette er tilstrekkelig i et helhetsbilde. Jeg synes det er en dårlig form for kommunikasjon, men det er i hvert fall det de svarer oss.

Det de også sier – det har dere i proposisjonen her, i brevet – er at de fortsatt ikke har fått utredet alle de seks punktene de var bedt om å utrede. De har bare sett på punkt 1 og 6 og ikke de gjenstående fire. Vi har ikke kjennskap til hvordan vurderingene er i forhold til de punktene som da gjenstår.

I tillegg påpeker også de det som vi har vært inne på her flere ganger, nemlig at med dagens importvolum er dette sannsynligvis håndterbart, men med økt volum er det en helt annen situasjon.

Bjarne Håkon Hanssen (A): Nå tror jeg Edelmann blander sammen brev fra Næringsmiddeltilsynet og Helsetilsynet. Som sagt, det som står i brevet fra Helsetilsynet av 13. november, er at de finner «å kunne karakterisere totalbildet som forsvarlig». Jeg har da lyst til å følge opp med å spørre Kaare Norum: Har Norum det inntrykk at Helsetilsynet har en rimelig fornuftig oppfatning av hvordan folkehelsen kan vurderes?

Møtelederen: Det er kanskje også rimeleg at Aina Edelmann får ordet til å kommentere dette.

Aina Edelmann: Ja, Hanssen har rett i det. Mye av det som ligger til grunn også for Statens Helsetilsyn, er nemlig den vitenskapelige komiteen. Vi registrerte at Statens Helsetilsyn gikk ut etter at proposisjonen var klar – eller rettere sagt lederen – og hadde snudd 180°, for å si det sånn. Vi vet at Forbrukerrådet har bedt om en dokumentasjon på hva som ligger til grunn for denne kuendingen. Vi har ikke sett det svaret. Så for oss er det for så vidt fortsatt et åpent spørsmål hva som er grunnen til det.

Møtelederen: Ettersom dette panelet er veldig opptatt av folkehelsen, er det ingen som skal røykje i pausen, så vi kan bruke litt av pausen på dette.

Ansgar Gabrielsen (H): Tilbake til folkehelsen. Den har vært brukt som argument for så vidt i dag og kanskje ikke minst tidligere både i en del artikler og debatter som har vært. Og det er svært mange som har uttalt seg relativt skråsikkert om den, som har opptil flere hatter. Aina Edelmann representerer jo Trygg Mat-alliansen her i dag og Naturvernforbundet. – Var det det hun sa, eller tar jeg feil? Norsk Bonde- og Småbrukarlag kanskje, for hun er også rådgiver der, så vidt jeg ser av et brev som er sendt til stortingsrepresentantene. Det er i hvert fall tilfelle at det er opptil flere hatter på én og samme person. Det som kunne være nærliggende å spørre om til slutt, er: Den kampanjen som nå drives mot veterinæravtalen, som man kan si går langs relativt kjente linjer, både i forhold til EU og til det en kan kalle for næringskamp, er det noen grunn for noen til å sette noe spørsmålstegn ved den? Er dette kanskje først og fremst en næringskamp? Det andre jeg kunne tenke meg å spørre om, er: Er det

slik at de organisasjonene som står bak Trygg Mat-alliansen, har samme oppfatning som Aina Edelmann om disse spørsmålene, eller er det forskjellige syn i de svært sammensatte organisasjonene som står bak denne alliansen?

Aina Edelmann: Dette skal jeg med glede svare på. Jeg er blitt invitert hit på vegne av Stiftelsen Trygg Mat, jeg har jobbet i Norges Naturvernforbund med disse spørsmålene, jeg er nå rådgiver i Norsk Bonde- og Småbrukarlag, og det er korrekt at jeg har jobbet med veterinæravtalen på de forskjellige arbeidsplassene. Om det er et problem, får Gabrielsen selv vurdere.

Det å ha et grensevern for å beskytte både folkehelse og dyrehelse ser jeg på som en sak som bør angå langt flere enn dem som jobber med matproduksjon, altså det Gabrielsen kaller særinteresser. Jeg er vel først og fremst opptatt av at det langt på vei er irreversible prosesser vi setter inn, og som går på langt mer enn bare det kanskje litt snevre helseaspektet som det har vært mest fokusert på her – problemer som er knyttet til biologisk forurensning, prosesser vi setter i gang i naturen, som i neste omgang faktisk kan true selve matproduksjonen, og som da berører dette perspektivet som Kaare Norum kanskje forsøkte å si noe om her, nemlig solidaritetsperspektivet mer globalt og i forhold til vår evne til å produsere mat i framtiden.

Møtelederen: Den einaste som ikkje har fått ordet, og som har bedt om hovudspørsmål, er Marit Nybakk. Om det òg heilt på tampen skulle vere nokre kommentarar frå panelet utover det, har vi eit minutt eller to.

– Marit Nybakk, ver så god.

Marit Nybakk (A): Jeg vet ikke hva politikere og forbrukere i EU-land ville ha sagt hvis de hadde hørt en del av det som er kommet fram her i dag, men på tampen av denne runden føler jeg behov for å fokusere også på det som skjer i EU. Vi vet jo at norsk næringsmiddelindustri har måttet investere ganske mye for å tilpasse seg de krav til kvalitet som man har i EU, og EU-bedrifter har en ganske streng internkontroll på matproduksjon.

I tillegg ble det på toppmøtet i Luxembourg i fjor fokusert både på mathelse og på næringsmiddelregulering, og man skal i EU utforme lovgivning som i mye større grad enn nå også tar hensyn til forbrukernes helse og sikkerhet og til matvarekvalitet. Er det på den bakgrunn virkelig slik at man kan si at hvis man godkjenner veterinæravtalen, gambler man med folkehelsen? Og hvis jeg får lov, leder, å stille et veldig kort spørsmål, for jeg har ennå ikke hørt at noen i panelet har svart helt konkret på hvorvidt en godkjenning av denne avtalen rent faktisk innebærer at vi automatisk får en økt matvareimport.

Aina Edelmann: Til det siste spørsmålet først. Det står ingen ting i avtalen om økt handel med mat, men som jeg understreket ganske sterkt i stad, tillater vi oss å sette de virkemidlene vi nå gir fra oss, i sammenheng med det vi forventer som det mest realistiske scenarioet,

nemlig at handelen med mat øker, ut fra de signalene stortingsflertallet gir.

Så til om dette er en selvgod debatt – det er vel egentlig det du spør om – i forhold til forbrukere og engasjerte folk i EU. Jeg syns forbudet som Sverige forsøkte å opprettholde på Belgisk blå, er et veldig godt bilde på at det er en masse aktive forbrukere som ønsker å sette både etiske krav til dyreproduksjon og helse og miljø foran, men som faktisk tapte til tross for veldig sterkt engasjement, og at handelsinteressene så langt er overordnet dyrevern og miljø. Men det at det faktisk er en nyansert debatt innad i EU, og at vi også har meningsfeller der, for å si det sånn, tilsier jo ikke at vi verken hjelper noen eller gjør det bedre ved at vi selv fjerner det viktigste eller mest effektive virkemiddelet vi har for å opprettholde en god dyre- og folkehelse i Norge.

Møtelederen: Anne-Lise Bakken, ver så god.

Anne-Lise Bakken: Til Nybakks kommentar: Det er vår erfaring at man faktisk har noe av den samme debatten i Europa som det man har rundt bordet her nå, og i motsetning til andre debatter, er denne debatten kanskje ikke spesielt særnorsk. Det rare eller særnorske er vel kanskje det at den har kommet, ikke som et uttrykk for at vi ønsker å diskutere folkehelse og mattrygghet, men som følge av en utvidelse av EØS-avtalen på for så vidt et annet område.

Helt på tampen vil jeg gjerne få lov til å distansere meg litt fra dette at Forbrukerrådet deltar i noen form for kampanje, slik Gabrielsen vel antydte. Vi har i Forbrukerrådet intet standpunkt til EU, og vi har egentlig intet standpunkt til veterinæravtalen heller, for det er ikke vår oppgave å ha det. Men vi har etter fattig evne og fordi vi mener det har vært korrekt, forsøkt å peke på de betenkeligheter som vi nå ser ved det som er i ferd med å skje. Hadde vi ikke gjort det, føler jeg vel at vi ikke hadde gjort jobben vår.

Til slutt, ettersom dette med gambling med folkehelsen har blitt noe som mange har kommentert, og som jeg brukte opprinnelig i forbindelse med en fjernsynsdebatt, mener jeg vel selv at det er et rimelig presist uttrykk i forhold til det som nå er i ferd med å skje. Det var ikke meningen, Johan J. Jakobsen, å være demonstrativt ordknapp i svaret til deg i stad, men jeg har lyst til å si at en gambling betyr at vi ikke helt vet om vi kommer til å vinne eller tape, og det er vel med det som utgangspunkt at vi roper et alvorlig varsku når vi nå ser ut til å gå fra ett kontrollregime til et annet når det gjelder akkurat det med trygghet for mat.

Møtelederen: Kaare Norum, ver så god.

Kaare Norum: Jeg er ikke fullt så bekymret for folkehelsen når det gjelder dette, men jeg skjønner jo at det er problemer. Når det gjelder spørsmålet fra Marit Nybakk om økt matvareimport: Hvis man tenker generelt, er jo det vi importerer i Norge, det vi ikke er selvforsynt med, korn og sukker og olje, og hvorvidt vi skal ha noe mer el-

ler mindre av det, skal ikke jeg uttale meg om. Jeg håper at kjøttimporten går ned, og jeg håper at frukt- og grønnsakimporten går noe voldsomt opp. Det er det andre restriksjoner og andre avtaler som må gjøre noe med. Men det er det jeg håper, jeg tror ikke at kjøttimporten kommer til å stige noe så voldsomt. Vi skal iallfall fra ernæringshold kjempe imot det.

Møtelederen: Da takkar eg panelet for bidraget her, og skulle ein kome på andre, nye eller betre tankar, er vi òg mottakelege for skriftleg informasjon så lenge vi driv med denne saka. Tusen takk alle saman.

Høringen avbrutt kl. 16.55.

Høringen ble gjenopptatt kl.17.

Høring med Norges Bondelag v/leder Kirsten Indgjerd Værdal, ass. generalsekretær Leif Forsell og første-konsulent Eli Reistad og med Norsk Bonde- og Småbrukarlag v/Svein Kostveit, Kristin Sørheim og Solveig Svardal.

Møtelederen: Då ønskjer vi Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag velkommen til høyring om stortingsproposisjonen om veterinæravtalen, og eg føreslår at når ein kjem over på spørsmåla, rettar ein dei til ein av dei to organisasjonane, og så får organisasjonen finne ut kven som skal svare på spørsmålet.

Vi har også sagt at dersom organisasjonane ønskjer ei kort innleiing, på inntil fem minutt, om avtalen til å begynne med, er dei velkomne til det. Og når det er over, startar vi på spørsmåla. Ver så god!

Norges Bondelag står først på lista mi, eg veit ikkje kven det er som har sett den opp, men vi begynner med Bondelaget.

Kirsten Indgjerd Værdal: Leder, gode forsamling! Vi har lyst til å bruke de fem minuttene våre først, men først vil vi takke for muligheten til å komme hit for å snakke til dere i dag.

Når det gjelder veterinæravtalen, vil vi ta utgangspunkt i St. prp. nr. 100 for 1991-92 der det kjente sitatet – for dere også – står nedfelt:

«All handel med dyr og dyreprodukter mellom Norge og de øvrige EØS-land vil bli underlagt grensekontroll på samme måte som i dag, og muligheten til å sette dyr eller vareparti i karantene forblir uforandret. Dette vurderes som avgjørende for opprettholdelse av vår gunstige dyrehelse.»

Jeg viser også til Innst. S. nr. 248 for 1991-92, hvor «Flertallet merker seg at Norge her har oppnådd et varig unntak fra EØS-reglene».

Vi i Norges Bondelag kan ikke se at forutsetningene for disse vurderingene er endret, og veterinær grensekontroll, herunder bestemmelse om karantene, må derfor opprettholdes.

Vi konstaterer også at forhandlingene om endring til vedlegg I har vært et ensidig norsk initiativ og ikke følger av EØS-avtalen for øvrig eller er initiert av EU. Norges Bondelag hadde derfor forventet at proposisjonen grundig skulle redegjøre for bakgrunnen for et slikt initiativ fra norsk side.

I St. prp. nr. 6 for 1998-99 vises det til at forutsetningene som har endret seg er at EU har harmonisert sitt regelverk for fysisk kontroll ved grensepassering inn til EU, og at dette vil innebære en skjerping av kontrollen overfor varer fra Norge og andre tredjeland. Men fra vår side konstaterer vi at det i proposisjonen ikke er redegjort for hvilke problemer og kostnader som eventuelt vil oppstå for norsk fiskeeksport.

Det er ikke bare Norge, men også EU som er forpliktet av avtalen om veterinære og plantesanitære tiltak i GATT/WTO. Hovedprinsippene i SPS-avtalen er at tiltak for å forebygge eller bekjempe sykdom og smitte skal være basert på risikoanalyser, og at dette igjen må være basert på vitenskapelig dokumentasjon og/eller internasjonale standarder.

EU har ikke lagt fram risikoanalyser som grunnlag for at kontrollene av norsk fisk bør økes. Og norske myndigheter har heller ikke krevd at EU skal legge fram en slik analyse, jf. artikkel 5 punkt 8 i SPS-avtalen. Så vi konstaterer fra Bondelagets side at EU i henhold til EØS-avtalen og SPS-avtalen i WTO ikke uten videre kan øke kontrollen av norsk fiskeeksport. Norges Bondelag konstaterer videre at norske myndigheter ikke på noe tidspunkt synes å ha tatt dette som et formelt utgangspunkt eller forsøkt å bruke bestemmelsene i disse avtalene for å løse eventuelle problemer for norsk fiskeeksport.

Nytt regelverk i WTO, altså SPS-avtalen, anføres som en endret forutsetning. Som følge av SPS-avtalen må Norge legge om fra et generelt innførselsforbud på veterinært grunnlag til et system med vilkår for innførsel. Som det også framgår av proposisjonen, er SPS-avtalen ikke til hinder for opprettholdelsen av veterinær grensekontroll overfor EU-land og andre land. Så vi konstaterer på denne bakgrunn at St. prp. nr. 6 ikke anfører tilfredsstillende begrunnelser for å endre eksisterende EØS-avtale.

Vi konstaterer også at EUs regelverk på det veterinære området heller ikke av norske myndigheter anses tilstrekkelig for å sikre hensynet til folke- og dyrehelse i Norge. Det er et grunnleggende forhold at man i EU-land – med unntak for Sverige og Finland – strir med en rekke sykdommer og smittestoffer vi ikke har i Norge, og vi vet at overføring av mat og levende dyr fra et område med større forekomst av smitte til et område med mindre forekomst innebærer en betydelig risiko for økt smittepress. Og ved å overta EUs regelverk for importkontroll med levende dyr, sæd, embryo og øvrige animalske produkt mister Norge en nødvendig fleksibilitet og handlefrihet til å tilpasse kontroll og tiltak til smittestatus i Norge og det smittepress som oppstår ved import fra andre land.

Norges Bondelag vil konstatere at det er igangsatt og planlagt en rekke nasjonale kompenserende tiltak for å hindre økt smittepress for både levende dyr og nærings-

midler. Vi konstaterer også at den norske veterinærforening i en rapport av oktober 1998 vurderer de kompensierende tiltakene på næringsmiddelområdet til ikke å være tilstrekkelige til å hindre et uakseptabelt økt smittepress mot forbrukere i Norge.

Landbrukets faglige vurderinger er også at EUs regler og de kompensierende nasjonale tiltakene ikke er tilstrekkelige til å hindre økt smittepress, og vi vil understreke at de tilleggskravene som næringen nå har jobbet med for å hindre økt smittepress, ikke vil være tilstrekkelige i så måte.

Vi vil også fra Bondelagets side vise til en rapport fra FAO, FNs matvare- og landbruksorganisasjon, som i februar i år advarte om at Europa er svært sårbar for spredning av smittsomme sykdommer som følge av økende transport av dyr og animalske produkt over større avstander, og av økende dyretetthet i enkelte regioner. Vi mener at det er viktig at Norge tar advarslene fra FAO på alvor.

Vi viser også – og det syns vi er veldig viktig – til at norske myndigheter ikke har utført noen konsekvens- eller risikoanalyse i forhold til de foreslåtte endringene, og viser også i den sammenheng til brev fra Statens helsetilsyn av 14. oktober 1998.

Helt til slutt. Vi konstaterer at – og jeg siterer:

«Norge kan dersom folke- eller dyrehelsen er satt i fare ta i bruk sikkerhetsklausulen i EØS-avtalen og gjøre ensidig vedtak som kan medføre stans i handelen når dette vurderes som nødvendig.»

Som formuleringen understreker, er det ikke anledning til å ta i bruk sikkerhetsklausulen som et føre var-tiltak. Så vi i Bondelaget finner også grunn til å understreke at EØS-avtalen ikke gir anledning til å ta i bruk sikkerhetsklausulen dersom vedtaket strir mot vedtatte EU-regler, uten at EU har anledning til å treffe mottiltak.

Summen av de forholdene jeg har anført – fem minutter går veldig fort, leder – er at på denne bakgrunn vil vi be utenrikskomiteen om å avvise de foreslåtte endringene i EØS-avtalens vedlegg I.

Møtelederen: For Norsk Bonde- og Småbrukarlag er det Svein Kostveit som vil starte. Ver så god!

Svein Kostveit: Leiar, vyrde forsamling! Eg sluttar meg til det som sidedama mi her har gjeve uttrykk for, men ynskjer å utdjupe litt kring to-tre element i dette avtaleutkastet.

Fyrst litt kring dyrehelse, som er eit område som me som gardbrukarar, bønder og småbrukarar naturleg er opptekne av. Norsk dyrehelse har vore god. Den har vore god i internasjonal samanheng. Det har sine årsaker i at landet vårt ligg langt mot nord, me har naturen på vår side, og me har Skagerrak som ei sperre mot Europa. Det har òg si årsak i strukturen i norsk landbruk, som er spesiell i forhold til mange me kan samanlikne oss med, og det har kanskje sitt utgangspunkt i haldningar til etikk og dyrevelferd, som er djupt i den norske folkesjela, hjå den norske gardbrukaren.

Det er interessant, tykkjer eg, og tankevekkjande at styresmaktene så tidleg som i 1844 vedtok lovverk som

regulerer forholda me snakkar om her i dag, nemleg importrestriksjonar på husdyr. Desse tankane som blei nedfelte den gongen, har blitt stadfesta fleire gonger og blei på nytt og sist understreka i husdyrlova i 1962 – den gongen med brei fagleg og politisk semje.

Dispensasjon frå lovene har likevel ført til vanskar, som f.eks. furunkulose på laks, som me kjenner til, mædi på sau osv. Det har ikkje vore problemfritt i norsk landbruk heller. Men det er òg døme på at handheving av lovverket har halde landet og norske husdyr utafør sjukdomsspreiing, og eit illustrerande døme på det er kugalskap. Dette blei aldri noko problem her i landet, fordi ein vaken veterinærdirektor stoppa förimporten før nokon i det heile hadde høyrte om BSE. Han gjorde det ut frå fornuftige biologiske resonnement. Dette viser, tykkjer eg, at både WTO-avtala, noverande EØS-avtale og ei utvida EØS-avtale er tilbake i forhold til tidlegare regime.

Det at tiltak, som det er gjentatt fleire gonger i meldinga, må vere tufta på vitenskaplege bevis, høyrest forlokkande ut, det høyrest fornuftig ut, men det utelukkar i praksis eit føre var-prinsipp som har vore svært avgjerande.

Frå EØS-avtala blei vedteken og forhandlingane om tillegg I blei starta, har det skjedd endringar som gjer at me heller bør leggje opp til eit strengare kontrollregime enn før. Det gjeld f.eks. ny kunnskap om smittsame sjukdommar med lang inkubasjonstid hjå dyr, og det gjeld problema med antibiotikaresistens, som på ein måte er ei tikkande bombe.

Me har fått eit auka smittepress både på folk og dyr i den siste tida, m.a. gjennom auka omfang av handel med mat og levande vesen og ei industrialisering av husdyrhaldet, og i staden for å skjerpe kontrollen legg altså no Regjeringa opp til å svekkje kontrollen som ei fylgje av veterinæravtala. Me er ikkje i stand til å tolke det på anna vis.

Kostnadene for norsk landbruk ved innføring av stadig nye kontroll- og overvåkingsprogram aukar risikoen for innslepp av smittsame sjukdomar, og tiltak for bekjemping av dette er ikkje godt nok vurdert. Særleg kan kostnadene til bekjemping bli store. Seinast i dag fekk me tal på bordet om kva kostnaden for bekjemping av skrapesjuken kosta – 200 mill. kr. Me etterlyser ei vurdering av husdyrlova sine reglar om erstatning i samband med at styresmaktene no legg opp til eit meir liberalt importvern. Ansvar for å halde smittsame sjukdommar borte vert i større grad næringa sitt ansvar, utan at me rår over effektive sanksjonsvedtak.

Så litt om dyreværn. Det er me sjølv sagt opptekne av.

Etter at Sverige tapte den berømte saka om kjøtferasen Belgisk blå, er det ikkje urimeleg å tru at norsk dyreværnlov blir utsett for press i same retning. Denne saka syner iallfall ein ting, nemleg kor langt EU er villig til å gå. Den spanske landbruksministeren fortvilar, og dei svenske gardbrukarane fortvilar.

Så til slutt eit par moment kring miljø. Kva med risiko for spreining av sjukdommar til ville dyr? Det er ikkje problematisert i det heile. Det er eit reelt trugsmål. Kva

vil t.d. avtala innebere med omsyn til auka smitterisiko for nye fiskesjukdomar? Korleis kan eventuelt nye sjukdomar hjå oppdrettsfisk bli overførte til vår atlantiske villaksstamme? Det er ikkje problematisert. Regjeringa seier lite om dette, og i Stortinget sin spørjetime 28. oktober dette året stadfester fiskeriministeren at departementet ikkje ser noko behov for å konkretisere eller tilfeste verken fordelar eller ulemper knytte til EØS-utvidinga på dette området. Fiskeriministeren nøyer seg med å seie:

«vi» – altså Regjeringa – «antar at det vil være en betydelig fordel for fiskerinæringen at Norge slutter seg til avtalen.»

Den lette tilgangen for norsk fisk til den europeiske marknaden må betalast med tilsvarende tilgang for europeiske matvarer og dyr til den norske marknaden. Fjerning av grensekontrollen skal erstattast med kompensierende tiltak. Desse tiltaka har det til felles at dei er både dyrare, meir byråkratiske og mindre sikre enn den noverande grensekontrollen. Det er lagt inn svært lite nytt frå den noverande regjeringa i forhold til det som allereie var foreslege av Dag Terje Andersen. Denne avtala er komen i stand etter ein-sidig initiativ frå Noreg si side, grunngeve med den vanskelege situasjonen for norsk fiskeeksport dersom EU skulle handtere norsk fiskeeksport på same måte som handel med tredjeland. Desse problema er mest sannsynleg svært overdrivne – iallfall har me ikkje fått dokumentasjon på det motsette.

Stortingsproposisjonen inneheld inga utgreiing verken om kostnadene eller andre konsekvensar for fiskerinæringa. På dette viset manglar, slik me ser det, heile grunngevinga for denne avtala. Norsk Bonde- og Småbrukarlag rår Stortinget til å stemme nei til ei utviding av EØS-avtala, eller i det minste sende ho tilbake for grundigare utgreiing i Regjeringa.

Møtelederen: Då kan vi gå laus på spørsmål. Det er meir truleg at det kjem fram noko nytt og interessant her enn i finansdebatten. Likevel må vi slutte etter det som er sett opp i køyereplanen, og eg foreslår derfor at vi køyrer hovudspørsmål og så oppfølging frå den som spør, og ikkje har ein meir omfattande runde slik som i førre høyring. Eg nemner berre namn og ikkje parti eller komite.

Kjell Engebretsen (A): Kostveit nevnte at tall viser at skrapesyken vil koste oss 200 mill. kr. Jeg tror han var beskjeden, for jeg tror det er statens andel. Totalt er kostnaden for denne sykdommen nærmere 400 mill. kr, og det viser at dyrehelsen er noe som ikke bare er et spørsmål om helse og slike ting. Det er også en voldsom økonomisk interesse som ligger i dette – altså må alle være interessert i å finne fram til ordninger som gjør at dette fungerer best mulig. Vi som sitter og jobber med denne saken nå, forsøker å finne ut av ting, og på visse områder ser vi sammenhenger, på andre områder blir det vanskelig. Den grensekontrollen som eventuelt forsvinner, skal erstattes med kontroll av veterinær på avsenderstedet. Så sendes det en melding, og så skal den kontrol-

leres av veterinær på mottakerstedet – nå snakker jeg altså om levende dyr. Og så foreligger det naturligvis muligheter for isolasjon osv. her. Hvorfor er dette systemet et svakere system når man snakker om dyrehelse? Hvorfor er denne ordningen, med denne typen kontroll, svakere enn dagens ordning med kontroll på grensen?

Svein Kostveit: Eg lèt ein av våre rådgjevarar, veterinær og gardbrukar Kristin Sørheim, svare.

Kristin Sørheim: Jeg kan først svare når det gjelder sau. Sau har vi nemlig unntak for i dagens EØS-avtale, så det er klart at for sau, og særlig for sykdommer med lang inkubasjonstid og som det er vanskelig å påvise, er det en stor svekkelse. Når det gjelder andre dyrearter, er det med en veterinær grensekontroll ikke så forferdelig mye mer en kan dokumentere av sykdom enn det en kan se gjennom de attestene som medfølger. Men det som har vært en styrke med den nåværende ordning, er at en har kunnet ha ei karantenetid, mens den isolasjonstida som nå er foreslått, er altså for stor seks måneder og for gris tre måneder, og veldig kort tid for fjørfe. Den isolasjonstiden er så kort at en har på en måte ikke mulighet til å påvise de sykdommene som vi er ute etter. Skulle det være paratuberkulose, ville vi ha trengt to år med de metodene vi har i dag, for å være sikker på at en ikke har smitte.

Kirsten Indgjerd Værdal: Jeg kan tenke meg å legge til en liten ting: Systemet vil være slik som Engebretsen sier. Men det vil jo bety at en må ha tillit og stole helt og fullt på avsenderveterinær, for det er der helse-sertifikatene blir utstedt. Og man skal være veldig forsiktig med å kaste «skit» på naboen sin, men det er likevel slik at det har vært en del eksempler som har vist at det har vært svindlet med det. Så det er klart det vil være kompliserende.

Oystein Hedstrøm (Frp): Jeg vil gjerne ha et spørsmål til Kirsten Værdal. Forstod jeg henne rett, mener hun at det ikke er grundig nok redegjort for i proposisjonen hvorfor det er nødvendig å vedta veterinæravtalen fra norsk side. Men det må da vel være slik at det er en fordel å få harmonisert regelverket i Europa. Jeg tenker da f.eks. på å gi forutsigbare rammebetingelser og likeverdige konkurranseforhold for vår næringsmiddelindustri. Jeg vil gjerne ha det utdypet litt.

Og så nevnte hun at dette med tilleggstiltakene ikke var tilstrekkelig. Jeg vet ikke om det er dette zoonose-laboratoriet og ytterligere ressurser til stikkprøvekontroller – det er, så vidt jeg vet, avsatt 2 mill. kr til det. Så det vil jeg også ha noe mer dyptgående kommentarer på.

Og så til slutt: Hvis nå denne avtalen blir vedtatt til tross for at Bondelaget ikke ønsker det, hvilke tiltak må vi prioritere? Selv om man ikke oppnår det primære resultatet som Bondelaget ønsker, kan man kanskje få et resultat som ligger nest inntil. Hvordan skal man gjøre det, og hvilke ressurser må man sette inn for å kunne oppnå det?

Møtelederen: Det var Bondelaget som fekk spørsmålet direkte.

Kirsten Indgjerd Værdal: Leif Forsell kan starte med å svare.

Leif Forsell: Hedstrøm spør hvorfor det ikke kunne være en fordel å få et harmonisert regelverk i og med en utvidelse av veterinæravtalen. Det som er vårt naturlige utgangspunkt som et svar på spørsmålet fra Hedstrøm, er å etterlyse hvilke fordeler Norge kan ha ved å utvide EØS-avtalen på dette området. De fordelene man kunne tenkes å ha, måtte i så fall være på fiskesiden, der man har en stor og svært betydningsfull eksport, som alle er kjent med. De fordeler som potensielt måtte være til stede her, er det ikke redegjort for i proposisjonen, til tross for at man i realiteten har hatt tre år på å forberede en slik dokumentasjon.

Fra vår side er det klart at det er potensielle ulemper i forhold til levende dyr, og det er også potensielle ulemper for norske forbrukere når det gjelder import av matvarer, som åpenbart vil medføre kostnader som etter vår vurdering vil overstige de mulige kostnader som man ville kunne hatt på fiskesiden.

Møtelederen: Vil Hedstrøm følge opp?

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg syns ikke jeg fikk grundig nok svar på f.eks. tilleggstiltakene og vurderingen av det, og de midlene som er satset på økt stikkprøvekontroll for å få et tross alt akseptabelt resultat. Selv om Bondelaget ikke er enig i denne utvidelsen av veterinæravtalen, hva bør prioriteres? Jeg vet at Bondelaget sitter inne med mye kunnskaper og ekspertise, og har vel sikkert også en oppfatning av hvordan man bør og skal prioritere hvis denne veterinæravtalen blir inngått.

Eli Reistad: Det ble henvist til at tilleggstiltakene ikke var tilstrekkelige. Når det gjelder næringsmidler, støtter vi oss på en rapport Veterinærforeningen har laget på næringsmiddelområdet. Det er vårt faglige grunnlag for vurderingen på næringsmiddelområdet.

Når det gjelder levende dyr, har landbruksnæringen selv gjennom koordineringsenheten for smittebeskyttelse ved import vedtatt såkalte tilleggskrav som næringen selv vil stille. Det er ut fra faglige vurderinger av hva som kunne tenkes å være noenlunde tilfredsstillende ekstrakrav i tillegg til de offentlige kravene som vi nå ser blir nedfelt. Men selv disse tilleggskravene vil ikke være nok. Både avhenger det selvsagt av importvolum, og dernest er det på ingen måte gitt at landbruksnæringen selv er i stand til å få hånd om alt og få alle inn under det tilleggssystemet som næringen selv legger opp til. Men det offentlige systemet er etter vår faglige vurdering for dårlig. Derfor håper vi å kunne fange opp det aller meste ved våre egne tilleggskrav i næringen. Men heller ikke vi har kontroll på alle som vil foreta import, og det har vi ingen mulighet til.

Når det gjelder spørsmålet om hvilke tiltak som skal prioriteres hvis denne avtalen likevel går igjennom, er det slik at det er noe helt fundamentalt ved denne avtalen og det en går inn på – det på en måte å flytte biologisk materiale og levende dyr fra et område med en større sykdomsforekomst og over i et område, altså Norge, med lavere forekomster, og det er dokumentert, som en er kjent med. Det er der hovedproblemet oppstår. Og det å kunne anviser såkalt kompensierende tiltak som fullt ut dekker opp for en slik biologisk grunnleggende faktor, er ikke enkelt.

Kristin Sørheim: Vi har valgt å konsentrere oss om husdyrhelse og dyrevern, så jeg skal ikke si så mye om matvarekvalitet. Men det forslaget til økt stikkprøvekontroll som er fremmet av Regjeringen, oppfatter vi nærmest som det samme som man fikk avslag på da reforhandling ble forsøkt gjennomført. Da ble det sagt nei til å ta flere vareparti i arrest og økt stikkprøvekontroll.

Når det gjelder tiltak som må prioriteres på nasjonal basis, mener vi at en bør vurdere om en kan ha lengre isolasjonstid. Metodeutvikling, diagnostikk og risikovurdering er helt klart ting som må prioriteres framover.

Jeg har en liste her over hva som er næringens krav, næringens råd og det offentlige krav. Det som er et problem for næringen, er at vi ikke har sanksjonsmuligheter. Markedsregulatoren Norsk Kjøtt eller Norske Meierier kan f.eks. ikke nekte å ta imot produkter fra dyr som er importert i strid med næringens råd eller næringens krav, bare hvis det er brudd på offentlige krav. Det er også en ting vi fra Bondelaget og Bonde- og Småbrukarlaget har bedt om ble avklart tidligere.

Ansgar Gabrielsen (H): Værdal sa innledningsvis litt om begrunnelsen for hele reforhandlingen, og det hun sa om dette – og kanskje særlig det hun ikke sa, men som lå mellom linjene – kunne jeg ha tenkt meg å få en vurdering av. Hva oppfatter Bondelaget som den egentlige begrunnelsen hvis dokumentasjonen og det som fremkommer som begrunnelse, ikke skulle være gjeldende?

Dernest kunne jeg tenke meg å spørre: Er det ikke slik at for så vidt både Bondelaget og Norsk Bonde- og Småbrukarlag er prinsipielle motstandere av i det hele tatt å tilrettelegge for økt mulighet for import, uavhengig av hvor sikker man måtte være på smitteområdet? Den jobben man har gjort i fortid i forhold til å sikre seg at så nærmest ikke blir mulig, er kanskje også relativt tunge argumenter i den argumentasjonen man kjører nå. Dernest kunne jeg tenke meg å få, i tillegg til det som ble sagt om lengre isolasjonstid som ett mulig virkemiddel – forutsatt at dette nå blir vedtatt – helt konkret to-tre punkter som kunne være med på å dempe den negative effekten av at vi gjennomfører avtalen.

Møtelederen: Kven vil svare fra Bondelaget?

Kirsten Indgjerd Værdal: Leif Forsell skal få svare, men jeg har bare lyst til å komme med noen få setninger

først. Gabrielsen får det til å høres ut som om vi av prinsipp – du antydde jo på grunn av EU-motstand og en del sånne ting – er uhyre skeptiske her. Men jeg tror nok man skal ha en ydmykhet, for tross alt, når vi handler med biologisk materiale, handler med levende dyr, handler med mat, er det helt åpenbart at det fører til økt smitte. Jeg tror også det er veldig viktig å ha en ydmykhet i forhold til det at vi som bønder vet at dette handler veldig fort om vår hverdag. I det øyeblikket vi har handlet på oss smittsomme sykdommer som er vanskelige å håndtere, vet vi at vi har et kjempeproblem som næring. Man skal ha ganske stor respekt, for det som man legger opp til nå, er en type gambling med noe av det som er norsk landbruks sterkeste konkurransefortrinn, nemlig dyrehelsen i tillegg til matkvaliteten. Vi nærmer oss i hvert fall problemstillingene ut fra det at vi ikke ønsker noe gambling om det, fordi vi vet at det er dyrebart for oss, og vi vet at den berømmelige priskonkurransen makter vi aldri med, men det er her vi har vårt fortrinn.

Leif Forsell: Som det framgikk av Kirsten Værdals innlegg, er ikke Norges Bondelag prinsipielt mot å handle med næringsmidler. Det er ikke på det planet det går. Men jeg tror man gjør klokt i å ha veldig stor respekt for at det å handle med biologisk materiale, som næringsmidler faktisk er, er mer problematisk enn å handle med stål og spiker. Det fører en del andre ting med seg, og det tror jeg alle bør ta innover seg.

For eksempel er kanskje 60 år et forholdsvis langt tidsperspektiv for oss, men for 60 år siden var dyrehelse-situasjonen i Norge omtrent den samme som det den er i flertallet av EUs medlemsland i dag. Så har man gjennom et møysommelig arbeid i regi av den norske veterinærhelsen i etterkrigstiden bygd opp en situasjon som er forholdsvis unik i Norge, ved siden av Island og i noen grad Sverige og Finland. Det bør ikke overraske noen at vi etter det arbeid som er gjort i hele etterkrigstiden, kommer her og uttrykker en smule bekymring over at det, som lederen i Forbrukerrådet var inne på, kan gjennomføres tiltak som etter vår oppfatning kan likne på gambling med det arbeidet som er gjort.

Så til hva Norges Bondelag oppfatter som den egentlige begrunnelsen, gitt at vi ikke kan se at man har dokumentert at det er en konkret nytteverdi for fiskeeksporten, men det er i hvert fall ikke noen særlig stor konkret nytteverdi for fiskeeksporten. Det er mulig at det er andre som må svare på det. Vi kan konstatere at dette spørsmålet kom opp i 1995. Vi må også konstatere at man tilsynelatende aldri på noe tidspunkt har vurdert, heller ikke ut fra de svar som har kommet på spørsmål fra komiteen til Utenriksdepartementet, hvorvidt EU har anledning til å gjennomføre den eventuelle økte kontroll vis-à-vis norsk eksport av fisk som man fra norsk side har ment at man ville gjøre. Det er overhodet ikke åpenbart at EU engang har anledning til det i henhold til WTO/SPS-avtalen. Det sporet har, så vidt jeg har oppfattet, og da i medhold av Utenriksdepartementets brev, overhodet ikke vært vurdert fra norsk side i denne prosessen som har pågått over tre år.

Når det gjelder de mer detaljerte spørsmål om tilleggskrav, vet jeg ikke om andre skulle ta det.

Eli Reistad: Bare helt kort til det med tilleggskrav, som for så vidt Hedstrøm spurte om i stad. Vi kan selvsagt gjerne sørge for at komiteen får det som er næringskrav, og der vil det framgå mer detaljert hva som er vurdert faglig fra næringen, som man i hvert fall må forsøke å få på plass. Det skal vi selvsagt bidra til at komiteen får.

Møtelederen: Ei kort oppfølging – Gabrielsen.

Ansgar Gabrielsen (H): Jeg sier takk for å få det oversendt. Det brevet som jeg sitter med, som er kommet fra Norges Bondelag, viser til en MMI-undersøkelse som er gjort på oppdrag av Norges Bondelag, og så støtter man seg på Den Norske Veterinærforening som for så vidt har en grundig analyse av dette, og det innledende brev fra Helsetilsynet til Landbruksdepartementet. Jeg tror for så vidt det ville være nyttig å få direkte innspill på akkurat de tingene, for det er klart at en meningsmåling jo gir en pekepinn på hva folket mener, men det kunne være greit å ha noe i tillegg.

Et lite tillegsspørsmål når man bruker ordet gambling. Man tar ikke ubetydelig risiko når man gambler, og det er ikke gitt at man vinner. Så vidt jeg har skjønnet, er det sånn at importen av kjøtt fra EU dreier seg om ca. 150 tonn i året. Det er syv-åtte trailerlass i året med kjøtt fra EU, mens vi eksporterer ca. ti trailerlass i timen med fisk fra Norge. Synes bondeorganisasjonene, når man tenker på disse proporsjonene og den debatten vi har gående, at dette står i rimelig forhold til hverandre?

Møtelederen: Eg har fleire på lista til spørsmål no enn eg hadde då vi hadde mykje lengre tid, så det er ikkje alle som slepp til, men vi gjer så godt vi kan. Alle som har spørsmål og svar, brukar no tida til andre. Kven vil no starte?

Leif Forsell: Importen av kjøtt til Norge varierer svært mye. Den har også vært oppe i 10-15 000 tonn i de senere år. I perioden 1994-97 var den jevnt over godt over 10 000 tonn. Vi oppfatter nok at det at gamblingen ikke er større enn det den faktisk er, i veldig stor grad avhenger av at vi har tollsatser som ikke er berørt av veterinæravtalen. Det er klart at med de importbegrensninger som følger av tollsatsene, vil ikke importen kunne bli svært stor eller svært mye større i første omgang. Men alle vet jo at hvis man fjerner det veterinære regelverket i forhold til EU, kan det etableres en ny dynamikk, og den nye dynamikken kan jo også forseres med eventuelt nye WTO-forhandlinger i løpet av forholdsvis kort tid. Vi ser noe mer langsiktig på det enn fra dag til dag, år til år.

Møtelederen: Ein kommentar – Kristin Sørheim.

Kristin Sørheim: Dette er jo ikke først og fremst et økonomisk regnestykke for oljelandet Norge. I Småbrukarlaget er det klart at vi prinsipielt mener at det er galt med økt handel med biologisk materiale. Det er ikke bare fordi vi blir påført sykdommer. Det er i like stor grad fordi EU kan bli påført sykdommer eller andre bli påført sykdommer. Vi har basert oss på råd fra Den Norske Veterinærforening og andre som ikke har noen egeninteresse og ikke noen økonomisk interesse i dette, og vi har også basert oss på tidligere veterinærdirektør Olav Sandvik, som var en ganske frittstående og faglig sterk person. Så dette er en biologisk sak, ikke en økonomisk sak. Det bør dere ta innover dere.

Odd Roger Enoksen (Sp): Til et par stikkord som ble sagt i innledningen, og som jeg hadde lyst til å henge meg litt på. Det ene går på spørsmålet om dyrevern, og jeg har lyst til å la spørsmålet gå til veterinæren i panelet. Hva slags betydning vil tilslutning til veterinæravtalen ha for dyrevern? Det var nevnt spesielt fra deres side.

Det andre gjelder antibiotikaresistens, som også var nevnt. Hva slags sammenheng ser man mellom økt risiko for antibiotikaresistens og tilslutning til veterinæravtalen?

Kristin Sørheim: Var det jeg som skulle prøve å svare på det?

I den norske dyrevernloven § 5 sies det at det er forbudt å endre dyrs arveanlegg ved genteknologiske metoder eller ved tradisjonelt avlsarbeid hvis dette gjør dyret uskikket til å utøve normal atferd osv. Det er forbudt å avle dyr slik. Vi og Landbruksdepartementets etikuttvalg har henvendt oss til departementet for å få laget forskrifter som på en måte kan sette en stopper for slik avl. Det har vi ikke lyktes med å få gjennom ennå. Det er det svenskene har gjort, og det er deres forskrifter som på en måte har tapt gjennom denne EU-dommen. Det er knyttet til avl og ikke generelt dyrevern, men det viser iallfall at det vil bli vanskelig for oss å innføre forskrifter som kan stoppe en slik avl og produksjon av dyr som er nevnt her først. Noe annet er jo at EUs dyrevernbestemmelser nå er tatt inn gjennom tillegget til EØS-avtalen. Den har vært unntatt fra dette før. Det er minimumsbestemmelser EU har for dyrevern. Blant annet er det tillatt med halekupeping på gris og nebbklipping på høner, og de har mindre burhønsareal og slike ting. Jeg kan ikke skjønne at vi nå gjennom å vedta denne avtalen f.eks. kan nekte import av produkt som er framstilt på en slik måte. Altså vil denne avtalen på en måte gå ut over vår dyrevernlovgivning og kan da føre til at forbrukerne er nødt til å kjøpe produkter som er framstilt på en måte vi absolutt ikke ønsker her i landet.

Når det gjelder antibiotikaresistens, vet vi jo at det er et mye større problem i EU-land enn hos oss, og gjennom økt import og dårligere kontroll er det klart at vi kan risikere å dra med oss dette. Vi er i ferd med å etablere overvåkingsprogram for dette, så det kan jo hende at vi med metoder og litt mer utvikling på den siden kan greie å sikre oss mot det. Men vi er ikke så langt.

Møtelederen: Eg foreslår at vi då berre går over til spørsmål og svar så langt vi kommer på lista.

Modulf Aukan (A): Det er bl.a. blitt snakka om mengda av importert kjøtt her i dag. Tal som eg sit med frå Næringsmiddeltilsynet i Oslo viser at i 1997 åt kvar nordmann 1,5 kilo importert kjøtt. Til samanlikning åt vi 58 kilo norskprodusert kjøtt. Veterinæravtalen vil ikkje verka direkte inn på det med tollvernet og dermed på importnivået. Tollsatsane vert avgjorde i samband med WTO-avtalen, og i løpet av 1999 er det som kjent nye forhandlingar om ny WTO-avtale. Sist tok det sju år å forhandla fram ein ny avtale. Med andre ord: Nivået på norsk import av kjøttprodukt vil sannsynlegvis vera fast i den tida framover. Spørsmålet blir då: Med dei kontrollrutinane og det regimet som det no vert lagt opp til, vil man klare å handtere den mengda med import som ein har allereie i dag? Det er det som er det aktuelle spørsmålet no i 1998 – altså om ein ikkje legg andre føresetnader i det enn dagens importnivå.

Svein Kostveit: For det fyrste ynskjer eg vel å understreke her at ein bør ha eit noko lengre tidsperspektiv i dette ordsiftet enn sju år, og det er heilt naturleg å knyte WTO-forhandlingane opp til det som her skjer. Får me auka import, som ligg i korta i dei forhandlingane som startar i 1999, blir utfordringane endå større, presset blir endå kraftigare, og sju år i denne samanheng er småtter. Her er det kanskje snakk om biologisk forureining som er det ein kallar irreversibel. Det er tungt og kostbart å rette opp att feil som skjer, slik at eg vil absolutt rå dei som skal votere over dette, til å ha eit tidsperspektiv langt over sju år i ei sak som dette.

Leif Forsell: For meg framstår vel kanskje problemstillingen som motsatt av det Aukan tar opp her. Det vi må se i øynene, er at vi framover kan få et svekket tollmessig importvern. Nettopp derfor er det desto viktigere å ha en solid og fornuftig veterinær grensekontroll. Det er vårt utgangspunkt.

Møtelederen: Erik Solheim, deretter Leif Helge Kongshaug, og så ser vi kor mykje klokka er når vi er der.

Erik Solheim (SV): Tilsynelatende dreier denne høringen seg om hvorvidt Stortinget skal vedta veterinæravtalen. Men i alle realiteter ble den godkjent av Regjeringen for langt over et år siden, og det samme var det et overveldende flertall for i Stortinget. Det er veldig vanskelig å tro at dere eller noen andre kan si noe som kommer til å snu akkurat det. Med andre ord: Det reelle spørsmålet som står på dagsordenen, er gitt denne rammen: Hvilke tiltak kan dere foreslå som kan sørge for at resultatet blir minst dårlig eller best mulig? Jeg har lyst til å spørre om særlig en ting. Det er jo innenfor den rammen som nå ligger, anledning til å føre kontroll på basis av mistanke. Hvordan kan en slik anledning bli brukt på en aktiv, pågående og kreativ måte av norske myndigheter? Hvordan oppfatter dere den bestemmelsen? Hvor

langt kan den tøyes i retning av å foreta en reell kontroll når det først er noe som er skadelig og vi ikke er interessert i å få det inn i landet?

Kristin Sørheim: Jeg vil ikke ta opp mat, for det kan jeg minst om.

Men når det gjelder husdyrsykdommer, ser jeg ikke at det lar seg gjøre med den korte isolasjonstiden som vi har fått i dag. Om en har mistanke i form av mistenkelige at- tester eller andre ting, gir ikke det oss mulighet til å få konstatert om det er sykdom til stede eller ikke – ikke når det gjelder de sykdommene som har lang inkubasjonstid, og som er vanskelige å påvise i dag. Så jeg tror at den muligheten til aktiv, kreativ bruk av dette, som du sier, er liten når det gjelder husdyr.

Møtelederen: Vi tar her det siste spørsmålet, frå Leif Helge Kongshaug, så begge kan bli svara på i siste runden.

Leif Helge Kongshaug (V): Det er slik at hvis grensekontrollen forsvinner, er det forslag om å sette ned en god del kompenserende tiltak. Det er økte bevilgninger, slik at totalt sett skal kontrollen bli større. Nå kan vi diskutere prinsipp her, hva som er best av føre var-prinsippet og skadebegrensende tiltak osv. Men for den enkelte forbruker er det den praktiske hverdagen som er viktig.

Hvorfor mener dere at den nye ordningen med stikkprøvekontroll er dårligere for den enkelte forbruker og gir større utrygghet enn den gamle ordningen, når det nå blir satt inn totalt sett større ressurser nettopp til kontroll?

Møtelederen: Vil Reistad svare på begge disse to?

Eli Reistad: Ja takk! Først til Solheim. Vi er vel faktisk invitert til høring for å uttale oss om St.prp. nr. 6 og spørsmålet om Stortinget skal godkjenne EØS-avtalen.

Erik Solheim (SV): Dere har også litt politisk teft!

Eli Reistad: Men dernest forstår vi for så vidt at det spørsmålet dukker opp, gitt det Stortinget ligger an til så langt. Men vi forutsetter jo at Stortinget har en åpen og ryddig behandling av dette her, og Stortinget har jo

strengt tatt ikke tatt stilling til alle deler tidligere, så vi går ut fra at det blir en solid stortingsbehandling.

Så spør du om det med – skal vi si – å utnytte regelverket for kontroll på basis av mistanke. Det er klart at en sikkert kan sette inn en hel uendelighet av ressurser i forhold til kontroller og stikkprøvekontroller, men det er et par viktige forutsetninger. Den ene er at hvis en begynner å kontrollere utenlandske varer mer enn norske varer, og handelspartneren skulle begynne å bry seg med det, så har en ikke uten videre anledning til det. Og så: Kontroll på basis av mistanke er selvsagt et spørsmål som ikke er prøvd ut enda, verken i forhold til overvåkingsorgan eller for den saks skyld EU-kommisjonen – hvordan reaksjonene ville bli. Og vi kan jo for så vidt sann sett si at siden SNT sier at det er ti ganger så stor sjanse for å finne salmonella i et parti framstilt for importkontroll som for norsk kontroll, så vil alle partier være under mistanke. Men jeg tror nok ikke det uten videre betyr at vi kan kontrollere alle partier med importvarer. Det ville jeg nok bli forundret over. Men det er klart at dette er spørsmål om å tøye og strekke, og det får vi ikke vite før vi får prøvd oss fram.

Så til spørsmålet fra Kongshaug om hvorfor dagens stikkprøvekontroll er dårligere enn den foreslåtte stikkprøvekontrollen. I dag blir altså alle partier kjøtt framstilt for importkontroll tatt salmonellaprøver av på grensen, bortsett fra fra de nordiske landene. Grensekontrollen vet jeg foregår ikke nødvendigvis fysisk på grensen, men det er en grensekontroll, og partiene slipper ikke nødvendigvis ut i handelen før resultatene er kjent. Det som vil bli det nye systemet, er at partiene med kjøtt kan være ute i butikkene og oppett lenge før resultatene av stikkprøvekontrollene er klare. Dessuten er det selvsagt veldig kostnadseffektivt å kontrollere der som faren for f.eks. salmonella er størst, altså ved partier som er framstilt for importkontroll, i forhold til å skulle kontrollere norske partier like hyppig, hvor det ikke er så høy forekomst av f.eks. salmonella.

Møtelederen: Då må vi dessverre stoppe. Det som ikkje er sagt, må vi få skriftleg frå dei to organisasjonane. Det er visstnok tekniske grunnar til at vi må sette strek absolutt på tida. Men tusen takk skal de ha!

Møtet hevet kl. 17.50.

**Åpen høring i utenrikskomiteen og næringskomiteen
tirsdag den 1. desember 1998 kl. 15.25**

Møteleder: H a a k o n B l a n k e n b o r g (A)
(utenrikskomiteens leder)

S a k :

Om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 69/98 om endring av EØS-avtalens vedlegg I (Veterinære og plantesanitære forhold), St. prp. nr. 6 (1998-99)

Høring med utenriksminister Knut Vollebæk

Dessuten møtte ekspedisjonssjef Atle Leikvoll

Møtelederen: Eg ønsker utanriksminister Knut Vollebæk velkommen til høring om St.prp. nr. 6 om veterinæravtalen. Vi har ei forskyving på programmet, men vi prøver å halde det innanfor dei tre kvartera som var avsette, dvs. til ca. kl. 16.15, og dess kortare spørsmål dess fleire vil sleppe til. I utgangspunktet vil eg leggje opp til at den som stiller spørsmål, også får høve til oppfølging, men inntil vidare ikkje oppfølging frå andre på det spørsmålet, for testen i går var litt ymse på det, for å seie det slik. Så vi ventar litt før vi her slepp laus den anarkistiske varianten.

Utanriksministeren kan få ei kort innleiing om han ønsker det, på 5 minutt. Heller ikkje her brukar vi stoppeklokke, men gjer det slik vi gjorde det i går, at vi ut frå skjønn klarer å fordele ordet mellom komitear, parti og enkeltpersonar på eit vis som gjer at flest mogleg slepp til undervegs. Heller ikkje i dag presenterer vi medlemene med komite eller parti, fordi vi berre er ute etter den saklege bakgrunnen for saka, og dermed betyr sikkert ikkje komite eller parti nokon ting for det de blir spurde om. Så med dei orda startar vi.

Utanriksministeren, ver så god.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Takk, møteleder.

I mine innledende bemerkninger vil jeg fokusere på selve forhandlingsprosessen med EU og våre internasjonale forpliktelser. EØS-avtalens vedlegg I slik det trådte i kraft 1. januar 1994, omfattet store deler av EUs veterinærregelverk. Det er imidlertid områder hvor EUs regler ikke kommer til anvendelse, bl.a. spørsmålet om veterinær grensekontroll, regelverket som regulerer de helsemessige vilkår ved innførsel fra tredje land og dyrs velferd.

I EØS-avtalens vedlegg I henvises det til at avtalepartene i løpet av 1995 skal gjennomgå de områder hvor EUs regler ikke kommer til anvendelse. Samtidig skjedde det endringer på felter av relevans for våre internasjonale forpliktelser knyttet til handel med mat og dyr. Av disse kan nevnes EUs innføring av økt grensekontroll ved import fra tredjeland, som ble gjennomført 1. januar 1997. Sverige, Finland og Østerrike ble medlemmer av EU 1. januar 1995, og etableringen 1. januar 1995 av Verdens Handelsorganisasjon, WTO, medførte et vesentlig utvi-

det regelverk på jordbruksområdet i forhold til den tidligere GATT-avtalen. Gjennomgangen av EØS-avtalens vedlegg I ble gjennomført i drøftelser mellom EFTA-EØS og EU-siden i perioden 1995-1996. I forhandlingene gjorde Norge flere forsøk på å begrense revisjonen av vedlegg I til kun å omfatte fisk og fiskeprodukter, og dermed begrense eller avvikle veterinærkontrollen bare for denne type produkter. En slik løsning hvor Norge bare overtok de reglene vi hadde interesse av, ble vurdert som uakseptabelt fra EUs side. Senere i forhandlingene forsøkte Norge å få til en løsning som kun dekket animalske produkter. Dette strandet bl.a. på at Sverige og Finland, som EU-medlemmer, i så fall ville være nødt til å bygge opp grensekontrollstasjoner mot Norge, som hovedsakelig bare ville brukes til kontroll av levende dyr.

For Islands vedkommende var – og er for så vidt fortsatt – situasjonen en annen. Det opprinnelige vedlegg I til EØS-avtalen omfatter kun fisk og fiskeprodukter for Islands del. Det reviderte vedlegg I vil fortsatt bare gjelde for fiskeprodukter. At det ble slik, har både en geografisk og en næringsmessig forklaring.

Et viktig forhold som påskyndet forhandlingene, var at EU vedtok å innføre harmonisering av den fysiske kontrollen ved grensepassering inn til EU fra 1. januar 1997. EUs harmonisering innebærer en skjerping av kontrollen overfor tredjeland. Den gjennomsnittlige kontrollfrekvensen ble økt fra 3–5 pst., som det var til å begynne med, til 20–50 pst. I påvente av ikrafttredelse av revidert vedlegg I har EU fortsatt å anvende en lavere kontrollfrekvens for varer som kommer fra Norge og Island. Norsk fiskerinæring eksporterte for nærmere 24,6 milliarder kr i 1997, hvorav 59 pst. gikk til EU-landene, dvs. 14,5 milliarder kr. Opptapping av grensekontrollen ville derfor ha skapt problemer for fiskerinæringen.

Mot denne bakgrunnen ble forhandlingene med EU rettet inn mot en løsning som innebar fjerning av den veterinære grensekontrollen mellom Norge og EU, og innføring av et harmonisert veterinært regelverk innen hele EØS-området. Forhandlingene ble ferdig i desember 1996. Daværende landbruksminister Dag Terje Andersen redegjorde for avtaleutkastet i Stortinget i januar 1997. I denne debatten ble det av nåværende regjeringspartier satt fram forslag om å be daværende regjering videreføre eksisterende veterinærkontroll ved internasjonal handel med levende dyr og animalske produkter. Forslaget ble ikke bifalt.

I behandlingen av St.prp. nr. 70 for 1996-97 om jordbruksavtalen bad stortingsflertallet om at Landbruksdepartementet arbeidet videre med en utvidelse av EØS-avtalens vedlegg I i tråd med de retningslinjer som det samme flertall hadde gitt sin tilslutning til under stortingsdebatten i januar 1997.

Dette var altså status da regjeringen Bondevik overtok i oktober 1997. Siden den gang har det kun vært tekniske justeringer i lys av utviklingen på EU-siden, som primært da skyldes organisatoriske endringer i EUs vitenskapskomitesystem.

I Voksenåserklæringen fastslo de tre sentrumpartiene:

«Av hensyn til miljø, helse og sikkerhet, finner en sentrumsregjering det viktig å opprettholde strenge krav til matkvaliteten og internasjonal handel med mat og levende dyr. En sentrumsregjering mener det er viktig å opprettholde en streng veterinærkontroll og vil undersøke mulighetene for å reforhandle deler av den inngåtte avtale med EU om disse spørsmål.»

En sentrumsregjering går inn for en matpolitikk og veterinære bestemmelser som er langsiktige og i samsvar med føre var-prinsippet.

Regjeringen tok derfor initiativ overfor EU-siden til mulige reforhandlinger etter forutgående konsultasjoner av Stortingets organer. Regjeringen gjorde det klart at sonderingene med EU for å reforhandle deler av veterinæravtalen skulle baseres på to klare forutsetninger. For det første: Det ville måtte skje i nær kontakt med Island, som er part i avtalen. Og for det andre: Sonderingene måtte dessuten håndteres på en slik måte overfor EU at det på det daværende – eller som vi sa den gang: på det nåværende tidspunkt ikke reises tvil om at avtalen i sin nåværende form er et reelt alternativ. Sonderingene for dette formål ble gjennomført i mitt møte med EØS-ansvarlig kommisjonsmedlem Hans van den Broek i Brussel 14. november i fjor.

EU sa seg ikke villig til å gjenåpne forhandlinger om deler av den fremforhandlede løsningen. Å insistere på reforhandlinger i en slik situasjon gav liten mening da forhandlingsmotparten hadde gjort det klart at det ikke eksisterte noe grunnlag for nye forhandlinger. Følgelig ville slik insistering være det samme som å avvise det foreliggende avtaleutkastet. Den felles forpliktelsen om å revidere EØS-avtalens vedlegg I ville således bli resultatløs. Det ville kunne virke uheldig overfor EU å så tvil om Norges vilje til å etterleve forpliktelsene i EØS-avtalen dersom man etter at det forelå et omforent avtaleutkast, valgte å forkaste dette. Konsekvensen for fiskerieringen ville bli at Norge ble behandlet som tredjeland, dvs. gjenstand for full veterinærkontroll ved grensepassering til EU. Regjeringen besluttet derfor å akseptere avtaleutkastet som det forelå, og konsulterte Stortingets organer om dette standpunktet.

Når Regjeringen fattet denne beslutningen, var det ikke fordi partiene hadde endret holdning til selve avtaleutkastet, men mot bakgrunn av stortingsflertallets uttrykte ønske til avtalen og Regjeringens egen vilje til å vurdere ytterligere nasjonale kontrolltiltak dersom dette ble ansett nødvendig.

Etter betydelige forsinkelser på EU-siden med hensyn til den interne klareringen av avtaleutkastet fattet EØS-komiteen beslutning nr. 69/98 av 17. juli 1998 om endring av EØS-avtalens vedlegg I, som gjelder veterinære og plantesanitære forhold. Beslutningen skal tre i kraft 1. januar 1999, forutsatt at EØS-komiteen har mottatt alle meddelelser i henhold til avtalens artikkel 103 nr. 1.

For Norges del ble vedtaket fattet med forbehold om Stortingets samtykke, og den foreliggende proposisjon for dette formål ble fremmet 5. november i år. Som det fremgår av proposisjonen, er Regjeringens tilråding basert på at selve EØS-beslutningen må vurderes sammen

med de nasjonale tiltakene som foreslås iverksatt. Jeg skal ikke gå nærmere inn på disse tiltakene og effektene av dem. Det vil andre statsråder gjøre senere under høringen.

Jeg vil likevel avslutte mine innledende bemerkninger med å understreke forutsetningene som ligger til grunn for Regjeringens tilråding.

For det første: Det settes av tilstrekkelige ressurser til en effektiv gjennomføring av nødvendige nasjonale kontrolltiltak.

For det andre: Sikkerhetsklausulen skal brukes aktivt dersom folke- og dyrehelsen er satt i fare.

For det tredje: De nasjonale kontrolltiltakene evalueres fortløpende.

For det fjerde: Regjeringen legger fram for Stortinget innen utgangen av år 2001 en totalvurdering av det nye regelverket og smittesituasjonen, sammen med forslag til endringer som måtte være nødvendige.

Møtelederen: Den første som får ordet, er Kjell Engebretsen, som er ordfører for saka.

Kjell Engebretsen (A) (ordfører for saken): Takk, leder. En av de tingene som er nevnt flere ganger i forbindelse med arbeidet med denne saken, er opptrappingen av grensekontrollen for fisk, og at det vil skape store problemer. Nå er det fra flere hold sagt at her foreligger det ingen reell utredning fra Regjeringens side hva gjelder EUs rett til å øke denne kontrollfrekvensen mot tredjeland på den måten som man gjør, og man viser da til bestemmelser i WTO osv. Jeg vil be utenriksministeren om å avklare det spørsmålet for oss.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Det jeg prøvde å si i min innledning, var at hvis vi hadde bedt om en reforhandling av veterinæravtalen, kunne vi ikke bare reforhandle deler av den, det ville også måtte omfatte fisk. Hele avtalen måtte da reforhandles. Det betyr at hvis vi ikke hadde fått en ny avtale, som EU sa vi ikke ville få, hadde vi ingen avtale, og dermed ville vi bli behandlet som et tredjeland. Det vi vet, er at en del av EUs medlemsland, spesielt Danmark og Tyskland, har behandlet oss etter sine nasjonale regler som gjaldt før man fikk dette nye regelverket på det veterinære området. Det vil si at de har en noe mer lempelig behandling av oss når det gjelder kontroller, enn det de normalt skulle ha overfor et tredjeland. Men vi har fått klar beskjed om at den lempelige behandlingen kun vil gjelde i denne – hva skal vi si – venteperioden fram til avtalen skal tre i kraft, 1. januar neste år, under forutsetning av at vi blir en del av den avtalen. Hvis det ikke skjer, er det iallfall min klare forståelse – og jeg har ikke noen grunn til å tro noe annet – at vi vil bli behandlet som et ordinært tredjeland, noe som vil føre til en betydelig økning av kontrollen – med de problemer det vil medføre for vår fiskeeksport.

Kjell Engebretsen (A): Hvis jeg får lov til å følge opp nettopp dette med problemene for fiskeeksporten, og hvor store de eventuelt blir: Det fins et par svenske tje-

nestemenn som har uttalt seg om dette. En sier at han er svært overrasket over at norske myndigheter hevder at kontrollen vil bli ti ganger hyppigere og enda grundigere enn den er i dag hvis Norge ikke tilslutter seg den utvidede EØS-avtalen på veterinærfeltet; det er ikke sant at det ikke blir noen endring hvis Norge ikke skriver under på avtalen. Vi kontrollerer altså langt mer i dag enn det som forlanges hvis avtalen vedtas, sier han. Den økte kontrollhyppigheten av norsk fisk hvis avtalen ikke underskrives, vil føre til forsinkelser i markedet osv. Det er ikke rart at man presser på for å få en slik avtale, sier denne personen. Det som er poenget, er at svenske tjenestemenn ved tollstasjonen sier at de allerede i dag kontrollerer mer enn hva som skulle være aktuelt om denne avtalen ble undertegnet, og sier at det ikke kan være aktuelt med noen slik økt frekvens.

Utenriksministeren pekte på at regjeringspartiene ikke har endret mening fra de ønsket å reforhandle avtalen. Men det kan ikke være noen som helst slags tvil om at Regjeringen anbefaler denne avtalen.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Hvis jeg får begynne med det siste, så er det ingen tvil om at Regjeringen anbefaler den sammen med de nasjonale tiltakene vi har sagt vi skal iverksette. Det var også det vi kom tilbake til Stortinget og sa etter den runden vi hadde i Brussel i november i fjor, at vi fortsatt mente avtalen i seg selv ikke var tilfredsstillende. Vi ville da vurdere dette og se på hva vi kunne gjøre for å treffe nasjonale tiltak som ville bøte på de svakhetene vi mente lå i avtalen. Nå har Regjeringen lagt fram en proposisjon som en samlet pakke, hvor veterinæravtalen med nasjonale tiltak ligger inne, og den samlede pakken er selvsagt noe Regjeringen kan anbefale, ellers ville den ikke ha lagt den fram.

Når det gjelder diskusjonen om kontroll, er det to forskjellige typer kontroll her. Det ene er tollkontroll og det andre er veterinærkontroll. Dette dreier seg ikke om tollkontroll, dette dreier seg om veterinærkontroll. Jeg tror nok fiskeriministeren vil være bedre til å redegjøre i detalj for spørsmålene som berører fiskerinæringen. Men hvis jeg får lov, vil jeg gi ordet til ekspedisjonssjef Leikvoll, som kan si litt om de ulike typer kontroller vi har her.

Møtelederen: Ja, Atle Leikvoll, ver så god.

Atle Leikvoll: Bare helt kort. Som en illustrasjon på de endringene som vil finne sted i påvente av vedtaket som EØS-komiteen fattet i juli, har Norge og Island ikke blitt gjenstand for det nye regimet for veterinærkontroll som EU innførte fra 1. januar 1997. Det har med frekvenser å gjøre, men det har også å gjøre med oppbygging av egne grensekontrollstasjoner for dette formål. Og verken Finland eller Sverige har i denne perioden bygd opp slike stasjoner, som de ville ha måttet gjøre dersom den ytre grensekontroll skulle gå mot Norge.

Møtelederen: Då er det Siri Frost Sterri og deretter Øystein Hedstrøm.

Siri Frost Sterri (H): Ja, takk.

Utenriksministeren hadde en nyttig gjennomgang av hele grunnlaget for den saken vi behandler i dag. Jeg har to spørsmål, og det ene er knyttet til den siste gjennomgangen.

Utenriksministeren vektla, som det også står i proposisjonen, at sikkerhetsklausulen vil bli brukt aktivt hvis det er fare for folke- eller dyrehelsen. Det har både i den alminnelige debatten og for så vidt også i høringen i går blitt reist tvil om hvilke muligheter Norge har for å ta i bruk sikkerhetsklausulen, med andre ord om man kan risikere mottiltak fra EU-siden tilsvarende det man må overveie knyttet til eventuelle veto til direktiver. Jeg vet ikke om utenriksministeren kan avklare noe nærmere hvilke muligheter vi der har.

Det andre er rett og slett knyttet til det faktum at fire av regjeringsmedlemmene har dissentert når det gjelder anbefalingen til Stortinget. Mitt spørsmål er kort og godt hvordan utenriksministeren vurderer den situasjonen for Norges del. Vil det svekke vår forhandlingsposisjon fremtidig i forhold til EU?

Møtelederen: Utanriksministeren, ver så god. Svaret er vel ja på det siste spørsmålet?

Utenriksminister Knut Vollebæk: Jeg forstår at lederen kjenner meg godt.

Hvis jeg får begynne med det siste spørsmålet, siden lederen prøver å svare på mine vegne, vil jeg si at det har ikke svekket oss i det hele tatt – i hvert fall ikke som jeg er kjent med. Jeg vet ikke om andre i denne salen har fått andre signaler. Men som jeg sa som et svar på det forrige spørsmålet, er det ingen tvil om at Regjeringen har lagt fram denne proposisjonen, Regjeringen står bak denne proposisjonen. Innad i EU er man veldig godt vant med dissenser, man har jo en rekke diskusjoner internt. Selv om jeg kommer fra Washington nå, har jeg truffet en del av mine EU-kolleger, og vi har hørt en del om de interne diskusjonene der som er både heftige og store – og vanskelige, ikke minst. Så det at man har interne diskusjoner om spørsmål som berører viktige områder i EU, det er ikke noe nytt for dem. Det som selvsagt er av betydning, er hva Regjeringen går for. Det er ingen tvil om hva Regjeringen går for her, og derfor har ikke dette noen konsekvenser – så vidt jeg kan se i hvert fall – for vårt forhold til EU, verken i denne saken eller i andre saker som måtte komme opp.

Når det gjelder bruken av sikkerhetsklausulen, er det slik at dette er nasjonale beslutninger som fattes i alvorlige situasjoner. Vi har til nå brukt denne tre ganger, så det er jo ikke noe man bruker i eninga, for å si det folkelig, og nettopp av den grunn er det noe som også da respekteres og aksepteres hvis det er en tilstrekkelig alvorlig situasjon.

Møtelederen: Oppfølgingsspørsmål fra Siri Frost Sterri.

Siri Frost Sterri (H): Bare en kort oppfølging. Jeg skal ikke bedrive polemikk når det gjelder det første sva-

ret fra utenriksministeren, men det er vel kanskje ikke helt sammenlignbart dette med uenighet internt i EU og uenighet internt innenfor ett land i forhold til hva man her mener, men la nå det ligge. Kan utenriksministeren si noe mer om – jeg holdt på å si – hva som må til fra Norges side – altså hvilken bevisbyrde det påligger oss for å kunne ta sikkerhetsklausulen i bruk? Det står jo her hvis folke- og dyrehelse er satt i fare. Hva ligger det i det?

Utenriksminister Knut Vollebæk: Får jeg lov til å gi ordet til ekspedisjonssjef Leikvoll igjen, som kan si litt om bl.a. de tre gangene vi har brukt sikkerhetsklausulen?

Møtelederen: Dei som kan det, får svare.

Atle Leikvoll: Jeg tror jeg velger å åpne mitt svar med å påpeke, som utenriksministeren sa, at det er nasjonale bestemmelser i alvorlige situasjoner. Og hvilke tiltak da Regjeringen velger å sette i verk, vil jo være en funksjon av alvoret i situasjonen, og vil kunne variere fra alt fra full stopp i importen av et produkt fra et land, til mer begrensede tiltak. Det som utløses parallelt, er jo en konsultasjons- og samordningsmekanisme med motparten for å sikre forståelse for vedtaket som er fattet, innholdet i dette, varigheten av dette. Så generelt kan vi si at det er en sikkerhetsklausul som er der for å brukes dersom situasjonen tilsier det, og at den inneholder en god del prosedyreforpliktelser og også konsultasjoner mellom partene i denne avtalen, som det er i de fleste andre avtaler som har en sikkerhetsklausul. Og det har de aller fleste som berører handel mellom land, enten det da er regionalt eller globalt.

Når det gjelder de tre gangene Norge har gjort bruk av denne klausulen så langt, har jeg ingen særskilt veterinærfaglig ekspertise – det har de som kommer senere – men det har dels vært munn- og klovsyke i Hellas, det har vært noe som heter Newcastle disease i Sverige, og det har vært kanskje den mest kjente, Mad cow disease i England.

Møtelederen: Ja, takk. Då var det Øystein Hedstrøm og deretter Johan J. Jakobsen.

Øystein Hedstrøm (Frp): På høringene her i går ble det hevdet at det var en del usikkerhet knyttet til de samfunnsøkonomiske konsekvensene ved å inngå denne veterinæravtalen, og man mente at dette ikke var skikkelig redegjort for i proposisjonen. Man fremholder jo at EØS-avtalen begrunnes med fordeler for fiskerinæringen. Hvis vi fortsatt blir et tredjeland, anslås det at kostnadene ved grensekontroll for fiskerinæringen omtrent vil dobles. Går vi med i veterinæravtalen, vil vi også få økte kostnader for kompensatoriske tiltak, og disse kostnadene vil være høyere enn om vi fortsatt er et tredjeland. Jeg vil gjerne ha noen synspunkter på dette, i og med at det har kommet dårlig fram i proposisjonen, slik det hevdes fra en del høringsinstanser.

Møtelederen: Utenriksministeren, ver så god.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Det er kanskje begrenset hva jeg kan svare. Jeg tror nok dette er et spørsmål som bør rettes til fiskeriministeren, for han har det konstitusjonelle ansvaret for fiskeri, samtidig som han jo også kan fiskerinæringen bedre enn det jeg kan.

Det som jeg synes er av viktighet her, er størrelsen på vår fiskeeksport til EU. I 1997 var det 59 pst. av vår totale eksport som gikk til EU – den totale eksporten var da ca. 25 milliarder kr. Jeg vil vel tro at selv om vi vil ha visse utgifter ved oppbygging av en ekstern veterinær grensekontroll i utgangspunktet, vil ikke disse utgiftene være like høye fremover. Det vil ikke være samme utgiftene på årsbasis som det man har i oppbyggingen. Min forståelse er at fiskerinæringen har vært bekymret for at man ikke skulle få beholde de fordelene som veterinæravtalen la opp til for næringen, og det var jo en av grunnene til at Regjeringen ikke insisterte på en reforhandling da man forstod at det ikke var mulig bare å reforhandle en del av veterinæravtalen, men at man måtte ta også den delen som gikk på fisk. Men detaljer om fiskerinæringens syn på de økonomiske konsekvensene av ikke å slutte seg til, tror jeg jeg må få lov til å overlate til fiskeriministeren.

Møtelederen: Øystein Hedstrøm – oppfølgingsspørsmål?

Øystein Hedstrøm (Frp): Nei, men vi har muligheten til å spørre fiskeriministeren ...

Møtelederen: Ja, og han har tid til å forberede seg no, så ...

Johan J. Jakobsen, ver så god!

Johan J. Jakobsen (Sp): Utenriksministeren gikk gjennom de forutsetninger som Regjeringen hadde lagt til grunn for å anbefale avtalen, og det siste og fjerde punktet gikk på at Regjeringen innen 2001, eller i løpet av år 2001, skal legge fram for Stortinget en totalvurdering av regelverket og en totalvurdering av smittesituasjonen. I den forbindelse står det også i proposisjonen at en vil legge fram for Stortinget forslag til endringer, og det må jo bety at en overfor EU i denne situasjonen vil legge fram forslag til endringer av den avtalen som er framforhandlet – og det vil vel i klartekst bety en form for reforhandling av den avtalen som nå ligger i Stortinget. Nå har jo utenriksministeren allerede prøvd å få til en reforhandling – og har kanskje en viss erfaring med det. For det første: Hvis slike reforhandlinger ikke skulle føre fram, at en ikke får aksept i EU for de forslag til endringer som er nevnt i proposisjonen, hvilke muligheter har Norge da – sett at dette er en situasjon som vi i Norge bedømmer som alvorlig? Betyr det at en kan si opp avtalen, eller si opp den delen av avtalen? Vil det i så fall ha betydning for hele EØS-avtalen? Det er den vurderingen jeg kunne tenke meg å be utenriksministeren om å gi: Hvilke scenarioer en ser for seg i tilfelle en 1) ikke når fram med en reforhandling, og 2) hvilke conse-

kvenser det kan ha for EØS-avtalen eller for det vedlegg som i dag egentlig står på dagsordenen.

Møtelederen: Utenriksministeren, ver så god.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Jeg har lyst til å vise til den samlede konklusjonen som jeg trakk, eller den samlede forutsetningen for at Regjeringen går for dette, nemlig at det settes av tilstrekkelige ressurser til en effektiv gjennomføring av nødvendige nasjonale kontrolltiltak. Det er jo grunnen til at Regjeringen nå går for dette, at vi mener at vi skal kunne kompensere avtalens svakheter ved nasjonale kontrolltiltak. Så vil vi bruke sikkerhetsklausulen aktivt dersom det skulle være fare, som vi har sagt, og så vil vi evaluere de nasjonale kontrolltiltakene fortløpende. Og så vil vi da, i 2001, foreta en totalvurdering av det nye regelverket og av smittesituasjonen, med forslag til endringer.

Når det gjelder forslaget til endringer, er det viktig, tror jeg, å huske på at dette reviderte vedlegg I til EØS-avtalen inneholder ingen særskilt tidsbegrensning. Det betyr at verken Norge eller de andre avtalepartene har rett til ensidig å si opp eller fravike de felles rettigheter og forpliktelser som følger av avtalen, og eventuelle endringer etter en totalvurdering innen utløpet av 2001 vil derfor dreie seg om nasjonale tiltak som ikke er regulert i avtalen, og/eller endringer som ikke er omforenet med EU, slik at vi kan ikke ensidig si opp denne avtalen. Men hvis vi ser for oss en helt hypotetisk situasjon hvor dyre- og folkehelsen er truet, er det klart at vi da enten kan bruke sikkerhetsklausulen, eller vi kan også, selvsagt, si opp avtalen. Men det vil da få konsekvenser for hele EØS-avtalen. Vi kan ikke skalte og valte med denne avtalen som vi vil, for den er ikke tidsbegrenset, og det er en avtale som binder oss med både rettigheter og forpliktelser. Det er det viktig å huske på. Men vi mener, og det er jo grunnen til at vi la frem dette, at med de nasjonale tiltakene som vi har lagt frem, så er dette godt nok, så kan Regjeringen stå for det. Men så vil vi da vurdere langs veien. Og vårt håp er jo at vi skal kunne ha så gode nasjonale tiltak at det skal kompensere for svakhetene ved veterinæravtalen.

Møtelederen: Johan J. Jakobsen, ver så god.

Johan J. Jakobsen (Sp): Bare for å få klarlagt det siste: Det betyr så vidt jeg skjønner, at de forslag til endringer av regelverk som har basis i en smittesituasjon som Norge skulle oppleve som uakseptabel – altså de forslag til endringer i den avtalen som ligger her – har EU i realiteten rett, vetorett, til å forhindre kan bli gjennomført med mindre Norge velger den andre løsningen, nemlig å bruke sikkerhetsklausulen.

Når det gjelder ordlyden i selve vedlegget, er det da slik – hvis jeg oppfatter utenriksministeren riktig – at hvis EU ikke aksepterer forslag til endringer, vil et forsøk på såkalt reforhandling ikke kunne føre fram. Så noen trussel om å si opp avtalen, er ikke relevant fordi den ikke er tidsbegrenset.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Det er riktig at avtalen ikke er tidsbegrenset, men det er ofte vanskelig, synes jeg, å diskutere denne type spørsmål som hypotetiske spørsmål i et vakuum. For hvis vi ikke er i en situasjon hvor dyre- og folkehelsen er truet, er det klart at vi ikke vil få noe gjennomslag i EU for endringer. Men hvis vi er i en alvorlig situasjon – på samme måten som vist til i mitt svar til representanten Frost Sterri – og man bruker sikkerhetsklausulen, så går man, og det redegjorde også ekspedisjonssjef Leikvoll for, inn i en dialog med EU, man har konsultasjoner. Så det er ingen av oss som har rett til ensidig å endre. Men i en alvorlig situasjon vil det jo være naturlig at man drøfter den situasjonen som har oppstått. Hvis vi da tenker på de tre gangene vi har brukt sikkerhetsklausulen, altså ved kugalskap, ved alvorlige sykdommer i Hellas og Sverige, har det jo vært en forståelse og det har også vært en interesse fra EUs side nettopp for å finne tiltak som kan hindre smitte. Så i en slik alvorlig situasjon ville jeg jo se det som veldig usannsynlig at vi ikke skulle få forståelse og gjennomslag for våre synspunkter.

Møtelederen: Da er det Erik Solheim, og deretter Bjarne Håkon Hanssen.

Erik Solheim (SV): Et par spørsmål til oppfølging av det Kjell Engebretsen spurte om tidligere. Det er jo ingen som har hevdet at denne veterinæravtalen isolert sett er til fordel for Norge. Verken tilhengere eller motstandere har hevdet det. Og da blir de to avgjørende spørsmålene: Hvilke andre kompensatoriske tiltak kan vi sette i verk for å dempe ulempene med avtalen? Og dernest: Hvilke ulemper vil det gi for Norge på andre områder hvis vi ikke går inn på denne avtalen?

Da har jeg et par spørsmål angående fisk. Det ene er: Er det foretatt noen grundig studie av noe slag som kan være litt mer konkret enn på slagordplanet når det gjelder hvilke faktiske ulemper det vil gi for Norge å bli betraktet som tredjeland? Har man f.eks. studert hvilke ulemper andre land – Japan, USA og andre land som er i en tilsvarende situasjon – har i sin fiskeeksport til EU, og så forsøkt på noen måte å tallfeste hva det kan bety for Norge?

Utenriksminister Knut Vollebæk: Jeg tror kanskje at jeg vil henvise det spørsmålet også til fiskeriministeren som den som er ansvarlig for dette, og som sitter inne med den nødvendige kunnskap. Jeg kan ikke tallfeste det her og nå, men jeg vet at Japan har store problemer med sin fiskeeksport til EU, og har ønsket å få et regelverk å la det vi har i Norge, og har bl.a. vært på studietur til Norge for å prøve å få til noe tilsvarende. Men meg bekjent har de ikke greid det, og det er også høyst usannsynlig at de vil greie det. Så det oppleves, i hvert fall fra japansk side, som et stort problem at de har så pass strenge regler når det gjelder deres fiskeeksport til EU. Men jeg tror jeg må få lov – hvis det er akseptabelt, leder – å henvise til fiskeriministeren.

Erik Solheim (SV): Da får vi sikkert anledning til å komme tilbake til dette. Det er jo av stor betydning for

oss i Norge, som, i motsetning til hva de fleste av oss tror, jo er matvareeksportør og ikke matvareimportør i sum. Jeg føler i hvert fall at vi lærte noe annet på skolen, men det var kanskje jeg som bodde i Oslo, som gjorde det.

Men et annet spørsmål litt i samme gate er: I de forhandlingene som har vært ført med EU, har EU forsøkt å skissere problemene som ville komme for Norge. Men har man truet i forhandlingene, har man sagt hva mottiltakene fra EUs side ville bli? I samtaler med van den Broek, var han på noen måte inne på hva som ville være EUs motreaksjon dersom Norge ikke aksepterte avtalen slik den forelå i fjor høst?

Utenriksminister Knut Vollebæk: Til det første spørsmålet, om hvilke problemer EU skisserte under forhandlingene om den avtalen, tror jeg kanskje jeg må vise til den andre siden av bordet her, for det var noen andre enn meg som forhandlet frem avtalen. Jeg kom for så vidt til dekket bord på den måten at det lå en avtale der.

Det var ingen trusler fra van den Broeks side, bortsett fra at han sa at det ikke er snakk om å reforhandle deler av avtalen. Altså, det var bare et *fait accompli*, slik at hvis ikke vi ville ha avtalen slik som den var, så var det ingen avtale. Og det var ikke noe mer å snakke om, det var ikke grunnlag for noen diskusjon. Så det var for så vidt greit nok. Han hadde vel også en følelse av at han hadde vært gjennom en relativt lang forhandling og diskusjon, slik at han ikke så noen grunn til å gjenåpne det. Og så skal vi jo huske på, som jeg også prøvde å si innledningsvis, at vi har et forhold til Island, som vi også måtte ta hensyn til. Og islendingene var jo opptatt av at man ikke skulle rokke ved den delen av avtalen som gikk på fiskeeksporten, for det var av den aller største betydning for dem. Så i EFTA-sammenheng eller i EØS-sammenheng hadde vi heller ikke noen støtte for dette. Og derfor prøvde vi, som jeg den gangen også orienterte Stortinget om, å håndtere det på alle mulige beste måter, slik at vi ikke skulle fjerne inntrykket av at den foreliggende avtalen var et reelt alternativ. Jeg brukte en del ord den gangen på å forklare at dette var sonderinger og ikke krav om reforhandling, fordi vi jo var opptatt av at dette ikke skulle brukes av EU, at de skulle si at ok, vil dere ikke ha avtalen, så skal dere slippe det, for dette var en avtale som lå der, som sagt, og som islendingene var veldig interessert i å beholde.

Møtelederen: Bjarne Håkon Hanssen, deretter Odd Roger Enoksen.

Bjarne Håkon Hanssen (A): Ja, jeg skal stille nok et spørsmål om fisk, men denne gangen tror jeg det er mer på utenriksministerens bord enn fiskeriministerens. Fra flere hold blir det henvist til SPS-avtalen knyttet til WTO når man diskuterer problemene med å eksportere fisk til EU. Og det som blir hevdet, er jo at EU ikke kan føre en generell linje med forhøyet kontroll ved import til EU som følge av SPS-avtalen og de kravene som der stilles til vitenskapelig begrunnelse og særskilt risikovurdering

ved innføring av strengere kontroll. Det blir henvist til at den norske fiskehelsen generelt er svært god, og at vi også på våre mottaksanlegg langs kysten har innført de krav som ligger i EØS-bestemmelsene om sanitære forhold, hygiene osv., og at man dermed altså kan bruke SPS-avtalen som argument for å få en grei grensepassering inn til EU, selv om vi blir et tredjeland.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Det er vel dessverre ikke fullt så enkelt, for i henhold til WTOs SPS-avtale har hvert medlemsland rett til å fastsette sitt nasjonale beskyttelsesnivå ut fra sin egen helsesituasjon, og så iverksette de veterinære og plantesanitære tiltak som er nødvendige for å ivareta dette beskyttelsesnivået. Tiltakene skal baseres på et vitenskapelig grunnlag og på særskilt risikovurdering, og ikke være mer handelshindrende enn nødvendig for å sikre det aktuelle beskyttelsesnivået. Og Utenriksdepartementet er ikke kjent med at EU har foretatt individuelle risikovurderinger for hvert enkelt land og hvert enkelt produkt. EU har generelt valgt, som en administrativ forenkling, å basere seg på veiledende prosentsatser for kontrollfrekvens, for å sikre at etablerte krav til helse og matvaretrygghet er oppfylt. Dette er det samme prinsipp for gjennomføring av SPS-avtalens bestemmelser som Norge og avtalens øvrige parter har lagt til grunn, dvs. at selv om vi mener at vi har et tilstrekkelig godt system, så behandles vi som et tredjeland fordi det har man valgt av administrative grunner.

Odd Roger Enoksen (Sp): Litt til den opprinnelige EØS-avtalen fra 1992. Protokoll 10 artikkel 11 sier at nye tiltak på kontrolliden «ikke kan gjøre tidligere forenklinger virkningsløse», og at målsettingen «er forenkling av kontrollrutiner, dokumenter og formalia i forbindelse med godstransport». Jeg vil gjerne ha noen kommentarer til de nye kontrolltiltakene fra EU som nå innføres, om de er i tråd med den opprinnelige EØS-avtalen, og om det har vært noen drøftinger om det.

Et annet spørsmål også: Hvis jeg forstod ekspedisjonssjefen rett i stad, ble det sagt at det ikke bare var kontrollfrekvensen, men også kontrollregimet som ble endret. Det er mulig jeg misforstod, men dette finner jeg iallfall ikke beskrevet i proposisjonen, hvor det står at det er kontrollfrekvensen som økes fra 3 pst. – 5 pst. og opp til 20 pst. – 50 pst. Dersom det ble sagt at også kontrollregimet endres, kan dere beskrive det litt nærmere?

Utenriksminister Knut Vollebæk: Hvis jeg får lov, gir jeg ordet til ekspedisjonssjef Leikvoll.

Atle Leikvoll: Jeg begynner med det siste spørsmålet. Hvis jeg brukte ordet «kontrollregime», så var nok det litt upresist. Det jeg ønsket å illustrere, var at som en del av systemet må det bygges – på samme måte som det framgår av proposisjonen at Norge nå vil gjøre – egne kontrollstasjoner for å gjennomføre kontroll. Verken Sverige eller Finland har gjort dette, i påvente av den avtalen som nå er framlagt for Stortinget. Så det var som en illustrasjon på at det er deler som ikke er gjennomført i

våre naboland, i påvente av iverksettelsen av denne avtalen.

Når det gjelder EØS-avtalen, den opprinnelige og Protokoll 10, som dreier seg om forenkling av kontroll og formaliteter i forbindelse med godstransport, så er utgangspunktet, som det igjen framgår at stortingsproposisjonen, at veterinær grensekontroll ikke er dekket av EØS-avtalen. Veterinær grensekontroll er, slik som EØS-avtalen er nå, et ikke-regulert felt. Følgelig har de faglige vurderingene med hensyn til EUs rettigheter og forpliktelser konkludert at det er ingenting i Protokoll 10 som vil være til hinder for å foreta endringer i den veterinære grensekontrollen, i og med at veterinær grensekontroll innenfor EØS-avtalen slik som den er nå, ikke er et regulert forhold mellom Norge og EU.

Odd Roger Enoksen (Sp): Et kort oppfølgings-spørsmål. Det at man bygger egne kontrollstasjoner, hvilken betydning vil det ha i praksis annet enn at kontrollfrekvensen vil øke? Kan du si litt om det?

Atle Leikvoll: Jeg er nå langt inne på fiskeriministerens område, men han får jo anledning til å korrigere i etterkant.

Det som det betyr generelt, er jo at ved etablering av egne kontrollstasjoner for dette formål vanskeliggjøres norsk eksport inn til EU. Om det blir stort eller lite, skal jeg la være å kvantifisere. Men kravet til egne kontrollstasjoner innebærer generelt at det blir færre stasjoner som det vil kunne eksporteres gjennom, med de potensielle problemene som det vil kunne medføre.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Jeg vet ikke om jeg bare kan eksemplifisere litt om våre problemer med Finland, for finnene har vært mer restriktive enn kanskje noen av de andre landene, som Sverige og Danmark, slik at de har både vanlig tollkontroll og veterinær grensekontroll. Jeg har bl.a. på anmodning fra fiskerinæringen to ganger snakket med den finske handelsministeren om disse problemene, for tollkontrollen er ikke noe problem, men den veterinære kontroll er et problem, fordi man stenger – veterinærene går hjem kl. 1600 på fredag, og så kommer de tilbake mandag kl. 0800. Det har vi prøvd å gjøre noe med. Delvis har vi sagt at man i Finland måtte kunne nøye seg med tollkontroll, som de gjør andre steder, eller føre den samme praksisen som andre land gjør, eller eventuelt holde også veterinærstasjonen åpen i løpet av helgen. Men det har man, i hvert fall en del ganger, ikke gjort. Det har ført til store problemer for deler av fiskerinæringen i Nord-Norge, med henvendelser til Regjeringen om å ta dette opp. Det er vel noe av det som vil kunne bli et problem hvis vi får egne veterinære kontrollstasjoner.

Møtelederen: Då er det Marit Nybakk og til slutt Kjell Opseth. Då har alle som har bede om ordet ein gong, fått ordet.

Marit Nybakk (A): Jeg vil stille tre-fire spørsmål som var oppe i de høringene vi hadde i går. Først og

fremst dreier dette seg om høringer og svar fra høringsinstanser på spørsmål fra dem som sitter her.

For det første: Er det riktig at ved å inngå denne avtalen, godkjenne veterinæravtalen, så får vi en økt import av mat? Det er mulig det er landbruksministeren som bør svare på det, men i den grad utenriksministeren kan si noe om det – om han kan svare på det.

For det andre: Er det slik at internasjonal handel med biologisk materiale, internasjonal handel med mat eller levende vesener, fører til økt smitte generelt?

For det tredje: Vil den nasjonale kontrollen som man nå oppretter, være en betydelig svekkelse i forhold til den eksisterende?

Og det siste: Har man ikke foretatt noen konsekvens- eller risikoanalyse i forhold til de foreslåtte endringene?

Jeg vil gjerne be utenriksministeren kommentere disse fire punktene.

Møtelederen: Eg var redd det vart fire spørsmål, men det var ikkje så ille likevel.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Det var jeg redd for også, for jeg har en del utenriksministre som venter på meg om tre kvarter. Det første er mitt, for å si det sånn. Svaret er greit: Nei, dette vil ikke føre til økt import av mat, for det reguleres av WTO-avtalen.

Når det gjelder økt smitte, må jeg få lov til å henvise til helseministeren, muligens også til landbruksministeren når det gjelder import av levende dyr. Når det gjelder de to andre, det ene var om det er en betydelig svekkelse av vårt kontrollregime, mener jo Regjeringen at det ikke er det, i og med at man legger frem denne proposisjonen, men jeg ville vel også der be om at man stiller dette spørsmålet til helseministeren og til landbruksministeren, som jo er ansvarlige for på den ene siden de nødvendige tiltak for folkehelsen og på den annen side dyrehelsen. Og jeg vet at det er arbeidet mye med det, slik at man mener at dette skal ivaretas på betryggende måte.

Når det gjelder konsekvensanalyser – det er av og til vanskelig å foreta konsekvensanalyser av relativt hypotetiske problemstillinger. Jeg tror kanskje det er viktigere i høringen av helseministeren og landbruksministeren å få frem hva som er gjort, ikke minst fordi landbruksministeren her har satt i gang et betydelig arbeid, og det er gitt økte bevilgninger til, etter Regjeringens mening, nødvendige kontrolltiltak. Så jeg tror det er viktig å fokusere på det. Alt i alt mener Regjeringen at dette er forsvarlig.

Møtelederen: Ja takk. Kjell Opseth, ver så god.

Kjell Opseth (A): Det går fram av proposisjonen at vi har stor handlefridom til å iverksette tiltak for å trygge folke- og dyrehelsa. Er det ei forsterking av dei tiltaka som vart foreslått i proposisjonen, eller finst det òg andre tiltak som ein kan settje i verk? Det var det eine spørsmålet.

Det andre er: Finst det noka oversikt over kor mange direktiv Noreg har godkjent som går på å betre mathygien eller produksjonen av mat i Noreg?

Utenriksminister Knut Vollebæk: På det første spørsmålet er svaret begge deler, for å si det sånn. Det er en utbygging av de tiltak som ligger i proposisjonen, og det er også nye tiltak som man kan foreta. Det er også vist til nye bevilgninger som landbruksministeren har foreslått.

Når det gjelder antall direktiv som Norge har godkjent for bedring av mathelsen, må jeg innrømme at jeg ikke har det i hodet, men det skal vi selvsagt fremskaffe, slik at Stortinget kan få seg det forelagt relativt raskt, men akkurat her og nå har vi ikke mulighet til å svare på det spørsmålet.

Møtelederen: Ja, takk. Då takkar vi utanriksministeren for at han ville komme til denne høyringa, og ønskjer lykke til i møtet med dei andre utanriksministrane. Han kan prøve å orientere om veterinæravtala der også, og så kan vi få høyre resultatet. Tusen takk.

Høringen avbrutt kl. 16.20.

Høringen ble gjenopptatt kl. 16.30.

Høring med professor Per Einar Granum fra Veterinærhøgskolen og med Den Norske Veterinærforening v/Knut Rønningen, president, Rasmus Lang-Ree og Eystein Skjerve.

Møtelederen: Då er vi klare til å starte på ein ny runde. Eg ønskjer Per Einar Granum frå Veterinærhøgskolen og Rasmus Lang-Ree, Knut Rønningen og Eystein Skjerve frå Den Norske Veterinærforening velkomen.

Vi har tida fram til 17.30 – og folk får bruke dei klokene dei vil, for dei går heilt ulikt i forskjellige rom. Vi brukar denne her den neste timen.

Gjestene kan ha ei kort innleiing om dei ønskjer det, om avtala. Det er vel to innleiingar det kan dreie seg om her. Om ein også seier frå om det ein legg fram som syn, er på vegner av organisasjonen, bedrifta eller kva som helst, eller om det er egne meiningar, er det ein fordel, slik at det eventuelt står i protokollen etterpå, for dette blir jo skrive ned.

Vi i panelet brukar det same opplegget som i førre runden. Vi brukar ikkje stoppeklokke, men prøver å la flest mogleg kome til orde og så langt råd følgje opp egne spørsmål for å avklare det som er tatt opp. Dette er ikkje eit forhøyr, men eit forsøk på å få fram faktiske opplysningar og synspunkt omkring veterinæravtala.

Eg veit ikkje om det er avtalt kven som eventuelt skal starte ballet med å seie noko? – Per Einar Granum.

Per Einar Granum: Jeg skal si litt generelt om matbårne sykdommer som er viktige å ha forståelse for, før vi går løs på dette temaet.

Når det gjelder mage/tarminfeksjoner, er det den nest viktigste årsaken til korttidsfravær i den vestlige verden, nest etter sykdommer i respirasjonsorganene. I USA er det estimert at smitte fra mat som forårsakes av bakterier,

koster det amerikanske samfunnet rundt 60 milliarder dollar pr. år. Det er 450 milliarder norske kr, og det ville bety, om vi hadde et tilsvarende smittepress, rundt 7 milliarder kr i utgifter for samfunnet i Norge. Estimertene i Norge tyder på at vi her ligger på rundt 10 pst. av dette, med andre ord en kostnad på rundt 700 mill. kr eller noe i den størrelsesorden. Alle analyser i Norge tyder på at vi har et smittepress her som ligger på 10-20 pst. av det de har i Europa og den øvrige vestlige verden, og noe av årsaken til dette er at vi er jo nesten en øy, vi er landfast bare helt oppe i nord. Så vi har hatt store muligheter til å beskytte oss.

Det er ingen tvil om at handel med mat og fôr og levende dyr vil føre til en utjevning av smittepresset uansett om man selger fra én region til en annen, og i utgangspunktet kunne man tenke regioner i Norge også. Det blir noe på samme måten som hvis man har varmt vann i den ene enden av badekaret og kaldt i den andre, så vil temperaturen utjevne seg om det ikke settes en barriere midt imellom. Åpne grenser vil da høyst sannsynlig gradvis føre til at det blir utjevnet mellom de handlende partene med mindre man setter inn veldig sterke hindringer for dette. Selvfølgelig kan forskjellige tiltak opprettholde en viss barriere mellom dette smittepresset, men så lenge matimporten er beskjedent, vil ikke dette umiddelbart få noen direkte effekt. Den viktigste årsaken til at vi i Norge er så gunstig stilt, er vel antakeligvis at vi har hatt kontroll på det føret vi har gitt til husdyrbestanden. Og det er faktisk viktigere enn smittede mennesker. De går stort sett til lege eller legger seg hjemme og begrenser det der. Men når man får smitte inn i dyr – ofte faktisk også som friske smittebærere, de kan smitte oss gjennom mat, men er selv ikke syke så det blir ikke oppdaget – kan man få dette spredt.

Det lave smittepresset vi har i Norge, henger også sammen med små produksjonsenheter, og at vi har gjort en del viktige tiltak for å opprettholde lavt smittepress for øvrig også. Og hva det kalde klimaet betyr, er det vel ingen som helt kan si, men det kan også til en viss grad bidra.

Hvis vi åpner grensene og snakker om at vi vil få en utjevning i smittepresset, er ikke dette noe som skjer over natten. Det er mange som har sagt at Sverige har nå vært medlem av EU i fire år, vi har ikke sett noen økning ennå. Dette er noe som tar i hvert fall 10 til 20 år. Man kan nok kanskje få enkelte sporadiske typer av smitte som man kanskje ikke helt vet hvor kommer fra, som man vil se sånn til å begynne med.

Den verste enkelttypen av matforgiftning i Europa er den som kommer gjennom egg. Det er en spesiell salmonellabakterie som kommer inn i eggene og som gjør at man ikke kan spise egg trygt stort sett noen andre steder i Europa enn i Norge, Sverige og muligens Finland. Og dette bør vi for enhver pris i hvert fall sørge for å få bevart.

Så må vi også være klar over at norsk næringsmiddelindustri ikke er spesielt god på hygiene. Vi er ikke noe bedre vi på hygiene enn de er i de store landene i Europa, kanskje tvert imot, fordi vi er vant til å arbeide med et

lavt smittepress. Vi har få av disse høypatogene bakteriene, og dette gjør at næringsmiddelindustrien i aller høyeste grad vil måtte forberede seg på et økende smittepress etter hvert, og det gjør også de seriøse. Og i enda større grad gjelder dette de verste smittestedene. Det er storkjøkken, restauranter, catering, take-away og hjemmene. Hjemmene har faktisk etter hvert relativt liten forståelse av smitte. Og det er mange som erfarer at med en gang man lager mat til 20 mennesker i stedet for tre-fire, så går det galt – som vi ser ved konfirmasjoner o.l.

Da vil jeg bare avrunde med å si at når man lar barrierer mot smitte falle, vil det gradvis utjevne seg. Våre største kosmopolittiske foreløpig, som vi ikke helt har klart å håndtere, det er fugl. Og det var også de som bidro til det siste store næringsmiddelbårne utbrudd i Norge, nemlig Nidar Bergene-utbruddet i 1987, som skyldtes fugl – noe som aldri ville skjedd i store land i Europa, for de visste for lenge siden at fugl måtte holdes utenfor produksjonsanlegg. – Takk!

Knut Rønningen: Leder, representanter! Jeg vil gjerne starte med å si litt om motivasjonen for Veterinærforeningens engasjement i denne saken.

For det første: Veterinær er en profesjon som til daglig har faglig ansvar for å sikre dyrehelse, dyrevern, dyrevelferd og god hygienisk matvarekvalitet for folk flest. Som fagfolk er vi veterinærer også opptatt av til enhver tid å ha de redskapene og de rammebetingelsene som er nødvendige for å gjøre dette arbeidet best mulig. Når vi ser at sentrale faglige prinsipper, eller prinsipper som for oss har vært sett på som særdeles vesentlige, blir truet, har Den Norske Veterinærforening sett det som sin oppgave å sørge for at en i alle fall får en åpen politisk debatt om disse spørsmålene. Vi ser det videre som vår samfunnsmessige oppgave så langt det er råd, å prøve å påvirke de beslutningene som skal fattes.

De sentrale prinsippene som skal endres ved revisjon av EØS-avtalens vedlegg I, er, som dere kjenner til, at Norge med få unntak overtar EUs regelverk på det veterinærfaglige området og dermed frasier seg retten til å utforme et nasjonalt regelverk på dette området. Det er det ene viktige poenget. Det andre viktige poenget er at grensekontrollen med levende dyr og animalske produkter fjernes og erstattes med kontroll på opprinnelsesstedet, produksjonsstedet, og en ikke-diskriminerende stikkprøvekontroll etter at dyr, eventuelle produkter, har kommet til Norge.

Så er da det sentrale spørsmålet: Hvorfor kan ikke bortfall av sentrale prinsipper – de to sentrale prinsippene som vi nå har snakket om – kompenseres fullt ut? Slik som vi ser det på dette området, er det tre viktige forhold. Dagens kontrollregime gir følgende muligheter: Den gir mulighet til å sette levende dyr i karantene, den gir mulighet til å ta arrest i importerte partier av animalske produkter med sikte på å gjennomføre prøveundersøkelser og skaffe nødvendig bakgrunnsinformasjon om varene. Dette regimet medfører en nødvendig tidsforsinkelse som gir kontrollmyndighetene rimelig god mulighet til å

områ seg og iverksette tiltak for å hindre at infiserte matvarer og dyr kommer ut på markedet. Med foreliggende forslag til revisjon vil denne tidsforsinkelsen forsvinne, og det tror jeg er et viktig poeng, og kanskje det mest sentrale poenget for oss.

Dagens kontrollregime gir også norske myndigheter et visst spillerom til raskt og ensidig å endre på regelverket og på kontrollregimene dersom det oppstår en situasjon som tilsier økt risiko. Med foreliggende forslag er det også vår oppfatning at den muligheten langt på vei vil falle bort.

Dagens kontrollregime gir også muligheter for målretting av kontrollen mot dyr og varer som stammer fra områder der smitterisikoen er kjent for å være høyere enn normalt, og i hvert fall høyere enn det den er i Norge. Foreliggende forslag setter klare begrensninger for dette i så måte.

Det er flere områder som berøres av denne revisjonen. Vi har næringsmiddelområdet, vi har levende dyr-området, og vi har dyrevernet. Jeg vil ta levende dyr-området først. Det er vel kanskje ikke der vår bekymring først og fremst er til stede. Når det gjelder dyrevernet, er vel bekymringene først og fremst at det hersker en relativt stor usikkerhet om i hvor stor grad vi kan opprettholde vårt relativt strenge regelverk slik som det er i dag. Men i prioritetssammenheng er det vel først og fremst på næringsmiddelområdet vi er bekymret. I den sammenheng har vi også fått utarbeidet en rapport av dr.scient. Ivar Hellenes som er sendt til samtlige stortingsrepresentanter i forkant, så den kjenner dere til. Jeg vil gjerne få understreke at dette er en rapport med konklusjoner og anbefalinger som Den Norske Veterinærforening som sådan stiller seg fullt og helt bak. Og konklusjonene er at nettopp på grunn av det som jeg har sagt, de to hovedprinsippene, er det våre anbefalinger at Norge med den unike situasjonen vi har når det gjelder smitte til forbrukerne via animalske matvarer, bør begrense importen av matvarer mest mulig. Vi bør opprettholde vår grensekontroll og vår egen lovgivningsmyndighet på dette området. Dette forutsetter selvsagt at Stortinget forkaster forslaget om utvidelse av EØS-avtalen. Hvis dette ikke skjer, mener vi at det i kompensatoriske tiltak bør legges særlig vekt på å tilstrebe å få til import – i den grad import skal skje – fra land og regioner med kjent og lav smittestatus og gode overvåkingsprogram.

Vi bør også ved en framtidig import ha løpende programmer for testing av bl.a. animalske produkter for aktuelle smittestoff i form av ulike typer kontrollprogram, som det også er foreslått i proposisjonen. Vi bør – og det er et poeng som vi ser på som særdeles vesentlig – fremskynde arbeidet med å utarbeide risikovurderinger med hensyn til økt import av animalske produkter, og slike risikovurderinger bør gjelde enkeltpartier fra spesifiserte land og regioner, men også vurderinger som anslår virkningene på folkehelsen av en erstatning av en stor del av innenlandsproduserte matvarer med matvarer fra andre land og regioner. Dette er en meget ressurskrevende sak, men det vil være meget nødvendig å gjennomføre og sette i gang slike vurderinger.

Det bør også opprettes et særskilt epidemiologisk organ, altså et zoonoseråd, som for så vidt er nevnt i proposisjonen. Det som jeg finner grunn til å understreke fra vår side i denne sammenhengen, er at vi ser det som særdeles vesentlig at dette organet ikke knyttes opp mot en spesiell forvaltningsenhet, men legges i tilknytning til en uavhengig institusjon, slik at en slik enhet ikke kan mistenkes for å ha preferanser i en eller annen retning. Hvilken institusjon som er den rette plassen, skal vi ikke si noen ting om, men vi ser det som særdeles vesentlig at det har en uavhengighet.

Ellers vil jeg vise til de andre punktene som også står i denne rapporten, som for så vidt understreker vårt ståsted i denne sammenhengen. Jeg tror jeg stopper der.

Møtelederen: Ja takk. Då gir eg ordet til Kjell Engebretsen.

Kjell Engebretsen (A): Det er hevdet at denne avtalen, hvis den gjøres gjeldende for Norge, vil få negative konsekvenser for så vel folkehelsen som for dyrehelsen. Hvis jeg får lov til å ta for meg dyrehelsen her, bare for å forsøke å få ryddet opp i ting som kan være vanskelige å forstå for oss som ikke har den kunnskapen som dere har: La oss tenke oss at dagens ordning med veterinær grensekontroll fjernes og erstattes med at en offentlig godkjent veterinær på avsenderstedet kontrollerer, sender en melding til en offentlig veterinær i Norge som kontrollerer på mottakerstedet, og at man også har mulighet til kontroller underveis, og mottakerne skal være registrerte. Og alle disse tingene er på plass – det er altså ikke slik at det dukker opp en okse et eller annet sted av seg selv, men det ligger et veldig klart system i dette. I tillegg til dette er det muligheten for isolering i stedet for karantene, om dere også kan si litt om hva forskjellen der egentlig består i. Da spør jeg, for å få et grep om dette: Hva er det som gjør at den grensekontrollen vi har, er et bedre instrument for å hindre innførsel av dyr med smitte enn den modellen som ligger i denne ordningen som lanseres nå?

Knut Rønningen: Jeg kan prøve å svare litt på det. De forutsetningene som ble skissert fra Engebretsen her, er for så vidt veldig greie. Under forutsetning av at det foregår en faglig god kontroll på avsenderstedet, og at alle forutsetningene er til stede med informasjon og det hele og det kan gjennomføres en isolasjon på mottaksstedet i Norge, vil den langt på vei være like god som den kontrollen som ligger i dagens karantenesystem. Men – det er et men her, for det som foreslås i det nye systemet, står og faller med muligheten til å iverksette isolasjonstiltak, og det har for så vidt fra faglig hold i Landbruksdepartementet vært reist en del tvil om muligheten til å bruke og benytte isolasjonstiltak overfor dyr på basis av nasjonale overvåkingsprogram. Det er vel slått fast at Norge vil gjøre det, men det har vært reist en viss usikkerhet i tilknytning til det. Og hvis man ikke er i stand til å bruke isolasjonstiltaket, er det klart at muligheten til å ha en stopp for å kunne gjennomføre undersøkelser osv.

for dyret sendes ut på et fritt marked, vil forsvinne. Det er den viktigste forskjellen.

Kjell Engebretsen (A): EU har en vitenskapskomite der medlemmene er rekruttert utelukkende på faglig grunnlag, og de har også et eget senter for folke- og dyrehelse i Dublin. Jeg lurer på hvilken rolle dette kan spille i det totale bildet.

Det andre: Rønningen sa at en forutsetning er at kontrollen på avsenderstedet er faglig på høyde. Finnes det noe som helst slags grunnlag for å tro at den ikke skulle være det? Er det slik at den veterinære kunnskap eller det veterinære fagnivå er veldig differensiert i Europa?

Så nevnte Rønningen også at man kanskje burde importere fra sikre land. Kan han gi noen eksempler på slike sikre land? Er det noe som man har et veterinært begrep om? Finnes det slike soner, slike land, som man i dag vet er sikre?

Knut Rønningen: Jeg tror jeg skal la Eystein Skjerve få ordet, for jeg tror han er bedre i stand til å svare på det.

Eystein Skjerve: For å ta både levende dyr-siden og matsiden: EUs vitenskapelige komite – det er klart at EU har en rekke fora der forskere og vitenskapsmenn fra forskjellige institusjoner deltar, og jeg ser ingen grunn til å trekke deres kompetanse og kunnskapsnivå i tvil. Men samtidig er det en realitet at vi har en betydelig forskjell i situasjonen med hensyn til smittenivå både hos husdyr og mennesker mellom Norge pluss noen få EU-land og resten av EU. Så vurderingen vil nok bli litt forskjellig, og ikke minst på husdyrsiden vil det være vidt forskjellig hvilke sykdommer en vil legge vekt på. Det er en stor forskjell. Sykdommer som en i Norge aktivt har bekjempet, blir jo i mange andre land ikke bekjempet i det hele tatt, og det vil være sykdommer som det vil være vanskelig å stille krav med hensyn til.

Hvis en går inn på såkalt trygge regioner – det er for så vidt et begrep som er vanskelig å bruke i mange sammenhenger – må det være på grunnlag av rent konkrete vurderinger, ut fra hva slags varer det dreier seg om. Hvis vi tar levende dyr, vil det helt forenklet si at det er våre naboland Sverige, Finland og delvis Danmark som vil være de tryggeste i de fleste sammenhenger. Med hensyn til matvaresektoren vil situasjonen delvis være den samme, og på de fleste produkter vil det nok være tryggest å handle med våre naboland, som vi for så vidt har gjort historisk i mange år, og eksempelvis å importere dyreprodukter fra Sverige vil som regel være lavrisiko. Men går vi over til å sammenligne med dem som kanskje er de største smittesprederne i europeisk eller vestlig sammenheng, altså den industrialiserte produksjonen av egg, fjørfekjøtt og delvis gris som en finner på kontinentet, vil det være en helt åpenbar høyrisiko å åpne for større import fra slike områder. Det vil delvis være en vesentlig høyere smitterisiko enn om vi importerer fra land utenom EU-regionen.

Møtelederen: Øystein Hedstrøm får ordet.

Øystein Hedstrøm (Frp): Den Norske Veterinærforening anbefaler å si nei til en utvidelse av EØS-avtalen, og dere har beskrevet her i dag hva som er begrunnelsen for det, og også at de største problemene ligger på matområdet. Men det som er slående her, er at autoritet står mot autoritet og veterinær mot veterinær, i og med at Helsetilsynet og Folkehelsa støtter utvidelsen av denne avtalen. Jeg har litt problemer med at dyktige fagmennsker kan ha så forskjellig oppfatning, så jeg vet ikke hva det kan grunne seg i at såpass tunge miljøer har så diametralt motsatt oppfatning i en så viktig sak for Norge.

Per Einar Granum: Når det gjelder dette, tror jeg ikke det er så stor uenighet som det kan virke som. For eksempel det som jeg skisserte til å begynne med, tror jeg alle fagfolk vil være enig i. Selv om jeg representerer meg selv i dette, tror jeg det gjelder nesten alle fagfolk, enten de kommer fra Helsetilsynet eller fra Folkehelsa. Veldig mange av fagfolkene legger også inn andre vurderinger i totalbildet, slik som dere er forpliktet til å gjøre, men det er ingen som er uenig.

Jeg har f.eks. vært med i et stort EU-program i tre år, og det tok meg nesten tre år å overbevise kollegene mine i de andre europeiske landene om smittesituasjonen i Norge. De tror faktisk ikke det er sant. De har et helt annet utgangspunkt for sin vurdering også av oss.

Når det gjelder det at vi gradvis vil få et økt smittepress, tror jeg ingen er uenig i det, og heller ikke om vi jevner oss ut på et litt annet nivå enn resten av Europa. Det er ingen som kan si helt sikkert når dette vil skje, og hvor langt tid det vil ta. Det er som man sier, at når man lar noe få anledning til å jevne seg ut, vil det skje. Men vi kan gjøre en god del for å forskyve det og kanskje for å holde på en viss del av denne barrieren.

Eystein Skjerve: Jeg tror, som Granum var inne på, at virkelighetsbeskrivelsen er relativt lik i fagmiljøene, og det er for så vidt også den virkelighetsbeskrivelse som ikke minst Veterinærforeningen har bidratt til, som har vært grunnlaget for både stortingsdebatter og dokumenter for Stortinget, som St.meld. nr. 40 for 1996-97, om matkvalitet og forbrukertrygghet.

I den grad det er uenighet som har vært markert, har det vært særlig innenfor vurdering av tiltak, altså hvilke tiltak som har effekt. For å si det veldig enkelt, er det et spesialområde som hører til områder som epidemiologi og risikovurdering, hvor man ser på hva man kan forvente ved bruk av forskjellige virkemidler. Det er en rekke virkemidler en kan bruke – fra regulær importkontroll til overvåkning, og andre tiltak.

Personlig syns jeg det er relativt dristig av ledere av institusjoner som Statens Helsetilsyn og Folkehelsa å gå ut såpass åpent og omtrent garantere at tiltakene ikke vil få negative konsekvenser, i en situasjon hvor de enkelte tiltak som er skissert, jeg tenker særlig på overvåkningsprogrammene på matsiden som skal erstatte selve importkontrollen, egentlig aldri har vært underlagt en konkret epidemiologisk vurdering med hensyn til effekten.

Jeg har selv etterlyst det i SNTs vitenskapelige komite, men det er ingen som har greid å legge det fram. Jeg mener selv at jeg er en av dem som har gjort mest på området. En kan relativt lett vise at disse tiltakene vil være relativt irrelevante med hensyn til å forebygge smitte til mennesker. Men det vil være helt på sin plass. Det en i hvert fall bør kunne forlange, er at det blir gjort en skikkelig faglig vurdering av det.

Det som for så vidt også burde ha vært markert fra bl.a. SNTs vitenskapelige komite, er at det er en viss uenighet i komiteen. Jeg er representant for ett syn der, og det har jeg for så vidt konkretisert i form av et brev til vitenskapskomiteen. Det kan komiteen her få tilgang til etterpå. Jeg har laget en sammenfatning av min innledning mot det syn som står fra vitenskapskomiteen i proposisjonen.

Jeg kan også, hvis det er ønske om det, i etterkant legge fram en del forskningsdokumentasjon som viser hvordan en bl.a. kan vurdere effekten av et sånt tiltak som importkontroll. Det er helt åpenbart at i visse situasjoner vil det være nyttig. Det er vel den tradisjonelle salmonella-importkontrollen som foretas i dag, et eksempel på. Men i andre situasjoner vil det ha relativt liten betydning. Da snakker jeg særlig om smittestoff som er forholdsvis sjelden eller som vi ikke har metoder for, hvor en importkontroll ikke kan være noe særlig nyttig. Da står vi igjen med å vurdere regioner og områder med hensyn til handel, som Rønningen var inne på.

Nå er det relativt lett å differensiere mellom dem, og det burde absolutt ha vært nyansert fra en vitenskapskomite. At det kommer et såpass unyansert budskap fra en vitenskapelig komite, har jeg som sagt kritisert.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg takker for svaret. Jeg forstår at det uenigheten går mest på, er når det gjelder konkrete tiltak. Dere ønsker å videreføre den grensekontrollen vi har. Jeg har også registrert at dere mener at Helsetilsynet og de sentrale helsemyndighetene påtar seg et stort ansvar når de går inn og anbefaler en del ordninger. Deres synspunkter får vi da se nøyer på.

Jeg har et tillegsspørsmål. Dere har jo vært høyt på banen og ikke vært redde for å innta et standpunkt. Har dere blitt utsatt for sterkt press fra flere forskjellige miljøer når det gjelder det standpunktet dere har inntatt?

Knut Rønningen: Jeg kan prøve å svare på det.

Vi må kanskje si det slik at i starten, da enkelte fagfolk hos oss og Veterinærforeningen som sådan prøvde å ta opp denne diskusjonen, var det liten vilje fra autoriserte fagmiljø til å delta i diskusjonen og ta diskusjonen alvorlig. Etter hvert som andre aktører har kommet mer på banen, og også har havnet ned på det som har vært Veterinærforeningens primære synspunkter, har det problemet forsvunnet. I den senere tid kan vi ikke si at vi har merket verken noe press eller noe forsøk på bagatellisering av denne problemstillingen, heller tvert imot. I den sammenhengen syns vi bl.a. at det er veldig bra at også helsemyndighetene har kommet på banen og begynner å ta dette problemet på alvor, for å si det sånn.

Ansgar Gabrielsen (H): Proposisjonen og for så vidt høringen har i relativt stor grad dreid seg om det nye regimet – eller hva en skal kalle det – som blir innført hvis denne avtalen blir gjennomført. Det har i høringen både i går og i dag vært referert til det regime vi har i dag, og den grensekontrollen vi har, og den altomfattende kontrollen som vi skulle ha i dag.

Jeg kunne tenkt meg å få en beskrivelse, og da for så vidt ikke en teoretisk beskrivelse av hva vi har hjemmel til, men av den virkeligheten som gjelder på grensen i dag for kontroll. Da tenker jeg f.eks. på hvordan salmonellakontrollen utføres, hvor lang tid det tar for å få svar på dette, og hva som skjer med de kjøttpartiene inntil man får disse svarene.

Eystein Skjerve: Jeg kan først kanskje bare henvise til den rapporten av Ivar Hellesnes, der det for så vidt er delvis omtalt.

Men for å si det veldig kort: Med det regimet vi har i dag, hvis det er snakk om animalske produkter eller andre mulig smitteførende matvarer, har vi hjemmel og mulighet til å arrestere parti. Den såkalte grensekontrollen betyr stor sett lite. Det er snakk om at man stopper på grensen for en papirkontroll, identitetskontroll, og stort sett er det ikke noe mer som skjer der. Så går da varepartiet til et lager et eller annet sted i Norge, og der vil det lokale næringsmiddeltilsynet foreta nødvendig prøvetaking og analysere prøver. Blant annet salmonella blir det ofte undersøkt for. Så vil ikke partiet bli frigitt før analyseresultatet foreligger, og det vil ta tre-fire dager, opp til en ukes tid.

Det er ingen tvil om at det kan reises mye kritikk mot dagens system, og det kunne vært gjort mer ut av det i mange sammenhenger. Nå har vi som sagt heldigvis vært i en situasjon med lite import. Hovedpoenget her er at vi har hatt relativt frie muligheter til å sette i gang tiltak og prøvetaking hvis vi hadde hatt faglig bakgrunn for å gjøre det. Den største forskjellen blir jo da at i den venteperioden kan vi ikke gjøre det – uten å ha noen overdrevne forestillinger om hvor mye vi kan oppdage ved en sånn laboratoriebaseret kontroll. Som sagt – på en rekke smittestoffer er det vanskelig i det hele tatt å bruke importkontrollen, men i visse situasjoner vil det være en stor fordel. Ikke minst nå når EUs eget interne rapporteringssystem, som Norge får informasjon fra om matbårne utbrudd, er oppe, vil vi kunne fange opp en del utbrudd før maten er ute på det norske markedet. Det er helt åpenbart en fordel med dagens system i forhold til slik det vil bli ved en utvidelse, altså at matvarene går rett ut i markedet.

Møtelederen: Per Einar Granum – ver så god.

Per Einar Granum: Jeg vil bare kommentere dette med en liten parallell. Vi vet at England ikke har rabies. Sammen med Norge er de rabiesfrie. De har gjort den kontrollen ved å ha arrest for dyrene, de har tre måneders karantene. Årsaken til at Drillo ikke dro til England, var at han ikke fikk med seg hunden sin. Der har de beholdt den kontrollen og har klart å holde rabies ute. Når det

gjelder matvarer, har de ikke klart det. De hadde hatt akkurat den samme muligheten til å holde salmonella ute, i og med at det er en øy som er helt avgrenset, men de har verken hatt muligheter til eller klart å holde det ute – som en relativt god parallell. Det er mulig, hvis man har god nok kontroll og holder lenge nok på dette, å klare å holde det utenfor landets grenser, særlig når det er avgrenset, sånn som vi også er.

Møtelederen: Held dei det lenge nok, er det kanskje ingen som et det heller.

Ansgar Gabrielsen – ver så god.

Ansgar Gabrielsen (H): Det var jo synd for Drillo, dette da.

Jeg kunne tenke meg å spørre Granum om den tilstanden, den virkeligheten som råder i dag på dette området: Er det en kontroll som Granum er fornøyd med, og hvor effektiv anser du at den er? Dernest kunne jeg tenke meg å spørre om det er økningen av importen eller bortfall av grensekontrollen som vil ha størst betydning for økt smittepress i Norge.

Per Einar Granum: Som jeg sa innledningsvis – det viktigste er jo ikke importerte matvarer sånn som situasjonen er foreløpig. Jeg kan ikke si hvordan dette vil bli framover, men så langt ligger dette på et relativt lavt nivå, selv om det er slik at for flere av de alvorligere sykdommene er den største risikofaktoren å spise importerte matvarer. Men allikevel er dette relativt få, og det betyr lite for folkehelsen. Det er først når vi blir syke av den maten vi spiser daglig, altså det vi får fra egenproduksjon, at vi virkelig har tapt kampen. Så lenge vi ikke har fått den situasjonen, skal vi klare å bevare det viktigste. Som jeg sier, mennesker sier fra når de er syke. Det er riktignok av og til friske smittebærere blant mennesker også. Denne hamburgersyken, som dere sikkert har hørt om, kan jo smitte fra menneske til menneske direkte. Men kontrollen som sådan, det å ha førkontroll – før kan jo ligge i lengre tid, for det er veldig ofte av en slik beskaffenhet at det tåler å ligge – det å få det kontrollert og vente lenge nok til at man er rimelig sikker på at dette ikke bærer smittestoffer, så man slipper å få dette spredd ut i den norske husdyrbestanden, den importkontrollen, selv om den kanskje ikke blir noe dårligere med åpnere grenser, betyr så forsvinnende lite foreløpig med den lave importen vi har av matvarer.

Møtelederen: Eystein Skjerve – ver så god.

Eystein Skjerve: Bare en liten tilleggskommentar. De vurderingene som er gjort: Det sies for så vidt i dokumentet at SNTs vitenskapskomite mener det er svært uheldig hvis vi får vesentlig økt import av fjørfekjøtt, egg og delvis svinekjøtt samt en del marine produkter som skjell fra høysmitteområder. Da kan vi uten tvil få relativt dramatiske utbrudd. Men jeg vil samtidig påpeke at det er en rekke matvarer som vi ikke ser noen risiko forbundet med. Vi må forvente at uansett hva som skjer, bør

vi være i stand til å komme med mer konkrete vurderinger i hver enkelt sak. Som sagt, det er ikke snakk om at vi skal slutte å importere kiwi fra New Zealand. Det er snakk om at vi skal prøve å unngå å samhandle med områder som har høyt smittenivå med høyrisikoprodukter.

Møtelederen: Då er det Johan J. Jakobsen.

Johan J. Jakobsen (Sp): I St.prp. nr. 100 for 1991-92 ble det sterkt presisert at grensekontrollen den gang var, som det het, avgjørende for opprettholdelse av vår gunstige dyrehelse. Det var ikke bare viktig, men den ble bedømt som avgjørende. Man må kunne gå ut fra at det var en vurdering som departementet hadde tatt i utformingen av proposisjonen som var faglig vurdert og faglig begrunnet.

Jeg har lyst til å stille et spørsmål både til Granum og Rønningen med utgangspunkt i det som var situasjonen i 1991-1992. Når man nå er villig til å fjerne grensekontrollen, som for så pass få år siden ble bedømt å være avgjørende for en gunstig dyrehelse, må det bety at situasjonen på et eller annet nivå må ha endret seg. Spørsmålet blir jo da: Hva har endret seg i EU-systemet og når det gjelder dyrehelsen og smittesituasjonen i EU, som gjør at man i dag kan fjerne det kontrollsystemet og den kontrollformen som i 1991 ble vurdert som avgjørende for dyrehelsen i Norge? Jeg går ut fra at det er lagt en faglig vurdering til grunn også for den konklusjon som er trukket i proposisjonen, hvor en fjerner dette viktige elementet. Spørsmålet går da på hva det er som har skjedd med dyrehelsesituasjonen og smitterisikoen i EU-systemet som gjør at en i dag fjerner et kontrollorgan, en kontrollform, som i 1991 ble bedømt og vurdert som så avgjørende.

Knut Rønningen: Jeg kan prøve å svare.

For å si det relativt kort og enkelt. Ut fra vårt skjønn er det ingenting som rent epidemiologisk sett tilsier at det har blitt en bedre smittesituasjon i EU etter at den formuleringen ble nedfelt i proposisjonen. På dyrehelsesiden, som er den jeg kjenner best – Skjerve eller andre kan kommentere næringsmiddelens side i neste omgang – er vel situasjonen heller motsatt. En har etter den tid hatt større utbrudd av svinpest i EU, som er en meget alvorlig og smittsom sykdom. Sånn sett kan vi i den sammenheng betrakte den epidemiologiske situasjonen som verre enn den var for seks - sju år siden.

Per Einar Granum: Smittesituasjonen på mat er jo også oppadgående, selv om det ikke har skjedd så voldsomt mye. Det har flatet litt ut. Den voldsomme økningen skjedde jo på 1960-, 1970- og begynnelsen av 1980-tallet. I Tyskland f.eks. har salmonellainfeksjonene økt med 17 og en halv gang fra 1965 til i fjor. Selv om kanskje det at Øst-Tyskland har kommet inn under Tyskland, har noe med situasjonen å gjøre, forklarer det bare en bitteliten del. Så situasjonen er verre. Men hvis man importerer ferdig varmebehandlede matvarer f.eks., er ikke de noe dårligere hygienisk i EU enn de er i Norge.

Men det er ikke det det er snakk om, det er snakk om helt kjøtt. I og med at en har en salmonellasituasjon og også en del andre farlige bakterier rundt omkring, får man jo dem med seg i den aktuelle prosenten. La oss si at når det gjelder en del typer bakterier, finner en i 10 pst. av kjøttet helsefarlige bakterier som kan gi sykdom. Om en kontrollerer dette ute eller hjemme, spiller for så vidt ingen rolle, bare kontrollen er den tilsvarende. Det spiller ingen rolle hvor kontrollen gjøres, men den gjøres jo på forskjellige måter på forskjellige steder. Noe av det problemet som Sverige har hatt i forhold til salmonella når det gjelder en del fjørkreprodukter, er jo at de bruker en annen metode. I Norden kontrollerer vi et større volum – altså en større vektenhet – og da finner vi jo salmonella i flere biter. Dette går litt på statistikk og hvordan man gjennomfører analysen, så den er også litt forskjellig. Men dette er også ting det går an å diskutere seg fram til, går jeg ut fra.

Eystein Skjerve: Bare en liten tilleggskommentar. Det er ingen tvil om at det i de fleste strøk i den vestlige verden ikke er høyere smittenivå enn det var for en del tiår siden. Det som er bildet, er for så vidt at det stadig vekk er nye overraskelser som kommer på banen, og det er det som ofte er vanskelig å forstå utenom fagmiljøet, tror jeg. Og når det gjelder det som går igjen i proposisjonsteksten, det med utstrakt bruk av sikkerhetsklausulen, kan vi nok i en viss grad bruke den med hensyn til å sikre oss mot kjente farer. Men det er dessverre ikke sånn biologien opererer. I Norge som andre steder vil vi få en del ubehagelige overraskelser som et liberalt handelssystem nødvendigvis ikke kan håndtere. Det kan da ofte bety at vi kun kan gripe inn etter at skaden har skjedd.

Hvis vi går internasjonalt, tror jeg det er lite uenighet i fagmiljøet. Hvis vi går til f.eks. det amerikanske fagmiljøet, sier de at problemet koblet til matbårne sykdommer nødvendigvis må øke når en øker internasjonal handel på ferske matvarer, hvis en ikke griper til ekstreme metoder som f.eks. radioaktiv bestråling, som bl.a. USA er i ferd med å bruke. Det ville jo da være en effektiv måte å løse problemene på, men det er langt unna at det vil bli brukt i særlig stor skala i europeisk sammenheng.

Johan J. Jakobsen (Sp): Jeg slår da fast at det i det en kan kalle veterinærpanelet, er enighet om at smittesituasjonen i EU er verre i dag enn den var på det tidspunkt da St.prp. nr. 100 ble fremmet. Da må vi finne ut av hva som er forklaringen på at en med en verre situasjon fraviker en kontrollform som en i samme proposisjon bedømte som kvalitativt bedre enn det kontrollsystemet og det tilsynssystemet som nå etableres bl.a. med stikkprøvekontroll. Er det også enighet om at grensekontroll kvalitativt er et bedre og sikrere kontrollsystem enn det system som skal erstatte det grensevernet og den grensekontrollen som i St.prp. nr. 100 ble vurdert som avgjørende for en fortsatt gunstig dyrehelse i Norge?

Eystein Skjerve: Det er ikke lett å svare på. Som jeg har vært inne på før, er det lett å peke på situasjoner der

det er en helt åpenbar fordel å ha dagens importkontrollsystem, samtidig som det er lett å peke på andre situasjoner der det ikke er noen fordel. Poenget er å nyansere budskapet litt. I hvert fall for den norske befolkningen hadde det beste vært å kombinere muligheten til en importkontroll med en del fordeler, som vi jo åpenbart ser med bl.a. det overvåkingsprogram som er blitt satt ut i livet i markedet. Så det ville vært det mest fleksible, å spille på flere redskaper og ut fra en konkret risikovurdering, som da fremdeles ikke er lagt fram av norske myndigheter, til tross for at det har vært etterlyst i flere år. Men det er som sagt konkrete vurderinger i hver enkelt sak som må ligge til grunn for dette.

Modulf Aukan (A): Sist Stortinget diskuterte disse forholda, var det dette med levande dyr som det vart lagt mest vekt på. For å dra det litt vidare, veit vi at trass i den kontrollen vi har i dag, har vi fått inn bl.a. nokre tilfelle av paratuberkulose. Problemet med den sjukdommen er vel den lange inkubasjonstida.

For å sjå framover til den måten ein her tenkjer seg å kunna isolera slike utbrott på, så er vel det norske – skal vi seia – småskala landbruket ein stor fordel. Det har vel faktisk eit fleirtal i Stortinget sagt at vi framleis skal ha – eit småskala landbruk.

Kan de seia litt om kor viktig det er, heilt konkret, å isolera ei besetning? Vi veit at det vert gjort delvis i dag ved utbrot av smittsame sjukdomar, eg tenkjer då på f.eks. ringorm, der ein må isolera ei besetning. Det skulle vel ikkje vera uoverkommeleg å gjennomføra det òg i dag, så lenge vi har eit småskala landbruk?

Knut Rønningen: Som jeg var inne på i innledningsinnlegget mitt, og også i sted, så er dette med isolasjon, det å sette dyr i karantene, en veldig viktig premisse, en veldig viktig forutsetning for å ha muligheten til å hindre innslipp av smittsomme sykdommer utenfra. Vi mener jo at karantene i den sammenhengen har vært et godt tiltak, for det gir muligheten til å sette dyr i isolasjon, under klare isolasjonsbetingelser, og å iverksette en del prøveundersøkelser for å finne ut om smitte er til stede. Men samtidig, noe som kanskje er like viktig, gir det muligheter for å vurdere om dyret etter hvert utvikler noen form for sykdom i eventuelle tilfeller der vi har dårlig diagnostikk, og vi har muligheten til å observere dyret over en lengre periode.

Gitt at vi kan bruke isolasjon på tilsvarende måte, så vil også det være et godt tiltak. Men det vil utelukkende være det så lenge vi kan sette dyr i isolasjon på basis av nasjonale overvåkingsprogram. Hvis vi ikke lenger kan gjøre det, så faller det tiltaket bort. Da vil problemet være at vi ved import sannsynligvis blir nødt til å ta dyr direkte inn i norske besetninger. Vi kan kanskje få muligheten til å pålegge restriksjoner, men problemet er at da kommer det inn i norske husdyrpopulasjoner.

Per Einar Granum: Den andre delen av spørsmålet var dette med små enheter, og det er jo en helt åpenbar fordel under forutsetning av at ikke alle sammen, f.eks.

alle som driver med storfe, får samme fôr som er infisert, for da hjelper det ikke noe at det er små besetninger. Men hvis det kommer en sykdom inn i en besetning som er liten, er det opplagt mye lettere å begrense det.

Modulf Aukan (KrF): Konklusjonen vert vel da: Ein isolasjon av kvar enkelt besetning vil under visse føresetnader faktisk vera ei betre løysing enn ein samla karantenesituasjon. – Er det konklusjonen?

Per Einar Granum: Nei, det er ikke min konklusjon. Min konklusjon er at karantenebegrepet er det beste, det er for så vidt greit, for da har en hatt dyrene atskilt fra norske husdyrpopulasjoner i en periode, med muligheter for prøvetaking og observasjon. Setter en et dyr inn i en eksisterende populasjon, er det klart at muligheten for at en da overfører smitte til den, absolutt vil være til stede. Og det er videre en mulighet for at en ikke oppdager symptomer før en eventuell isolasjonsperiode er over. Dermed har en også en høyere risiko for viderespredning i populasjonen for øvrig.

Harald Hove (V): Jeg vil få lov å komme inn på et begrep som brukes mye, og som jeg godt kunne ha tenkt meg å få litt nærmere klarlagt – hvordan det foregår, holdt jeg på å si. Jeg tenkte mye på det i går, men fant ut at det var denne forsamlingen som var mest nærliggende å plage med dette spørsmålet. Det er godt mulig det tilhører det opplagte, vi får nå se. Det er rett og slett smittebegrepet. Det som jeg uten videre oppfatter, er jo at faren for sykdom er knyttet til den maten man direkte spiser, og det er en del av smittebildet.

Det første spørsmålet mitt er: I hvor stor grad er det fare for smitte videre til andre mennesker som ikke direkte har spist den befengte maten? Det er den ene problemstillingen.

Det neste går på følgende: Vi har hørt om levende dyr, og vi har hørt om mat, og så bruker man av og til dette begrepet animalsk materiale, som jeg ikke helt føler meg trygg på. Men det at det også er et smittepotensial knyttet til levende dyr, altså at dyret selv er sykt, og at det da kan være en fare for at sykdommen kan overføres til andre dyr, det tar jeg selvsagt også som en del av dette. Men i hvilken grad er det fare for smitte fra animalsk materiale som kommer inn i Norge – da tenker jeg i første rekke på mat som primært er tenkt som mat til mennesker – i hvilken grad er det fare for smitte fra den maten og til dyrepopulasjonen i Norge?

Da kommer vi kanskje til den siste problemstillingen som ligger i samme gate. Jeg tror vi gjennomførte hele høringen i går uten – og jeg tror stort sett det gjelder det meste av det jeg har lest – å få fokusert direkte på dette med fôr på samme måten som dere har gjort i dag. Jeg kan derfor godt tenke meg å få en litt nærmere forklaring på fôr.

Til slutt en problemstilling som går litt på tvers av dette. Hva er det vi er mest bekymret for eller redd for, er det de kjente sykdommene eller er det det at det plutselig dukker opp en ukjent sykdom Bare som et eksempel,

som en illustrasjon som man kan ta fra mennesker, kunne man ta aids – bare som en illustrasjon.

Per Einar Granum: Vi kan jo dele dette litt mellom oss, men jeg kan begynne med det første. Når du snakker om faren for smitte fra mat til person og videre til person, så er den absolutt reell når det gjelder en del sykdommer. Men for at dette skal være reelt, må det være... Når det gjelder bakterier, smitter ikke de så lett som f.eks. virus, for virus produserer veldig mange store partikler. Men salmonella er smittsom nok, og shigella, som altså gir dysenteri, blodig diare og sånt noe – de to er smittsomme nok til at de vil kunne overføres til personer ved uhygienisk omgang. Man ser jo ofte at kommer det et familiedlem hjem syk fra en Syden-tur, blir ofte de andre i familien smittet, fordi de deler kjøkken osv., men der begrenses det som oftest. Det som derimot er farlig, og som vi ikke har ordentlig kontroll på nå i Norge i dag fordi vi ikke har noe lovverk for å forby det, er personer som jobber i næringsmiddelproduksjonen og i restauranter, catering osv. De fleste gjør jo dette, og det tas seriøst av de store bedriftene. Men det er jo den viktigste smitten, for den begrenser seg stort sett fort.

Men så har vi dette med nye ting, som jeg kan koble litt opp mot denne hamburgersyken. Der vet vi ikke 100 pst. hvordan smitten foregår. Det er mye som tyder på at den ikke smitter bare direkte gjennom bakteriene, men gjennom gener – altså arveanlegg som kommer ut i miljøet og så inn gjennom munnen vår på en eller annen måte, og så invaderer disse arveanleggene coli-bakterier, altså disse som vi allerede har i tarmen, og så blir de farlige. Dette vet vi altfor lite om ennå. Så dette med at det kan komme nye sykdommer som kan gi oss store overraskelser, det vil jeg ikke se bort fra. Dette er vel kanskje den største overraskelsen vi har fått. Vi ser jo at Sverige har veldig mye utbrudd av denne hamburgersyken, Norge nesten ikke noe. Danmark, som har et større smittepress for øvrig, har faktisk heller nesten ingenting, og vi aner ikke hvorfor. De andre tingene tror jeg ...

Eystein Skjerve: Jeg kan svaret på det siste: Det er nok det ukjente, altså som sagt ikke nødvendigvis nye smittestoffer, men ofte nye varianter av smittestoffer vi kjenner, som er hovedbeskrivelsen.

Ellers: Det med smitte fra mennesker til dyr må betraktes som en syklus. En stor del av smittestoffene vi snakker om, har en syklus – både dyr, mennesker og deres miljø er en del av en syklus, om det er i Norge eller om det er i andre land. For å ta et direkte eksempel på en situasjon der jeg for så vidt mener at vi alle har fått en stor påvirkning av smittenivået på mennesker og dyr i Norge. Det er i forbindelse med importen av storfekjøtt, biffkjøtt, fra det sørlige Afrika. Det er ikke noe stort helseproblem, men vi har nok sannsynligvis, da ifølge mine studier, fått en 50-60-dobling av antallet som blir smittet fra storfekjøtt i Norge, koblet til den importen. Og det vil spille tilbake på norsk storfe. Og hvis det viser seg at det er reelt, vil det ha effekt kanskje i flere tiår, på grunn av en såpass marginal import. Det er altså en parasitt som er

veldig enkel å forstå sammenlignet med de fleste andre smittestoff vi jobber med. Og som Granum har vært inne på, det er da du løfter nivået innenlands, når du får samspillet menneske – dyr, dyr – menneske.

Knut Rønningen: Jeg kan gjerne kommentere lite grann. Det var stilt spørsmål om smitte fra matvarer til dyr. Det kan utmerket godt skje. Vi vet om flere eksempler på at svinepest, som vi har nevnt tidligere her, har smittet via tilfeldig svinekjøtt som er slengt i søppelkassa, som derigjennom er kommet i skyllene til en svinebeholdning. Så det er en umiddelbar smittevei.

Ellers tror jeg kanskje også at vi skal nevne en ting til som ikke har vært oppe i diskusjonen i det hele tatt, og som ikke kjenner noen artsbarrierer i det hele tatt. Det er dette med antibiotikaresistens, som da skyldes at bakterier utvikler gener, og som utmerket godt kan gå fra smittestoff som finnes i matvarer, til smittestoff som finnes på dyr, smittestoff som finnes på mennesker. Så det er også en viktig bit i dette bildet.

Bjarne Håkon Hanssen (A): Det er relativt alvorlige ting vi snakker om når vi snakker om folkehelsen, og faren for å få svekket folkehelsen. Det var jo også et viktig tema i går.

Jeg sitter her med et hefte som er utgitt av Kampanjen mot utvidelsen av EØS-avtalen, og finner igjen en av artikkelforfatterne i panelet. I den artikkelen som Skjerve der har skrevet, legges det veldig stor vekt Statens helse-tilsyn og et brev som Statens helsetilsyn har skrevet til Landbruksdepartementet den 30. september i år. Men Statens helsetilsyn har også sendt et nytt brev etter at man fikk se hele proposisjonen, og fikk se alle de tiltak som nå er foreslått av Regjeringen for å møte den situasjonen vi står over. Der sier Statens helsetilsyn veldig mye, men konkluderer med at de finner å kunne karakterisere totalbildet som forsvarlig. I tillegg er det vel sånn at også Lægeforeningen har konkludert med at man finner dette akseptabelt og forsvarlig.

Så her sitter man altså i den situasjonen at Statens helsetilsyn sier at folkehelsen er forsvarlig ivaretatt, Den norske lægeforening sier at folkehelsen er forsvarlig ivaretatt, mens Den Norske Veterinærforening altså mener at folkehelsen er truet. Det er ikke enkelt å bli klok på dette for en stortingspolitiker!

Per Einar Granum: Det norske medisinske miljøet vet nesten ikke hva diariesykdommer er, for de fleste av dem vi har i Norge – to tredjedeler av dem som vi har dokumentert i Norge – er sykdommer hvor du er stedbundet på toalettet mens du er syk, men blir relativt fort frisk etterpå. Salmonella f.eks. og en del andre sykdommer hvor du er syk i veldig mye lengre tid, og hvor du kan få reumatiske etterlidelser og slikt, har de forferdelig liten erfaring med, sånn at jeg tror nok det betyr lite grann på dette området også. Det medisinske mikrobiologimiljøet i Norge er faktisk relativt svakt og lite i forhold til det veterinære mikrobiologiske miljøet. Og de av dem som jobber med dette, f.eks. på Folkehelsen og sånn, er jo ikke uenig i at vi

kommer til å få et økt smittepress. Hvor alvorlig, det kan vi jo ikke helt si noe om – vi kan bare anta.

Møtelederen: Etter dette skjønner eg kvifor Kjell Engebretsen er saksordfører!

Eystein Skjerve: For å kommentere direkte det med Statens helsetilsyn. Jeg regner med at Anne Alvik skal hit senere i kveld. Jeg regner med at hun kan svare litt for årsaken til at de snudde. Det eneste jeg har sett, er et brev fra Helsetilsynet som er kommet etter hvert, som jeg opplevde som relativt spinkelt. Rent konkret sier de altså at det er på grunn av de stadig nye tingene som er kommet inn i proposisjonen. Så vidt jeg vet, er det to ting som kom inn etter at Helsetilsynet avgav sin primæruttalelse, som da var relativt kritisk: For det første denne zoonoseenheten, som jeg absolutt støtter og synes er et bra tiltak, uten at det har så veldig mye med det å forebygge sykdom direkte å gjøre, men det er et nødvendig tiltak uavhengig av avtale, så at vi skal henge alt på det, synes jeg vel er litt merkelig.

For det andre: Det er for så vidt interessant at helsedirektøren er veldig glad for at Norge kan sitte permanent i EUs vitenskapelige komite, det er jo greit, men det har relativt lite med det å forebygge smitte å gjøre.

Det er mulig jeg tar feil, men alle andre tiltak som står i proposisjonen, var nevnt i den opprinnelige proposisjonen som gikk på høring til departementene.

Bjarne Håkon Hanssen (A): Jeg synes det er relativt oppsiktsvekkende det som nå sies. Her har også Statens helsetilsyn kommet med sin anbefaling om noe så alvorlig som fremtiden for norsk helse. Den ene grunnen til at de har gjort det, er mangel på kunnskap og kompetanse om folkehelsen, og den andre grunnen er nærmest at man blir med i en komite i EU. Er det virkelig slik å oppfatte?

Per Einar Granum: Nei, man kan ikke si det. De er også klar over at smittepresset vil øke. Det man kan diskutere, og det man kan sette seg ned og bestemme seg for, er at de tror på at vi skal klare å begrense det til en viss grad. Jeg tror ikke at det er noen som vet akkurat hvordan alle disse tiltakene til syvende og sist vil virke. At det vil øke, tror jeg ingen vil benekte. Hvor mye? – Hvis vi sier at vi i heldigste fall kanskje har 10 pst. av Europa, kommer dette til å dobles, firedobles eller tidobles? Det er det ingen som kan si med sikkerhet. Men at det øker, og at en del sykdommer kommer inn her, som vi i øyeblikket ikke har, tror jeg heller ingen vil hevde at ikke vil skje. Men så kan man sette dette opp mot andre ting, og det er det de fleste instanser er nødt til å gjøre. De kan ikke bare se på det helt ensportet, og det er da man får nyanser i denne debatten. Men vi sitter jo her for å svare på det rent faglige, i hvert fall føler jeg det sånn.

Knut Rønningen: Bare en kommentar: Jeg vil gjerne understreke det som Eystein Skjerve sa, at når det gjelder Helsetilsynets beveggrunn for å ha endret syn, er vel ikke vi de rette til å sitte og svare på det.

Det vi imidlertid har registrert, som Eystein Skjerve sa, er de to skrivene som er kommet fra Helsetilsynet, og som er offentlig tilgjengelige. Og det er jo forskjellen i bruk av argumentasjon i de to brevene som er utgangspunktet for det som er sagt der. Og det er de momentene som Eystein Skjerve trakk fram, som også er trukket fram fra helsedirektørens side som viktige momenter.

Møtelederen: Eg har tre til på lista. Eg foreslår at vi berre tar spørsmål og svar på dei tre siste, så får alle blitt med, og at vi ikkje har oppfølging på desse spørsmåla. Siri Frost Sterri, Marit Nybakk og Odd Roger Enoksen er dei som står på lista.

Siri Frost Sterri (H): Takk. Jeg har nettopp lyst til å henge meg på det vi nå har vært innom. Først til Granum: Man sier at det er ingen uenighet om at smitten vil komme til å øke, dog sa han i sin innledning at det ikke nødvendigvis vil skje over natten, men i hvert fall over en 10-15-årsperiode. Det er for så vidt dystre perspektiver, men spørsmålet til akkurat det blir: Er ikke det noe som i så fall vil komme til å skje uavhengig av den endrede, den reforhandlede avtalen som vi nå behandler? – Og jeg henger på også til Veterinærforeningen nettopp i kjølvannet av det Bjarne Håkon Hanssen spurte om: Er noe av forklaringen på Veterinærforeningens holdning at de i motsetning til Helsetilsynet og Næringsmiddeltilsynet ikke har korrigert seg i forhold til proposisjonen etter at den er fremlagt for Stortinget? For ellers lurer jeg på: Hva er det i de forslag til tiltak som ligger i den utredningen fra Veterinærforeningen, som ikke er oppfylt i forhold til punktene 2.4 til 2.10 i forhold til proposisjonen? Det kunne det ha vært interessant å vite. Selvfølgelig er man ikke bønnehørt på punktene før det, som nemlig inkluderer med at man skal si nei til denne avtalen. Takk.

Møtelederen: Vi kan vi risikere at spørsmåla går i same gate – ein veit aldri. Skal vi ta med eit til, så ser vi, og så tar vi ein bunt til. Det var Marit Nybakk.

Marit Nybakk (A): Ja takk, leder. Det passer for så vidt bra, for jeg har oppfølging på det som Siri Frost Sterri spør om. Aller først vil jeg si at både Helsetilsynet og helseministeren kommer hit, så vi kan jo konfrontere dem med uttalelsene fra veterinærene og høre hva de mener om hvor kompetansen måtte sitte.

Ellers har det vært relativt interessant å få detaljerte beskrivelser av hvordan smitte sprer seg. Jeg vil likevel spørre: Hvor mye av det dere nå har beskrevet, kan relateres direkte til at man inngår en avtale med EU om veterinær grensekontroll eller omvendt?

Jeg vil også spørre om det er slik at det er import i seg selv som dere mener skaper problemer, eller om det er forskjellene på kontrollregimene som er så store at man får disse relativt dramatiske utslagene som vi nå har fått beskrevet.

Helt innledningsvis sa begge som hadde innledning, at handel med mat, med biologisk materiale, i seg selv fører til smitte. Altså: Er det import dere mener fører til

smitte og økt handel mellom nasjonene, eller er det endret kontrollregime? Og hvis det er økt handel, er det noe i denne veterinæravtalen som tilsier økt import?

Per Einar Granum: Det ble mye på en gang her.

Når det gjelder spørsmålet om avtalen fører til økt smittepress, vil vi tro det uansett hva slags avtale man har som begrenser vår mulighet. Det beste er å ikke flytte på mat i det hele tatt. Så sant man begynner å flytte på mat, skjer det noe som er ugunstig, så egentlig burde Østlandet til og med produsere sin egen mat. Vi kan se på skrape-syken bl.a., hvordan den kan spre seg selv innen Norge, slik at det beste er selvfølgelig ikke å flytte på mat. Men det er jo helt urealistisk. Det vil være en hel del andre faktorer som også betyr noe. I Norge har vi også hatt en gradvis økning i sykdom, selv om økningen er veldig pen. Vi reiser og tar med oss ting hjem, og vi vet ikke helt hva som foregår på den fronten heller. Jeg har derfor ikke lyst til å si veldig mye om det, annet enn at når vi endrer på noe som vi vet fungerer, vet vi aldri med sikkerhet – uansett intensjonene – om det virkelig fører til det vi ønsker.

Men når det gjelder økt handel med matvarer, uavhengig av denne avtalen, for å svare på det: Det er klart at det vil føre til mye av det samme. Men det som er det aller viktigste, som jeg vil poengtere igjen, og som ble nevnt her, er at så lenge matvareimporten er relativt begrenset – jeg kan ikke se annet enn at den vil være i hvert fall relativt begrenset i overskuelig framtid uansett avtaler – er det dette med å spre føret til våre egne dyr. Da er vi solgt, for har vi fått smitten inn i Norge, er vi akkurat på nivå med de andre. Så lenge vi klarer å beskytte oss på det punktet og unngår å få inn denne salmonellaen som går i egg, har vi gjort veldig mye. Jeg må si at det er veldig mange andre faktorer som også vil bidra til at dette skjer uansett, f.eks. WTO-avtalen osv., som går utenpå dette igjen.

Møtelederen: Eystein Skjerve, ver så god.

Eystein Skjerve: Til Nybakk veldig kort: Jeg tror nok, som Granum peker på, at det primært er import i seg selv av visse produkter som er hovedproblemet. Men importregimet vil definere hvilke problemer vi kan greie å unngå av dem som kanskje står i kø. I visse situasjoner er det derfor helt åpenbart at det importregimet som vi har i dag, vil være bedre enn det nye – i andre situasjoner ikke. Det er som sagt litt mer nyansert. Jeg snakker nå om kontrollregimet. Men i visse situasjoner er det en helt åpenbar fordel.

Siri Frost Sterri: Møteleder! Jeg oppfatter at man ikke har svart på mitt spørsmål. Hvis man ikke ønsker det, er det greit.

Knut Rønningen: Jeg kan si noe kort om det. Vi hadde vel ikke hele proposisjonsteksten tilgjengelig da denne rapporten til Hellesnes ble laget. Men vi kan heller ikke se at det er kommet noen vesentlige tillegg i propo-

sisjonsteksten utover det som forelå på det tidspunktet den ble laget, som endrer noe på hovedkonklusjonene i rapporten. Det eneste er zoonoseenheten. Den har vi omtalt som et veldig positivt og bra tiltak, og som sagt, plasseringen av den er også veldig viktig. Men den er ikke noe forebyggende tiltak. Den hindrer ikke i seg selv forflytting av smitte over grensen.

Møtelederen: Da er det Odd Roger Enoksen og Leif Helge Kongshaug i en klump.

Leif Helge Kongshaug (V): Jeg merket meg med interesse det som ble sagt om at handel og kontrollrutiner med før faktisk er viktigere enn import av matvarer. Det synes jeg er interessant, spesielt ut fra at hvis det er uheldige utslag her, er det vanskeligere og mer sammensatte konsekvenser.

Men er det da ikke slik at import av før foregår på en slik måte, i slike volum og såpass oversiktlig at nettopp de kompensierende tiltak som er omtalt i proposisjonen, vil kunne gi gode kontrollrutiner? Kan jeg få et kort svar på det?

Møtelederen: Da tar vi også med Odd Roger Enoksen.

Odd Roger Enoksen (Sp): Jeg har lyst til å stille et spørsmål til Skjerve, som etter det jeg forstår, er medlem av SNTs vitenskapelige komite, en komite som jeg antar har vært en viktig premissleverandør for de beslutninger som er blitt tatt. Du henviste selv til et brev du har skrevet. Jeg sitter med det brevet framfor meg, og jeg har lyst til å referere et par setninger fra det:

«Selv om en altså kan ha sine politiske og faglige uenigheter, tror jeg alle kan være enige om at en slik sak er kompleks og mangesidig, og krever en mere seriøs behandling enn det brev som ble sendt 30.3.98. En vitenskapelig Komite har etter mitt syn plikt til å problematisere et sakskompleks og ikke gå inn for lettvinne uttalelser preget av politiske syn eller institusjonsinteresser.»

Dette er relativt krass kritikk. Er det etter din oppfatning noe grunnlag for å si at de som har tatt beslutninger basert på uttalelser fra den vitenskapelige komite, kan ha gjort det på et feilaktig grunnlag?

Møtelederen: Vil Skjerve begynne?

Eystein Skjerve: Jeg kan svare kort.

Jeg mener for så vidt at brevet står for seg selv. Jeg argumenterer for hva som ligger bak min konklusjon. Det som har vært litt av problemet, har etter mitt syn vært at det har vært et litt sånn politisk spill, der Stortinget har bevilget relativt store midler inn i systemet med hensyn til kontrollrutiner. Og jeg mener at visse institusjoner har brukt dette relativt kynisk for å skaffe seg selv en del midler. Men jeg vil som sagt bare henvise til brevet. Jeg mener det skal være for så vidt nok argumentasjon.

Møtelederen: Per Einar Granum blir den siste.

Per Einar Granum: Jeg vil si til dette med før: Det er klart at man fortsatt har muligheten – hvis man legger inn de rette rutiner – til å få arrestert før inntil man er sikker på at det er bra nok. Men det som er vesentlig, er at det da gjøres på en slik måte at det virkelig sørges for at det ikke spres før med alvorlige smittestoffer. Det er det Europa misunner oss når de forstår vår situasjon. De ville grått blod for å få gjort dette på nytt igjen, de feilene de selv gjorde med billig før på 1960- og 1970-tallet.

Knut Rønningen: Bare en replikk: Det er grunn til å understreke at før i seg selv ikke har noe direkte med denne avtalen å gjøre.

Møtelederen: Takk. Då takkar panelet for at de ville kome hit. Dersom ein føler at det er noko som burde ha vore sagt, men som ein ikkje sa – det hender når ein skal seie noko – er det fullt ut mogleg å skrive til komiteen, slik at vi har det med vidare, for dette blir vedlegg til saka.

Og så til panelet: Vi tek pause heilt til kl. 17.50.

Høringen avbrutt kl. 17.45.

Høringen ble gjenopptatt kl. 17.50.

Høring med Fiskeri- og havbruksnærings Landsforening v/Svein G. Nybø, Per Mjelva og Kristin Alnes.

Møtelederen: Då er vi klare til å starte.

Vi ønskjer Fiskeri- og havbruksnærings Landsforening velkommen i dette lokalet til høyring om stortingsproposisjonen om veterinæravtala. Det er Svein G. Nybø, Per Mjelva og Kristin Alnes som møter, og eg ønskjer alle tre velkommen. Vi har ein god del tid – eg skal finne ut kor mykje etter kvart. Vi skal prøve å kome gjennom dette slik at dei fleste kan sleppe til, men gjestene får høve til ein kort kommentar når det gjeld dette dokumentet om veterinæravtalen, om dei ønskjer det.

Svein G. Nybø – ver så god!

Svein G. Nybø: Jeg vil i første omgang si at vi representerer hele fiskerinæringen, både industrien og Norges Fiskarlag, i denne sammenheng. Likedeles er Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund og vi også enige i denne sammenhengen. Per Mjelva, som til daglig arbeider i Aalesundsfisk, har vi nå med til en kort innledning om vårt syn på denne saken.

Møtelederen: Per Mjelva – ver så god!

Per Mjelva: Jeg kommer frå Aalesundsfisk i Ålesund. Vi er et firma som omsetter årlig ca. 700 mill. kr. EU er vårt hjemmemarked.

Fisk er for Norge den nest største eksportnæringen. Vi eksporterer i dag 1 mill. tonn fisk, og vi importerer animalske produkter, 2 000 tonn – som ofte blir brakt frem i lyset her. Hvis vi deler det vi eksporterer, på 365 dager i året, får vi 2 700 tonn fisk. Det vil si at vi eksporterer en og en halv gang pr. dag det vi importerer på ett år – bare for å slå det fast.

Veterinæravtalen, slik den er i dag, er en hindring. Det er en kostnad. Men slik hverdagen er i dag, vil den ikke fortone seg for oss hvis vi ikke får en utvidet veterinæravtale. Da vil det bli en forverring som gjør at vår hverdag blir av en helt annen karakter, og jeg skal prøve å få forklart forsamlingen så godt jeg kan, hvordan vi ser for oss dette vil skje.

I dag har vi en dokumentkontroll, vi har en utstedelse av et bilag 5-sertifikat som må utstedes når vi går over grensen til EU. Det foretas stikkprøvekontroll av temperatur kun, og alene, rundt dørene på bilene. Det fins ikke muligheter, det er ikke fasiliteter, i dag til å losse og laste biler, ta ut fisk og se på det på den måten som det skal bli.

Kostnadmessig er det faktisk også veldig individuelt hvor vi kjører over grensen med fisken. Men for Norge totalt sett pr. i dag har vi en kostnad på grensepassering, altså på bilag 5-sertifikat, på ca. 30 mill. norske kroner. Men jeg gjentar: Det er ikke snakk om den situasjonen vi har. Vi snakker om en betraktelig forverring hvis det skal bli av et slikt omfang som det er snakk om. Det skulle vært innført 1. januar 1997 en økning i frekvens fra 0 til 5 pst. i dag til 20 pst. for fersk og frossen fisk og 50 pst. for mer bearbejdede fiskevarer som røkelaks og skalldyr. Det har vært en slags overgangsperiode som har gjort at dette – selv med kostnader og hvordan det nå er – har vært levelig fordi man skulle avvente at veterinæravtalen skulle gå i orden. Går den i motsatt fall ikke i orden, trer dette i kraft 1. januar 1999. Det vil si at de ulempene vi har i dag, samt kostnadene, blir atskillig forverret.

Det er ikke bare snakk om frekvensen, men også om omfanget. I dokumentkontrollen har vi en identitetskontroll, men vi får en fysisk kontroll. Og da vil jeg lese hva en fysisk kontroll skal bli i henhold til direktivet fra EU:

– Ved fysisk kontroll skal det alltid kontrolleres at temperaturkravene er overholdt under transporten. Sendings faktiske vekt skal sammenliknes om den tilsvarende som er oppgitt på veterinærsertifikat eller dokument, og om nødvendig veies hele sendingen.

– Og som et lite hjertesukk: Hvis man skal veie fersk fisk eller annen fisk, må emballasje vekk. Man må bryte opp muskelen på fisken. En blanktorsk som kanskje er verdt 27-28 kr, vil gå ned i filetstatus til 10-12 kr. Det snakker vi om.

Videre:

– Skjer en nøyaktig kontroll av emballasjen og all merking, stempler, etiketter osv., tas prøver av minst 1 pst. av ubrutte pakninger i en sending – minst to pakninger, høyst ti. Prøvene skal tas på forskjellige steder i hele sendingen, eventuelt etter delvis lossing for å gi adgang til sendingen. Prøvene undersøkes på følgende måte: Kontroll av lukt, farge, konsistens, smak osv., enkelt-

undersøkelser, prøver, som gjennomskjæring, opptining, koking osv., laboratorieundersøkelser for å påvise forurenning, tegn på forringelse, tilstedeværelse av sykdomsfremkallende bakterier, mv.

Lossing av hele sendingen bør ifølge EUs regler forlanges i følgende tilfeller ved fysisk kontroll: Hvis lossemetoden medfører at man ikke kan få adgang til hele sendingen ved delvis lossing. – Da skal altså lossing av hele sendingen foregå. Og det vil faktisk si en god del av forsendelsene, fordi disse er stykkgodsforsendelser. Det er kanskje 10-15 partier innover i en trailer. Skal en ha mulighet til å ta en kontroll av disse partiene, må bilen losses.

Hvis stikkprøvekontrollen av den foregående sending viste uregelmessigheter, og hvis tilsynsmyndighetene har mistanke om uregelmessigheter, så skal sendingen losses fullstendig.

Når laboratorieundersøkelsen foretas på grunn av mistanke om uregelmessigheter, eller tidligere kontroller har vist uregelmessigheter, bør ifølge EUs regler sendingen holdes tilbake. Sendingen bør i slike tilfeller først frigis når resultatene av laboratorieanalysene avkrefter mistanken. – Det blir en herlig eksport.

I tillegg vil jeg gjerne vise til kommisjonens henstilling om veterinærkontroll, der det også er gitt utførlig beskrivelse av krav til grensestasjonene. Dette gjelder krav både til størrelse og til innretning av selve stasjonen, med avsatt plass til lossing, lasting, midlertidig lagring, inspeksjonsområde osv. Videre er det satt krav til utstyr og dokumentasjon. Dette gjelder kommunikasjonsutstyr, prøvetaking, inspeksjonsutstyr, rengjørings- og desinfeksjonsutstyr. Det er nokså klart at med de grenseovergangene som fins spredt nordover inn mot Finland og Sverige, er det helt utelukket at slike bygninger vil bli reist der. Det betyr for Troms og Finnmark at trailerne må kjøre landevegen i Norge i stedet for inn i Sverige og Finland, som jo er atskillig kortere til markedet fordi veikvaliteten er litt annerledes. Det betyr for Finnmark og Troms atskillige forsinkelser.

Fremtiden med haller og administrering av disse gir kostnader som vil bli atskillig høyere enn vi har i dag, og gi en konkurransevridning der Norge vil falle uheldig ut. Selv om kostnadene ved grensepassering vil bli atskillig høyere, er det andre konsekvenser som faktisk er enda mer bekymringsfulle. Jeg vil si det så sterkt at for fersk fisk vil vi ikke kunne drive fiskeeksporten slik vi kjenner den i dag. Kostnadene, slik dette vil bli, vil favorisere en råvaretransport, full-loads, altså fulle laster, enhetslaster, til industrien i EU – det vil absolutt ikke bør gjøre. Det vil begrense og redusere stykkods og småpartier og dermed vår mulighet til å bearbeide fisk hjemme.

Stykkodsbilene, som vi var inne på i sted, har 10-15 partier om bord. En trailer har 32 palleplasser. Så er det stuet opp i høyden så mye som det lar seg gjøre for å utnytte transporten innenfor regelverket for vekt. For å kunne losse en slik bil må en systematisk ta ned øverste del og så ta ut pallene. Og jeg tipper at det er omtrent 45 paller på en slik bil. Og det er stykkgodstilfellene, altså bearbeidet fisk, som Norge ønsker, dette vil gå veldig ut over.

Tidsmarginene for en trailer med last til EU er i dag helt marginalt presset. Jeg tror man har problemer med å følge en trailer slik den kjører i dag. På CMR-et, et fraktbrev vi har ved enhver transport, er det angitt klokkeslett for når en skal møte opp for å nå fiskehallene – som Rungis i Paris, Mercabarna i Barcelona, Merca Madrid – eller til en av de store knutepunktene for videresending sammen med den innenlandske fisken, i Bremerhaven i Tyskland, Bologne sør Mer i Frankrike, Irun i Spania eller Milano i Italia. Markedene åpner ved midnatt, da må man møte, da er det åpent for salg. Da kommer representanter fra butikkene i de store byene og kjøper sin fisk – mellom kl. 01.00 og 05.00. Er man forsinket, blir lasten rett og slett stående der. Den blir ikke satt ut for salg, men blir stående over til neste dag. La meg si det sånn: Bilene har så knepen tid at med en forsinkelse på 2-3 timer, mister de sjansen til å levere den dagen. Det er det samme som 24 timers forsinkelse. Slik er ferskfiskmarkedet i dag – enten er en der, eller så er en der ikke – og det er snakk om små marginer.

For fisk til produksjon innenfor EU – vi selger jo mye laks til røykeri, vi selger også en del råvarer som går til filéindustrien der – vil det ved forsinkelser bli krevd erstatning for en større arbeidsstokk som står og venter på råstoffet. Det kan også kreves erstattet forskjell i pris for det man måtte være nødt til å kjøpe av andre for å holde produksjonen i gang i påvente av at den forsinkede bilen skal komme. Dette oppstår på grunn av at bilene, som har små marginer for å nå fergen, blir stoppet i en grensepassering før en fergeavgang. Når den ikke fergen, er det snakk om en alvorlig lang ventetid, for enten må bilen kjøre en annen rute, eller den må vente på neste ferge. Et annet alternativ er at det er grensekontroll etter fergen. Da kommer det mange biler samtidig, og det vil medføre ventetid og vil ytterligere kake seg når det gjelder kjøre- og hviletid. Det passer ikke inn med kjøre- og hviletiden, så den må tas i tillegg.

Avsendelser har vi hver dag. Transporten til de fjerreste destinasjonene, som Spania og Italia, er på grensen av hva som er forsvarlig i dag. Hva slags biler som vil bli rammet, er det umulig å si på forhånd. Så hvis jeg kunne forklare lite grann – la oss ta utgangspunkt i Bologne sør Mer i Frankrike: Bilen laster på en mandag, den skal levere torsdag morgen i Bologne. Så blir den bilen stoppet, får en utsettelse og kommer for sent. Så kommer neste bil, den blir ikke stoppet, og de får begge ankomst fredag. Dobbelt kvantum i fisk på samme tid gir fall i pris, samtidig som man har alt det andre som jeg fortalte om, at det er folk som venter, osv.

Med andre ord: Kundene kan motta fisk i rett tid og de kan motta fisk forsinket. De kan få varer én dag, de kan mangle varer en annen dag, og de kan få dobbelt parti en tredje dag. Slik kan dette utarte seg. Det betyr bare én ting – at vi må legge inn en dag ekstra i transporttiden vår.

Og da kommer vi inn på det problemet som vi har vanskeligheter med å gjøre noe med både politisk og ellers, og det er Norges geografiske beliggenhet i forhold til markedet. Beslutningstiden som min kunde må ta, og

risiko han må ta – hva skjer i markedet fra jeg bestemte meg for å kjøpe av Aalesundsfisk, til jeg får varen – hva skjer dag én, hva skjer dag to og tre? Dagen den går fra Norge, er det greit, da vet man hva som skjer rundt omkring. Neste dag – fra Ålesund – vil han være i Oslo. Hva skjer da i Danmark? Hva skjer i Tyskland? Hva skjer i mitt eget land? Neste dag er han ca. på høyde med Danmark. Hva skjer i Danmark? Hva skjer i Tyskland? Hva skjer i mitt eget land? Og så er det siste dag og ankomst: Hva vil da komme til å skje der?

Dette er hverdagen til våre eksportører av fisk. Nå vil man – hvis man mot formodning ikke aksepterer denne veterinærkontrollen – måtte legge til en ekstra dag. Hele logistikken som er oppbygd, vil bryte sammen for fisk og for transport med bil.

Jeg har også lyst til å vise til en konsekvens som er en god billedgjøring av det som vi har vunnet ved EØS-avtalen. EØS-avtalen var positiv for en del fiskeprodukter, bl.a. sei, torsk og hyse og filet av disse. Av dette har det bygd seg opp en industri på Møre. Den eneste helårige ressurs vi har på Møre, er sei. På grunn av EØS-avtalen har vi fått begynne å produsere bearbeidet produkt, fersk filet til Tyskland, som har vært det store satsingsområdet. Jeg tror vi har konkurrert ut nesten alle på grunn av kvalitet og den måten vi har skjettet oss på, og klart å erobre markedsandeler. Det er kun én stor produsent igjen, i Cuxhaven. De som leverer fisk til Tyskland i bearbeidet produkt i dag, er i vesentlig grad Norge og Danmark. Det har vi greid ved at vi har den logistikken vi har i dag. Vi klarer å forsyne dem med fersk filet, skåret på en mandag, levert i Nord-Tyskland tidlig onsdag morgen, for så å distribuere den sørover i Midt-Tyskland, Ruhr-området, og Sør-Tyskland. Tirsdag blir torsdag – og sånn går det. Fredag er spesiell, da produserer vi dobbelt, og da må vi nå frem og levere den varen som skal selges mandag og tirsdag. Det gjør at man kan anbefale en slik kvalitet som vi har, at vi kan tore å ta et såpass stort tidsrom. Får vi derimot en dag mer, kan vi ikke på mandag produsere til onsdag, for da er de uten fisk. Det betyr at vi ikke lenger vil være troverdig nok til å kunne levere denne ferske fileten til Tyskland. Danskene vil ta over det vi har greid å opparbeide.

Vi ser også en ytterligere forverring av de økte direkteleveransene som skjer fra trålere i Norge til Danmark, noe som er et stort problem, men som vi prøver å redusere ved økt bearbeiding i Norge.

En annen problemstilling som også vil være vesentlig, er eksport av både frossenfisk, konvensjonell saltfisk, tørrfisk til oversjøiske land, der vi har containertransport som vil transittlagres i Hamburg, Rotterdam og andre slike transittplasser. Der er varen solgt rembours – plombert. Så går disse veterinærene inn, klipper av og går inn og kikker, og vi har et betalingsproblem.

Dette er en hverdag som jeg nå skisserer – hvis alt er såre vel og vi ikke har noen problemer med våre handelspartnere i EU. Men vi vet at det oppstår streiker. Vi vet at av streiker blir det sympatiaksjoner. Vi vet også at har vi ikke da en fri grenseovergang, står vi med hatten i hånden, og de kan gjøre hva de vil med oss på grensen og hindre oss så lenge at fisken både råtner og annet.

Jeg tør ikke tenke på – slett ikke si det – hva skottene vil foreslå overfor vår laksenæring hvis de får denne muligheten her.

Veterinær grensekontroll for Norges nest største eksportnæring vil få store økonomiske samt alvorlige praktiske konsekvenser. Vi legger til grunn den informasjonen Regjeringen har gitt, at nødvendige tiltak vil bli gjort for å sikre kontrollen av importen. Med dette til grunn må veterinæravtalen godkjennes.

Møtelederen: Ja takk. – Dersom det framleis er noen som lurer på noko, så startar vi. – Kjell Engebretsen – ver så god!

Kjell Engebretsen (A): Ja takk. Vi fikk jo en gjennomgang av det meste her, tror jeg.

Et av de store spørsmålene i forbindelse med arbeidet med denne avtalen er om problemene for fiskerierieringen og fiskeeksporten blir så stor som den omtales, om dette ikke er noe dramatisert, og at det i realiteten vil være enklere selv med denne økningen av kontrollen.

Jeg vet ikke om det du nå har fortalt oss, er det som vil være dagliglivet, eller om dette er ekstremiteter. Det EU forsøker på nå, er å harmonisere disse kontrollfrekvensene ved grensen overfor tredjeland. Og hvis Norge ikke vedtar denne avtalen, er vi et tredjeland i denne sammenheng og underkastes dette.

Jeg har store problemer med å tro at det du fortalte, alt av det, er det som andre tredjeland opplever i dag når de skal inn til EU. Jeg vet ikke om dette med å koke fisk på grensen er dagliglivet, men dramatisk nok i alle fall. Vi har også, som jeg fortalte utenriksministeren tidligere i dag, lederen for Miljø- og helsoskyddsnaemden i Strømstad – og her går brorparten av norsk fiskeeksport, står det – som er svært overrasket over at norske myndigheter hevder at kontrollen vil bli ti ganger så hyppig og enda grundigere enn den er i dag hvis Norge ikke slutter seg til denne avtalen. Det er ikke sant, sier han. Og han sier at det er ingen mulighet til å øke eller forandre denne kontrollen noe særlig i forhold til det som kontrolleres i dag. Allerede i dag kontrollerer vi mer enn hva som skulle skje om denne avtalen ikke blir vedtatt, sier denne Miljø- og helsoskyddsnaemdens leder.

Møtelederen: Mjelva vil svare.

Per Mjelva: Motivet hans, for å si det, skal ikke jeg legge meg bort i. Jeg vet iallfall at han har ingen mulighet fasilitetsmessig til å gjøre den kontrollen i dag som det står foreskrevet. Så tar man eksempel fra det man sier i Sverige. Men de som har satt fram dette, tar ingen eksempel fra hva man sier i Danmark. Der sier man det rakt motsatte. Jeg vil forholde meg til teksten som facts, og ikke til hva en kontrollør på en grense sier.

Svein G. Nybø: Kan jeg føye til noe her når det gjelder tredjeland: Det selskapet jeg representerer, er jo også etablert i Europa. Hvis du importerer fra f.eks. Asia, Syd-Amerika eller USA via Amsterdam, tar det fra sju til ti

dager å klarere varene, fordi det tas prøver. Det tar den tiden før du får frigitt varene for salg.

Møtelederen: Det er Ivar Kristiansen og deretter André Kvakkestad.

Ivar Kristiansen (H): Takk skal du ha.

Jeg vil gjerne få følge opp litt av det Engebretsen startet med. Det går på innledernes erfaring fra andre – la oss i denne forbindelse kalle det tredjelandets erfaringer. Det vil jo bety det samme som at det ikke skal være mulig for et såkalt tredjeland å kunne operere i EU-markedet med de betingelsene som dere her skisserer. Jeg ville ha satt pris på å få en større utdyping av erfaringene fra de andre såkalte tredjeland når det gjelder eksport til EU. Utenriksministeren var for så vidt inne på dette og brukte Japan som eksempel.

Så litt til dette spørsmålet om overdrivelse. Nå lyttet jeg med interesse til gårdsdagens høring, og det var jo et annet fortegn i uttalelsene fra et par av innledeerne ved utspørringen der. Aina Edelmann, som da stilte under vignetten Stiftelsen Trygg Mat, mente dette om den virkeligheten man fra fiskerihold beskriver:

«Men de beskriver altså en virkelighet der hver enkelt trailer venter 12-15 minutter, og de hevder at det ikke vil skape økte problemer.»

Så kan jeg også sitere et kort avsnitt av innlegget til den andre sentrale aktør, Kirsten Indgjerd Værdal fra Norges Bondelag:

«EU har ikke lagt fram risikoanalyser som grunnlag for at kontrollene av norsk fisk bør økes. Og norske myndigheter har heller ikke krevd at EU skal legge fram en slik analyse, jf. artikkel 5 punkt 8 i SPS-avtalen. Så vi konstaterer fra Bondelagets side at EU i henhold til EØS-avtalen og SPS-avtalen i WTO ikke uten videre kan øke kontrollen av norsk fiskeeksport.»

Er disse, for å spørre bokstavelig, helt på jordet som stiller disse motspørsmålene?

Møtelederen: Kven vil starte? Mjelva, ver så god.

Per Mjelva: Så vidt jeg vet, svarte utenriksministeren en del på dette i stad. Men når det gjelder fiskeeksport, tror jeg de er ganske mye lenger på jordet enn hva jeg er. Der har jeg mange års erfaring. For å sammenlikne med tredjeland: Det er ingen som kan sammenliknes med Norge med den transporten og den leveransen av varer vi har til EU. Det måtte i så fall være Island eller Færøyene – det tror jeg må være de eneste. De har en helt annen logistikk. De kjører dette ned med båt, i containere. Hvis dere spør litt mer om kvaliteten på norsk fisk kontra islandsk fisk, så tror jeg dere får et svar – den logistikken vi har. Vi kan jo også godt begynne å selge fisk med en dag ekstra i tillegg. Hvis det ble slik, ville det bli en forringelse av muligheten til å kunne eksportere fisk slik vi kjenner det i dag. Det blir eldre fisk. Beslutningstiden vil bli forringet i forhold til hvordan vi har det i dag. Vi er det nest største fiskeeksporterende land i verden, og vi eksporterer 60 pst. til EU. Det er ingen som kan sammen-

liknes med Norge når det gjelder kvantum, så det er ikke helt relevant å sammenlikne. Hvis man går for det nivået som de andre landene vi snakker om her, har, vil det også være av den art vi snakket om: dårligere kvalitet, dårligere pris og mindre kvantum.

Møtelederen: Svein G. Nybø.

Svein G. Nybø: Hvis jeg kan legge til: Det var jo også et spørsmål om risikoen for økt inspeksjon. Den tror jeg absolutt er til stede. Vi har jo sett det på andre områder. EU er jo en handelsblokk fremfor alt. Alt ut fra situasjonen, og her refererer jeg også bl.a. til laksesituasjonen, vil veterinæravtalen kunne brukes som en regulator for import. Det er et spørsmål om hvor byråkratisk man er på grensen. Så det har vi nok sett. Utgangspunktet for norsk fiskerinæring er ikke det beste. Vi har jo allerede en rekke begrensninger når det gjelder eksport til EU, i form av toll og andre ting.

Møtelederen: Ja, takk. Så er det André Kvakkestad og deretter Rita Tveiten.

André Kvakkestad (Frp): Det vi gjør, er jo å vurde- re ett kontrollregime opp mot et annet, og i et brev fra fiskeri- og havbruksnæringen som har kommet til oss i Fremskrittspartiet, står det klart at økt fysisk grensek- troll vil ytterligere svekke konkurransevnen. Hvordan ser næringen for seg utgiftene i forbindelse med de tiltak veterinæravtalen legger opp til?

Møtelederen: Nybø, ver så god.

Svein G. Nybø: Det har jo vært etterlyst hva dette kan koste. Hvis man legger vekt på to ting, så er det ene kostnadene i forbindelse med fysisk kontroll. Det andre er jo mye viktigere, det er at vi mister konkurransevne, altså vi rekker ikke frem til kunden – kundene i Europa krever i stadig større grad at vi skal være der på torsdag kl. 12 og ikke torsdag kl. 18 eller noe sånt – og da mister man troverdighet, man mister kunder. Så sånn sett så er jo det verste som kan skje her, at vi mister 14,5 milliarder i omsetning, for det er jo det denne verdien representerer – eller grader derav, vi mister vel ikke alt på en gang. Men det er jo det som står på spill.

Møtelederen: Ja takk. Hr. Kvakkestad, ver så god.

André Kvakkestad (Frp): Det betyr altså, hvis jeg forstår Nybø rett, at de eventuelle kostnader som blir pålagt ved veterinæravtalen, er å betrakte som relativt uvesentlige.

Svein G. Nybø: Ja, de pengene er jo uvesentlige i forhold til den andre store konsekvensen.

Møtelederen: Ja takk. Rita Tveiten, deretter Odd Roger Enoksen.

Rita Tveiten (A): Ei lita oppfølging på det siste temaet som vi var inne på her, scenarioet ved mangel på ein avtale. Nybø var inne på at EU kan bruka det som eit handelsverkemiddel eller som eit proteksjonistisk grep. Kan du seia litt meir om kva det vil kunna gje av utslag for oss?

Og så eit spørsmål som går på at ein faktisk importerer fisk til Noreg. Russetorsken er ganske vesentleg for den nordnorske industrien, og det har vore hevda frå fleire hald at denne avtalen vil kunna by på problem når me skal henta inn fisk frå det som då vil vera eit tredjeland for vårt vedkomande. Kan de utdjupa det litt?

Møtelederen: Nybø?

Svein G. Nybø: Ja, jeg kan begynne i hvert fall.

Når det gjelder det med proteksjonisme, så er det klart, vi kjenner jo alle byråkratiet. Her er mange bokstaver og det er mange forskjellige ting som skal sjekkes. Det ble lest opp her tidligere. Og hvis man da bruker lang tid og foretar så mange undersøkelser som man kan, blir det også maksimale forsinkelser, med maksimale kostnader. Så det er jo her det ligger.

Når det gjelder importen av russetorsk, vet vi jo det ligger her at alt som er ferskt – og det er jo størsteparten fra Russland – vil jo ikke bli underlagt dette. Når det gjelder det frosne, føler vi i fiskerinæringen at det opplegget som man skisserer i stortingsproposisjonen, vil være tilfredsstillende, dvs. at man stort sett vil kunne overta det systemet som ferskfiskkontrollen har i dag med disse stasjonene som de har rundt omkring, for å ivareta den inspeksjonen der fisken blir levert.

Møtelederen: Mjelva, ver så god.

Per Mjelva: Ja, jeg vil bare replisere til Kvakkestad at kostnadene selvfølgelig ikke er uvesentlige. Det er jo selvfølgelig kostnadene som også vil regulere våre konkurransemuligheter. Og som jeg sa i mitt innlegg: Får vi grensepassering, vil vi stagnere på det som heter bearbejdede produkter, for bearbejdede produkter vil være mindre sendinger. Jo mindre sendinger du sender over, jo mer kostnad pr. kilo er det ved grensepasseringen. Derfor er selvfølgelig verdien vesentlig når vi skal konkurrere med danske, franske, belgiske, hollandske, engelske, skotske og irske, you name it.

Møtelederen: Odd Roger Enoksen, deretter Eirik Solheim.

Odd Roger Enoksen (Sp): Ja, vi har fått en relativt grundig beskrivelse av hva som vil bli situasjonen hvis denne avtalen ikke blir inngått. Jeg lurer på én ting. Norge er, som det blir sagt, den største aktør på det europeiske marked når det gjelder fisk. Det er ingen nasjon som selger så mye fisk i dette markedet som Norge. Og jeg vil tro at forbrukerne i EU ikke over så lang tid vil finne seg i å spise råttne fisk, slik det nærmest blir beskrevet her, for å sette det like mye på spissen som det ble gjort. La

meg spørre om det: Hvem er alternativ leverandør hvis Norge skulle falle ut av det europeiske markedet? Hvor skal man skaffe seg leverandører innenfor EU-systemet, altså leverandører som ikke blir utsatt for det samme kontrollregime som Norge?

Og så litt i fortsettelsen av det forrige spørsmålet som ble stilt, for det er litt interessant når det i proposisjonen skrives følgende når det gjelder importert fisk, altså fisk fra Russland:

«For fisk som blir omfattet av det nye grensekontrollsystemet vil det bli etablert praktiske ordninger slik at kontrollen kan skje på en mest mulig smidig måte. Blant annet legges det ikke opp til at fisken fysisk må fremstilles på selve grensekontrollstasjonen, men at den kan leveres på bedriftens eget anlegg for kontroll der, når dette befinner seg i rimelig nærhet.»

Hva er det som får en til å tro at EU ikke vil utvise den samme smidighet med fisk som skal over svenskegrensen, som man tydeligvis har tillatt Norge, som jo blir EUs yttergrense når det gjelder fisk som skal inn over norskegrensen? Kan en få gitt en beskrivelse av hvor rigid dette kontrollsystemet vil være når norsk fisk skal inn i EU? Men hva er det som får en til å tro at man ikke vil kunne utvise den samme smidighet der som man tydeligvis legger til grunn i proposisjonen?

Møtelederen: Mjelva.

Per Mjelva: Ja, for det første vil jeg komme inn på dette med bearbejding igjen og den EØS-avtalen vi fikk. Hvis denne grensepasseringen ikke blir godtatt, altså at veterinæravtalen ikke blir godtatt, vil det bli atskillig mer råvareeksport til EU. På den måten vil vi konkurrere ut oss sjøl med at fartøy som kan gå til Danmark, går til Danmark. Vi vil mye mindre håndtere fisken. Den vil gå som bulkvare ned til filetstasjoner i EU, istedenfor at vi har muligheter til å bearbejde fisken mer sjøl, med å selge da i mindre partier.

Når det gjelder laks, vil jo Chile, Skottland, Irland, Færøyene banke på døren.

Svein G. Nybø: Når det gjelder dette med inspeksjon av leverte fangster, hvis man kan kalle det det, og anlegg, vil det være hele båtlasten med et råstoff for videre bearbejding. Det skal da gjennom en prosess. De produktene som stort sett passerer en grense, har vært bearbejdet og gått gjennom en industriell prosess, og dermed vil det også være mindre pakninger, mindre enheter osv. Det vil da kreve en annen type inspeksjon etter vår oppfatning, og gjør det i dag også. Det er statens ferskfiskkontroll som kontrollerer alt råstoff som kommer inn i dag også, både fra norske og andre leverandører.

Odd Roger Enoksen (Sp): For å følge opp det siste: Altså, ferskfisk er unntatt fra kontrollen, og blir levert direkte til mottaker i Norge. Dette gjelder jo frossenfisk. Er det ikke riktig forstått at frossenfisk levert inn til Norge må underlegges den samme kontrollen som fisk som går

ut av Norge? Det er den samme type kontroller man snakker om.

Det andre gjelder fartøy som kan gå direkte til Danmark, og man kan si det er et endret leveringsmønster. Er det noen grunn til å tro at den type fartøy ikke vil bli underlagt den samme kontrollen? Danmark vil jo også representere EUs yttergrense, og skal også innføre det nye kontrollregimet i forhold til fisk som tas inn til Danmark. Har dere noen grunn til å tro at det vil bli kontrollert på en annen måte enn fisk som passerer svenskegrensen?

Per Mjelva: Hvis jeg kan ta det siste først: Det som vil skje, er at man flytter dette til bulklevering istedenfor å ha mindre partier – det er det som er clouet. Du går ned med en båt med 100 tonn og leverer, og det er kontroll på den båten. Hvis en kjøper 100 tonn og skal kjøre det gjennom en ny grensepassering, hva tror du det blir i grensepassering og kostnader? Det er det som blir forskjellen. Istedenfor en linje med 12 personer som står og smir filet, og to dagers arbeid, er det en trailer på 20 tonn. Hvis jeg kjører den direkte til Danmark, er det en truckfører, to mann som kontrollerer kvaliteten, og så er det ut, istedenfor 10-12 mann i arbeid i to dager. Det er en vesentlig forskjell.

Svein G. Nybø: Hvis jeg kan få forsøke meg med dette frosne råstoffet: altså, frossen torsk er ikke frossen torsk. Det som kommer inn til disse anleggene fra russiske båter, det er frosset råstoff – det er rund fisk som landes for videre opptining og industriell bearbeidelse i store enheter på 100 tonn eller hva det nå måtte være. Da skal du ta x antall prøver av dette store volumet. Det som går over grensen, er i beste fall 20 tonn, altså en trailer, eller det kan være ti partier, som vi hørte, i de 20 tonn, med forskjellige typer varer fra forskjellige typer leverandører til forskjellige kunder. Og hvert enkelt av disse er et parti som skal gjennomgå den samme type kontroll og avgifter ganger ti hele veien osv. – et produkt som har vært gjennom en industriell prosess i et anlegg som for øvrig må møte EUs krav, og som vi allerede har investert i for å gjøre det, med selvkontroll osv. Så det er forskjellen etter mitt skjønn.

Erik Solheim (SV): En av ulempene med å være politiker er at man må veie ulike forhold i samfunnet mot hverandre. Jeg kan ikke snakke på vegne av alle her, men jeg tror at alle her vil være enige om at det er visse ulemper med denne avtalen når det gjelder økt smitte og helsefare, og jeg anser at alle vil være enige om at det er en fordel med denne avtalen når det gjelder fisk. Og vår oppgave er bl.a. å veie disse tingene mot hverandre.

Det positive jeg kan si når jeg hører på dere, er at det er i hvert fall ikke kjedelig. Men jeg har vært med så lenge i politikken at jeg har vondt for å tro på dommedagsprofetier. Jeg tror simpelthen ikke på dem som antyder at alle nordmenn får salmonella hvis vi går inn på denne avtalen, ikke tror jeg at kugalskap kommer til å spre seg som en lavine over Norge heller, men like lite klarer jeg å tro på at ikke Norge klarer å eksportere noe fersk fisk

hvis vi ikke går inn på denne avtalen, og like lite tror jeg at det står om 14,5 milliarder kr, som det her ble antydnet.

Ville det ikke være en bedre måte å gå litt sakligere inn og prøve å kvantifisere på en rolig måte ulempene med denne avtalen? Og da vil jeg komme med en utfordring til dere. Ingen av oss er fagfolk, vi har vanskelig for å ta hver enkelt av påstandene deres. Har dere laget noen studie av de mulige kvantitative tapene for Norge ved en slik avtale – en studie som også kunne kontrolleres av andre fagfolk og bli en reell del av debatten? Hvis dere ikke har gjort det, kan dere tenke dere å gjøre det? Da mener jeg å gå inn i alle de detaljerte problemstillingene som er her, men ikke på slagordplanet.

Svein G. Nybø: Hvis jeg bare får lov å kommentere de 14,5 milliarder kr, så sa jeg at det var i verste fall. Det var faktisk ikke ment å si at vi tapte hele eksporten. Hvis det ble oppfattet slik, så tror jeg ikke det var det jeg sa. Jeg sa at det var absolutt det verste som kunne skje – da kunne jeg ha tatt med de 45 000 arbeidsplassene også, hvis det var det jeg mente. Det mener jeg selvsagt ikke. Norsk fiskeeksport har eksistert i svært mange år, men at det er en utrolig viktig kystnæring, utrolig viktig for sysselsetting og ikke minst for eksportinntektene – det er det vel liten diskusjon om.

Vi har også nå en situasjon hvor vi har Russlands-problematikken. Russland har vært et veldig viktig marked for oss de siste årene. I tillegg har vi Asia-krise som også hopper seg opp. Dermed blir EU som marked enda viktigere. Det blir nødvendigvis forferdelig vanskelig å få vurdert dette nøyaktig i kroner og øre, fordi det vil variere veldig med hvordan dette blir i siste instans. Men det som er helt sikkert, er at dette blir ytterligere en hindring, for å si det sånn, en vanskelighet som må overkommes for eksportørene. Og jo lenger nord du kommer i landet, jo vanskeligere blir det. Vi vet at f.eks. ferskfisk-siden, er den som kanskje blir hardest rammet, fordi de har dette tidspresset på seg hele tiden når det gjelder holdbarhet. Så er avstandene veldig avgjørende, altså den tiden du trenger for å komme fram til kunden. Derfor er det vanskelig å sette et tall på dette.

Solheim spurte om vi har tenkt å sette i gang en studie. Det har ikke vært foreslått, men vi har snakket med mange av dem som arbeider med dette til daglig, og her sitter en av dem som faktisk er en av de største i Norge. Vi har også snakket med transportselskapene. Det kan selvsagt sies tall her, men det er vanskelig å lage en studie og si at dette er sånn som det vil bli, fordi det er så mange variabler.

Per Mjelva: Vi skal heller ikke bare selge fisk og eksportere fisk, vi skal tjene penger, vi skal ekspandere, og vi må prøve å videreføre det vi fikk gjennom EØS-avtalen for en del fiskeprodukter, til å omfatte flere. Vi har en konkurransesituasjon, og hvis vi får pålegg av denne art, vil det bli problematisk for oss å drive den bearbeidingsøkningen som vi nå har fått en spire til. Den blir forverret. Tro det eller ei, hvis ikke, er du hjertelig velkommen til Ålesund en dag, så skal du få se. Jeg kaller EU hjem-

memarkedet vårt. Du kan si det er en målsetting ikke å snakke med Danmark så mye, for de gjør i grunnen det samme som oss, og det er det vi må komme bort fra – vi må bearbeide og lage varene her hjemme, så de kan leveres i de enkelte supermarkedene i Europa. Det er det vi skal frem til, og akkurat dette med grensepasseringen gjør at det blir en forverret situasjon for bearbeidede produkt, det vil favorisere bulk, det vil favorisere at vi sender råstoffet ut, og det må vi for all del bort fra.

Erik Solheim (SV): For ordens skyld: Jeg er ikke et øyeblikk i tvil om at det å si nei til avtalen vil være en ulempe for norsk fiskeindustri, men det jeg forsøker å få et bilde av, er hvor stor ulempen er – går det an å være litt klarere på det? La meg utfordre dere på et annet punkt. Hvor stor er ulempen for de tredjelandene som i dag opererer på EU-markedet? Dere sier at de er store, men når det så antydes hvilke land som ville overta markedet på visse områder hvis Norge kom ut, nevnte dere andre tredjeland som ville overta markedet for Norge. Har dere laget noen studie av hvor store praktiske faktiske ulemper Japan, USA, Canada, Chile – det fins sikkert andre fiskeeksportører også – har på EU-markedet?

Per Mjelva: Som jeg sa tidligere, er ikke den måten å drive eksport til EU på sammenlignbar med den måten Norge bruker med den daglige transporten med bil. Der kommer det mye frossent på båt, i bulk. Det er ingen grunn til at Norge ikke skal ta over hele EU-markedet med bearbeidede produkter. Det skal vi klare, hvis vi får hjelp av dere. Men vi må ha rammebetingelsene som gjør det mulig, og da trenger vi å få en tilgang til markedet som er enkel og smidig. Som jeg sa, geografien kan vi ingenting gjøre med, men sånne handelshindringer som dette gjør at vi faller tilbake igjen til den tiden vi bare hadde råvaretransport.

Svein G. Nybø: Nei, vi har ikke gjort noen studie. Det er helt umulig å lage en studie. Vi kan ikke vite om denne konkurransesituasjonen fører til at bedrift x som ligger i Ålesund, går konkurs, og dermed mister 20 personer arbeidet. Det vi vet, er at f.eks. da de tok bort u-landsstatus på Thailand, gikk eksporten fra Thailand dramatisk tilbake på EU-markedet. Det skjedde i forfjor. Vi vet også at da Norge mistet sildestammen, overtok Hansa det tyske markedet for sild. Og vi vet i dag, til tross for at vi har hatt en reduksjon når det gjelder torsk i Norge, og ser ut til å få det igjen, at det tyske markedet er overtatt i veldig stor grad av Alaska pollack fra USA. Og det franske markedet – nå snakker jeg først og fremst om frossen fisk, ikke fersk – er overtatt av Syd-Amerika. Det vet vi, sånt skjer når det blir endringer i tilbud og etterspørsel, og når du får konkurransekår som blir annerledes, fordi du rett og slett ikke er så konkurransedyktig.

Møtelederen: : Ja, takk, då seier vi takk til Fiskeri- og Havbruksnærings Landsforening. Hvis det er noko som skal føyast til, så tar vi imot det skriftleg til ein av dei to komiteane for vidare arbeid.

Til panelet her: Vi tar pause til 18.50. Vi snakkar om mat, men det blir ikkje mat før atskillig seinare i kveld.

Høringen avbrutt kl. 18.40

Høringen ble gjenopptatt kl. 18.52.

*Høring med Næringsmiddelbedriftenes Landsforening
v/Roald Gulbrandsen og Terje Solbakken.*

Møtelederen: Vi er då klare til ein ny omgang.

Roald Gulbrandsen og Terje Solbakken frå Næringsmiddelbedriftenes Landsforening, velkommen!

De er klar over at temaet er St.prp. nr. 6, om veterinæravtalen, så vi treng ikkje meir innleiing enn at de får ordet dersom de ønskjer å gi ei kort innleiing om veterinær grensekontroll og nasjonale kontrolltiltak, primært ut frå den bransjen de representerer. Så, ver så god!

Roald Gulbrandsen: Takk for det. Vi kan like godt presentere oss først. Jeg heter Roald Gulbrandsen og er ansvarlig for det næringspolitiske arbeidet i Næringsmiddelbedriftenes Landsforening. Terje Solbakken er veterinær og medlem av vårt fagutvalg for mattrygghet.

Først av alt: Tusen takk for at vi fikk komme hit. Der nest beklager jeg at stemmen min gjør meg mer egnet til å skrive i dag, enn til å snakke, men jeg håper det går allikevel.

Møtelederen: Det er matsmitte, som ...

Roald Gulbrandsen: Hele næringsmiddelindustrien i Norge representerer om lag 1 800 bedrifter med i overkant av 50 000 sysselsatte, eller 19 pst. av den totale industrissysselsettingen i Norge. Vår organisasjon representerer 22 000 ansatte, eller i overkant av halvparten av den landbruksbaserte næringsmiddelindustrien i Norge.

Innledningsvis har jeg lyst til å understreke at i forhold til den endring vi har i forbrukeratferd, får industrien framover en økende grad av betydning i den totale matvareproduksjonskjeden. Det har sammenheng med at forbrukeren etterspør i større grad foredlet og industrielt behandlet mat.

Når vi har drøftet dette, har vi forsøkt å tenke langs to dimensjoner. Den ene er at det er et samfunns mål å sikre mattrygghet i Norge. Det er et mål for næringsmiddelindustrien å bidra aktivt til å sikre mattrygghet, av flere grunner. For det første fordi det er den måten vi ønsker å drive matvareproduksjon på, og for det andre fordi vi er opptatt og avhengig av troverdighet i markedet. Sikrer ikke vi matvaretrygghet, svarer markedet med å reagere tvert.

Den andre dimensjonen som vi har vurdert denne saken ut fra, er behovet for verdiskaping i samfunnet. Vi trenger et mangfoldig næringsliv i Norge framover også. Der har næringsmiddelindustrien en sentral plass etter vår oppfatning. Det er de to dimensjonene som vi har

vurdert saken ut fra, og vi har for så vidt erkjent at her er ikke saken svart/hvit.

Et tredje fundament som vi har lagt vekt på, er at det er viktig for oss å ta den beslutningen som Norge gjorde i forhold til EU, på alvor. I den sammenheng er det også viktig å gjøre den situasjonen vi har i forhold til EU, så god som mulig, og da tenker jeg på EØS-avtalen. For oss er det viktig når vi vurderer denne saken også å tenke på hvordan vi kan sikre, styrke og forsterke vårt forhold til EU gjennom en forsterket EØS-avtale.

Vi har gjort våre vurderinger ut fra et veterinærfaglig og industrielt ståsted, og hovedsaken for oss har vært å finne ut om avtalen sikrer mattrygghet, og hva som kan bidra til å sikre og utvikle verdiskaping. Konklusjonen er at utvidelsen av EØS-avtalen så langt vi kan se, på veterinær sektor er en mulighet for både trygghet og verdiskaping, og at et avslag på avtalen, slik vi opplever det, samlet sett er en større trussel.

Det er tollvernet som regulerer handelen på tvers av grensene. Vårt tollvern endres ikke, og avtalen vil derfor ikke øke importen av mat inn til Norge. Men vi understreker, vi erkjenner, at dette også har nyanser og utfordringer som vi må ta på alvor og gjøre noe med. En del av disse har man allerede vært inne på tidligere.

Jeg har ellers lyst til å understreke disse tre dimensjonene våre. For det første: Forbrukeren trenger mattrygghet. Trygg matproduksjon og matforsyning er viktige samfunns mål, som vi har vært inne på. Og de tilleggsforslag som veterinæravtalen nå har i seg, ivaretar etter vår oppfatning målsetningene når det gjelder handel med levende dyr og animalsk mat på en bedre måte enn hva vi mener man kan si om dagens system.

Vi syns at dagens system har klare, hva vi kan kalle forbedringsområder. Dagens kontroll har kun, som vi opplever det, oppmerksomhet rundt dette med salmonella, mens når det gjelder kontroll, er denne begrenset til stikkprøver og dokumentkontroll.

Når det gjelder det nye systemet, mener vi at det er en del utfordringer som vi må ta på alvor når det gjelder det også, men totalt og samlet sett mener vi at det er flere steg i riktig retning. Vi nevner at systemet er mer omfattende, vi nevner at man her gjør flere typer undersøkelser sammenlignet med det man gjør i dag, og ikke minst har vi lyst til å understreke at den nye avtalen betyr at industrien blir mer involvert og ansvarliggjort. Det er en utfordring som jeg har god grunn til å si at næringsmiddelindustrien har lyst til å ta på alvor.

Når det gjelder elementene i det nye kontrollsystemet, skal jeg ikke gå gjennom det – det har dere vært gjennom tidligere. Men i sum er, i hvert fall i forhold til mattrygghet, vår vurdering at det nye systemet gir bedre kontroll og oversikt over matvarer i det norske markedet.

Så har jeg lyst til å trekke fram noen eksempler på punkter som vi mener er viktige i forhold til denne avtalen når det gjelder industrien, altså hva som er årsaken til at industrien er opptatt av at denne avtalen kommer på plass.

Punkt 1: Det fremmer mulighetene for handel, det har FHL understreket på en god måte, så det skal ikke vi gå

nærmere inn på. Fisk er det mest sentrale, men det er også områder innenfor næringsmiddelindustrien for øvrig som har offensive interesser, og som er opptatt av å få en type regelverk som vi her ser muligheten av, på plass. Det blir vanskelig med internasjonal handel når regler for tilsetningsstoffer, merking og kontroll er ulike. Gjennom en større grad av harmonisering av regelverket vil vi unngå tekniske handelshindre. Og hvilke hindre det er, har FHL gitt uttrykk for på en veldig god måte.

Det andre punktet vi peker på, er at industrien gjennom det nye systemet blir mer ansvarliggjort. I dagens system bygger alt ansvar på offentlig grensekontroll. Det nye systemet ansvarliggjør og risikoutsetter industrien i større grad, og industrien blir mer delaktig. Dette presser industrien til å ha ytterligere oppmerksomhet på mattrygghet.

Et annet element her er at vi allerede har erfart gjennom EØS-avtalen en del bedring av regelverk. EØS-avtalen har vært med på å presse fram et bedre regelverk. Et eksempel her er høyere hygienisk standard på flere områder: slakterier og nedskjæringsbedrifter, kjøttfôring, fiskeindustri, drikkevannskvalitet og bedre informasjon om smittsomme dyresykdommer. Disse tiltakene har etter vår oppfatning gjort norsk næringsmiddelindustri bedre. Råvaren som benyttes i industrien, har blitt bedre, og det er utvilsomt en fordel både for industrien og for forbrukeren.

Kompenserende tiltak har det vært snakket en del om. Jeg skal ikke si mer om det nå. Men jeg har lyst til å peke på en annen ting, nemlig utviklingen av nytt regelverk framover. For regelverket på dette området er ikke et statisk fenomen. Fra vår side vurderer vi det sånn at EU har en åpen og forutsigbar prosess for utvikling av nytt regelverk. Og det tror vi faktisk er en god prosess å være med i og kunne delta i.

Så skal vi være forsiktige med å trekke fram trusler for industrien som følge av å ikke vedta avtalen. Men det er en rekke tekniske handelshindre som vi ser for oss hvis man velger ikke å inngå avtalen, som vil hindre eksport av fisk og andre næringsmidler. Og i artikkel 102 har man en beskrivelse av prosedyren for hva som vil skje hvis Stortinget skulle si nei. Og det mener vi i hvert fall er en alvorlig situasjon.

Punkt 3: Norge trenger EØS-avtalen. Og det syns jeg det er grunnlag for å si i respekt for den folkeavstemningen som man hadde i Norge for fire år siden. Vi har i dag en skjort EØS-avtale som et fundament under Norges handel med naboland og det øvrige Europa. Avtalen utgjør en bærebjelke i Norges næringspolitikk, og NBL mener at det er viktig å ta vare på og forsøke å styrke denne avtalen. EU retter mye av sin oppmerksomhet mot utvidelsesprosessen og andre store prosjekter rundt omkring i Europa. Utvidelsen av EU med 10, kanskje 11 land svekker oppmerksomheten rundt EØS-avtalen. EU retter sin oppmerksomhet andre steder enn mot Island, Liechtenstein og Norge. Veterinæravtalen og utvidelsen av EØS-avtalen, vedlegg I, vil etter vår oppfatning være en styrke for EØS-avtalen og dermed en styrke for vårt fundament i forhold til EU. Og med den dynamikken som er i EU generelt, mener

vi det vil være å foretrekke. Utvidelsen vil bringe EØS-avtalen à jour på det veterinære området. Og der kan jo vi gjøre oppmerksom på – og det vet dere sikkert også – at innen veterinærområdet er det ikke tatt inn rettsfakta siden 1994-95. Og det er jo et brudd på EØS-avtalens grunnforutsetninger etter vår oppfatning.

Så oppsummert: Det er en rekke utfordringer knyttet til det avtaleforslaget som ligger til grunn nå. Disse har vi lyst til å forsøke å gå inn i. Det er viktig med oppfølging, det er viktig med budsjettoppfølging, og det er viktig med kompetanseoppfølging. Men vi ønsker at man går inn for denne avtalen, og det vi har vurdert det ut fra, er et mattrygghetsperspektiv, et industrielt perspektiv, med tanke på å sikre verdiskaping i Norge. Og det er et perspektiv som tar sikte på å styrke det forholdet vi i dag har til EU gjennom EØS-avtalen.

Møtelederen: Takk for det. Først ut er Bjarne Håkon Hanssen, deretter Erik Solheim.

Bjarne Håkon Hanssen (A): Ja, hvis man ser det bare litt sånn skjematisk, er det vel to hovedveier til at norske forbrukere skal kunne kjøpe animalske produkter fra EU i framtida. Det ene er jo import av bearbejdede varer, altså at man får ferdigprodukter inn til Norge. I så fall vil jo de varene bli produsert av næringsmiddelindustrien i Europa. Og slik jeg har skjont det, har jo regelverket nå, med krav til hygiene og kontroll osv. i næringsmiddeltilsyn i Europa og i Norge, blitt harmonisert, og vi har måttet gjennomføre ganske store investeringer for å komme opp på europeisk nivå. Dermed så bør jo norsk næringsmiddelindustri kunne kjenne de kravene som også europeisk næringsmiddelindustri står overfor i produksjon av mat. Kan dere ut fra den kjennskapen si noe om en slik risikovurdering knyttet til import av ferdigbearbejdede produkter?

Den andre måten vi kan få EU-kjøtt inn på et norsk marked på, er jo at deres bedrifter importerer slakt og skrotter og selv bearbejder det. I så fall er det jo dere som sender EU-kjøtt ut på markedet, og som må stå til ansvar for den kvaliteten det kjøttet har. Og hvordan vil det skje? La meg bare i den forbindelse helt konkret knytte et spørsmål til en sak som vi var inne på ganske tungt i går, der ikke minst en annen namsosing, Johan J. Jakobsen, også stilte et spørsmål om dette: Når skjer kontrollen? Jakobsen stilte et spørsmål til Anne-Lise Bakken og Aina Edelman om det her er en fare for at man kan importere mat, og så får man ikke svarene fra kontrollen før produktet er lagt ut til kunden og i verste fall er fortært. Både Anne-Lise Bakken og Aina Edelman var helt krystallklare på at det ville kunne skje med dette nye regimet.

Møtelederen: Kven vil svare? Terje Solbakken.

Terje Solbakken: Jeg tror jeg vil starte med det siste spørsmålet først: Når skjer kontrollen? En har flere typer kontroll. En har den offentlige som ved en utvidelse av avtalen vil bli flyttet fra grensen, og når import skjer til

Norge, til avsenderstedet. Det er de kravene som ligger i avtalen i utgangspunktet, pluss de tilleggsgarantiene, f.eks. for salmonella på kjøtt, som Norge har oppnådd gjennom forhandlinger. Så vil en ha ny kontroll når varepartiet kommer inn til Norge i form av tilfeldige stikkprøver, i form av stikkprøver for de kontrollprogrammene, overvåkningsprogrammene, som blir iverksatt som en del av utvidelsen av avtalen. En veldig viktig del av kontrollen – og det var kanskje det som falt litt ut i går – er når varepartier, f.eks. kjøtt som skal brukes i videre bearbejding, ankommer den bedriften som skal bruke det i videreforedling. Da først vil det kunne skje en kontroll fra det offentlige side. Men den kontrollen som er like viktig, er den kontrollen som industrien selv vil foreta for å være helt sikker på at de råvarene som skal inngå i produktene, er helt trygge. Der har industrien mulighet til både å ta de prøvene den selv vil, og den har en mulighet til å oppbevare varepartiet fram til det settes i produksjon og en i mellomtiden har fått svar på de prøvene som en ønsker å analysere.

Jeg tror at all seriøs næringsmiddelindustri i Norge vil ta alle nødvendige forholdsregler for å sikre at de råvarene som brukes i produksjonen, er helsemessig trygge, og at produktene som sendes ut på markedet, dermed er helt trygge. Det er ikke noe næringsmiddelindustrien er så redd for som å komme i vanry eller få et dårlig rykte blant forbrukere fordi en sender et produkt ut på markedet som kan sette folks helse i fare. Det vil fra industriens side være en veldig viktig forholdsregel å ta, enten i form av tilleggskrav, altså kommersielle krav i form av råvarespesifikasjoner som går langt utover krav som stilles fra myndighetenes side, og som kommer fram gjennom avtalen, eller mottakskontroll, som skjer før en tar råvarene i bruk i aktiv bearbejding. Så den kontrollen som foregår, er mangeartet. Den foregår dels på myndighetenes premisser gjennom fastlagte avtaler og kontrollprogram, men også gjennom de tiltak som industrien selv iverksetter, som er veldig viktige.

Det svarer kanskje også delvis på spørsmålet om hva som vil skje ved import av animalske råvarer fra EU-land – hvordan vil den foregå. En slik beskrivelse som jeg har gitt i forhold til hvordan kontrollen foregår, vil også omfatte den.

Når det gjelder risikoen for ferdige produkter, tror jeg den kanskje ikke er så veldig stor, for de produkter som er bearbejdet, f.eks. varmebehandlet – hvis de er produsert under gode hygieniske vilkår slik at en unngår krysskontaminering – vil være produkter som er framstilt under de samme hygieniske reglene som næringsmiddelproduksjonen i Norge foregår etter.

Bjarne Håkon Hanssen (A): Vi har relativt liten kjøttimport fra EU. Jeg tror tallet jeg har fra 1997 er ca. 7 000 tonn. Kan du si hvor mye av de 7 000 tonn kjøtt som importeres til norsk næringsmiddelindustri, som er ferdigvarer?

Terje Solbakken: Det er veldig lite som går inn til industrien for videre bearbejding. Grunnen til det er de

høye tollsatsene som f.eks. er på kjøtt inn til Norge: storfekjøtt rundt 120 kr kiloen i toll, svinekjøtt ca. 55 kr og fjørfekjøtt knapt 50 kr kiloen. Det er tollsatter som er så høye at det forretningsmessig er helt uinteressant for industrien å importere. Det som kommer inn av kjøtt til Norge, de 7 000 tonn som du nevnte, som kom inn i fjor, er i veldig stor grad kjøtt fra Botswana der det er null toll, som i stor grad går til restauranter og til storbusholdningssegmentet. Det importeres altså biff og filet og slike ting. Så har en enkelte situasjoner hvor det oppstår mangel på kjøtt i det norske markedet, der norske bønder produserer mindre enn det som er etterspurt i markedet. Da gir myndighetene i noen tilfelle tillatelse til å sette ned tollsatsene, og da kan det være aktuelt å importere. Da skjer det en import fra flere land, en del fra New Zealand, en del fra Sverige og Finland og litt fra Danmark. Men når det gjelder den jevne råstofftilgangen til næringsmiddelindustrien, er det norsk kjøtt som brukes. Slik vil situasjonen være så lenge en har det grensevernet en har med høye tollsatter.

Møtelederen: Erik Solheim – til oppfølging på det spørsmålet.

Erik Solheim (SV): Det er i samme lei, fordi forholdet mellom stat og marked når det gjelder kontroll, er et ganske vesentlig punkt. La meg stille to spørsmål i den forbindelse.

Det ene: Går det an på noen måte å si hvordan det er i dag? Går det an å måle eller si hvor stor og omfattende egenkontrollen er i bransjen selv? Dere skildret jo hvordan større bedrifter kontrollerer sine produkter og selvfølgelig større importører sin import. Hvor omfattende er det kontrollregimet sammenlignet med det offentlige kontrollregimet slik det er i dag?

Videre: Hvis man fortsetter denne parallellen, er det nærliggende å tro at den type risiko som gir umiddelbare og dramatiske utslag hos kundene, vil markedet i stor grad kunne kontrollere. For å være banal: Hvis Rimi-Hagen får ord på seg for å ha mer salmonella i sine produkter enn Rema eller Prix, vil han være ute av business i løpet av meget kort tid. Det samme vil gjelde alle andre. Slike dramatiske og synlige og raske utslag vil jeg tro at markedet selv i stor grad vil kunne regulere, iallfall i mye større grad. Derimot er det kanskje litt vanskeligere å tro at markedet kan ta høyde for de mer snikende, langsiktige typer smitte som ble skildret tidligere i dag, hvor til sjuende og sist faren er smitte fra importerte produkter til norske dyrebesetninger og ikke til mennesker. Går det an å komme med noen resonnementer rundt forholdet marked/stat når det gjelder kontrollen?

Terje Solbakken: Jeg kan prøve. Det har ikke vært gjort veldig mange omfattende studier på det. Det tror jeg har sammenheng med at det importeres veldig lite i dag. Jeg tror at når det gjelder industrien, enten det gjelder bearbeidende industri eller det gjelder omsetningsledd i form av butikker og storbusholdning, så vil en se en tilpasning i forhold til den aktuelle situasjonen. Alle vil

vurdere hva som er risiko og hva slags tiltak det da er nødvendig å iverksette. Når det er mangel på svinekjøtt i Norge, importeres det i vesentlig grad fra Sverige og Finland. Det har naturligvis sammenheng med den gunstige smittesituasjonen som er i de landene. En vil hele tiden prøve å redusere risikoen som er forbundet med å importere, og en vil tilpasse de tilleggskravene som en vil stille, og de tingene som en har mulighet for å påvirke, i så stor grad som mulig.

Erik Solheim (SV): Kan du si noe om hvordan det er i dag? Er det noe mål på hvor mye kontroll bransjen driver selv sammenlignet med den offentlige kontrollen? Er den offentlige kontrollen i dag den altoverskyggende, eller er egenkontrollen den viktigste?

Terje Solbakken: Med det systemet som er i dag, er den offentlige kontrollen veldig viktig. En har noen tilleggskrav naturligvis, men veldig mye hviler på den offentlige kontrollen, fordi alle varepartier blir kontrollert i form av stikkprøver for salmonella, ut fra en viss statistisk sikkerhet som er beregnet, og antall prøver.

Så er det en del tilleggskrav som det er naturlig å stille, f.eks. i forbindelse med den nye hamburgerbakterien og den problematikken som den reiser, og det vil variere litt etter hvor en kjøper. I tillegg vil en naturligvis ha bedre tekniske spesifikasjoner i forhold til hva en skal bruke råvarene til. Det avhenger av hva slags produkt en ønsker å framstille.

Johan J. Jakobsen (Sp): Jeg vil følge opp det svaret som Solbakken gav på spørsmålet fra Bjarne Håkon Hanssen i stad.

Det nye kontroll- og tilsynssystemet innebærer bl.a. dette med stikkprøver i markedet. Spørsmålet til Solbakken blir da: Vil Solbakken benekte at overgangen til et tilsynssystem som beskrives som stikkprøvekontroll – stikkprøver i markedet – vil innebære en økt risiko for at varen vil være solgt og i verste fall fortært før analyseresultatet av prøven foreligger? Jeg vil være meget overrasket hvis Solbakken mener at det ikke vil kunne skje med det nye systemet.

Terje Solbakken: Jeg skal ikke overraske deg med å si at det aldri vil skje, for det tror jeg absolutt at det kan. Men jeg tror det er viktig å være oppmerksom på at det nye systemet for kontroll gir litt større muligheter for å være offensiv fra det offentlige side enn det som er kommet fram i debatten tidligere.

En del av EUs medlemsland gjennomfører ganske omfattende kontroller, og nå kommer jo SNT som høringsinstans senere, og da kan en få vite litt mer om hva slags planer de har. Men det er mange muligheter for det offentlige til å drive kontroll med matvarer som importeres, både i form av en tilfeldig stikkprøvekontroll, i form av målrettet kontroll gjennom de overvåknings- og kontrolltiltakene som iverksettes, og i form av veldig omfattende tiltak hvis en har konkret mistanke om at et impor-

tert parti inneholder sykdomsfremkallende bakterier eller andre ting som er i strid med avtalen.

Det gjør at det offentlige har veldig gode muligheter for å gjennomføre kontroll med det nye systemet, men det skal naturligvis ikke underslås at de som ønsker å spekulere, altså som ønsker å operere i gråsoner i et marked, naturligvis kan utgjøre en trussel i forhold til å importere partier som ikke blir tilstrekkelig kontrollert før de kommer ut på markedet. Det vil helt klart være en realitet.

Johan J. Jakobsen (Sp): Forbrukerrådet var jo i går inne på at det ideelle, det beste ville være hvis man kunne kombinere dagens system med grensek kontroll med et mer utbygd system når det gjelder stikkprøver i markedet. Vil dere strekke dere så langt som å si at en slik løsning ville være å foretrekke, framfor at man kutter ut det etablerte og erstatter det med noe helt nytt?

Terje Solbakken: Ikke nødvendigvis. Det avhenger litt av hvordan det nye systemet vil falle på plass, hva slags rolle tilsynet ønsker å spille. Jeg tror mange har en overdreven forestilling om hvor god sikkerhet dagens kontrollsystem gir. Den kontrollen består av to element. For det første en dokumentkontroll, altså sjekke at det varepartiet som skal kontrolleres, stemmer med dokumentene, med opprinnelse, med mengde og at det er riktig type kjøtt, f.eks. Og det andre elementet som kontrollen bygger på, er stikkprøver basert på en statistisk modell for undersøkelse for salmonellabakterier. Det nye systemet vil inneholde mange av de elementene, og i tillegg er det da lagt opp til omfattende kontroll- og overvåkningsprogram for en rekke andre sykdomsfremkallende bakterier. Så jeg er ikke sikker på om det nye kontrollsystemet vil bli så veldig avvikende fra det vi har i dag, bortsett fra at det vil dekke flere typer sykdomsfremkallende bakterier. Så hva den store forskjellen vil ligge i, vil avhenge litt av hva slags rolle tilsynet velger å spille. SNT er kanskje rette vedkommende for det spørsmålet. Personlig tror jeg ikke at forskjellen vil bli veldig stor.

Møtelederen: Kjell Engebretsen, ver så god.

Kjell Engebretsen (A): Det ble svart på spørsmål fra Bjarne Håkon Hanssen tidligere at kontrollen til dels kommer til å bli bedre hvis denne avtalen blir vedtatt, enn hva den er i dag. Da lurer jeg for det første på: På hvilke områder er det mulig?

Så har jeg lyst til å følge opp litt det Johan J. Jakobsen spurte om: Er det slik at det umulig kan skje at en vare er ute på markedet før kontrollresultatet foreligger i dette nye systemet? Og la meg da spørre: Er det umulig at det kan skje med dagens system?

Terje Solbakken: Til det siste først. Det kan skje i dag. Folk som driver grensehandel, og det skjer jo i ganske stor målestokk her i landet, drar til Sverige og til Danmark og kjøper kylling, ribbe eller skinke eller andre kjøttprodukter og tar med til Norge. De produktene er jo ikke omfattet av noen kontroll i det hele tatt. Tilsvarende

kan naturligvis skje med det nye systemet gjennom vanlig import. Hvis noen ønsker å importere ferdig grillet kylling fra et medlemsland i EU til Norge, er det anledning til det. Det er da en type produkt som f.eks. kan bli omsatt og fortært før en kontroll har funnet sted. Det er viktig å være klar over at kjøtt ikke nødvendigvis er kjøtt i en slik sammenheng – noe skal gå til videreføring, og der har en mye bedre muligheter for å drive en god kontroll. Det er naturligvis mulig å ta prøver av og undersøke det som blir omsatt direkte uten noen form for viderebehandling. Det er også mulig å omsette det uten at slik kontroll har funnet sted. Så det vil da avhenge av hva f.eks. butikkledet eller andre omsetningskanaler velger å legge inn i sine kvalitetssystem, og hva de velger å ta av kontroller enten på avsendersted eller ved mottak til sine butikker.

Når det gjelder det første spørsmålet du stilte, om hvilke områder som blir bedre, så blir kontrollen bedre i form av at myndighetene iverksetter en lang liste av kontroll- og overvåkningsprogrammer for en rekke sykdomsfremkallende bakterier og fremmedstoff på matvaresiden, og i form av at de utvider de mange kontroll- og overvåkningsprogrammene som gjelder dyrehelsesiden.

Kjell Engebretsen (A): Erik Solheim tok opp dette med markedet, kvalitet og kunder og sånne ting, og han mener at mye vil bli ryddet opp der. Han har stor tro på det systemet, forstår jeg – og det har vel dere også. Men er det noen mulighet for at markedet selv, som det heter, kommer til å pålegge seg strengere krav enn hva myndighetene gjør? Det er det ene. Og det andre er: Hvilke krav mener dere det er relevant for myndighetene å pålegge bedrifter som skal gis godkjenning som importører av den typen næringsmiddel vi nå snakker om?

Terje Solbakken: Jeg kan på nytt starte med det siste spørsmålet, for nettopp det å kontrollere importleddet er veldig viktig. Og de planene som det er lagt opp til der, synes jeg er veldig lovende. For det første blir importøren registrert. Det er krav om at de skal melde fra minst 24 timer før et vareparti ankommer. De vil i tillegg bli underlagt den såkalte IK-Matforskriften, altså krav til internkontroll. Det betyr at det blir veldig mye vanskeligere å drive som en ren handelsvirksomhet, fordi det gjennom IK-Matforskriften blir stilt krav om at man f.eks. skal ha godkjente lokaler til å oppbevare disse varene i, slik at Næringsmiddeltilsynet kan ha mulighet til å kontrollere når de kommer –ta ut stikkprøver eller ta beslag i partiet hvis det er mistanke om at det er sykdomsfremkallende bakterier i partiet. Så å kontrollere dem som i dag driver en ganske fri form for importvirksomhet, er veldig viktig for å ha kontroll med det som kommer inn kanskje særlig av matvarer.

Måten den kontrollen blir gjennomført på fra tilsynets side vil, tror jeg, ha veldig mye å si for hva slags risiko som eventuelt vil følge med slike importerte produkter.

Kjell Opseth (A): Solbakken var i eit svar til Engebretsen inne på at ein også i dag kan få importerte matva-

rer og kjøt som ikkje er kontrollert. Eg hadde lyst til å få presisert det litt nærmare. Er det slik i dag at ein importører kjøt – altså uforedla kjøt – som kan kome på marknaden og bli fortært utan at det har gått gjennom den salmonellakontrollen vi i dag har?

Det nye systemet gir oss høve til å nytte det salmonellaregimet vi har i dag. Meiner de då at også i forhold til salmonella vil det nye systemet bli betre enn det vi har i dag? Det er det eine. Det andre er: De kjenner dykkar systerbedrifter i EU. Kan de seie litt om korleis kontrollen og utvikinga av den har vore for dykkar systerbedrifter i EU?

Terje Solbakken: Kan du presisere det siste spørsmålet litt? Det gjaldt situasjonen for våre kolleger i EU-landene. Hva tenkte du på da i forhold til råvaretilgangen, kontrollsystemet eller hva?

Kjell Opseth (A): Det var kontrollsystemet, korleis det har utvikla seg i løpet av 1990-åra.

Terje Solbakken: Jeg kjenner ikke til det så veldig godt – jeg skal ikke si så altfor mye om det. Men det er klart at det har skjedd en utvikling i EU på dette området, en omlegging der de tidligere, før etableringen av det indre marked, også hadde grensekontroll. Hvor omfattende den kontrollen var, tror jeg varierte litt fra land til land. Nå har industrien fått det systemet som muligens vil bli en realitet i Norge fra årsskiftet. Skjønt med de omfattende kontrolltiltakene eller kontrollprogrammene som myndighetene iverksetter, vet jeg ikke om situasjonen blir helt sammenlignbar med det som skjedde i EU ved etableringen av det indre marked. Jeg kan litt for lite om det i detalj til å gi deg noe veldig utfyllende svar.

Når det gjelder grensekontroll i forhold til salmonella, så er denne tiden før jul sesong for grensehandel. Veldig mange reiser til Sverige og Danmark for å kjøpe julemat. I forhold til Sverige er det jo ingen salmonellakontroll vanligvis heller, fordi de har en like god status som Norge på det området. Men når det gjelder Danmark kommer det ganske mye kjøtt inn til Norge som ikke er omfattet av noen salmonellakontroll på grensen slik som annen import vil bli.

Det andre spørsmålet du stilte, var om kontrollen vil bli bedre med tanke på salmonella. Den vil i hvert fall omfatte flere typer kjøtt. Listen over de nye programmene som blir iverksatt, er ganske omfattende. I dag er det ingen kontroll av vilt og viltkjøtt – det vil det bli med det nye systemet. Skalldyr likedan, melk og eggeprodukter vil bli omfattet, det er de ikke i dag, og likedan fiskeprodukt. Så den kontrollen som vil finne sted, vil bli foretatt på flere typer råvarer og produkter, mens det systemet en har i dag med at det blir tatt stikkprøver av alle parti som importeres, vil da ikke lenger være en realitet.

Så det er et litt sammensatt og balansert bilde på det punktet.

Odd Roger Enoksen (Sp): Som du var inne på, kommer det inn ganske mye kjøtt fra Danmark som ikke kon-

trolleres. Er det grensehandel du snakker om her? Altså: Grensehandel er et individuelt ansvar med en individuell risiko som vi som myndigheter ikke har noe kontrollansvar for. Jeg vil gjerne at du – for å eksemplifisere det – tar et tenkt eksempel med grillet kylling fra Frankrike etter det gamle og det nye systemet. Hva vil være forskjellen på måten det blir håndtert på etter de to systemene?

Terje Solbakken: Forskjellen vil være at i dag så har du en kontroll. Ved ankomst til f.eks. Oslo vil Næringsmiddeltilsynet ta stikkprøver av det aktuelle partiet, antall prøver avhenger av størrelsen på det importerte partiet. Så vil prøvene bli analysert og partiet eventuelt frigitt hvis prøvene er negative. Hvis noen av prøvene er positive, vil det partiet bli avvist og sendt ut av landet, eventuelt destruert.

I det systemet som eventuelt er en realitet fra årsskiftet, vil det avhenge av kontrollmyndighetens vurdering. Når de får melding om at nå skal det komme et parti med grillet kylling fra Frankrike, hvordan de vurderer det da? Da har de enten mulighet for å ta tilfeldige stikkprøver, eller de har mulighet for å ta prøver med utgangspunkt i kontroll- og overvåkingsprogrammet. Og hvis myndighetene vurderer det slik at grillet kylling fra Frankrike er en risiko, at det er stor sannsynlighet for at et slikt parti vil inneholde f.eks. salmonella eller campylobacter, har de mulighet for å ta beslag i det partiet, ta prøver av det og – omtrent som de gjør i dag – analysere og eventuelt frigi hvis det partiet er negativt. Så omfanget av kontrollen og måten den blir utført på vil avhenge av de vurderingene som Næringsmiddeltilsynet vil gjøre når de får melding om at det skal komme et parti med grillede kyllinger fra Frankrike til Norge.

Johan J. Jakobsen (Sp): For det første oppfattet jeg det slik at dagens system innebærer at før partiet blir frigitt, vil det foreligge et analyseresultat som gjør at alternativet faktisk kan være at partiet sendes ut av landet og returneres. Det var en meget interessant opplysning.

Når det gjelder dette med at Næringsmiddeltilsynet selv kan foreta en vurdering av om den grillede kyllingen representerer en risikofaktor, står det jo i dokumentet at det skal være en begrunnet mistanke. I det øyeblikk tilsynet begynner å foreta nærmest systematisk kontroll, vil det være i strid med regelverket. Det må foreligge en begrunnet mistanke før en kan foreta kontroll ved grensen eller ved et tollkontor. Er ikke det riktig?

Terje Solbakken: Jo, det er riktig, og en slik begrunnet mistanke kan du ha med bakgrunn i flere forhold. Det kan f.eks. være at en har importert tidligere fra den samme leverandøren eller det samme området, og at en har erfaring for at grillet kylling fra den produsenten kan inneholde salmonellabakterier. Det vil gi grunnlag for mistanke. Og det kan være slik at man har fått meldinger fra kolleger i andre land. Sverige har jo hatt erfaring med å importere fjørfe fra Frankrike og har tatt kraftig affære i forhold til det. Det kan være et grunnlag, og det kan være opplysninger man har fått fra kolleger i andre land

gjennom det meldingssystemet som blir en del av det nye kontrollsystemet.

Så vil jeg gjerne legge til to ting som ikke var med i min beskrivelse av forskjellene i stad. Med det nye systemet skal det følge med en attest fra en offentlig veterinær i Frankrike som er ansvarlig for kontrollen på den aktuelle eksportbedriften, om at det er tatt de nødvendige prøver i forhold til den norske tilleggsgarantien for salmonella, og den skal da følge det aktuelle varepartiet.

Og i tillegg – det tok jeg heller ikke med i stad – vil det være opp til mottakeren i Norge, altså den som importerer, om en vil sende det aktuelle partiet ut på markedet før ytterligere analysesvar foreligger, eller om en vil la denne kyllingen stå på et kjølelager inntil svar på slike prøver foreligger.

Møtelederen: Tusen takk!

Då seier vi takk til Næringsmiddelbedriftenes Landsforening for at de ville komme hit.

Neste forestilling er med tre statsråder. Vi startar kvart på åtte etter den klokka som er på veggen her. Takk.

Høringen avbrutt kl. 19.35.

Høringen ble gjenopptatt kl. 19.45.

Høring med fiskeriminister Peter Angelsen, landbruksminister Kåre Gjønnnes og helseminister Dagfinn Høybråten

Dessuten møte: underdirektør Henrik Stenwig, Landbruksdepartementet, direktør Gunnar Jordfald, Statens næringsmiddeltilsyn, direktør Bodolf Hareide, Statens institutt for folkehelse, helsedirektør Anne Alvik, Statens helsetilsyn, ekspedisjonssjef Magnor Nerheim, Fiskeridepartementet, og rådgiver Geir Evensen, Fiskeridepartementet

Møtelederen: Da ønskjer eg velkommen til siste runde i høyringa om St.prp. nr. 6 om veterinære og plantesanitære forhold, EØS-avtalen og det heile. Eg ønskjer velkommen fiskeriminister Peter Angelsen, landbruksminister Kåre Gjønnnes og helseminister Dagfinn Høybråten. Ministrane har med seg «tilliggjande herlegheiter» – Statens næringsmiddeltilsyn, Statens helsetilsyn og Statens institutt for folkehelse. Alle er velkomne.

Eg foreslår at vi reint praktisk gjer det slik når vi har fått innleiingane og startar med spørsmål, at spørsmåla går til statsråden, og at statsråden eventuelt fordeler vidare til dei som – om mogleg – kan noko som statsråden ikkje kan, slik at dei får ordet ved namns nemning til dei spørsmåla. Kvart departement har fått høve til å innleie med nokre alminnelege synspunkt på avtala. Landbruksminister Kåre Gjønnnes får ordet først.

Statsråd Kåre Gjønnnes: Innledningsvis vil jeg si at jeg har brukt litt av ettermiddagen til å lese gjennom en

debatt som var i Stortinget 23. januar 1997, en debatt etter en tidligere landbruksministers redegjørelse. Uten å fornærme noen må jeg si at jeg spurte meg: Er det omkamp på Nes – både med samme aktører og andre? En kjenner igjen veldig mange av de problemstillingene som er framme i forhold til det som var problemstillinger i forbindelse med forrige gang Stortinget drøftet disse problemstillingene.

Det er viktig for meg at vi forsøker, gjennom det vi nå skal bidra med, å gi et rimelig korrekt bilde av situasjonen som vi nå opplever den, og jeg håper at vi kan bidra til det.

Etter at Stortinget behandlet St.prp. nr. 100 for 1991-92, som var EØS-avtalen, har også Stortinget vedtatt, i 1995, at Norge skulle bli medlem av WTO. Det førte til at vi fikk et importvern basert på tollsatser. I januar 1997 ble det i forbindelse med omtalte tidligere debatt foreslått i Stortinget å videreføre eksisterende grensekontroll, et forslag som ble avvist av Stortinget. I juni 1997 vedtok Stortinget å be Landbruksdepartementet arbeide videre med en utvidelse av EØS-avtalen på veterinær sektor. Det var i forbindelse med behandling av jordbruksoppkjøret i 1997. I Voksenåserklæringen sa regjeringens partiene at de ville undersøke mulighetene for reforhandling av avtalen, da spesielt ut fra forholdet om varepartier i arrest, kontroll med sertifisering og en revurdering etter to tre år. Det er tidligere orientert om resultatet av det.

Regjeringen har ut fra det, ut fra den situasjonen som er, valgt å ta et aktivt grep om prosessen med de forslagene som skulle komme til Stortinget. Vi har gått gjennom de nasjonale overvåkingsprogrammene og kontrollprogrammene. Av dem er det faktisk nå etablert, eller er det under etablering, 28 programmer for levende dyr, og det er 18 programmer som går på animalske produkter. Jeg kan sikkert komme tilbake til hva disse kontrollprogrammene går ut på senere hvis det er interesse for det.

SNTs vitenskapelige komite hadde betenkeligheter i sin rapport våren 1997. Våren 1998 gikk vitenskapskomiteen gjennom de nye foreslåtte tiltakene og bekreftet at det var tilfredsstillende og i samsvar med vitenskapskomiteens anbefalinger fra 1997. Komiteen tar forbehold om fortløpende evaluering, og Regjeringen har sagt seg enig i at det må naturligvis skje.

Regjeringen har økt budsjettene både i 1998 og 1999. Den samlede årlige satsingen er nå på ca. 70,5 mill. kr. Blant annet ut fra innspill til St.prp. nr. 6, som er til behandling, har Regjeringen foreslått å opprette zoonosenter og intensivere stikkprøvekontrollen. Regjeringen har lagt inn slike forutsetninger for sin tilråding:

- Det må være nok ressurser til å gjennomføre de tiltakene som er foreslått.
- Det skal være en aktiv bruk av sikkerhetsklausulen hvis folke- og dyrehelse settes i fare.
- Det skal være en fortløpende evaluering av nasjonale tiltak.
- Det skal være en vurdering av hele regelverket og smittesituasjonen, som skal legges fram for Stortinget i år 2001.

Under disse forutsetningene er det at Regjeringen tilrår avtalen og de nasjonale tiltakene, fordi de samlet sett

bør kunne sikre like god folke- og dyrehelse som det vi har i dag. Regjeringen har naturligvis plikt til å gjøre vurderinger på selvstendig grunnlag og sette i verk tiltak som den finner nødvendig før den går til Stortinget med sine anbefalinger, og det mener Regjeringen at vi har gjort. Som fagstatsråd kan jeg også si at det kunne ikke ha vært aktuelt for meg verken å anbefale Regjeringen eller i et samlet kollegium å gå til Stortinget hvis jeg ut fra dette hadde ment at jeg hadde vært med på å sette folke- og dyrehelsen i fare. Det ville vært helt uansvarlig av meg som fagstatsråd å være med på det.

Den nye avtalen gjelder EØS-avtalens vedlegg I, kapittel 1. Det er relatert til den eksisterende avtalen som vi har i dag. Revisjonen omfatter ikke bestemmelser om næringsmidler, generell næringsmiddelhygiene, offentlig kontroll av næringsmidler, merking, tilsetningsstoffer, barnemat, plantevernmidler, novel food, mat produsert på genmodifiserte organismer og økologisk produksjon m.v. Dette omfattes ikke av denne reviderte avtalen.

Det meste av EUs bestemmelser på det veterinære området er omfattet av gjeldende avtale. De nye elementene er:

- kontrollbestemmelser for handel over landegrensene, også fra tredjeland
- vilkår for import fra tredjeland
- merkebestemmelser for storfe, småfe og gris
- merkebestemmelser for storfekjøtt som omsettes, som betyr at man for kjøttets del gjennom merkingen kan fastsette nasjonalitet når man går i butikken og skal kjøpe
- vilkår for handel med levende småfe, akvakulturdyr og noen andre arter som er mindre sentrale
- dyrevern

Det er ingen nye elementer i den nye avtalen med hensyn til vilkår for handel med animalske næringsmidler, dvs. krav til varene og produksjon av dem. Justeringene som har skjedd fra 1994 til 1996, innebærer først og fremst en skjerping av helse- og hygienekrav til dyr og animalske produkter som omsettes i det indre marked.

Internasjonal handel med biologisk materiale vil alltid kunne representere en risiko for spredning av smittestoffer. Jeg tror vi alle er enige om at økt import også øker denne risiko. Jeg tror også det er felles for oss alle sammen at vi ønsker å redusere risikoen for matsmitte mest mulig, selv om den aldri kan bli lik null. Det vil alltid være en fare til stede.

EØS-avtalen berører ikke det tollbaserte importvernet. Det er i WTO-avtalen tollsatsene som avgjør volumet, mens EØS-avtalen harmoniserer regelverk og kontrolltiltak. Sikkerhetsnettet er bygd opp av

- krav til hygienisk kvalitet på råvarer
- krav til hygienisk produksjon ved dokumenterte interne kontrollrutiner
- krav til offentlig tilsyn og kontroll langs hele produksjonskjeden fra jord til bord

Jeg synes det er viktig at det er kommet fram at kontrollen ikke er relatert kun til stikkprøver, som man av og til kan ha en følelse av når diskusjonen pågår. Det er et helt sett av kontrolltiltak fra produksjonen starter og til

produktet er på bordet. Summen av det er den kontrollen som utøves, både det som skjer i avsenderland, og det som skjer hos oss nasjonalt. Det er ikke slik at en erstatter grensekontrollen med stikkprøver. Grensekontrollen erstattes med kontrollsystemer der ansvaret ligger både hos myndighetene i avsenderlandet, hos eksportøren og hos importøren. Det er stikkprøver fra offentlige myndigheter som skal vise om systemene fungerer. Det er det stikkprøvene brukes til. Det er altså galt å framstille det som om stikkprøvene er en kontroll i seg selv. Det er naturligvis en kontroll av om det andre fungerer.

Etter min mening vil de samlede virkningene av den nye avtalen og de nasjonale kontrolltiltakene gi oss et sikkerhetsnett som er finmasket nok til at vi skal ha nødvendig kontroll.

For meg blir det vanskelig å konkludere på annen måte enn at risikoen for at helseskadelig mat når forbrukerne iallfall ikke blir større enn den har vært før, men at vi skal greie å håndtere dette innenfor det regelverket som Regjeringen foreslår overfor Stortinget. Det har også kommet til uttrykk i uttalelser fra SNTs vitenskapelige komite, Folkehelse og Helsetilsynet at de tiltakene som foreslås, skal være tilstrekkelige.

Så til hovedelementene i det nye kontrollregimet. Myndighetene i avsenderlandet får en større forpliktelse til å sikre at varer som skal til Norge, oppfyller vilkårene for handel og produksjon. Alle som skal importere dyr eller animalske produkter, skal være registrert i et importørregister. Alle virksomheter som importerer animalske næringsmidler, skal ha etablert internkontroll, som andre næringsmiddelbedrifter, og kontrollen skal rette seg særlig mot forhold som angår importerte varer.

- Importør skal ha plikt til å forhåndsvarsle senest 24 timer før ankomst.
- Tollkontroll og registrering på grensen opprettholdes.
- Obligatorisk mottakskontroll etter nærmere bestemmelser.
- Plikt til å melde fra til tilsynsmyndighet når varepartier ikke oppfyller vilkårene.
- Offentlig stikkprøvekontroll av varer ved mottak, der det også er lagt inn økte ressurser.
- Offentlig prøvetaking ved mistanke om at varene ikke oppfyller vilkår, kan skje når som helst etter ankomst til Norge. Vi kan ikke lenger holde matvarer i arrest i påvente av prøveresultat dersom det ikke er mistanke om at varen er helseskadelig. Men ved mistanke kan naturligvis varen holdes i arrest med hjemmel i næringsmiddeloven.
- Offentlig prøvetaking i forbindelse med kartleggingsprogrammer i vesentlig økt omfang.
- Offentlig tilsynsmyndighet kan i prinsippet velge fritt hvilke prøver som skal tas, og hvilke analyser som skal gjennomføres, men ikke behandle importerte varer annerledes enn norske varer av tilsvarende kvalitet. Det er nokså viktig å ha med det. Private myndigheter kan gjennomføre kvalitetskontroller og stille krav utover de offentlige som ledd i en privatrettslig avtale mellom eksportør og importør. Man forventer at dette naturlig-

vis vil være en interessant faktor i hele kontrollregimet.

Norge har en systematisk overvåking av salmonellasituasjonen som er meget god. Som en følge av salmonellaprogrammet kan vi kreve at kjøtt, egg og levende dyr skal komme fra produsenter som er underlagt en like streng kontroll som den vi gjennomfører i Norge. Hvis produsenten ikke har det, skal hvert eneste vareparti kontrolleres før det sendes til Norge, og levende dyr skal isoleres når de kommer hit. Dersom disse kravene ikke oppfylles, kan vi nekte å importere varen. Disse bestemmelsene vil bli de samme som i det gamle systemet.

Sverige og Finland har fått godkjent tilsvarende salmonellaprogram som Norge. Varene fra Sverige og Finland testes ikke før de eksporteres til Norge. Vi har dessuten en bilateral avtale med Danmark om å godta salmonellakontroll fra eksportørene i Danmark. Kjøttet testes derfor i Danmark før det eksporteres til Norge. I det nye systemet innfører vi det samme prinsippet for andre land i EU og resten av EØS som vi i dag praktiserer med Danmark. I dag kontrollerer vi kjøtt kun for salmonella. Det som er kontrollen i dag, går på salmonella. Som en del av det nye systemet blir det etablert nye og utvidede overvåkningsprogrammer der importert kjøtt også kan testes for E.coli, altså hamburgerbakterien, og campylobacter – ja, det der var litt vanskelig, det ble kanskje rett. – Det nye regimet vil ha som prioritert oppgave å søke aktivt etter informasjon om mulige risikofaktorer. Dermed skal vi kunne tilpasse tiltakene til de situasjonene som oppstår. Dersom risikobildet endres, må vi møte med endringer og tiltak for å sikre folke- og dyrehelsen. Dette er ikke statisk, dette må tilpasses. Dersom tollsatsene senkes og importvolumet øker, betyr ikke dette at kontrollregimet må bygges om, men at det kan bli behov for mer ressurser til den tilsynsmyndigheten som skal utøve kontrollen. Samtidig er det viktig for Regjeringen at de midlene som settes inn, også blir brukt effektivt og målrettet.

Det hevdes at maten vil være spist før vi har svarene fra laboratorieundersøkelsene. Som nevnt skal stikkprøvene vise om kontrollsystemene virker. Maten skal derfor være kontrollert på et vesentlig tidligere stadium og merket som trygg. Hvis det påvises gjennom stikkprøver, kartleggingsprogram eller internkontroll at ordningene praktiseres på en måte som kan utsette forbrukerne for risiko, kan vi sette i verk tiltak som stopper varepartier, eller at en skjerper praksis. I tilfeller der slikt blir avslørt for mat at en ikke følger opp, som er – ja, hva står det her da? – Det som da kan skje, er at når mat er ferdigpakket i forbrukerpakker, så de kan legges rett ut i butikken, så kan de første varepartiene ha nådd forbruker før svaret på stikkprøvene foreligger. Det er en riktig observasjon. Her er det også viktig at vi søker å ta i bruk ny teknologi som kan gi oss svar på prøvene tidligere.

Det er også viktig at vi oppdager eventuell negativ utvikling i folkehelsen tidligst mulig. Derfor har Regjeringen foreslått at det opprettes en zoonoseenhet ved Veterinærinstituttet og Folkehelse for å overvåke og analysere smitte som kan overføres fra dyr til mennesker. I tillegg blir det overført midler til Statens institutt for folkehelse

for å styrke overvåkingen av matbåren infeksjon i befolkningen. Tiltakene som kan sikre et godt tilsyns- og kontrollapparat, kommer ikke til nytte uten at vi har tilstrekkelige ressurser, det er ganske klart. Det har vært en klar målsetting også for Regjeringen å styrke dette tilsynsapparatet.

Til slutt vil jeg nevne at Landbruksdepartementets programkategori 15.10 Matvarekvalitet, dyrehelse og plantehelse er styrket fra 453 mill. kr i 1996 til 560 mill. kr i 1999, altså med 24 pst. For 1998 ble det avsatt 41,7 mill. kr til nasjonale tiltak i forbindelse med revidert EØS-avtale vedlegg I. For 1999 har Regjeringen foreslått å bevilge 70,5 mill. kr til ulike tiltak knyttet til ikrafttredelse av avtalen.

Jeg håper at når spørsmålene kommer, får jeg anledning til å bruke det embetsverket jeg har med, for jeg kan love at det er mange detaljer her som det ikke er lett å få full oversikt over.

Møtelederen: Tusen takk til landbruksministeren. Eg tør ikkje føreslå kven som er nestemann. – No er det fiskeriministeren.

Statsråd Peter Angelsen: Jeg må passe på å beholde plassen min.

Jeg vil i mitt innlegg forsøke å gi en beskrivelse av det bakteppet og de fakta som ligger til grunn for at jeg som fiskeriminister mener det er viktig at Norge slutter seg til denne utvidede EØS-avtalen for fiskerinæringens del. Jeg vil starte med å gi noen fakta om eksporten av fisk til EU. Jeg håper dere unnskylder, siden fisk har vært sentralt i høringene tidligere i dag, at det blir noen gjentakelser.

Fisk er Norges største eksportnæring etter olje. Tallet for 1997 viser således at eksportverdien overstiger gass. Dette året eksporterte Norge 957 000 tonn fisk til EU til en verdi av 14,5 milliarder kr. Det utgjør 59 pst. av vår totale eksport og gjør EU-markedet til vårt suverent største. Prognosene for inneværende år viser at eksporten vil øke. Hvor mye er ennå for tidlig å si, men i første halvår ble det registrert en økning på 18 pst. i den totale fiskeeksporten sammenliknet med samme periode for 1997. Eksportandelen til EU vil sannsynligvis komme til å overstige 60 pst., og det har sammenheng med sammenbrudd på Russland og en svekkelse av Japan.

I tillegg går en ikke ubetydelig del av eksporten til land utenfor EU i transit gjennom EU. Denne fisken utsettes også for grensekontroll ved EUs yttergrense. Dette gjelder bl.a. deler av eksporten til Øst-Europa og Russland som ofte fraktes med bil gjennom Sverige og Finland. Dessuten går deler av lakseeksporten til Japan med bil til sentrale flyplasser på kontinentet for å videresendes med fly derfra. Det er også eksempler på at båtforsendelser med klippfisk til Brasil som er blitt omlastet i Rotterdam, er blitt underkastet veterinær kontroll.

Eksporten av fisk fra Norge til EU transporteres med båt og bil. Biltransporten står for litt over halvparten og omfattet i 1997 over 27 000 trailerforsendelser. Det betyr mer enn 500 trailere med fisk til EU hver uke. Bilene an-

vender grenseovergangene i Finland, Sverige, Danmark og Tyskland, hvor de møter en grensekontroll bestående av 100 pst. dokument- og identitetskontroll, dvs. kontroll av tollpapirene. Noe er fysisk kontroll som gjelder den veterinære kontrollen. I Danmark og Tyskland varierer frekvensen av den fysiske kontrollen fra 0 til 50 pst. I Sverige og Finland er den langt høyere, men selve kontrollen er beskjeden og ikke representativ for den kontroll som blir gjennomført dersom avtalen ikke iverksettes.

Dersom Stortinget sier nei til avtalen, vil frekvensen av fysisk kontroll bli 20 pst. for ferske, frosne, saltede og hermetiske fiskevarer. For øvrige fiskevarer, herunder røkt laks, og rekeprodukter vil frekvensen bli 50 pst. Disse prosentsetningene er et resultat av at EU med virkning fra 1. januar 1997 harmoniserte regelverket for grensekontroll. Norge har som følge av en særordning sluppet denne oppjusterte frekvensen i påvente av at den framforhandlede avtalen skal iverksettes. Som følge av overgangsordningene har også Sverige og Finland benyttet provisoriske kontrollstasjoner på grensen og foretar av den grunn ikke fullverdig fysisk kontroll.

På tross av at Norge i dag nyter godt av en særordning, medfører likevel dagens kontrollordninger problemer for eksporten. Det minste problemet er kontrollkostnaden, som ved dagens kontroll utgjør noe over 30 mill. kr i attestgebyr. Viktigere er da problemene som følger av forsinkelser ved leveranser til markedene, med derav følgende krav om prisavslag.

Utover den tid som går med til selve kontrollen, går det også med tid for å passere grensen på riktig sted, som ikke alltid ligger langs den beste kjøreruten. Upraktiske åpningstider og ventetid på tur er også et problem. Disse problemene har økt betydelig etter at Sverige og Finland ble EU-medlemmer. Men jeg vil gjøre oppmerksom på at dette bildet ikke er entydig, men varierer med hensyn til hvilke grenseoverganger som benyttes.

Transporten over grensen ved Svinesund er et eksempel på hvor kontrollen fungerer bra. Det er særlig i Nord-Sverige og Nord-Finland problemene har oppstått. Som følge av henvendelser fra fiskeeksportører, har utenriksministeren og jeg selv tatt opp sakene med våre kolleger i Finland i et forsøk på å bedre åpningstidene på kontrollstedene i Nord-Finland uten å lykkes.

Alternative forslag om et samarbeid mellom svenske og finske kontrollsteder har heller ikke ført fram. Konsekvensene er at fiskeeksporten fra Finnmark og Nord-Troms i påvente av den framforhandlede avtalen ofte må transporteres betydelige omveier til kontrollsteder i Nord-Finland, og det er begrensninger på når slik transport i det hele tatt lar seg gjennomføre.

I og med at det på grensen mot Sverige og Finland må bygges grensekontrollstasjoner, er det rimelig å anta at det vil bli færre grenseoverganger hvor det tillates å passere med fisk. Konsekvensene kan for en del forsendelser bli enda lengre omveier. Dette kommer i tillegg til den ekstra tid som vil måtte påregnes ved selve kontrollen. Når det gjelder biler som kommer til EU med ferge, er det lett å tenke seg risikoen for opphoping av biler der-

som f.eks. 20 trailere med fersk fisk er om bord og fem av dem skal utsettes for fysisk kontroll.

Ved fysisk kontroll skal temperatur, vekt, emballasje og merking alltid kontrolleres. I tillegg skal det tas prøver av et visst antall pakninger fra ulike steder i forsendelsen. Prøvene skal undersøkes med hensyn til lukt, farge, konsistens, smak m.v. og ved opptining og koking. Det skal også sendes prøver til laboratorieundersøkelser for å påvise eventuelle forurensninger, tegn til forringelse, sykdomsfremkallende bakterier m.v. Det kan også kreves lossing av hele sendingen på grensekontrollstasjonen dersom tilsynsmyndighetene ønsker det. Hvis tilsynsmyndighetene har mistanke om uregelmessigheter, kan hele sendingen holdes tilbake inntil resultatet av laboratorieanalysene avkrefter mistanken.

Jeg vil presisere at det er den nye grensekontrollens potensial for forsinkelser som er det vesentlige. Dette er etter mitt skjønn ubestridelig. Således finner jeg det vanskelig å forstå at noen hardnakket benekter en slik realitet. At andre hensyn etter en fundert avveining tillegges større vekt, har jeg respekt for, men ikke at fiskerierargumentene feies under teppet som ikke-eksisterende.

Hvor store og hyppige forsinkelsene vil bli, og hvordan og hvor sterkt kundene i Europa vil reagere på det, er det ingen gitt å vite eksakt. Krav om prisavslag og reduserte priser på auksjoner er dog særlig nærliggende. Slike konsekvenser har et stort tapspotensial, og dette er i seg selv alvorlig. Langt mer alvorlig vil det imidlertid være dersom eksportørene skulle begynne å miste kunder. Et slikt scenario kan ikke utelukkes dersom eksportørene over tid ikke klarer å frambringe varene til rett tid og med rett kvalitet.

Så når det gjelder importen av fisk. Kravet om kontroll på grensekontrollstasjonene av import fra tredjeland omfatter ikke landingen av fersk fisk fra fiskefartøy. Slike landinger vil bli kontrollert på samme måte som i dag. Leveransene fra tredje land domineres av russiske fartøy, som i 1997 leverte fisk for vel 1 milliard kr i førstehåndsverdi til Norge. Av dette var ca. 60 pst. fersk fisk. Leveransene har særlig stor betydning for fiskeindustrien i Troms og Finnmark, og Regjeringen er opptatt av at revisjonen av EØS-regelverket ikke skal påvirke handelsmønsteret i negativ retning.

Den store andelen av ferske leveranser innebærer da også at majoriteten av leveransene vil skje upåvirket av nye regler. For fisk som blir omfattet av det nye grensekontrollsystemet, vil det bli etablert praktiske ordninger, slik at kontrollen kan skje på en mest mulig smidig måte. Blant annet legges det ikke opp til at fisken fysisk må framstilles på selve grensekontrollstasjonen, men at den kan leveres på virksomhetens eget anlegg for kontroll der, når dette befinner seg i rimelig nærhet av grensekontrollstasjonen.

Tilsynsmyndighetene vil således anstrenge seg for å medvirke til at det nye regelverket ikke legger unødvendige hindringer i veien for gjennomføringen av handelen med fisk. Dersom erfaring skulle vise at systemet ikke fungerer tilfredsstillende i så henseende, kan det bli aktuelt å etablere flere grensekontrollstasjoner.

Til avslutning vil jeg understreke: I dag har Norge overtatt EUs hygienebestemmelser for fisk. Vi produserer således fisken i overensstemmelse med de regler som gjelder i EU. Dette har medført store kostnader for industrien i form av investeringer og kontroll. Disse investeringene hadde vi måttet gjennomføre selv om vi ikke sluttet oss til avtalen, for at den enkelte bedrift skal få levere varene til EU-markedet. Dersom vi sier nei til avtalen nå, har vi med andre ord betalt regningen uten å kunne ta ut ekstragevinsten som følge av den fremforhandlede avtalen. Og det anser vi som et meget viktig argument i den sammenheng. Hjertelig takk.

Møtelederen: Tusen takk. Helseminister – ver så god.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg tar utgangspunkt i hovedmålsetningene i norsk mat- og ernæringspolitikk, som er å sikre befolkningen et riktig kosthold og på den måten redusere omfanget av kostholdsrelaterte helseskader i befolkningen. Det innebærer både mål om sammensetningen av kostholdet, og at matvarene skal være helsemessig trygge, dvs. fri for smittestoffer og fremmedstoffer i mengder som kan medføre helserisiko. Disse målene har også ligget til grunn for Regjeringens behandling av denne proposisjonen. Vi har en rekke virkemidler for å nå disse målene. Det er lovgivning, det er tilsyn, det er kartlegging og overvåking, det er informasjon og opplysning, det er utdanning og forskning.

Litt om dagens situasjon: Norge har i internasjonal målestokk en meget gunstig situasjon når det gjelder forekomst av næringsmiddelbårne sykdommer. Bare et lite mindretall av de næringsmiddelbårne infeksjonene synes å ha sammenheng med forbruk av importert mat i Norge. Til tross for betydelige hygieniske fremskritt synes det likevel som om sykdom som følge av sykdomsfremkallende bakterier igjen er et økende problem på verdensbasis. Ifølge Verdens Helseorganisasjon skyldes det i tillegg til internasjonal reisevirksomhet endringer i handelen med næringsmidler, bakterienes tilpasningsevne og endringer i matproduksjonen. I tillegg fører økt andel eldre mennesker i samfunnet og nye bosettingsmønstre og forbrukervaner til flere sykdomstilfeller. Utvidelsen av EØS-avtalen omhandler som kjent ikke importvolumet og forventes derfor heller ikke å resultere i økning av importen.

Så til det nasjonale kontrollregimet og hvordan dette påvirkes av endringen av EØS-avtalen sett fra et helse-synspunkt. Alle næringsmidler som importeres, skal pr. i dag gjennomgå grensek kontroll før de frembys. En har under dagens regelverk gjennom kravet om importtillatelse relativt frie rammer for å stille krav til dokumentasjon før import finner sted. Næringsmidler av animalsk opprinnelse skal være i samsvar med kravene i norsk næringsmiddel- og dyrehelse lovgivning. Gjennom EØS-avtalen er kravene til selve produktene allerede i stor grad harmonisert med EUs lovgivning. I praksis har importkontrollen av ferskt kjøtt bestått av – som landbruksministeren var inne på – dokumentkontroll, generell hygiene-kontroll og som regel en salmonellakontroll. Bedrifter er

i prinsippet underlagt de samme krav om internkontroll i hele EØS-området.

Når grensekontrollen faller bort, er det viktig ut fra en helsemessig betraktning å påpeke at Norge har full handlefrihet til å skaffe seg informasjon om varenes faktiske kvalitet ved ankomst. Kravet om at importørene skal registreres og varsle Næringsmiddeltilsynet 24 timer før varenes ankomst, er den viktigste muligheten til fortsatt å føre en restriktiv politikk. På basis av dette vil myndighetene kunne ta stikkprøver eller foreta full kontroll med tilbakeholdelse av varene ved mistanke om at forsendelsen ikke er i henhold til reglene. Dessuten endrer ikke veterinæravtalen selve næringsmiddel lovgivningen, slik at det fortsatt kan forbys å fremby varer som anses helseskadelige, eller som ikke er i samsvar med reglene. Helseskadelige varer kan beslaglegges. Dersom en norsk importør opererer på en helsefarlig måte, kan hele eller deler av virksomheten påbys stengt. Jeg vil også understreke betydningen av at EUs eget regelverk med tanke på helse- og hygienekrav gradvis har blitt skjerpet for å sikre helsemessig trygge matvarer og bedre dyrehelse. Jeg vil også understreke at Norge kan og vil, dersom folke- eller dyrehelsen er satt i fare, ta i bruk sikkerhetsklausulen i EØS-avtalen, og gjøre ensidige vedtak som kan medføre stans i handelen når dette vurderes som nødvendig.

Det er videre viktig for meg å nevne at vedlegg I ikke inneholder bestemmelser om generell næringsmiddelhygiene, som f.eks. genmodifiserte næringsmidler, tilsetningsstoffer og spørsmålet om antibiotikaresistens. Disse bestemmelsene er allerede en del av EØS-lovgivningen. Jeg kan forsikre om at dette er spørsmål som Regjeringen er opptatt av. Blant annet har Regjeringen vedtatt at det skal utarbeides en plan mot antibiotikaresistens, der formålet er å bevare antibiotika som virksomt medikament innenfor medisinsk behandling. Det vil bl.a. kreve et system for overvåking av utviklingen av antibiotikaresistente mikrober. Dette er det også et sterkt økende engasjement for innenfor EU.

Når det gjelder helsemessige konsekvenser av utvidelsen av EØS-avtalen, er det nasjonalt gjort et grundig arbeid for å vurdere slike konsekvenser. I 1997 ble SNTs vitenskapelige komite bedt om å vurdere de helsemessige konsekvensene av en mulig utvidelse av EØS-avtalens vedlegg I. Komiteens konklusjoner kan kort oppsummeres slik:

- Det er høyere smittenivå når det gjelder næringsmiddelbårne infeksjonssykdommer i mange EU-land enn i Norge.
- Smittepresset mot Norge øker ved friere verdenshandel.
- De kompensierende tiltak som den forrige regjeringen foreslo opprinnelig, er alene ikke tilstrekkelige for å kompensere for det økte smittepresset.
- Dersom forbrukerne fortsatt skal kunne sikres trygge næringsmidler ved økt internasjonal samhandel og kontakt, vil dette kreve en vesentlig styrking av landets infeksjonsepidemiologiske beredskap – fortsatt ifølge den vitenskapelige komite i SNT – i form av:

- forbedret kartlegging og overvåking av næringsmiddelbårne sykdommer og deres smittestoffer
- økt satsing på epidemiologisk forskning for å identifisere smitekildene og bestemme deres betydning
- økt innsats for å oppdage sykdomsutbrudd og avsløre årsakene til disse, slik at utbruddene kan stanses og gjentakelse forhindres
- styrking av kompetanse innen risikovurdering
- styrking av internkontrollen og tilsynet med importbedrifter i foredlings- og detaljleddet

De fleste av disse punktene faller inn under helsemyndighetenes ansvarsområde. Helsemyndighetenes tiltak for å møte disse utfordringene slik situasjonen er i dag, kan kort oppsummeres på denne måten:

For det første: Å styrke overvåking og kartlegging av de næringsmiddelbårne infeksjonssykdommer ved å videreføre og utbygge det allerede omfattende meldingssystemet for smittsomme sykdommer ved Statens institutt for folkehelse, det såkalte MSIS-systemet.

For det andre: Styrke overvåking av sykdomsfremkallende bakterier som spres gjennom næringsmidler, ved å videreføre og utbygge Referanselaboratoriet for enteropatogene mikrober ved Folkehelse. Overvåking av antibiotikaresistens inngår som en del av dette.

For det tredje: Helsemyndighetene vil videreføre og styrke epidemiologisk forskning og utredning for å videreutvikle spisskompetanse, bl.a. for å identifisere smitekilder og smitemåter, bestemme deres relative betydning og dermed danne utgangspunkt for spesifikke tiltak, evaluere effekten av forebyggende tiltak og bestemme den helsemessige og økonomiske betydningen av næringsmiddelbårne infeksjonssykdommer i befolkningen.

For det fjerde: Ved hjelp av meldingssystemet MSIS og Referanselaboratoriet vil Folkehelse øke innsatsen for å oppdage, varsle, oppklare og stanse sykdomsutbrudd i befolkningen i samarbeid med Næringsmiddeltilsynet, kommunehelsetjenesten og øvrige etater.

For det femte: Denne satsingen vil bedre våre muligheter til å gi helsevesenet, Næringsmiddeltilsynet, veterinærvesenet og andre myndigheter informasjon og faglige råd innen de nevnte områder, og vil være retningsgivende for forvaltningsmessige og forebyggende tiltak.

For det siste og sjette: Helsemyndighetene vil gjennom økt innsats bidra til å utbre kunnskap om næringsmiddelbårne sykdommer ved undervisning og utdanning av helseprofesjonene og andre yrkesgrupper, samt ved helseopplysning direkte til befolkningen.

De tiltakene som jeg har redegjort for, er tilpasset dagens markedssituasjon med en svært begrenset import av animalske næringsmidler. Ved en eventuell fremtidig økning i importvolumet vil tiltakene i regi av helsemyndighetene og Næringsmiddeltilsynet kunne trappes opp og forsterkes i pakt med økende utfordringer. Det er således et fleksibelt og dynamisk tiltakssystem som er foreslått. Det er lagt vekt på nettopp at tiltakene skal være fleksible, og den fortløpende evaluering som Regjeringen legger opp til, vil gi grunnlag for mulige tilpasninger til rådende epidemiologiske og handelspolitiske forhold.

Det er i Norge bygd opp et meget godt samarbeid mellom de ulike institusjonene med kompetanse innen helsevesenet, Næringsmiddeltilsynet, veterinærvesenet, forsknings- og utdanningsmiljøet ved Veterinærhøgskolen mv. Dette samarbeidet styrkes og befestes nå i et samspill som vil bedre vår evne til å kompensere for et økt smittepress knyttet til friere internasjonal handel med matvarer og levende dyr.

Avslutningsvis vil jeg fremheve betydningen av et internasjonalt samarbeid for å få gjennomslag for målsetningene i mat- og ernæringspolitikken, som jeg nevnte innledningsvis, og at målet om å beskytte folkehelsen må fremmes gjennom beslutninger i internasjonale organer. Vi har mange hundre års erfaring med at smittestoffer ikke ser landegrenser som en naturlig hindring, og det er også viktig å understreke at det alltid er risiko knyttet til håndtering av næringsmidler, at spørsmålet uansett vil være hvordan denne risikoen kan motvirkes gjennom ulike tiltak.

Jeg mener at prosessen fram til en fremleggelse av proposisjonen har bidratt til å belyse helsemessige konsekvenser på en grundig måte. Jeg viser til SNTs vitenskapelige komites to rapporter om helsemessig vurdering av igangsatte tiltak i forbindelse med vedlegg I fra 1997 og 1998. Jeg viser til de faglige uttalelser som er avgitt i forbindelse med den foreliggende St.prp. nr. 6, fra så vel Statens institutt for folkehelse som Statens helsetilsyn, hvor begge institusjoner nå mener at de foreslåtte tiltak er forsvarlige ut fra en humanhelsebetragtning.

På basis av disse faglige råd og forslag til justeringer som har skjedd underveis, finner jeg den foreslåtte utvidelse av EØS-avtalen akseptabel.

Møtelederen: Tusen takk til alle dei tre statsrådene. Eg kunne i farten ikkje høyre eit einaste tema som dette panelet har vore innom tidlegare, som det ikkje kom svar på her, men slikt hindrar oss normalt ikkje frå å stille nye spørsmål.

Før vi går laus på den runden, er det eit par praktiske ting: Eg foreslår at statsrådene seg imellom fordeler spørsmåla alt etter fagleg og konstitusjonelt ansvar, interesse eller kva det no måtte vere. Men det er òg ein av grunnane til at vi bad alle tre om å kome, fordi det kan vere vanskeleg å trekkje dei grensene, så om statsrådene sorterer det seg imellom—. I det vidare vil eg heller ikkje no ta utgangspunkt i parti eller komite, men både næringskomiteen og utanrikskomiteen er her, og alle er ute etter berre ein ting, og det er det faktiske og faglege innhaldet i dette – utan andre baktankar. Og når det gjeld tida vi har til disposisjon for dette, foreslår eg at vi prøver å få til at alle som føler at det står att spørsmål som bør oppklarast før vi avgir innstilling, stiller spørsmål. Og eg har ikkje andre avtalar i kveld, så då kan vi gjennomføre dette.

Då startar vi med Kjell Engebretsen.

Kjell Engebretsen (A): Takk, leder. Jeg må nok innrømme at vi nå fikk en både bred og god gjennomgang av saken, og det har den ulempen at godt forberedte

spørsmål allerede er besvart. Men jeg prøver meg likevel. Jeg tror adressen er landbruksministeren, men det får dere vurdere. Jeg har tenkt på at det faktisk at vi må etablere såpass inngående kontrollordninger, bekrefter at import av den type varer, levende dyr og animalske produkter som vi snakker om her, er en aktivitet som krever sitt. Men jeg forstår også at dersom dette gjøres riktig, kan dette gå riktig bra på alle mulige måter.

Men hvis det skulle gå galt, eksisterer det en sikkerhetsklausul, og jeg vil da spørre: Hva skal til for å bruke denne klausulen, og på hvilken måte kan den brukes? Hva kan den brukes til? Og et tredje spørsmål – hvis jeg får lov til det: Hva skal til for å ha berettiget mistanke – er begrepet berettiget mistanke det tradisjonelle, juridiske begrepet, eller ligger det noe annet i det i denne sammenhengen her?

Statsråd Kåre Gjønnnes: Det å bruke sikkerhetsklausul er det opp til nasjonale myndigheter selv å bestemme, og det naturligvis ut fra det skjønn som utøves av nasjonale myndigheter. Det skal brukes i de tilfeller en føler at det er fare for at folke- eller dyrehelsen trues. Og det skjønnet må naturligvis utøves nasjonalt.

På det tidspunktet nasjonale myndigheter beslutter seg for dette, skal det umiddelbart meddeles EU at den er tatt i bruk. Det skal da foretas konsultasjoner mellom det landet som tar den i bruk, og EU for å drøfte mulige måter for å rette på den situasjonen som har oppstått, for å komme fram til en situasjon der denne sikkerhetsklausulen kan oppheves, og komme inn i en normal situasjon. Hvis det er nødvendig å føre dette videre, vil det naturligvis være opp til nasjonale myndigheter å treffe de beslutningene. Det vil også være opp til EU som system å forholde seg til om de mener at dette er en riktig beslutning å videreføre, f.eks. for Norge – hvis ikke kan det bli tatt opp som sak. Men det er opp til nasjonale myndigheter å treffe denne beslutningen på egen kjø. Man trenger ikke å spørre om noe annet, men man skal umiddelbart melde tilbake til EU. Man skal naturligvis ikke gjøre det fordi man har lyst. Det skal være en grunn til det, og det er da at en mener at dyre- eller folkehelsen er truet på en eller annen måte.

Kjell Engebretsen (A): Det var dette med berettiget mistanke. Hva ligger i det?

Statsråd Kåre Gjønnnes: Jeg har ikke noe bedre svar på det. Det må altså avgjøres av de myndighetene som har mulighet til å utøve det skjønnet at denne mistanken er til stede. Det vil ut fra det kunne være behov for å bruke denne sikkerhetsmekanismen. Jeg vet ikke om Stenwig vil utdype dette noe nærmere?

Henrik Stenwig: Jeg kan forsøke. Tidligere har det vært gitt inntrykk av at så fort en vare kom fra utlandet, har man berettiget mistanke om at den ikke fyller vilkårene. Det er selvfølgelig ikke berettiget mistanke. Men det skal veldig lite til utover det for at den utøvende myndighet kan bestemme seg for at her skal man ta en prøve.

Og da har man hele gradienten av skjønn: Hvilken risiko man tror foreligger, hvilket virkemiddel som er relevant å bruke for å stoppe varen, hvilken risiko det innebærer for forbrukeren. Berettiget mistanke er absolutt et tøyelig begrep, men tar man prøver av alt som kommer fra utlandet, fordi det kommer fra utlandet, har man selvfølgelig gått for langt. Men det begynner der, og så kan det rett og slett også bygges på at man har informasjon fra andre land om at visse typer varer fra gitte områder inneholder elementer som gjør at det er grunn til å kontrollere.

Møtelederen: Då går vi vidare til Einar Steensnæs.

Einar Steensnæs (KrF): Det som ble stående igjen i går etter høringsrundene, bl.a. med Forbrukerrådet, var Forbrukerrådets usikkerhet når det gjelder det som nå vil skje når grensekontrollen bortfaller.

Anne-Lise Bakken gjentok det hun sa i en annen sammenheng, nemlig at hun betegnet overgangen til et nytt kontrollregime som «å gamble med folkehelsen». Jeg tror ikke det uten videre var konklusjonen hvis en tok alle uttalelsene i høringsrommet under ett, men det ble i hvert fall i media stående som en overskrift på det som ble uttalt i går.

Jeg hørte jo landbruksministeren si at det var «helt uansvarlig av meg», tror jeg han sa, å gå til Stortinget med noe som kunne sette dyre- og folkehelsen i fare. Og det er klart at hvis en vet at her er det noe som er usikkert, så gjør en ikke det. Men dette med «å gamble» er da uttrykk for noe annet, at det altså er en usikkerhet i dette, og det ble uttrykt slik at det var «å gamble med folkehelsen». Jeg vil gjerne spørre helseministeren om hvordan han vurderer en slik betegnelse i forhold til de tiltak som det nå er gjort rede for.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg slutter meg fullt ut til landbruksministerens formuleringer når det gjelder hva jeg som ansvarlig statsråd ville kunne gå for. Det er klart at hvis jeg hadde vurdert det slik at det å anbefale denne avtalen ville være «å gamble med folkehelsen», hadde jeg ikke anbefalt den.

Jeg vet ikke hva som ligger i det uttrykket, men jeg har i min embetsførsel gjort mine avveininger og vurderinger på grunnlag av faglige tilrådinger fra de tunge kompetansetilrådene som gir meg råd. Det er Statens institutt for folkehelse, Statens helsetilsyn, Statens næringsmiddeltilsyn, og det er i denne sammenheng Den vitenskapelige komite, som ledes av Bodolf Hareide, som sitter ved min side.

Det er de klare råd som ligger i disse uttalelsene, som vi har lagt til grunn for utforming av de kompensatoriske tiltak og øvrige tiltak, og som samlet sett etter min oppfatning gir en akseptabel situasjon. Jeg må vel også si, siden dette uttrykket bringes på bane, at jeg sier ikke at den handelen med animalske produkter som vi her snakker om, er risikofri. Det er knyttet risiko til den, men jeg mener at vi gjennom de tiltak som dels er iverksatt, og dels blir iverksatt, får en akseptabel risikosituasjon.

Jeg har fulgt litt med på høringen tidligere i dag. La meg bare si at jeg finner å måtte ta avstand fra det angrep, spesielt på Helsetilsynets og Folkehelsas faglighet og integritet, som kom til uttrykk ved Veterinærforeningens høring her tidligere i dag. Jeg finner å måtte ta skarp avstand fra det, for jeg kjenner ikke igjen disse organer i en slik beskrivelse som ble gitt.

Jeg vet ikke om Folkehelsas direktør og leder av Vitenskapskomiteen vil supplere meg på dette med folkehelseperspektivet mer generelt?

Bodolf Hareide: Da har jeg lyst til å ta utgangspunkt i det oppdraget som Vitenskapskomiteen fikk i 1997 – og nå må jeg ta hatten til Vitenskapskomiteen på meg. Oppdraget var å vurdere daværende regjeringens spørsmål om denne EØS-avtalen ville medføre helsemessige implikasjoner eller konsekvenser hvis den ble vedtatt, og om de kompensasjonstiltak som var foreslått av SNT og Landbruksdepartementet, tror jeg, ville være nok til å demme opp dersom dette medførte eventuelt økt smitterisiko. Det var utfordringen til denne komiteen, og komiteen tok denne utfordringen forutsetningsløst i den forstand at det var ingen bindinger, ingen føringer, ingen anvisninger og ingen veiledning om hvordan disse spørsmålene skulle besvares.

Det første komiteen konstaterte, var at ved økt reiseaktivitet, med økt migrasjon av mennesker, ved økt handel og ved økt handel med næringsmidler, måtte man regne med økt smittepress.

Da var neste utfordring: Hvordan skulle man møte denne situasjonen? Slik vi forstod det, skulle vi lage et opplegg som til fulle kompenserte for frafall av den såkalte veterinære grensekontroll. Dette gjorde vi i et enstemmig kollegium, som avgav en rapport våren 1997. Året etter fikk vi et spørsmål fra SNT om hvorvidt de forutsetninger og de forslag til tiltak for å demme opp for dette eventuelle og sannsynlig økte smittepresset var imøtekommet gjennom de tilleggsforslag som da var etablert. Men det var også en undergruppe i SNTs vitenskapskomite som gjorde denne jobben og denne vurderingen på vegne av hele komiteen. Resultatet av disse to arbeidene er trykte vedlegg til proposisjonen, så det kjenner dere.

Konklusjonen er den at dette er tilfredsstillende. Men vi presiserte – og var nøye med å presisere – at det ikke er noen statisk situasjon. Dette må evalueres fortløpende, og den dynamikken må fange opp eventuelt endrete epidemiiske forhold. Det var en rekke andre forslag som dere er vel kjent med, og det vi kan si, er at vi i komiteen har opplevd at regjeringene – det er to regjeringer – har imøtekommet forslaget fra Vitenskapskomiteen som har blitt fremmet forutsetningsfritt fra vår side.

Einar Steensnæs (KrF): Kan jeg få ordet?

Møtelederen: Einar Steensnæs – ver så god!

Einar Steensnæs (KrF): Nå sa helseministeren, og det er selvsagt riktig, at det er ikke risikofritt når en im-

porterer kjøtt over landegrensene. Jeg antar at det heller ikke er risikofritt innenfor det nåværende systemet, og jeg vil gjerne spørre om det er mulig å si noe om risikoen i det nye systemet som avløser grensekontrollsystemet, i forhold til det gamle. Er det slik nå at risikoen øker i forhold til slik det har vært tidligere? Jeg la merke til at helseministeren også sa at dette var et dynamisk system, dvs. at det er i takt med økende importvolum. Hvis det skulle bli økende volum – som for øvrig ikke har noe med dette å gjøre, men med WTO, som vi lærte tidligere her i dag – skjønner jeg at da vil også tiltakene bli tilsvarende trappet opp. Så ut fra dette, går det an å si noe om risikonivået i det gamle systemet i forhold til det nye?

Møtelederen: Helseministeren – ver så god!

Statsråd Dagfinn Høybråten: Hareide vil svare på dette.

Bodolf Hareide: Ja, Vitenskapskomiteen har uttalt seg presist om dette og har sagt at dette er tilfredsstillende. Men Vitenskapskomiteen har gjennomført en – skal vi si – kvalitativ risikoanalyse i denne bedømmelsen, og det er da slik at vi regner med at det nye regimet er bedre enn det som fungerer i dag. Men jeg er sikker på – selv om det ikke var et tema for diskusjonen eller et vedtak i denne komiteen – at komiteen vel uten videre ville kunnet innrømme at man gjerne også kunne ha hatt adgang til notorisk veterinær grensekontroll. Men det var ikke et tema for vår vurdering. Vi anser det nye regimet for å være bedre enn det gamle, og det er omtrent det presisjonsnivået jeg kan svare på.

Møtelederen: Ja, takk. Då går vi vidare til Ansgar Gabrielsen, og deretter til Johan J. Jakobsen.

Ansgar Gabrielsen (H): Fiskeforedling er avgjørende for bosettingen i mange av kyststrøkene våre, og et av stikkordene i de senere år har vært å få opp foredlingsgraden i norsk fiskeindustri. Nå har vi hatt representanter for fiskeindustrien inne til høring tidligere i dag, og en av de konsekvensene de har pekt på som kan bli en realitet, er at foredlingsgraden for fisk kan bli lavere enn hva som er tilfellet i dag, hvis vi får hindringer i eksporten. Det betyr at det blir mer bulk til EU-markedet.

Deler statsråden oppfatningen om at dette kan bli et resultat, og hvilke konkrete konsekvenser vil en slik utvikling kunne ha for norsk fiskeindustri, norsk fiske i sin alminnelighet og for så vidt for bosettingen i kyststrøkene? Dernest kunne jeg tenke meg å spørre hvilke andre konkrete konsekvenser det vil ha om Stortinget skulle følge mindretallet i Regjeringen.

Møtelederen: Då er det fiskeriministeren, trur eg.

Statsråd Peter Angelsen: Ja, det er visst det.

Som jeg forsøkte å redegjøre for i mitt innlegg, er det klart at enhver hindring på grensen eller andre steder hvor en fiskelast som skal fra en leverandør til markedet,

befinner seg, vil være en belastning eller et handikap. Vi kan si at det utviklingen går henimot, er det man kaller for «just in time»-avtaler – at en leverandør skal levere på bestilling i markedet til et fastsatt tidspunkt. Vi kan se at de avtalene får kortere og kortere tid på seg, altså at bestillingene kommer den ene dagen, skal gjerne være leveringsklare fra leverandøren neste dag og skal være i markedet til et bestemt tidspunkt. Det er jo den utviklingen i markedet som gjør at enhver hindring som blir lagt på transporten, vil være en belastning for næringen.

Vi i departementet må forholde oss til det som er av informasjon fra næringsaktører som driver denne virksomheten, om hvilke problemer det vil avstedkomme. Jeg fikk tid til å følge med i det meste som ble sagt her av FHLs representanter, og kan bare slutte meg til det som er sagt.

Det som også skjer i markedene, er at det er en betydelig endring av produktspekteret, fra frosne varer til forandlede, ferske varer, som også har en veldig kort omsetningstid. Det er klart at enhver hindring har større betydning for en fersk vare enn for en frossen vare. Frosne produkter har i hovedsak gått i større partier og som blokkproduksjon. Så jeg må bare slutte meg til det som ble sagt, at det er av stor betydning for en fremtidig utvikling av videreføring i Norge, spesielt av ferske produkter, at man har en fri grensepassering.

Møtelederen: Har Ansgar Gabrielsen noko meir?

Ansgar Gabrielsen (H): Hvis det skulle bli så galt som de for så vidt har prøvd å anskueliggjøre i høringene og i en del av de brev og innspill vi har fått – og som jeg også antar statsråden er kjent med – er det ifølge det de anfører, relativt dramatisk for en del av disse bedriftene. Tror statsråden at dette vil ha betydning for næringsutviklingen i distriktene, kanskje ikke minst i Nord-Norge, og at det faktisk også vil kunne påvirke bosettingen i disse områdene?

Statsråd Peter Angelsen: Det er jo litt vanskelig å spørre om fremtiden, men la meg generelt si det slik at det for enhver næringsvirksomhet er rammebetingelsene som er med på å lage strukturen på virksomheten. Det gjelder alle virksomheter, også fiskerinæringen. Så at produktspekteret som går fra norsk fiskerinæring til markedet, er preget av de rammebetingelser man har i markedet, må det være liten tvil om – det, og selvfølgelig også vår avstand til markedet. Slik dramatik som at avtalen vil føre til avfolkning av geografiske områder, har vi ikke forestilt oss. Men vi legger vesentlig vekt på at fiskerinæringen har stor nasjonal betydning, at den har enda større distriktpolitisk betydning, og at enhver forverring eller forbedring av rammebetingelsene når det gjelder fiskeeksporten, har stor negativ eller positiv betydning for distriktene, for nasjonaløkonomien og spesielt for aktørene som driver næringen. Derfor ser jeg det som min oppgave som fiskeriminister å gå inn for enhver forbedring av rammebetingelsene som næringen har behov for når det gjelder markedet.

Vi skal huske på at fisk ikke er underlagt de frihandelsavtalene som gjelder for industrien. Vi møter både tollmessige og andre tekniske hindringer i alle markedene vi eksporterer til. Næringen eksporterer til omtrent 150 land i verden, så det er en betydelig markedskompetanse, et betydelig markedsarbeid, i næringen. De europeiske landene er tross alt våre geografiske nærområder og vil alltid være våre viktigste markeder. Så jeg betrakter veterinæravtalen som en ren avtale for handelen med animalske produkter mellom Norge og EU.

Møtelederen: Då er det Johan J. Jakobsen.

Johan J. Jakobsen (Sp): La meg først si at jeg er 100 pst. sikker på at når landbruksministeren sier han aldri kunne tenke seg å anbefale en avtale som ville føre til svekket sikkerhet for dyrehelsen, da mener landbruksministeren alvor. Derfor er jeg sikker på at han også vil gi et godt svar på det spørsmålet jeg vil stille. Jeg vil stille det med utgangspunkt i behandlingen av St.prp. nr. 100 for 1991-92. Jeg regner med at Gjønnnes aksepterer at jeg også sier at den nåværende landbruksministeren spilte en meget aktiv og avgjørende rolle ved behandlingen av St.prp. nr. 100, hvor det da stod – og det i utgangspunktet – at grensekontrollen, og dette skjedde altså i 1992, ble vurdert «som avgjørende for opprettholdelse av vår gunstige dyrehelse» – ikke bare viktig, men avgjørende.

Vi har hatt et omfattende veterinærpanel her i dag, som har gitt klart uttrykk for at dyrehelsesituasjonen i EU er verre i dag enn den var i 1992, at vi har en situasjon som representerer en større utfordring for myndighetene enn det som var tilfellet i 1992. Min utfordring til landbruksministeren er følgende: I en situasjon hvor dyrehelsen er svekket i EU-systemet, hvordan kan en da utvikle et kontrollsystem som i 1992 ble vurdert å være av avgjørende betydning for opprettholdelse av vår gunstige dyrehelse?

Statsråd Kåre Gjønnnes: Ja, det er vel ingen som kan fornekte sin fortid, og det har ikke jeg tenkt å gjøre heller. Jeg kjenner igjen det som representanten Jakobsen her viser til. En skal som sagt ikke fornekte sin fortid, men en skal heller ikke argumentere seg bort fra en situasjon. Situasjonen er at Stortinget har sagt at denne avtalen vil de ha. Det har vært en aktiv votering i Stortinget på at en skal videreføre det grensevernet vi har i dag. Det har vært en votering i Stortinget som har gitt flertall for at Regjeringen skal jobbe for å få denne avtalen på plass. Da jeg tok over som landbruksminister, var disse komponentene inne. Jeg så det som en utfordring å sørge for at de kontrolltiltakene som fulgte med denne avtalen som Stortinget hadde sagt de ville ha, var så gode at vi trygt skulle kunne anbefale dette, at en ikke gamblet med folke- og dyrehelsen. Det har på en måte vært en innfallsvinkel til jobben jeg har gjort.

Jeg vil også føye til at jeg tror fokuseringen på og kravet til trygg mat hos forbrukerne vil øke ikke bare i Norge. Dette vil øke også innenfor det fellesskapet vi nå snakker om. Denne fokuseringen av presset vil skjerpe

alle ledd i denne kjeden, fra produsent og helt ut til forbruker. Jeg kan vel vise til at jeg nettopp også har hatt samtaler med EU, og da med Emma Bonino, som på en fortreffelig måte fortalte hva EU var opptatt av når det gjaldt å ta vare på og bygge opp kontrollsystemer som var gode på dette området. Sånn sett tror jeg at vi har et felles mål innenfor dette fellesskapet som gjør denne situasjonen bedre.

Jeg har også merket meg det som ble sagt fra Veterinærforeningens representanter i dag. Og jeg må vel også i likhet med helseministeren si at jeg reagerte noe på en del av den argumentasjonen som ble brukt overfor andre fagmyndigheter, som også jeg har støttet meg til som rådgivere i den prosessen jeg har vært igjennom. Jeg stusset over det. Men det som også disse fra Veterinærforeningen sa, var at forholdet til import av levende dyr ikke syntes å være det mest problematiske. Fokuseringen var gjort på animalske produkter, en prioritering som også jeg er enig i. Det er der vi har de største utfordringene, det som går på animalske produkter. Men fra min side og fra Regjeringens side mener vi at de kontrolltiltakene som vi nå har lagt til rette for, blir gjennomført og justert etter som det er behov for det. Man skal greie å tilby like gode produkter innenfor det nye systemet som etter det gamle. Det gamle systemet er ikke noe hinder for at man kunne styrket kontrollen. Jeg vil gjerne ha sagt når vi f.eks. snakker om på hvilken måte kontrollen utøves i dag, at den er jo ikke så fortreffelig på alle mulige måter. Den kunne vært styrket på mange områder. Når vi f.eks. snakker om kjøtt, så er det salmonellasmitte som kontrolleres, og det har vi anledning til å fortsette med på akkurat samme måte, og vi kan bygge ut kontrollsystemene i tillegg. Regelverket er én ting. Hvilken styrke man setter inn i kontrolltiltak, er noe annet – hvilket system man forholder seg til.

Møtelederen: Ja, takk. – Då var det Bjarne Håkon Hanssen.

Bjarne Håkon Hanssen (A): Som lederen sa innledningsvis, synes jeg at statsrådene svarte på veldig mye i sine innledninger, så hvis man på en måte skal prøve å oppsummere litt av det som har kommet fram i høringene så langt, er det ikke så veldig mange felt etter hvert man ikke har vært innom. Men et par felt fra det som vi var innom i går – og da til landbruksministeren:

Det ene går på dette med import av levende dyr og muligheten til å sette dyr i isolasjon. Kristin Sørheim fra Norsk Bonde- og Småbrukarlag, som også ble presentert som veterinær, svarte på et spørsmål fra Kjell Engebretsen om hva som er svakere med det kontrollregimet som nå etableres, kontra det vi har i dag. Kristin Sørheim påpeker hovedpoenget slik:

«Men det som har vært en styrke med den nåværende ordning, er at en har kunnet ha ei karantenetid, mens den isolasjonstida som nå er foreslått, er altså for store seks måneder og for gris tre måneder, og veldig kort tid for fjørfe. Den isolasjonstiden er så kort at en har på en måte ikke mulighet til å påvise de sykdom-

mene som vi er ute etter. Skulle det være paratuberkulose, ville vi ha trengt to år med de metodene vi har i dag, for å være sikker på at en ikke har smitte.»

Det ene spørsmålet går på dette med isolasjonstid i det foreslåtte systemet, kontra dagens system.

Og så bare et veldig kort spørsmål i tillegg – en annen liten ting som var oppe i går, men som har blitt et symbol på denne veterinæravtalen gjennom ikke minst en del førstesider i Dagbladet, nemlig Belgisk blå. Der ble det på en måte nærmest lagt fram – jeg kan finne sitater om det, men vil spare tid – at med dagens system kan vi i det minste hindre import av Belgisk blå som en rase til Norge, mens det også vil gå tapt med den nye avtalen. Er det slik at vi i dag faktisk kan hindre det? Og er det slik at vi faktisk må akseptere det ved å vedta det nye tillegget?

Møtelederen: Er det landbruksministeren som vil svare?

Statsråd Kåre Gjønnnes: Til dette med karantene og eventuelt to år: En kan si at ideelt sett kunne vi kanskje ha ønsket oss at det ikke var flytting av dyr over grensene. Det er det altså WTO som bestemmer – SPS-avtalen – som har sagt at vi har ikke anledning til å forby import av levende dyr. Er det spørsmål om hvor lang tid man har anledning til å ha karantene, så er det akkurat det samme systemet. Det er like lang tid i det nye systemet som i det gamle. Slik sett er det ikke noen forskjell der. Hvis man har et behov for å opprettholde karantenetiden i seks måneder, ligger det der, så vidt jeg vet. Ønskeligheten er noe annet, men hvis man sammenligner to systemer, så er det likt hvis man først bruker karantene, eller isolasjon, som det heter i det nye systemet.

Så var det til spørsmålet om Belgisk blå som har blitt veldig stort slått opp. Det som er riktig, er at Sverige har tapt den saken med å ha et forbud mot import av Belgisk blå. Det er innenfor et system der dyrevernreglene ikke har vært harmonisert innenfor EU. Hvert land har hatt sine egne dyrevernregler med Sverige, og likedan er det også med Norge.

Det jeg har forstått i forhold til denne dommen, er at det domstolene har sagt, er at avlsdirektivet, som ligger innenfor den gamle EØS-avtalen, og som vi også har implementert i Norge fra før, går over de dyrevernreglene som de har vært prøvd mot i domstolen. Sånn sett er Norge i dagens situasjon noenlunde på lik linje med Sverige.

Det som er nytt i forhold til den nye avtalen, er at dyrevernreglene blir harmonisert på et minimumsnivå i det nye systemet. Dette minimumsnivået er harmonisert noenlunde nøyaktig, tror jeg, opp til det som er Europarådets konvensjon, som da er likt, og vil komme inn i den nye avtalen. Hvert land vil ha mulighet til å ha en høyere standard enn det minimumsnivået som ligger i dette regelverket, med unntak av ett område, og det går på transport av dyr som går over landegrensene. Ved transport innenlands kan man fortsatt ha forskjellige regler, og det får da bli en vurdering. Det nye systemet har ikke domstolen prøvd. Hvis vi nå har et harmonisert regelverk også på dyrevernsiden som fastslår en del forhold, slik

som dyrevernsbestemmelser opp mot avl, og på hvilken måte dette slår ut i forhold til hverandre, er ikke det blitt prøvd. Det er en sak som må prøves for domstolen for eventuelt å fastslå hva resultatet på dette området er nå. Slik sett vil jeg gi uttrykk for at vi fra vårt ståsted i dag vil fastholde at vi sier nei til import av Belgisk Blå inntil noen eventuelt ønsker å innklage oss for det, og at det eventuelt måtte bli prøvd. Men vi har ikke til hensikt å legge oss flate for dette på dette tidspunktet – før det eventuelt blir en sak mot oss på det området.

Møtelederen: Takk. – Bjarne Håkon Hanssen.

Bjarne Håkon Hanssen (A): Kan man da nærmest forstå det statsråden nå sa, slik at hvis vi sier nei til avtalen, er det rimelig sikkert at vi ikke kan stoppe import av Belgisk Blå? Hvis vi sier ja til avtalen, kan vi stoppe det inntil vi i hvert fall er domfelt for den beslutningen?

Møtelederen: Landbruksministeren, ver så god.

Statsråd Kåre Gjønnnes: Ja, leder, det var dine ord.

Bjarne Håkon Hanssen (A): Hva er dine ord?

Statsråd Kåre Gjønnnes: Jeg har bare forsøkt å foreta en analyse og en vurdering. Vi har ikke prøvd ut det nye systemet og de mulighetene vi eventuelt måtte ha til å kunne forsvare et forbud. Jeg har bare beskrevet den muligheten som ligger der, uten å forutsi hva resultatet blir.

Møtelederen: Då er det Harald Hove, deretter Erik Solheim.

Harald Hove (V): Et spørsmål jeg også kanskje tror at landbruksministeren så vidt var inno og svarte på i sin innledning, men som jeg allikevel kanskje kunne ønske han kunne utdype litt mer, går på opprinnelsesmerking av for så vidt også levende dyr, men kanskje spesielt av kjøtt og eventuelt animalske produkter. Spørsmålet er om det er adgang til opprinnelsesmerking i dag, om det vil være adgang til opprinnelsesmerking dersom denne avtalen ratifiseres, og hva som eventuelt vil være hindringer hvis det ikke er adgang til opprinnelsesmerking.

Møtelederen: Kven er det som vil svare? Landbruksministeren, ver så god.

Statsråd Kåre Gjønnnes: EU vil gjennomføre opprinnelsesmerking fra 1. januar 2000. I Norge vil vi i løpet av 1999 suksessivt innføre denne merkingen for at den skal være fullt ut gjennomført 1. januar 2000, samtidig som den trer i funksjon i EU. Den opprinnelsesmerkingen som vi snakker om i forhold til det temaet vi har i dag, går på levende dyr. Det vil si at man først skal ha anledning til å spore tilbake til der dyret kom fra, men også at man har anledning til å følge det, hvordan det beveger seg inn i et nytt land, for å se hvordan dette utvikler seg. I tillegg til det, så vidt jeg har forstått systemet, vil det

være opprinnelsesmerking for det som går på storfekjøtt, slik at man, i hvert fall så langt jeg har greid å tolke det, vil ha en viss mulighet til også å kunne spore det innenfor systemet. I tilfelle jeg måtte ha tatt feil der, ber jeg om at det blir korrigert fra Stenwig.

Møtelederen: Stenwig, ver så god.

Henrik Stenwig: Jeg skal ikke korrigerer noe, for det var riktig det som ble sagt. Det som kan tilføyes, er at man har fått et merkesystem for levende dyr, altså storfe, småfe og gris, produksjonsdyrene, som i lys av det vi diskuterte i sted om karantenetid osv., også er et virkemiddel for å følge dyrene etter at de er innført. Etter at disse produksjonsdyrene har stått i karantene av varierende lengde, vil de frigis. De vil merkes spesielt, og når det gjelder storfe, skal det også etableres en individdatabase så man til enhver tid vet hvor disse dyrene har vært, når de er forflyttet, hvilket fellesbeite de har vært på, når de var der, osv. Det er da grunnlaget for at man kan informere forbrukerne om hvor den kua eller oxen har vært som kjøttet strammer fra. Dette sporingssystemet for kjøtt tar utgangspunkt i at det blir en obligatorisk merking med et referansenummer som gjør at man kan spore tilbake til dyret, og det skal stå eksplisitt hvilket land dyret er født i, hvor det er føret opp, og hvor det er slaktet. Så kan næringene, dersom de ønsker det, utvikle dette på basis av at systemet for å gi de opplysningene, godkjennes av offentlig myndighet, også skrive hvilket dyr, kjønn osv. Det er det som ligger i det merkesystemet som er i ferd med å etableres når det gjelder storfekjøtt.

Møtelederen: Harald Hove er vel godt nøgd med det. – Erik Solheim og deretter Modulf Aukan.

Erik Solheim (SV): Jeg burde vel starte med å stille det spørsmålet som har opptatt oss på denne fløyen mest i kveld – det er ganske enkelt: Hva i all verden er den 17. maisløyfen til Bodolf Hareide for noe? (Munterhet i salen.) Vi så at Anne Alvik hadde en som var litt mindre, så da ble vi beroliget når det gjelder en del av de teoriene vi hadde laget. Jeg skjønnte svaret, og det var et ærverdig svar.

For å ha ta et mer seriøst spørsmål, og gå tilbake der Kjell Engebretsen startet denne sekvensen, nemlig med begrepet «begrunnet mistanke» eller «berettiget mistanke», som jeg oppfatter som et sentralt begrep. All erfaring med EU tilsier at sanne ting i EU er vel så mye politikk som jus. Den typen begreper er strikker som kan tøyes i betydelig grad. Og jeg ble litt urolig da landbruksministeren virket litt usikker på hva begrepet betydde, og usikker på hva han i realiteten vil legge i det, for det er jo hva Norge vil legge i dette begrepet, som er avgjørende inntil vi eventuelt blir stoppet av en domstol eller av en annen instans som da skulle gripe inn mot det. Tidligere har det blitt sagt her at begrunnet mistanke kan være – og dette er viktig, husk på at av det som er kontrollert i Sverige, har det vist seg at 12 av 57 tilfeller med salmonella-bevis, et bevis på at produktet ikke har salmonella, har

hatt salmonella. Er det riktig at landbruksministeren oppfatter det slik at begrunnet mistanke f.eks. er at et produkt fra samme leverandør eller fra samme region tidligere har vist seg å være smittet, eller at andre land har vist at et produkt fra samme leverandør, den samme region, tidligere har vært smittet? Og er det grunnlag for å gå inn og kontrollere på basis av begrepet begrunnet mistanke, slik landbruksministeren ser det?

Møtelederen: Landbruksministeren, ver så god.

Statsråd Kåre Gjønnnes: Ja, nå ligger vel dette regelverket under min kollega også. Men på spørsmålet om hvor denne grensen går, må jeg si at det vel ikke akkurat er trukket opp en strek som sier hvor denne grensen går. Men det er klart at hvis du gjennom prøvetaking registrerer at den kvaliteten som skal være der, ikke er til stede, at det blir avdekket gjennom stikkprøver, og at det ved flere stikkprøver viser at dette ikke er rettet opp, har du anledning til å reagere også på annen måte: Du har anledning til å ta rettslige skritt i forhold til det som skjer, og du har anledning til å stoppe importen fra det landet. Og det er vel sikkerhetsklausulen du bruker på den måten, slik at det vil vel være en viss grad av skjønn når du mener at denne terskelen er overtråkket, og det er med bakgrunn i at dette er til fare for folke- eller dyrehelsen at denne sikkerhetsklausulen skal brukes. Men den kan godt brukes til å si fra.

Møtelederen: Helseministeren, ver så god.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Ja, når det gjelder begrunnet mistanke, er det hjemlet i næringsmiddeloven, og det gir jo da disse mulighetene som landbruksministeren nevnte, til å kontrollere 100 pst., til å holde varer i arrest til resultatet av prøven viser at varene ikke er helsefarlige. Andre kan si dette enda mer presist, men jeg vurderer det sånn at vi må ha en faglig begrunnelse, men den begrunnelsen kan være knyttet til at det f.eks. av andre nasjonale myndigheter har vært påvist smittebærende bakterier i varepartier fra den samme leverandøren, av den samme varetypen, fra det samme området osv. Da er det en begrunnet mistanke, og min holdning er at man skal ha en rimelig lav terskel når man har en slik begrunnet mistanke. Sikkerhetsklausulen gjelder jo en situasjon hvor man har grunn til å frykte at folkehelse eller dyrehelse er satt i fare, og er et regime utover dette. Vil du føye til noe, Hareide?

Møtelederen: Bodolf Hareide.

Bodolf Hareide: Jeg slutter meg selvsagt til det som har vært sagt. Men jeg vil minne om at da Norge fikk avtale om å få en ordning med krav til salmonellatesting som fast system på gitte betingelser, var det med grunnlag i at Norge gjennom de undersøkelser som har vært foretatt i veterinærmiljøet og på Folkehelse, kunne vise at salmonellainfeksjon i sammenliknbare forhold var bedre hos oss og dårligere i EU. Og den kunnskapen om

smittestatus i et land eller i en spesiell dyrebesetning i et annet land ble akseptert som grunnlag for at dette kunne Norge kreve undersøkt hver gang man importerte disse animalske næringsmidler, slik at den kunnskapen som gir grunnlag for berettiget mistanke, kan være informasjon fra kollegiale institusjoner i opprinnelseslandet, offentlige myndigheter, det kan ha grunnlag i det som er avdekket ved stikkprøvekontrollen, men det kan fremfor alt også ha grunnlag i det som er avdekket gjennom sykdomsutbruddanalysene. Og da har jeg lyst til å si at det er slik at referanselaboratoriet på Folkehelse får isolater av salmonella som avdekkes fra norsk fôr som analyseres i det systemet, fra KNT-ene som påviser et salmonella-inkubat, fra Veterinærinstituttet og fra Veterinærhøgskolen. Alt dette går da til referanselaboratoriet på ett sted og gir grunnlag for en utdyping og en slags fingerprinting, slik at man lager et register over patogene kimer og således kartlegger risikoen som måtte være i nasjon etter nasjon eller i forhold til forskjellige næringsmidler. Og den type kunnskap vil gi grunnlag for å etablere en mistanke som igjen kan utløse ordningen med å reetablere en veterinær grensekontroll.

Møtelederen: Vil også landbruksministeren kommentere dette? Ver så god.

Statsråd Kåre Gjønnnes: Ja, for at dette skal bli be-lyst så godt som mulig – det vil vel til slutt være SNT og ledelsen der som tar disse beslutningene – kanskje Jordfald har et ønske om å kommentere dette.

Møtelederen: Gunnar Jordfald, ver så god.

Gunnar Jordfald: Ja, jeg kan gjerne gjøre det. Jeg kan gjøre det veldig kort. Det som Solheim refererte til når det gjelder dårlige erfaringer fra nabolandene våre, ville etter mitt skjønn – inntil jeg ble stoppet på det – være et klart grunnlag for å gripe inn.

Møtelederen: Erik Solheim.

Erik Solheim (SV): Vi har av og til i Norge hva man kaller en snever legalistisk fortolkning i forhold til EU istedenfor det man kan kalle en kreativ politisk måte å fortolke direktivet på som mange andre land praktiserer, og som jo vil tjene våre interesser mye bedre. Og det er faktisk litt avgjørende for dette hvordan Regjeringen velger å fortolke disse tingene. Hvis jeg oppsummerer det som nå har blitt sagt, dit hen at alle de eksempler som her er blitt gitt, og det var i sum ganske mange, ville gi grunnlag for å gripe inn, og at man vil forsøke både i faginstansene og Regjeringen å legge seg på det strengest mulige skjønn, og at man i tillegg til det vil bygge opp et kontrollapparat som sikrer at det er faktisk mulig å gjennomføre kontroll på basis av begrunnet mistanke når slik foreligger, da er man i alle fall et stykke på vei til å minimalisere de skadevirkninger ved dette som vi kan se. Men jeg vil gjerne ha bekreftet at dette er en oppsummering som er rimelig.

Møtelederen: Kan du ta oppsummeringa på vegner av alle saman her, landbruksminister?

Statsråd Kåre Gjønnnes: Det står også i Regjeringens konklusjon, som er sendt over til Stortinget, at denne skal brukes aktivt. Det betyr at en skal bruke det instrumentet som er der. Men jeg vil gjerne ha understreket at det skal være faglige vurderinger som ligger bak dette, som i sum utløser at dette skal bli akseptert i forhold til dem det skal meldes opp for.

Stenwig vil gjerne utdype dette litt.

Henrik Stenwig: Det har vært veldig mye snakk om dette, og det har også tidligere i dag vært snakk om at man er bundet og det må oppfattes slik at man må være helt ikke-diskriminerende for å ta prøver. Det vi snakker om her er hvorvidt norske myndigheter kan skaffe seg informasjon om hvorvidt varene som er på det norske marked, holder kvalitet. Det er ingen begrensninger for hvorvidt man kan gå inn og ta prøver og skaffe seg informasjon om varene. Det vil nok i prinsippet ikke føre til noen hemning i vareflyten, hvis det er det man er opptatt av, i forhold til fellesskapets bestemmelser. Det er spørsmål da om hvorvidt mistanken skal være begrunnet eller ikke, og det er et spørsmål om hva mistanken skal utløse av tiltak som virker hindrende på vareflyten. Vi er ikke begrenset på noen som helst måte i å skaffe oss informasjon om de varer som flyter i det norske marked.

Og så er spørsmålet da: I hvilken grad kan vi stoppe tingene for at de skal undersøkes ferdig før de flyter videre? Da kommer disse vurderingene: Er det en fare for helsen, da er det greit, da stopper man det. Og så har man alle gradientene. Men får man et vareparti hvor skjemaet er feil utfylt, kan man da stoppe det for å ta prøver? Det kan man antakelig gjøre. Så har man alle varianter og nyanser osv., og så må man bruke dette med en viss grad av skjønn for ikke å ende opp i en situasjon hvor man har et system der innførte varer rammes helt skjevt i forhold til den risikoen de faktisk fører med seg helt generelt. Det begynner med null begrunnelser for å ta prøver, og så må man begrunne det mer og mer i forhold til det tiltak man har tenkt å sette i verk for å stoppe vareflyten.

Møtelederen: Takk. – Modulf Aukan, ver så god.

Modulf Aukan (KrF): Eg sit her med ein artikkel i siste nummer av Teknisk Ukeblad som relativt grundig beskriv korleis dette kontrollapparatet verkar i dag, og korleis dei som utfører kontrollen, ser at dette vil verka i framtida.

No var vel landbruksministeren for så vidt inne på dette med ressurstilgangen for å gjennomføra den nye ordninga. Så då vert det naturlege spørsmålet: Har ein det apparatet på plass som skal til for å gjennomføra det nye regimet?

Møtelederen: Landbruksministeren, ver så god.

Statsråd Kåre Gjønnnes: Svaret er ja ut fra de vurderinger som er gjort. Med den styrkingen som er foretatt,

har vi faktisk imøtekommet alle de behov som er meldt opp for å kunne utføre denne kontrollen på en betryggende måte. Jeg har lyst til å si at man kan liksom ikke se for seg et system der det i framtiden bare er å be om penger. Vi må også innenfor dette systemet ha en vurdering av hva som nødvendig til enhver tid. Alle som er i disse systemene, kan vel ønske seg større ressurser, men der må det også være en avveining i forhold til behovet og i forhold til de ressursene som settes inn. Så skal det foretas evalueringer fortløpende, og det som er nødvendig av bevilgninger for å gjøre denne jobben, har det fra Regjeringens side blitt sagt at vi må fylle opp.

Modul Aukan (KrF): Det var det spørsmålet gjekk på.

Statsråd Kåre Gjønnnes: Det kommer fra gode medspillere her at det at alt er på plass 1. januar, skal en kanskje ta et visst forbehold om. Men dette er i hvert fall i god gjenge, så vi skal kunne håndtere denne situasjonen på en betryggende måte – for å ha uttrykt meg slik at jeg ikke tar altfor hardt i.

Møtelederen: Vi ser litt stort på det. Så skal Kjell Opseth på denne sida av høyringssalen få ordet – ver så god.

Kjell Opseth (A): I svaret til Jakobsen uttalte landbruksministeren om lag følgjande: Dette er ein avtale Stortinget ville ha. Eg vil berre minne om at det er no Stortinget handsamar avtalen. Stortinget har bede om forhandlingar og det er faktisk gjeve fullmakt til reforhandlingar.

Eg har følgjande spørsmål: Meiner landbruksministeren at Noreg utan konsekvensar kunne ha halde på dagens system, det vil seie å ikkje ha forhandla fram ein ny avtale? Det er det greitt å få fram, slik at du i allfall får klargjort det som kunne liggje i det svaret som landbruksministeren gav til Jakobsen.

Sidan vi har direktøren for Næringsmiddeltilsynet og Helsetilsynet her, kunne det ha vore greitt å høyre deira syn på den avtalen, heilt kort.

Møtelederen: Kan vi starte med landbruksministeren?

Statsråd Kåre Gjønnnes: Ja, når det gjelder spørsmålet om de varene som kommer hit til vårt land, mener jeg at vi kunne ha bygd ut det systemet vi hadde, like godt som det systemet vi har nå. Så har vi en komponent til, og det er de varene vi ønsker å komme inn på det europeiske markedet med, bl.a. fisk. Regjeringen har sagt at i forbindelse med de reforhandlinger det var snakk om å forsøke seg på, ville det ikke blitt foretatt noe som satte de ordningene og tiltakene i fare. I det totale bildet oppnår vi sånn sett fordeler på fiskesiden, som er omtalt fra fiskeriministerens side, og som det også er viktig for Regjeringen at vi greier å opprettholde. Men det som jeg forsøkte å gi uttrykk for, var at jeg har oppfattet at Stortinget har sagt ganske klart at denne avtalen er det et øn-

ske om å få i stand – i hvert fall har det vært en aktiv votering i Stortinget om at en er imot å opprettholde det systemet som var. Som representant for Regjeringen har jeg naturligvis også lagt vekt på det forholdet, men også tatt hensyn til de fordelene som ligger på fiskerisiden. Totalt sett tar naturligvis Regjeringen ansvaret for dette når vi fremmer denne saken for Stortinget.

Møtelederen: Vi har sete her i seks timar, så eg gløynde i farten kven Kjell Opseth ville ha synspunkt frå.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Det var helseministeren ved Helsetilsynet.

Anne Alvik: Som helseministeren nevnte i avslutningen på innledningen sin, og som komiteen er kjent med ved det brevet som er blitt oversendt fra Utenriksdepartementet, har vi med de endringene som kom inn i den endelige proposisjonen i forhold til det utkastet vi så, uttalt at vi mener løsningen nå er forsvarlig. Men det er med to uttrykkelige forbehold. Det ene forbeholdet er det vi skriver om at noen av disse tingene er forholdsvis skissemessig beskrevet i proposisjonen, og vi forutsetter at de blir ytterligere konkretisert. Det andre forbeholdet som også har vært nevnt av statsrådene her, gjelder det volumet som denne veterinæravtalen dreier seg om, og som ikke forutsettes forandret. Vi har bedt om at vi, når man forutsetter endringer i volumet, f.eks. ved ny WTO-avtale, blir konsultert i den prosessen.

Møtelederen: Det er sikkert helseministeren ein gong til, då.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Nei, da var det landbruksministeren.

Statsråd Kåre Gjønnnes: Landbruksministeren mener at det er SNT sin tur.

Gunnar Jordfald: Vi har støttet oss til vår vitenskapelige komite, som det har vært referert til flere ganger her, og formannen sitter foran meg. Uttalelsene der er jo kjent, og vi har sluttet oss til det. Vi syns at vi på en måte har fått gehør for de tiltakene som vi har hevdet måtte gjennomføres. Jeg tenker på penger og muligheter til å gjøre dette, og er spesielt opptatt av at denne muligheten til å handle på mistanke er spesielt nevnt i proposisjonen. Så vår konklusjon har vært at forholdene ligger til rette for at man skal kunne håndtere dette. Men vi tar også det samme forbeholdet at dette er basert på det importvolumet som vi har nå, som jo er veldig lite, og vi uttaler oss for så vidt ikke om hva som eventuelt vil skje i fremtiden, hvis det øker betydelig.

Kjell Opseth (A): Eg prøver meg ein gong til overfor den i Regjeringa som måtte svare, og det blir vel landbruksministeren: Er det slik at Regjeringa samla sett ser denne avtalen som ei betre løysing for Noreg enn den gamle ordninga?

Statsråd Kåre Gjønnnes: I og med at vi har kommet til Stortinget med denne proposisjonen og anbefalt avtalen, og anbefalt den med de kontrolltiltak som ligger inne, står vi klart også bak avtalen. Det er med bakgrunn i det som tidligere er nevnt også på fiskerisiden, og i forhold til de store utfordringene som vi måtte ha hatt på det området, hvis vi ikke hadde fått den avtalen på plass.

Møtelederen: Johan ser på klokka, og jeg har to til på lista. Da er det Ivar Kristiansen og deretter Marit Nybakk.

Ivar Kristiansen (H): Det er tre forhold. Fiskeriministeren var inne på de kompliserte eksportforhold i Nord-Sverige og Nord-Finland som eksportkorridor under dagens regime. Har jeg forstått avtalen rett når jeg sier at veterinæravtalen vil innebære en atskillig mer fri eksportkorridor til EU-markedet enn dagens situasjon?

Det andre går på at det har vært hevdet nå at inngåelsen av EØS-avtalen medførte en direkte og høyere standard innenfor norsk næringsmiddelindustri. På hvilke områder vil statsråden peke på at dette har medført en høyere standard innenfor norsk næringsmiddelindustri?

Det siste går på EUs faste veterinærkomite. Norge får observasjonsstatus i denne komiteen. Hva slags instruks eller status mener statsråden at denne komiteen har i sin fortløpende virksomhet?

Statsråd Peter Angelsen: Når det gjelder grensepasseringene i Sverige og Finland, må man ta i betraktning at fisk var frihandelsvare innenfor EFTA før Sverige og Finland ble medlemmer av EU. Etter at Sverige og Finland ble medlem av EU, fikk vi et annet regime på grensen. Ved grensepasseringen i Nord-Finland ble det en liten varestrøm over stasjonen, noe som medførte at finlenderne ikke så det hensiktsmessig eller ville ta kostnadene med å ha veterinær til stede ved grensestasjonen døgntkontinuerlig hele uken, og det skapte spesielle problemer på den grensestasjonen. Det har vel vært noen lignende problemer ved de nordlige passeringene i Sverige. På Svinesund er kapasiteten så stor at der har det vel egentlig ikke avstedkommet særlige problemer. Det man må ta i betraktning, er også at det kontrollregimet som har vært etablert i forhold til Sverige og Finland, er på et langt lavere nivå enn det som ligger i EUs regelverk overfor tredjeland, og som vil bli gjeldende for oss fra 1. januar neste år dersom det ikke blir en avtale. Det er det utgangspunkt vi må ha i vurderingen av de videre problemene når det gjelder grensepasseringene.

Når det så gjelder den høyere standard, har EU vedtatt et felles regelverk i forbindelse med det nye regimet for handel med matvarer og dyr, og det regelverket har vi implementert i Kontrollverkets bestemmelser i Norge. Det har medført at bedriftene må foreta betydelige fysiske investeringer, og kanskje det aller viktigste: De må gjennomføre en egen kontrollordning, en slags loggføring av hele produksjonen daglig, og spesielt for hvert vareparti som går ut. Og denne kontrollmyndigheten skal da påse at egenkontrollen blir gjennomført i tråd med kravene i forskriftene. Så sånn sett er det klart en langt

større sikkerhet når det gjelder det sunnhetsmessige på de produktene som går ut fra bedriftene i dag, enn det var tidligere. Og jeg vil jo anta at det vil være det samme som har skjedd innenfor EU-systemet når de nå har gjennomført sitt felles regelverk.

Møtelederen: Ja, takk. – Det var tilstrekkeleg? Nei, det var det ikkje – ver så god!

Ivar Kristiansen (H): Ja, det var tilstrekkelig så langt. Men hvis jeg bare kort kan få minne om denne faste veterinærkomiteen?

Møtelederen: Landbruksministeren, ver så god.

Statsråd Kåre Gjønnnes: Jeg vil anmode om at Jordfald kommenterer det.

Gunnar Jordfald: Dette begrepet, den faste veterinærkomiteen, er jo noe som egentlig er nokså spesielt i EU-sammenheng, for under dette direktivet er en komite av embetsmenn og tjenestemenn gitt ganske stor makt og myndighet til å avgjøre detaljspørsmål som må avgjøres raskt på det veterinære området. Det er veldig sjelden at man bruker den metoden, fordi det kan bringe det ut av den politiske kontroll. Og sett med mine øyne er det ganske viktig for Norge å kunne være representert i den komiteen, selv om vi bare har observatørstatus med talerett, ikke avgjørelsesmyndighet.

Møtelederen: Da var det Marit Nybakk – og i mellomtida har André Kvakkestad vakna til liv, så han får ord etterpå.

Marit Nybakk (A): La meg først få si at jeg har den største tillit til helseministerens faglige rådgivere. Jeg vil likevel stille et spørsmål fordi vi fra Veterinærforeningen i dag fikk følgende påstand: at det norske medisinske miljøet knapt nok vet hva mage- og tarmsykdommer er. Jeg stiller spørsmålet ikke bare fordi Veterinærforeningen konkluderte med dette sammen med en del andre ting om andre fagmiljøer, men fordi det har vært fremme i debatten ganske lenge i forhold til veterinæravtalen. Er det veterinærer eller er det medisinerere som har kompetanse på folkehelsen i denne sammenheng som vi snakker her?

Det andre spørsmålet er knyttet til nettopp folkehelsen, til folks helse i sin alminnelighet. Er det den økte importen og handelen med matvarer, eller er det folks kosthold som har størst betydning for folkehelsen?

Så lurer jeg på om helseministeren – nå begynner det å bli begrenset med tid – kan si litt om i hvilken utstrekning det foregår diskusjoner og endret lovgivning innenfor EU når det gjelder matvarekontroll og næringsmiddelkontroll med utgangspunkt i folks helse og diskusjon om forbrukernes helsevern.

Møtelederen: Det er helseministeren – som vil gjere opp mellom gruppene her – ver så god.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg går ut fra at når veterinærene uttalte seg om det norske medisinske miljøet innsikt i mage- og tarmsykdommer, gjaldt det mage- og tarmsykdommer hos mennesker, og ikke hos dyr.

Marit Nybakk (A): Det er korrekt.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Da vil jeg overlate til de fremragende representanter for det fagmiljøet jeg har med meg, å svare på det spørsmålet. Det vil de komme tilbake til.

Når det gjelder spørsmålet om hva som har størst betydning for folkehelsen, kostholdets sammensetning eller mulige innslag av bakterier og tilsetningsstoffer i kostholdet, vet jeg at det var fremme her ganske sterkt i går i forlengelsen av Kaare Norums innlegg. Jeg forstår det innspillet dit hen at professor Norum var opptatt av å sette denne diskusjonen inn i en større sammenheng, hvor han påpekte at ernæring er svært viktig for folkehelsen og sannsynligvis av større betydning enn mange andre forhold. Men hvis en ser på dette i en internasjonal sammenheng, er det klart at også de spørsmål som vi har fokusert på gjennom denne høringen, altså matbårne infeksjoner, er et betydelig folkehelseproblem. I internasjonal sammenheng er det det. Men i utgangspunktet er jeg helt enig med Kaare Norum i relasjonene her.

Jeg nevnte vel så vidt i mitt innlegg at det foregår en kontinuerlig prosess i EU når det gjelder å forbedre systemer og regelverk i forhold til folkehelse spørsmål. Jeg nevnte eksemplet antibiotikaresistens, hvor det er et betydelig engasjement nå.

Jeg var senest med på diskusjoner om det med de nordiske helseministre, som har et klart engasjement for det inn mot EU-systemet. Og det er klart at mange av de økte og skjerpede krav, den oppmerksomhet rundt trygg mat som vi opplever i vårt eget land, det har man også på kontinentet, og mye av det samme berettigede press fra forbrukere og andre grupper inn mot politiske myndigheter har man også der.

Jeg vet ikke om Anne Alvik skal få starte, jeg, så følger Hareide opp.

Anne Alvik: Jeg vet ikke hvilket kunnskapsgrunnlag som forelå for det som representanten Nybakk refererte av ytringer tidligere i dag, men det høres underlig ut for meg. Det er klart at de norske medisinske miljøer har bred kompetanse på mave- og tarmsykdommer, og jeg kan jo bare som et lite eksempel på at vi følger med på dette, fortelle at min assisterende helsedirektør, Lars Hanssen, var professor i gastroenterologi ved Medisinsk fakultet i Oslo, Rikshospitalet, inntil jeg hentet ham inn som assisterende helsedirektør for fire år siden. Og han har ikke glemt det han har lært, og han har vært med bredt i prosessene vi har hatt i Helsetilsynet, med disse tre brevene som dere er kjent med.

Bodolf Hareide: Det er jo selvsagt at det er i det medisinske miljøet de medisinske diagnoser knyttet til menneskene foregår, og det er jo der grunnlaget for å si noe

om forekomst av sykdom hos mennesket er. Det er også slik at det er på humanmedisinsk institutt ved Folkehelse at referanselaboratoriet og alle data omkring dette samles, og som er grunnlaget for epidemiologisk forskning, årsaksforskning og alle analyser. Men det forhindrer ikke at skal vi komme videre, er vi avhengig av et bredt samarbeid med veterinærene om de zoonotiske sykdommer og forhold som også er kilde for slike sykdommer. Men det tjener vel ikke så store fornuftige formål å bedrive en slik mannjevning, tror jeg.

Møtelederen: Då går vi til André Kvakkestad, den siste på lista.

André Kvakkestad (Frp): Vi har jo kommet inn på dette med norske markedsandeler og konkurranseforhold. Men det er vel da også slik å forstå at dersom man skulle komme til den konklusjonen at man ikke tiltrådte veterinæravtalen, ville det være et begrenset antall grenseoverganger hvor norsk fisk kunne passere. Og har fiskeriministeren vurdert hvordan dette vil kunne slå ut i konkurranseforholdet internt mellom de norske aktørene på markedet?

Statsråd Peter Angelsen: Ja, nå er det vanskelig å svare eksakt på hva problemet vil bli, men det vi forutsetter, er jo at det vil bli et begrenset antall grenseoverganger. Og slik vi ser situasjonen avtegnet i dag, er det i de

nordlige regionene – altså i Nord-Finland og Nord-Sverige – at en har grenseovergangene med dårligst kapasitet og den minste vareflyten. Så hvis det blir en varig situasjon, vil det innebære at fisk som transporteres med bil fra Nord-Norge, vil få et større handikap enn den fisken som kommer lenger sør i landet, og som kan ha en naturlig gang over grensen her ved Svinesund. Og det vil jo gjelde spesielt Finnmark, fordi veisystemene er slik gjennom Norge at ofte – i hvert fall før – har det foregått slik at transport med bil fra Finnmark har gått gjennom Finland og Sverige og så inn i Norge lenger sør og over Svinesund. Så lenge vi var EFTA-medlemmer sammen og hadde fisk som frihandel, passerte fisken fritt gjennom de to landene og kunne gå inn i Norge lengre sør og så over Svinesund. Det vil jo ikke være tilfellet i framtida, så derfor er det at man ser for seg et regime som kan bli et spesielt handikap for fisk fra Finnmark, og med en avgrenset belastning dess lenger sør i landet man kommer.

Møtelederen: Ja takk. Då skal eg få takke alle saman. Eg tar med alle saman, eg – hr. Evensen, Magnor Nerheim, Anne Alvik, Bodolf Hareide, Gunnar Jordfald og Henrik Stenwig og dei tre statsrådene, Dagfinn Høybråten, Kåre Gjønnnes og Peter Angelsen, for at de kom hit. Det høyrest ut som ein rulletekst på ein film, men det var meint som ein takk til alle saman for at de ville komme hit på denne tida av kvelden. Og eg takkar alle saman og ønskjer alle ei god natt.

Høringen slutt kl. 21.45.
